

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

POLITIKOS MOKSLŲ KATEDRA

RENATA BLAGNIENĖ

SEIMO NARIŲ INFORMACINĖ ELGSENA SPRENDIMŲ
PRIĖMIMO PROCESSE

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas

prof. dr. Gintaras Aleknonis

VILNIUS

2012

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
POLITIKOS MOKSLŲ KATEDRA

SEIMO NARIŲ INFORMACINĖ ELGSENA SPRENDIMŲ
PRIĖMIMO PROCESSE

Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas
Studijų programa VA (Vamis 9-01)

Vadovas

_____ prof. dr. Gintaras Aleknonis

2012 – 04 -03

Recenzentas

2012 -

Atliko

_____ stud. R. Blagnienė

2012 - 04 - 03

VILNIUS

2012

TURINYS

ĮVADAS	9
1. SPRENDIMŲ PRIĖMIMO PROCESAS IR INFORMACIJA	14
1.1. Sprendimų priėmimo samprata ir sprendimų priėmimo proceso analizės tarpdisciplininis pobūdis	14
1.2. Informacijos vaidmuo sprendimų priėmimo procese	17
2. INFORMACINĖ ELGSENA	23
2.1. Informacinės elgsenos samprata ir koncepcijų raida	23
2.2. Tyrimai ir mokslinės publikacijos informacinės elgsenos tematika	29
3. SEIMO NARIŲ INFORMACINĖS ELGSENOS TYRIMO METODOLOGIJA	35
3.1. Tyrimo objektas ir problema	35
3.2. Tyrimo metodologijos pasirinkimo priežastys	38
3.3. Tyrimo metodai ir instrumentarijus	42
3.4. Tiriamieji	45
4. SEIMO NARIŲ INFORMACINĖS ELGSENOS TYRIMAS	48
4.1 Seimo narių informacijos poreikiai ir Seimo informacinė aplinka	48
4.1.1. Seimo informacijos išteklių ir informacinės sistemos	49
4.1.2. Seimo narių požiūris į Seimo informacinę aplinką ir Seimo narių informacijos poreikiai	54
4.2. Seimo narių informacijos ieškos elgsena	62
4.2.1. Seimo narių naudojami informacijos šaltiniai	63
4.2.2. Seimo narių taikomos informacijos ieškos strategijos	68
4.2.3. Seimo narių elgsena neturint sprendimo priėmimui reikalingos informacijos	71
4.2.4. Seimo narių požiūris į informacijos ieškos problemas ir informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybes	73
4.3. Informacijos naudojimas priimant sprendimus	78
4.3.1. Informacijos naudojimo tikslai ir informacijos įtaka Seimo narių sprendimams	78
4.3.2. Seimo narių užklausų formose deklaruojami informacijos naudojimo tikslai	83
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	88
LITERATŪRA	93
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS	102
SANTRAUKA	104
SUMMARY	106
PRIEDAI	109

PRIEDAI

1 priedas. Interviu klausimai	110
2 priedas. Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamento užklausos forma	112
3 priedas. Tiriamųjų charakteristikos ir biografiniai duomenys	113
4 priedas. Klausimai susiję su informacine aplinka ir informaciniais poreikiais	116
5 priedas. Seimo narių informacijos poreikiai ir informacinė aplinka: kokybinė turinio (<i>content</i>) analizė.....	117
6 priedas. Klausimai susiję su informacijos ieškos elgsena	125
7 priedas. Informacijos ieška: kokybinė turinio (<i>content</i>) analizė	126
8 priedas. Informacijos naudojimas: kokybinė turinio (<i>content</i>) analizė.....	143
9 priedas. Klausimai susiję su informacijos naudojimo tematika	148

LENTELĖS

1 lentelė. Tiriamųjų charakteristikos (N=9)	47
2 lentelė. Seimo kanceliarijos struktūrinių padalinių funkcijos, susiję su informacijos rengimu Seimo nariams.....	50
3 lentelė. Seimo informacinės sistemos.....	52
4 lentelė. Seimo narių informacijos poreikiai (N=9).....	55
5 lentelė. Informacinės aplinkos (ne) palankumas informacinių poreikių patenkinimui ir sprendimų priėmimui (N=9)	57
6 lentelė. Veiksniai padedantys ir trukdantys prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos (N=9)	59
7 lentelė. Seimo narių naudojami informacijos šaltiniai (N=9).....	63
8 lentelė. Seimo narių taikomos informacijos ieškos strategijos (N=9)	68
9 lentelė. Seimo narių elgsena neturint sprendimo priėmimui reikalingos informacijos... (N=9)	71
10 lentelė. Seimo narių požiūris į ieškos problemas, kliūtis, informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybes (N=9)	74
11 lentelė. Informacijos naudojimo tikslai (N=9)	79
12 lentelė. Informacijos įtaka Seimo narių sprendimams (N=9)	80

PAVEIKSLAI

1 pav. „Sprendimų sumuštinis“	16
2 pav. Formalūs ir neformalūs informacijos šaltiniai.....	20
3 pav. Wilsono pertvarkytas Elliso procesinis informacinio elgesio modelis	24
4 pav. Wilson 1996 m. modelis	25
5 pav. Kulthau informacinės ieškos elgsenos modelis	26
6 pav. Kognityvioji komunikacijos schema	26
7 pav. Dervin (1983) įprasminimo modelis	27
8 pav. Seimo narių užklausų formose deklaruojami informacijos panaudojimo tikslai (N=159)	85
9 pav. Seimo narių užklausų formose deklaruojami informacijos panaudojimo tikslai (N=9)	85
10 pav. Seimo narių užklausų formose deklaruojami informacijos panaudojimo tikslai grupėje N=159 ir grupėje N=9	86

SANTRUMPOS

- ECPRD – Europos parlamentinių tyrimų ir dokumentacijos centras
ERK – Europos reikalų komitetas
GTU – Gedimino technikos universitetas
IFLA – Bibliotekų asociacijų tarptautinė federacija
IVPK – Informacinės visuomenės plėtros komitetas
JT – Jungtinės Tautos
KPI – Kauno politechnikos institutas
KTU – Kauno technologijos universitetas
LKKA – Lietuvos kūno kultūros akademija
LKP CK – Lietuvos komunistų partijos Centro komitetas
LTU – Lietuvos teisės universitetas
LVKKI – Lietuvos kūno kultūros institutas
MA – Mokslų akademija
MRU – Mykolo Romerio universitetas
NSK – Nacionalinio saugumo komitetas
SN – Seimo narys
SRDK – Socialinių reikalų ir darbo komitetas
ŠMKK – Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas
TTK – Teisės ir teisėtvarkos komitetas
URK – Užsienio reikalų komitetas
VISI – Vilniaus inžinerinis statybos institutas
VU – Vilniaus universitetas
VVU – Vilniaus valstybinis universitetas
ŽTK – Žmogaus teisių komitetas

PRATARMĖ

Informacijos vadybos, informacinių sistemų kūrimo bei informacijos vartotojų aprūpinimo klausimais pradėjau domėtis dar studijų Prahos Karolio universitete rengdama diplominį darbą apie vadovaujančių darbuotojų informacinio aprūpinimą. Parlamento informacinio aptarnavimo srityje dirbu daugiau nei dvidešimt metų. 1991 metais Lietuvos nacionalinei Martyno Mažvydo bibliotekai suteikus parlamentinės bibliotekos funkcijas, man buvo pavesta vadovauti naujai įsteigtam Vadovybės informavimo skyriui, atsakingam už Seimo, Vyriausybės ir Kultūros ministerijos informacinį aptarnavimą. Nuo 1993 metų dirbu Seimo kanceliarijoje. Pradžioje vadovavau Informacijos analizės skyriui, o šiuo metu esu Parlamentinių tyrimų departamento Bendrosios informacijos skyriaus vedėja, todėl jau daugelį metų parlamentarų informacinio aprūpinimo, jų poreikių analizės ir paslaugų tobulinimo klausimai yra mano darbo dalis. Iki šiol daugiausia dėmesio tekdavo skirti informacijos vadybai, informacinių paslaugų organizavimui ir tobulinimui, atsižvelgiant į

informacijos vadybą Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultete, skaitė pranešimus tarptautinėse IFLA (Tarptautinės bibliotekų asociacijų federacijos) Parlamentinių bibliotekų ir tyrimų tarnybų sekcijos konferencijose bei ECPRD (Europos parlamentinių tyrimų ir dokumentacijos centro) seminaruose parlamento informacinio aprūpinimo ir informacijos vadybos klausimais, yra parengusi keletą straipsnių šia tematika.

ĮVADAS

Bendroji temos charakteristika ir aktualumas. Kiekvieną dieną žmonės priima daugybę sprendimų, pradedant paprastais, kurie nereikalauja daug dėmesio, ir baigiant tokiais, kurie gali nulemti ne tik atskiro individo, bet ir daugelio žmonių ar net valstybių likimą. Jei individo sprendimai jo asmeniniame gyvenime dažniausiai įdomūs tik jo artimiesiems, tai valdžios atstovų priimti sprendimai svarbūs visai visuomenei. Savo iracionalius sprendimus pateisiname nepalankiomis aplinkybėmis, laiko trūkumu, patirties ar patikimos informacijos stoka, tačiau iš aukščiausios valdžios atstovų reikalaujame tobulai racionalių sprendimų. Ar gali įstatymų leidėjas būti tobulai racionalus? Stone (2004) teigimu, „tobulai racionalus sprendimų priėmėjas politikoje yra tarsi šventasis religijoje – idealas, kurį viešai išpažįsta kiekvienas, kuriuo vadovautis dauguma žmonių nenori ir kurį pasiekia tik vienetai“ (p. 271). Tobulai racionalūs sprendimai galimi tik turint tobulą, t.y. išsamią, tikslią, nešališką, prieinamą informaciją. Ar visuomenė pasirengusi mokėti už tokios informacijos parengimą? Be to, net ir gavęs tobulą informaciją, politikas turėtų turėti pakankamai laiko ją išanalizuoti, jo turėtų neriboti pažintiniai ir kiti išteklių. Anot Gigerenzerio (2001) išeitis yra ribotai racionalūs sprendimai, kuriuos leidžia priimti ne tik išsami informacijos analizė, bet ir euristikos. Toks ribotas racionalumas nebūtinai yra mažiau racionalus, nes išsamios informacijos optimizavimas gali užimti per daug laiko ir sprendimas gali būti pavėluotas, o gatavos rutinos ir paprastos sprendimų priėmimo taisyklės leidžia sprendimą priimti greitai ir be didelių sąnaudų (Gigerenzer, Selten, 2001, p. 7). Tačiau ne visi mokslininkai yra tokie palankūs euristikų naudojimui. Kahnemano ir Tverskio (2000) tvirtinimu euristinės sprendimų priėmimo procedūros yra labiau iracionalios nei racionalios, nes negarantuoja teisingų rezultatų, o euristikų pritaikymas dažnai baigiasi klaidomis (Norkus, 2008, p. 97). Todėl sprendimų priėmime būtina derinti skirtingus racionalizavimo modelius, nes nei vienas iš jų atskirai paimtas nesugeba patenkinti šiuolaikinės praktikos reikalavimų (Augustinaitis, 2005). Siekiant atskleisti, kuo įstatymų leidėjai grindžia savo sprendimus, būtina išanalizuoti jų informacinę elgseną, t.y. parlamentaro elgseną ieškant sprendimo priėmimui reikalingos informacijos, ją optimizuojant ir panaudojant. Įstatymų leidėjų priimamų sprendimų

racionalizavimo klausimu mokslininkų nuomonės išsiskiria. Vieni teigia, kad neturėdami informacijos politikai rizikuoja priimti brangius ar net pavojingus sprendimus (Valauskas, 1995, Marcella *et al.*, 2007). Kitų mokslininkų manymu, net ir neturėdami informacijos parlamentarai gali veikti racionaliai, jeigu seka frakcijų vadovų, ilgamečių parlamentarų ar kitų parlamento narių, kurių nuomonę jie vertina pavyzdžiu (Schick, 1991, p. 100). Problema ta, kad išsamių mokslinių parlamentarų informacinės elgsenos tyrimų trūksta, o specialistai praktikai įstatymų leidėjų informacinę elgseną dažniausiai vertina iš racionalaus sprendimų priėmimo paradigmos perspektyvos ir remiasi parlamentaro-mokslininko, negalinčio priimti racionalaus sprendimo be išsamios informacijos, koncepcija (Watt, 2010). Didelėmis sąnaudomis rengiama analitinė informacija nepadeda priimti optimalių sprendimų, nes ji dažnai neatitinka parlamentarų poreikių arba jie tiesiog neturi laiko jos skaityti. Parlamento informacijos tarnybos fiksuoja mažėjantį naudojimąsi jų paslaugomis, o parlamentarai priversti remtis alternatyviais informacijos šaltiniais, kurie ne visuomet būna patikimi. Kai kurie specialistai (Watt, 2010; Marcella *et al.*, 2007) siūlo keisti požiūrį į įstatymų leidėjų informacinę elgseną ir prie šios elgsenos priderinti parlamentų informacinio aprūpinimo politiką. Watto (2010) teigimu tokia alternatyvi parlamentarų informacinės veiklos paradigma remiasi riboto racionalumo koncepcija ir dalinai Gigerenzerio „greita ir ekonomiška“ sprendimų priėmimo koncepcija, todėl parlamento informacinės tarnybos turėtų atsisakyti parlamentaro-mokslininko mito ir savo paslaugas derinti ne prie įsivaizduojamo, o prie realiai egzistuojančio parlamentaro informacinės elgsenos modelio.

Tyrimo naujumas. Tyrimo naujumą sąlygoja analizuojamos tematikos nepakankamas iširtumas ne tik Lietuvoje bet ir užsienyje, tyrimų, analizuojančių parlamentarų informacinę elgseną ne iš informacijos rengėjų, bet iš pačių įstatymų leidėjų perspektyvos, trūkumas. Macevičiūtė (2006) analizavusi informacijos poreikių tyrimus Lietuvoje ir Rusijoje pažymi, kad Lietuvoje nuo 1965 iki 2003 metų buvo publikuota tik 68 straipsniai informacijos poreikių tematika, iš jų tik 4 svarbiausiuose profesiniuose žurnaluose. Nemažame sraute informacijos elgsenos tyrimų informacijos įtakos sprendimų priėmimui tyrimai sudaro nedidelę dalį (Macevičiūtė, 2006). Informacijos tarnybų bei bibliotekų įtaka priimant sprendimus daugiausia tirta su verslu ir medicina susijusiose srityse (Marshall, 1992, 2007, Bouchet *et al.*, 1998, Grieves, 1998, Reid, 1998, Ashcroft, 1998), o šios srities tyrimų valdžios sektoriuje žymiai mažiau. Vyrauja publikacijos, pristatančios parlamento bibliotekų informacijos tarnybų vaidmenį ir paslaugas (Bannenberg, 1994; Feliu, Delano, 1994; Tanfield 1995, Verier, 2002, Marcella *et al.*, 1999 ir kt.). Išsamesnių parlamento narių poreikių, informacijos ieškos ir panaudojimo sprendimų priėmimo procese tyrimų pasigenda dauguma šios srities specialistų (Marcella *et al.*, 2003, 2007; Watt, 2010; Missingham, 2011). Politikos

mokslių atstovai dažniausiai savo tyrimuose analizuoja tik kai kuriuos parlamentarų informacinės elgsenos aspektus, pavyzdžiui, politikos ekspertų ir politinių tyrimų įtaką įstatymų leidėjų politiniams sprendimams (Hird, 2009; Schick 1991, Shulock, 1998, 1999; Weber, 1987; Weiss, 1991; Wu, 2008), tam tikrų informacijos šaltinių pasirinkimo priežastis (Mooney 1991, 1993). Bandoma atsakyti į klausimą, kokia informacija įstatymų leidėjams padeda generuoti idėjas (Gray, Lowery, 1999), nagrinėjami politinės analizės ir politinių interesų konkurencijos klausimai (Weiss, 1991). Politikos mokslų atstovai nesiekia aprėpti visą parlamentarų informacijos poreikių spektrą, kuris neapsiriboja vien ekspertine informacija, atsispindėti visą įstatymų leidėjų informacijos ieškos procesą, pradedant poreikiais ir baigiant informacijos panaudojimu. Šiems klausimams daugiau dėmesio skyrė informacijos mokslų atstovai (Orton *et al.*, 2000; Marcella *et al.*, 2007, Serema, 1999, Shailendra K., Prakash H., 2008). Teigiama, kad racionalų politinį sprendimą galima pasiekti tik sukaupus išsamią informaciją ir ją išanalizavus, o sprendimo kokybė priklauso nuo informacijos kokybės ir prieinamumo (Marcella *et al.*, 1999, p.170). Pabrėžiama, kad svarbu atsižvelgti į įstatymų leidėjų poreikius, bet kartu pažymima, kad sudėtinga juos nustatyti, nes jie labai kompleksiniai ir nuolat kintantys (Serema, 1999, p.187), parlamentarai „dažnai nežino, ką jie turi žinoti, tikriausiai negali žinoti visko, ką jiems reikėtų žinoti, ir dažnai negali numatyti, ko jiems reikės rytoj arba kitą savaitę“, jie nekritiškai ir pragmatiškai naudojami lengviausiai prieinama informacija, aukodami kokybę dėl paprastesnio informacijos prieinamumo (Marcella *et al.*, 2007, p.931). Watt (2010), polemizuodamas su Marcella *et al.* (2007) teigia, kad tokia parlamentarų informacinė elgsena neužkerta kelio priimti pakankamai gerus sprendimus, naudojantis euristikomis. Kai kurie kiti autoriai, pavyzdžiui, Verier (2002), Ferreira ir Muga (2004), pastebi mažėjantį parlamento informacijos tarnybų paslaugų vartojimą. Serema (1999) tai aiškina didesne alternatyvių šaltinių įtaka, Marcella *et al.* (2007) – didėjančiu atotrūkiu tarp to, kaip poreikius supranta patys vartotojai ir jiems informaciją teikiančios informacijos tarnybos, o Watt (2010) nuomone, parlamento informacijos tarnybos neadekvačiai suvokia parlamentarų informacinius poreikius, nes remiasi parlamentaro-mokslininko mitu ir racionalumo samprata sprendimų priėmime. Šią problemą anot autoriaus galima išspręsti išsamią išanalizavus parlamentarų elgseną priimant sprendimus, ir šių tyrimų pagrindu pakeitus parlamentarų informacinio aptarnavimo politiką. Problema ta, kad ši problematika mažai tyrinėta, todėl informacijos specialistai praktikai remiasi koncepcijomis, kurios šiuolaikiniame pasaulyje yra praradę aktualumą. Lietuvoje yra analogiška ar net blogesnė situacija. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad egzistuoja tik pavienės publikacijos, aprašančios parlamentarams teikiamas paslaugas ir jų naudojamus informacijos šaltinius. Pavyzdžiui, Blagnienė (1998) pristato Lietuvos parlamento informacijos tarnybų

teikiamas informacinės paslaugas ir jų naudojimą teisėkūros procese, Varnienė-Jansen, Vernickaitė (2010) savo publikacijoje nagrinėja parlamentarų informacinio aprūpinimo klausimus, o Matulionio ir Kaminsko (2001) tyrime atskleidžiami parlamento narių santykiai su interesų asociacijų atstovais ir jų teikiamos informacijos panaudojimas.

Tyrimo problema. Kadangi trūksta patikimos informacijos apie atskirų Seimo narių informacinius poreikius, naudojamas informacijos ieškos strategijas, informacijos panaudojimą priimant sprendimus, Seimo informacinis aprūpinimas organizuojamas remiantis išsamaus ir visuotinio informavimo koncepcija. Daugiausia dėmesio kreipiama informacijos apdorojimo klausimams, informacinių produktų kokybės tobulinimui, nesigilinant, kokią poveikį ši informacija daro sprendimų priėmimui ir sprendimų kokybei. Remiantis įsivaizduojamu, todėl neaišku, ar realiai egzistuojančiu Seimo nario informacinės elgsenos modeliu, sudėtinga įvertinti informacinių paslaugų efektyvumą, užtikrinti optimalų informacinį aptarnavimą, planuoti pokyčius. Veiksnių, darančių įtaką Seimo narių informacinei elgsenai sprendimų priėmimo procese, suvokimas, požiūrio į informacinio aprūpinimo problemas iš įstatymų leidėjo, o ne vien iš informacijos rengėjo perspektyvos, atskleidimas sudaro informacinės prielaidas užtikrinti kokybiškesnę ir optimalesnę Seimo narių informacinį aptarnavimą. Seimo narių informacinės elgsenos empirinių tyrimų trūkumas nulėmė šio tyrimo žvalgomąjį pobūdį, siekiant geriau susipažinti su problema, surinkti kuo daugiau ir kuo išsamesnių duomenų apie Seimo narių informacijos poreikius, informacijos iešką ir informacijos naudojimą, atskleisti, kokių veiksnių įtaka Seimo narių informacijos ieškos elgsenai yra didžiausia. Tyrime siekiama patikrinti **hipotezę**, kad Seimo narių informacijos ieškos strategijos pasirinkimui daugiausia įtakos turi informacinė aplinka, parlamentinio darbo stažas ir priklausomybė pozicijai/opozicijai.

Tyrimo objektas. Šio mokslinio darbo tyrimo objektas yra Seimo narių informacinė elgsena priimant sprendimus teisėkūros, parlamentinės kontrolės, atstovavimo ir kitose Seimo nario veiklos srityse. Darbe analizuojami trys pagrindiniai informacinės elgsenos elementai: informacijos poreikiai, informacijos ieška ir informacijos naudojimas.

Tyrimo tikslas. Mokslinio darbo tikslas – ištirti Seimo narių informacinę elgseną, atskleisti pagrindinius jos bruožus ir nustatyti veiksnius, turinčius įtakos šiai elgsenai.

Tyrimo uždaviniai. Išskiriami šie pagrindiniai uždaviniai tyrimo tikslui pasiekti:

- (1) išanalizuoti mokslinę literatūrą, siekiant atskleisti informacijos reikšmę sprendimų priėmimo procese, informacinės elgsenos, informacijos ieškos teorinius aspektus, šios srities tyrimų rezultatus ir šių tyrimų išvadų galimą panaudojimą parlamentarų informacinio aprūpinimo tobulinimui;

- (2) ištirti Seimo narių poreikius, informacinę aplinką, informacijos ieškos strategijas ir informacijos naudojimo tikslus;
- (3) nustatyti veiksnius, darančius didžiausią įtaką informacijos ieškos strategijos pasirinkimui;
- (4) atskleisti Seimo narių požiūrį į informacijos poveikį priimamiems sprendimams, informacijos ieškos problemas, Seimo informacinį aprūpinimą, informacines paslaugas ir informacinio aprūpinimo sistemos tobulinimo galimybes;
- (5) remiantis tyrimo išvadomis, pateikti rekomendacijas dėl Seimo informacinio aptarnavimo optimizavimo.

Tyrimo metodai. Tikslui pasiekti buvo pasinaudota mokslinės literatūros analizės, asmeninio pokalbio (interviu), dokumentų analizės ir kokybinės turinio (*content*) analizės metodais. Pasirinktas iš dalies struktūruotas interviu, apklausti 9 respondentai, vieno interviu trukmė – nuo 25 iki 45 minučių. Transkribuoti tekstai analizuojami naudojant turinio (*content*) analizės metodą. Papildomai duomenys buvo renkami iš teisinių ir kitų Seimo bei Seimo kanceliarijos dokumentų.

Darbą sudaro įvadas, keturi skyriai, išvados ir rekomendacijos, naudotos literatūros sąrašas, priedai (interviu klausimynas, Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamento užklauso forma, tiriamųjų charakteristikų ir biografinių duomenų lentelė, kokybinės turinio (*content*) analizės medžiaga). Pirmojoje ir antrojoje dalyje apžvelgiami teoriniai sprendimų priėmimo ir informacinės elgsenos klausimai, apžvelgiamos mokslinės publikacijos ir tyrimai, trečiojoje dalyje pagrindžiama tyrimo metodologija, ketvirtojoje – pristatomi ir aptariami tyrimo rezultatai. Darbo apimtis - 148 puslapiai, jame yra 12 lentelių ir 10 paveikslų. Bibliografijų aprašą sudaro 103 šaltiniai. Darbo pabaigoje pateikti 9 priedai, papildantys tyrimo duomenis.

1. SPRENDIMŲ PRIĖMIMO PROCESAS IR INFORMACIJA

1.1. Sprendimų priėmimo samprata ir sprendimų priėmimo proceso analizės tarpdisciplininis pobūdis

Tradicinė sprendimo priėmimo samprata yra linijinė, t.y. pateikiami tam tikri žingsniai, kurie sprendimų priėmėjui leidžia pasirinkti pačią tinkamiausią alternatyvą iš visų įmanomų, vadinasi, ir priimti optimaliausią sprendimą. Šia samprata remiasi ir racionalusis sprendimo priėmimo modelis. Pagal šį modelį sprendimų priėmimas suvokiamas kaip procesas, kuriame sprendimų priėmėjas, remdamasis išsamia informacija, išanalizuoja visas įmanomas alternatyvas, numato jų padarinius ir pasirenka tą alternatyvą, kuri maksimizuoja ekonominę naudą ir atneša geidžiamiausias pasekmes. Tačiau empiriniai tyrimai atskleidė, jog realūs žmogaus sprendimai turi mažai bendro su racionaliojo pasirinkimo modeliu. Sprendimų priėmėjai paprastai nedisponuoja neribotais laiko ištekiais ir išsamia informacija, kad galėtų įvertinti visas alternatyvas, numatyti visas pasekmes, racionaliai ir logiškai elgtis jiems trukdo subjektyvūs veiksniai, grupės ar organizacijos poveikis (Seilius, 2001, p. 27). Be to racionalus sprendimo priėmimo procesas dar nereiškia, kad ir pasekmės bus racionalios. Šį modelį galima taikyti priimant sprendimus konkrečiose kontroliuojamose situacijose, tačiau priimant sudėtingus sprendimus realiame gyvenime, jis visgi laikytinas hipotetiniu žmonių elgsenos modeliu (Šarkutė, 2009, p. 111).

Tradicinio racionaliojo modelio trūkumai paskatino H. Simoną (1957) išrutulioti riboto racionalumo sąvoką. Simonas teigė, kad riboto racionalumo atveju individas ne maksimizuoja ekonominę naudą, ne ieško optimaliausio sprendimo, o siekia patenkinamo sprendimo, nes jis yra ribojamas: žinių ribotumo ir fragmentiškumo; padarinių nenumatomumo; dėmesio ribotumo; žmogiškųjų būtybių mokslumo, priklausančių nuo stebėjimo ir komunikavimo galių, ribotumo; žmogaus proto ir atminties pajėgumo; žmogiškųjų būtybių įpročių ir rutinos; dėmesio trukmės ribotumo; psichologinės aplinkos; inicijuotos elgsenos ir dėmesio kryptingumo inercijos; organizacinės aplinkos (Parsons, 2001, p. 256-257). Sprendimų priėmėjas atsižvelgia tik į keletą veiksnių, kuriuos laiko esminiais esamoje situacijoje, svarsto tik kai kurias alternatyvas, ir suradęs patenkinamą sprendimą, tolesnes optimalaus sprendimo

paieškas nutraukia. Tokie sprendimai procedūriškai racionalūs, jeigu leidžia žmogui pasiekti užsibrėžtų tikslų ir realizuoti savo vertybes (Šarkutė, 2009, p. 111). Šis modelis taip pat neaprepia visų sprendimo priėmimo aspektų, tačiau geriau paaškina realaus gyvenimo procesus.

Sprendimų priėmimas nebūtinai turi būti grindžiamas racionalumu ir logika. Kahnemanas ir Tversky (2000), tyrinėję sprendimų priėmimą netikrumo sąlygomis, nustatė, kad sprendimų priėmėjai griebiasi tam tikrų euristicų. Euristinės sprendimų priėmimo procedūros yra labiau iracionalios nei racionalios, nes negarantuoja teisingų rezultatų, o euristicų pritaikymas dažnai baigiasi klaidomis (Norkus, 2008, p. 97). Išskiriamos trys dažniausiai sprendimus deformuojančias euristicas: reprezentatyvumo euristika, kai, remiantis stereotipais ar panašumu, tam tikras įvykis ar tam tikra informacija suvokiama kaip reprezentatyvi, nors tokia nėra; prieinamumo euristika, kai labiau atkreipiame dėmesį ir labiausiai vertiname tą informaciją, kuri yra arčiausiai mūsų ir kurią lengviausiai galime gauti, tuos įvykius, su kuriais asmeniškai susiduriame; pataisymo ir inkaravimo euristika, kai išgirsta informacija, patirtis, įvykiai yra inkaras, kuris turi įtakos vėliau priimamiems sprendimams ir elgesiui.

Simono pasekėjas vokiečių mokslininkas Gigerenzeris (2001) nepritaria tokiam perdėm neigiamam euristicų vertinimui. Jis teigia, kad euristikos padeda žmonėms rasti, jeigu ne pačius optimaliausius, tai bent jau tokius sprendimus, kurie leidžia išspręsti problemą. Kiekviena profesija ar veikla turi tam tikrą atsargą euristicų, kurias galima pavadinti tam tikromis rutinomis, scenarijais ar „įrankių dėžėmis“. Jų turinys priklauso nuo konkrečios veiklos turinio, o jų pritaikymas atitinkamoje profesinėje veikloje paprastai garantuoja sėkmingą problemos sprendimą. Anot Gigerenzerio ir Selteno, „riboto racionalumo modeliai atsisako optimizavimo fikcijos, nes jis realiose gyvenimiškose situacijose reikalauja nerealistinių prielaidų apie žinias, laiką, dėmesį ir kitus žmonėms prieinamus šaltinius“, o paprasta euristika kartais gali prilygti ar galbūt net pranokti optimizavimo strategiją (Gigerenzer, Selten, 2001, p. 4). Mokslininkų nuomone toks ribotas racionalumas nebūtinai yra mažiau racionalus, nes išsamios informacijos optimizavimas gali užimti per daug laiko ir sprendimas gali būti pavėluotas, tuo tarpu kai euristikos padeda priimti „greitus ir ekonomiškus sprendimus“ (Gigerenzer, Selten, 2001, p. 7).

Anot Augustinaičio (2005) iracionalių veiksmų vaidmens didėjimą vadyboje ir sprendimų priėmimo procese sąlygoja pats gyvenimas bei multisocialinė visuomenės struktūra. Keičiantis visuomeniniam būviui žinių visuomenės sąlygomis formuojasi nauja sprendimų priėmimo paradigma, kuri remiasi kitokia racionalumo samprata. „Kitokie racionalumo kriterijai žinių visuomenėje remiasi informacine ontologija arba informacinės pasaulio sąrangos principais, kurie iš esmės skiriasi nuo gamtotyrinio požiūrio suformuluotų

sprendimų priėmimo metodų“ (Augustinaitis, 2005, p. 33). Anot autoriaus, sprendimų priėmime būtina derinti skirtingus racionalizavimo modelius, nes nei vienas iš jų atskirai paimtas nesugeba patenkinti šiuolaikinė praktikos reikalavimų. Linijiniai sprendimų modeliai, labiau tinka „rutininiuose procesuose, funkciškai ribotų ir dalinių užduočių sprendimams, bet ne kūrybos ir vertinimo reikalaujančiose srityse“, tačiau informacinis arba postmodernusis racionalizavimas, kai remiamasi vien vertybiniu musltisocialinės aplinkos reflektavimu, nesiremiant sisteminiu požiūriu, taip pat neatitinka praktikos reikalavimų (Augustinaitis, 2005, p. 42). Todėl autoriaus pateikiamame „sprendimų sumuštinyje“ iracionalūs elementai sudaro tik vieną iš dalių (žr. 1 pav.).

Modernusis racionalizavimas	Postmodernusis racionalizavimas
Informacijos deficitas	Informacijos perteklius
Kibernetinis išskaičiavimas	Vertybiniai kriterijai
Specializuotas žinojimas	Tarpdalykinis žinojimas
Objektyvumas ir homogeniškumas	Individualizacija ir heterogeniškumas
Statika	Dinamika

Šaltinis: Augustinaitis, 2005, p. 43

1 pav. „Sprendimų sumuštinis“

Sprendimų priėmimo koncepcijų įvairovė atsispindi įvairiuose sprendimo priėmimo apibrėžimuose. Sprendimų priėmimas apibrėžiamas:

- kaip procesas, per kurį individai ir grupės identifikuoja, derina ir integruoja informaciją (Blackwell Encyclopedia of Sociology);
- kaip kognityvinis procesas, kurio metu priimamas sprendimas (Merriam -Webster Learner's Dictionary);
- kaip procesas, kurio metu pasirenkama alternatyva arba kuriai nors alternatyvai suteikiama pirmenybė (Parsons, 2001, p. 229);
- kaip probleminei situacijai spręsti reikalingos informacijos ieška (Atkočiūnienė ir kt., 2009, p. 89);
- kaip procesas, per kurį, atsižvelgiant į politines, ekonomines ir kitas aplinkybes bei remiantis prieinama informacija, pasirenkama kuri nors viena viešosios politikos alternatyva spręsti tam tikrą problemą ir siekti tikslo (Politikos mokslų enciklopedinis žodynas, 2007, p. 128);
- kaip nustatymas ir parinkimas veiksmo krypties konkrečiai problemai spręsti (Stoner ir kt., 1999, p. 34).

Apibrėžimų sąrašas nepretenduoja į išbaigtumą, nes sprendimų priėmimas yra daugelio disciplinų dėmesio lauke. Sprendimų priėmimą tiria daugelis socialinių mokslų disciplinų, tarp jų: psichologija, sociologija, ekonomika, organizacijų teorija, politikos mokslas, vadyba, viešasis administravimas. Sprendimus analizuoja ir kitos mokslinės disciplinos, tokios kaip matematika, informatika, informacijos ir komunikacijos mokslai, filosofija. Įvairių sričių mokslo atstovai skirtingai aiškina sprendimų priėmimą, pabrėždami skirtingus sprendimų priėmimo aspektus, analizuodami objektą iš skirtingų perspektyvų – individo arba socialiai organizuotos institucijos (Alwood, Selart, 2001, p. 4), pateikdami konfrontuojančias idėjas, teorijas ir modelius. Vyksta diskusijos disciplinų viduje ir tarp atskirų disciplinų, vadovaujamosi skirtingomis sprendimų priėmimo analizės paradigmomis: bihevizizmu, etnometodologija, egzistencializmu, hermeneutika, sistemų teorija, marksizmu, racionalaus pasirinkimo paradigma, lošimų teorija, neoinstitucionalizmu, struktūriniu funkcionalizmu, socialiniu konstruktyvizmu ir pan. Pavyzdžiui, politinių mokslų naudojama sprendimo sąvoka daugiausia grindžiama racionalumo ir savanaudiškumo idėjomis, mažai atsižvelgdama į psichologinį sprendimo priėmimo matmenį (Parsons, 2001, p. 305).

Anot Šarkutės (2009), įvairių tyrimų tradicijų požiūris į žmogų skiriasi: vienoje jis racionalus veikėjas, maksimizuojantis naudą sau, kitose – pasyvi marionetė socialiniame žaidime, valdomas išorinių elgesio taisyklių ir normų, trečioje jis traktuojamas kaip socialinė būtybė, siekianti visuotinio gėrio (p. 114). Žvelgdami pro skirtingas „lęšius“ mokslininkai mato skirtingą vaizdą (Parsons, 2001, p. 230), tačiau tai neišvengiama dėl paties tyrimo objekto daugiasluoksniškumo ir sudėtingumo. Kita vertus, nemažai šios srities mokslininkų neužsidaro vienos disciplinos rėmuose. Jie semiasi idėjų iš įvairių disciplinų, o tai lemia tarpdisciplininį sprendimų priėmimo analizės pobūdį ir įvairių koncepcijų persipynimą. Sprendimų priėmimo tyrimuose, kurie remiasi tarpdisciplininio požiūriu, didelis dėmesys skiriamas sprendimų priėmimo kontekstui, t.y. psichologiniams veiksniams bei sociokultūrinei situacijai, kurioje sprendimus priimančias individas veikia (Alwood, Selart, 2001).

Šiame magistriniame darbe taip pat siekiame neužsidaryti vienos disciplinos rėmuose, siekiant kuo įvairiapusiškiau atskleisti įstatymų leidėjų informacinę elgseną. Sprendimo priėmimo procesas šiame kontekste yra traktuojamas kaip veiksmų arba procedūrų eiga, kurios rezultatas yra formali nuomonė arba pasirinkimas. Siekiant atskleisti, kuo įstatymų leidėjai grindžia savo sprendimus, būtina išanalizuoti, kokį vaidmenį šiame procese vaidina informacija.

1.2. Informacijos vaidmuo sprendimų priėmimo procese

Informacijos sąvoka yra plati ir nevienareikšmiška, todėl sudėtinga pateikti nuo mokslo šakos ir konteksto nepriklausomą apibrėžimą. Informacijos mokslų kontekste dažnai informacija apibūdinama kaip daiktas, t.y. apčiuopiamas objektas, kurį galima užfiksuoti, saugoti, ieškoti, skleisti; tai ne tik tam tikras produktas, bet ir žmogus ar įvykis; kaip procesas, t.y. tapimas informuotam; kaip žinios, t.y. tai, kas suvokta iš proceso, ją išreiškus ar pristačius koku nors pavidalu ji tampa informacija – daiktu (Borgman, 2003; Atkočiūnienė ir kt., 2009). Sprendimų priėmimo kontekstui artimesnė informacijos kaip daikto ir kaip žinių, kurias žmogus gali suvokti, priimti ir panaudoti priimdamas sprendimą, visuma. Informacija gali būti perduodama žodžiu, raštu ar ryšio priemonėmis.

Įvairių sričių mokslininkai sukūrė daugybę modelių, aiškinančių sprendimo priėmimo procesą ir informacijos vaidmenį jame. Daugelis jų „susiję su žinių ir galios santykiu, racionalumo prigimties klausimais“ (Parsons, 2001, p. 344).

Simonas nagrinėja sprendimų priėmimo procesą kaip trijų etapų seką:

- (1) Žinios
- (2) Sumanymas (dizainas)
- (3) Pasirinkimas

Tai supaprastintas informacijos panaudojimo sprendimų priėmimo modelis, tačiau jis išryškina informacijos svarbą priimant sprendimus.

Jenkinsas (1978) pateikia septynių etapų sprendimų priėmimo proceso modelį:

- (1) Iniacija (pradinis etapas)
- (2) Informacija
- (3) Svarstymas
- (4) Sprendimas
- (5) Taikymas
- (6) Vertinimas
- (7) Užbaigimas

Pagal šį modelį, apibrėžus problemą, renkama informacija. Apsvarsčius ir išanalizavus surinktą informaciją, priimamas sprendimas, kuris taikomas praktikoje ir įvertinamas. Prireikus galima daryti pakeitimus ir tik tada jis galutinai įdiegiamas, tuo užbaigiant procesą. Jenkinso teigimu, ilgalaikių politinių sprendimų atveju šis procesas tampa cikliškas, nes priimtas sprendimas įvertinamas ir nuolat pritaikomas prie besikeičiančių aplinkybių ir įvykių (Marcella *et al.*, 1999, p. 170).

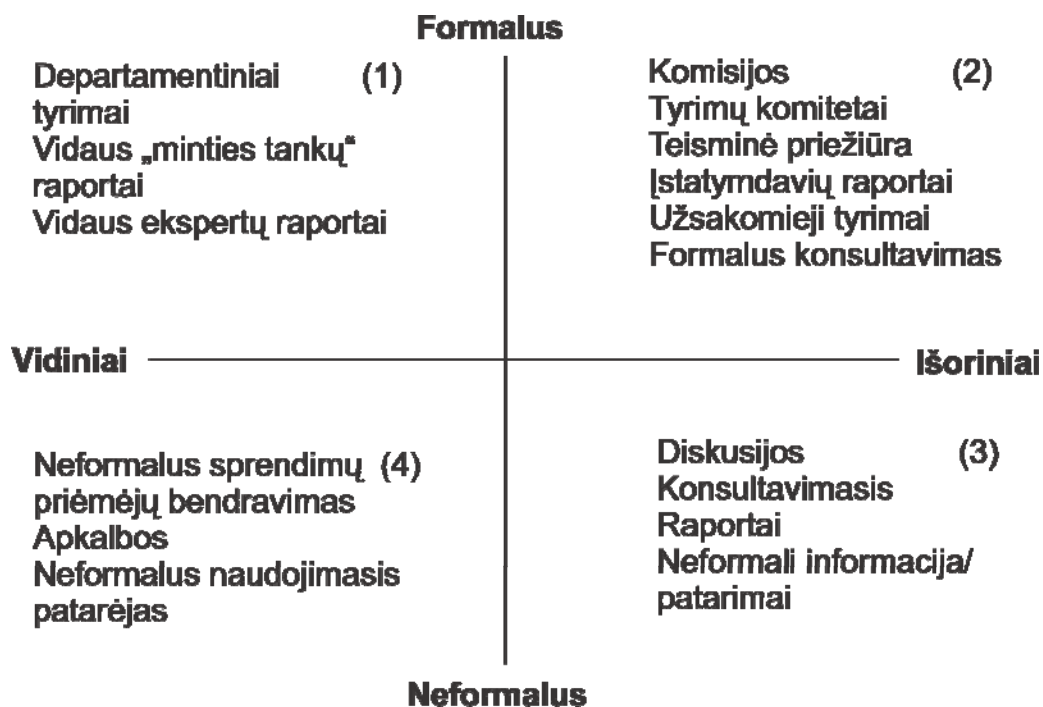
Bulmerio linijinių inžinerinių tyrimų modelį sudaro penkios pakopos:

- (1) Socialinės problemos apibrėžimas
- (2) Trūkstumų žinių nustatymas

- (3) Socialinių tyrimų (analizės) ir ryšių įsigijimas
- (4) Problemos sprendėjo interpretacija
- (5) Politiniai pokyčiai

Anot Bulmerio, problema egzistuoja dėl informacijos ar supratimo trūkumo, kurį galima ištaisyti tyrimu. Šis modelis kritikuojamas dėl naivaus pažinimo suvokimo ir informacijos santykio su sprendimų priėmimo procesu. Sprendimų priėmėjų išankstiniai nusistatymai ir įsisenėję įsitikinimai turės įtakos norui priimti žinias arba pasirenkant sprendimo variantus, jie skirtingai interpretuos informaciją, o ir pati informacija nėra vertybiškai neutrali, bet priklauso nuo jai parengti panaudotų duomenų šaltinių, pateikimo būdo. Tyrimai padeda sprendimų priėmėjams suvokti ir išsiaiškinti problemas, gauti naujų idėjų, o norint įveikti šališką informacijos pateikimą ir suvokimo apribojimus svarbu, kad informacija būtų kokybiška ir atspindėtų visą požiūrių ir įsitikimų spektrą (Marcella et al., 1999, p. 170).

Parsonsas (2001) valdžios sprendimų priėmimo procese naudojamą informaciją suskirstė į keturis kvadrantus (žr. 2 pav.). Pirmajame (1) kvadrante esanti informacija gali būti viešinama arba ne, bet tai yra valdžios generuojama svarbi vidinė informacija, t. y. departamentų arba specializuotų politikos tyrimo padalinių vidiniai tyrimai naudojami sprendimų priėmimo procese. Antrojo (2) kvadranto informacija (komisijų, tyrimų komitetų teisminės priežiūros įstaigų medžiaga) yra generuojama už valstybinio mechanizmo ribų. Trečiajame (3) kvadrante – neformaliose diskusijose su ekspertais ar interesų grupėmis gauta informacija, o ketvirtajame (4) kvadrante – neformali komunikacija valdžios viduje, neformalios konsultacijos, galinčios daryti įtaką priimamiems sprendimams. Svarbu atskirti valdžios generuojamą informaciją nuo nepriklausomai egzistuojančios informacijos. Valdžios generuojama arba su ja susijusi vidinė informacija gali būti politiškai šališka, atspindėti vidaus politiką. Nevyriausybinė informacijos šaltinių rengiama informacija gali atspindėti profesionalų perspektyvą. Informacija nėra vertybiškai neutrali, o jos turinys dažnai yra daugiau ar mažiau šališkas, sprendimų priėmėjui svarbu turėti prieigą prie kuo įvairesnių informacijos šaltinių. Opozicinės partijos gali labiau vertinti nepriklausomus informacijos šaltinius, palyginus su vyriausybiniais, o valdančiosios partijos – atvirkščiai, gali mažiau vertinti išorinę ekspertizę, o labiau vertinti vidinę informaciją. Informacijos prigimties identifikavimas turi įtakos jos kokybės nustatymui, nes politinėje sferoje kokybės apibrėžimas gali priklausyti nuo politinių (šališkų) sumetimų, o ne nuo grynai objektyvių procesų (Marcella et al., 1999).



Šaltinis: Parsons, 2003, p. 348

2 pav. Formalūs ir neformalūs informacijos šaltiniai

Būtinybė politinius sprendimus grįsti žiniomis ir patarimais nėra šių dienų sumanymas. Visais laikais valdovai rėmėsi savo patarėjų ar mokytojų žiniomis, tačiau informacijos kiekybė, kokybė ir naudojimo mastas skyrėsi nuo šių dienų. Politika, kaip ir visa šiuolaikinė visuomenė, tampa vis labiau priklausoma nuo komunikacijos ir informacijos veiksnių (Augustinaitis, 1999, p. 26). Gerėjant informacijos prieinamumui ir kokybei augo mokslinių tyrimų, socialinių, ekonominių ir kitų visuomenės gyvenimo sričių žinių poreikis, jos vis labiau buvo naudojamos politinių sprendimų priėmimo procese kaip racionalaus sprendimo priėmimo pagrindas. Šiandieninei informacijos ir žinių visuomenei būdingas informacijos perteklius, todėl pagrindinis klausimas, kylantis politikams sprendimų priėmimo procese, kaip apdoroti tuos neaprėpiamus informacijos srautus ir atskirti sprendimui reikalingą informaciją. Šis klausimas ypač aktualus įstatymų leidėjams, nes vystantis demokratijai ir vis daugiau visuomenės gyvenimo aspektų tampant teisėkūros subjektu, jam tenka priimti sprendimus tokiose srityse, su kuriomis jis anksčiau nesusidūrė. Įstatymų leidėjas, negalėdamas būti ekspertas visais šiais klausimais, tampa priklausomas nuo informacijos ir analizės, sudarančios sąlygas priimti reikalingus sprendimus (Robinson, 2001). Gaslikovos (1999) nuomone ne informacijos kiekis apsprendžia, ar bus priimtas kokybiškas sprendimas. Informacijos rengėjai parengia vis daugiau brangiai kainuojančios analitinės informacijos, tačiau sprendimų priėmėjai neturi laiko jos skaityti ir panaudoti priimdami sprendimus. Kartais informacija parengiama ne prieš priimant sprendimą, bet jį jau

priėmus, todėl ji negali bŭti panaudota. „Kai informacijos per daug, o ne per maŭai, aiškumas maŭėja atvirkščiai proporcingai informacijos kiekiui“ (Eriksen, 2004, p. 174). Daŭnai parlamentaras turi galimybę remtis pačiais įvairiausiai vidiniais ir išoriniais, formaliais ir neformaliais informacijos šaltiniais. Wu (2008) taip aprašo JAV Kongreso narius užplūstantį informacijos tvaną „parlamento nariai yra užtvindyti moksliniais duomenimis, tyrimų rezultatais, kaštų ir naudos analizėmis, gautų iš rėmimo grupių, vykdomosios valdŭios, įvairių interesų grupių ir nepriklausomų tyrimų institucijų, episteminių bendruomenių ir akademinų sluoksnių beįveik kiekiu politiniu klausimu, kurį galima įsivaizduoti“ (Wu, p. 359). Taip sparčiai augant informacijos kiekiui ir didėjant formų įvairovei, kyla informacijos kokybės ir patikimumo klausimas. Anot Gaslikovos (1999), norint, kad sprendimai bŭtų kokybiški reikia, kad sprendimų priėmėjai nebŭtų užverčiami pertekline informacija, bet aprūpinami tikslia, patikima, aktuali, poreikius atitinkančia, tinkama forma ir laiku pateikiama informacija. Jai antrina Marcella *et al.* (1999) pabrėŭdama, kad sprendimus priimančys asmenys turėtų turėti prieigą prie informacijos, kuri yra nešališka, tiksli, patikima ir/arba atspindi visą spektrą egzistuojančių nuomonių, nes tik taip jie galės įvertinti ir pasirinkti sprendimo alternatyvas. Robinsono (1991) teigimu efektyvios analitinės tarnybos sukūrimas parlamente išplečia parlamento analitinės galimybes ir padeda racionalizuoti sprendimų priėmimą, nes skirtingai nuo lobistinių struktūrų, įvairių interesų grupių šios tarnybos teikiama informacija yra objektyvi, nešališka ir neutrali, t.y. nušviečianti tik pasirinkimo galimybes, o ne bandanti įsiūlyti parlamentarams kokį nors vieną sprendimo variantą. Tai sumaŭina informacinę įstatymų leidėjų priklausomybę nuo vyriausybinų informacijos šaltinių ir užtikrina valdŭių atskyrimo principo įgyvendinimą (Krehbiel, 1992). Tačiau Watto (2010) nuomone parlamentų informacijos tarnybos atsilieka nuo šiandieninio gyvenimo tempo, nes daŭniausiai savo darbe vadovaujasi racionalumo paradigma: jos mano, kad parlamentarams priima sprendimus vadovaudamiesi išsamia informacija, kurią teikia šios tarnybos, o racionalus politinis sprendimas gali bŭti pasiektas tik surinkus išsamią informaciją ir ją išanalizavus. Anot jo šios tarnybos, geriau išanalizavę parlamentarų informacinius poreikius ir elgseną, suprastų, kad įstatymų leidėjai negali aprėpti nuolat augančio informacijos srauto, kurį šios tarnybos dar gausina savo produkcija. Autoriaus manymu alternatyvi parlamentarų informacinio darbo paradigma remiasi riboto racionalumo koncepcija ir dalinai Gigerenzerio „greita ir ekonomiška“ sprendimų priėmimo koncepcija, todėl šios tarnybos turėtų susikoncentruoti ne į visos visiems parlamentarams rengiamos ir pateikiamos informacijos kokybę, bet į informacijos, kuri tikrai panaudojama, kokybę bei šios informacijos geresnį prieinamumą (Watt, 2010, p. 47).

Informacijos specialistai dažnai akcentuoja informacijos perteklių, tačiau nei parlamento nariai nei politinių mokslų atstovai apie tai beveik nekalba. Dažniausiai jų darbuose minima problema yra laiko spaudimas: „pagrindinis suvaržymas parlamento nariui yra laikas“ (Corbett *et al.*, 2007, p. 57), „EP narys susiduria su sunkiu pasirinkimu <...> Kiek laiko jie turi praleisti parlamente ir namuose? Ar jie turi būti universalūs ar siekti tapti politikos specialistais? Į kokią veiką jie turi sutelkti dėmesį?“ (Corbett *et al.*, 2007, p. 58). Ar iš tikrųjų informacijos perteklius yra problema? Jeigu vadovaujamesi racionalių sprendimų priėmimo modeliu, didžiulis informacijos srautas atrodo sunkiai suvaldomas, bet ar tokia išsami informacija įmanoma ir reikalinga visų sprendimų atveju? „Schicko (1991) teigimu, net ir visiškai neinformuoti įstatymų leidėjai gali veikti racionaliai, sekdami frakcijų vadovų, ilgamečių parlamentarų ar kitų parlamento narių, kurių nuomonę jie vertina pavyzdžiu (p. 100). Parlamentaro profesija yra unikali tuo, kad jis negali pats kontroliuoti temų, kurias jis turės artimiausiu metu nagrinėti, problemų, į kurias turės reaguoti, paskatintas partijos, visuomenės ar žiniasklaidos atstovų (Orton *et al.*, 2000, p. 216). Be to „daugelis iš esančiųjų parlamente nežino, ką jie turi žinoti, tikriausiai negali žinoti visko, ką reikėtų žinoti, ir dažnai negali numatyti, ką turės žinoti rytoj arba kitą savaitę“ (Marcella *et al.*, 2007, p. 931). Priimdamas sprendimus tokiose įvairiose srityse, tokiose neapibrėžtose situacijose ir esant tokiam laiko spaudimui parlamentaras dažniausiai neturi galimybės išanalizuoti visas sprendimo alternatyvas, galimas jų pasekmes ir pasirinkti geriausią sprendimą. Žinoma, įstatymų leidėjai turi pagalbininkus, informacijos specialistus, patarėjus, kurie jiems gali padėti apdoroti informaciją, pateikti tyrimų ir patarti, tačiau galutinį sprendimą priima pats parlamentaras. Todėl norint iš tikrųjų jam padėti priimti kokybiškus sprendimus, būtina žinoti jo poreikius, informacijos ieškos būdus ir suprasti jo informacinę elgseną. Parlamento narių informavimo strategija ir politika turėtų remtis šių tyrimų rezultatais.

2. INFORMACINĖ ELGSENA

2.1. Informacinės elgsenos samprata ir koncepcijų raida

Elgsena yra sąmoningas arba nesąmoningas tam tikrų veiksmų, kuriuos fiziškai gali atlikti veikėjas bei asmenys, kuriems jis gali daryti įtaką, pasirinkimas (Simon, 2003, p. 21). Informacija yra vienas svarbiausių sprendimo priėmimo komponentų, todėl sprenddamas probleminę situaciją ar siekdamas sumažinti netikrumą ir abejojimą, pasirenkant veiksmų seką arba sprendimą, žmogus ieško informacijos (Ingwersen, 1992). Informacijos iešką (angl. *information seeking*) galima apibrėžti kaip procesą, kuris apima informacijos paiešką ir individo suvokimo procesą (Atkočiūnienė ir kt., 2009, p. 75) arba anot Wilson (2000) kaip „sąmoningą informacijos iešką, kuri yra informacijos poreikio, siekiant tam tikro tikslo, pasekmė“ (p. 49). Informacijos ieškojimo procese žmogus demonstruoja įvairią elgseną. Informacinė elgsena (angl. *information behaviour*), apibrėžiama kaip žmogaus elgsena, susijusi su informacijos šaltiniais ir kanalais, kuri aprėpia tiek aktyvią, tiek ir pasyvią informacijos iešką bei naudojimą (Wilson, 2000, p. 49). Aktyvi ieška susijusi su komunikacija su kitais individais ar sistemomis ir yra sąmoningas, tyčinis informacijos ieškojimas, o pasyvi ieška – tai tinkamos informacijos gavimas, ieškant kažko kito ar atliekant kokią nors kitą veiklą, pavyzdžiui klausant radijo, žiūrint televizijos programą, kai informaciją galima gauti nė neketinant to daryti.

Informacijos moksluose informacinės elgsenos samprata formavosi informacijos paieškos teorijų raidoje. Ingwersenas (1992) išskyrė tris šios raidos etapus: tradicinį, nukreiptą į vartotoją ir kognityvųjį laikotarpį (p. 223). Šios srities mokslinių tyrimų pradžia laikytinas šeštasis dešimtmetis, kuomet sukurtos pirmosios informacijos paieškos sistemos, formavosi informacinio aptarnavimo metodai, buvo kuriami pirmieji algoritmai kompiuterizuotam semantinės informacijos apdorojimui, o moksliniuose tyrimuose buvo analizuojami vartotojo poreikiai, užklausų formulavimas bei parengtos informacijos atitikimas užklausiai. Informacijos paieška (angl. *information retrieval*) tradiciniu laikotarpiu buvo apibūdinama kaip paradigmintis procesas, siekiant pateikti informaciją, kuri atitinka vartotojo užklausą.

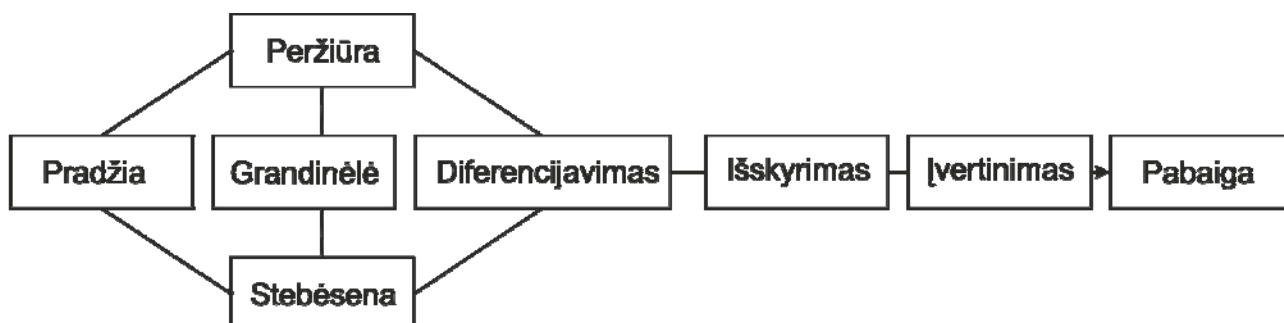
Dešimtmečiu vėliau informacijos ieškos tyrimuose daugiau dėmesio imta skirti informacijos vartotojui, informacinių problemų sprendimui ir tarpininko bei vartotojo sąveikai, sprendžiant šias problemas. Informacijos paieškos teorijoje atskiriama informacijos paieškos ir ieškos sąvokos. Informacijos paieška traktuojama jau ne tik kaip užklausą atitinkančios informacijos suradimas, bet ir kaip individo suvokimo procesas, o informacijos

ieška (angl. *information seeking*) apibūdinama kaip sąmoninga pastanga gauti informacijos, siekiant užpildyti žinių spragas.

Aštuntajame dešimtmetyje susiformavo kognityvioji informacijos ieškos proceso tyrimo kryptis, susiliejus dviem ankstesniosioms tyrimų kryptims. Informacijos paieška imta nagrinėti lingvistiniu ir kognityviuoju lygmeniu, o informacijos ieška laikoma individualiu procesu, aprėpiančiu ne tik vartotojus ir tarpininkus, bet ir informacijos apdorojimo komponentus, t.y. informacijos paieškos sistemas; paieškos sistemos objektus – tekstus; informacijos paieškos kontekstus – darbo tikslus, uždavinius (Janiūnienė, 2004, p. 82).

Informacijos paieškos teorijų raida ir mokslinių tyrimų krypčių kaita paskatino mokslininkus tobulinti ir informacijos paieškos modelius. Tradiciniame laikotarpyje susiformavęs linijinis informacijos paieškos proceso modelis, kurio pagrindiniai etapai – vartotojo poreikių identifikavimas, užklauso formulavimas ir užklausa atitinkančių dokumentų paieška, buvo kritikuojamas kaip neatspindintis vartotojo elgsenos informacijos ieškos metu. Vėlesnių laikotarpių mokslininkai (T. Wilson, B. Dervin, D. Ellis, C.C. Kuhlthau, P. Ingwersen ir kt.) sukūrė naujus kompleksinius informacinės elgsenos modelius, kuriuose akcentuojamas ne informacijos ieškos procesas, o atskiri individo informacinės elgsenos ypatumai (Wilson, Walsh, 1996; Wilson, 1999, 2000; Atkočiūnienė ir kt., 2009).

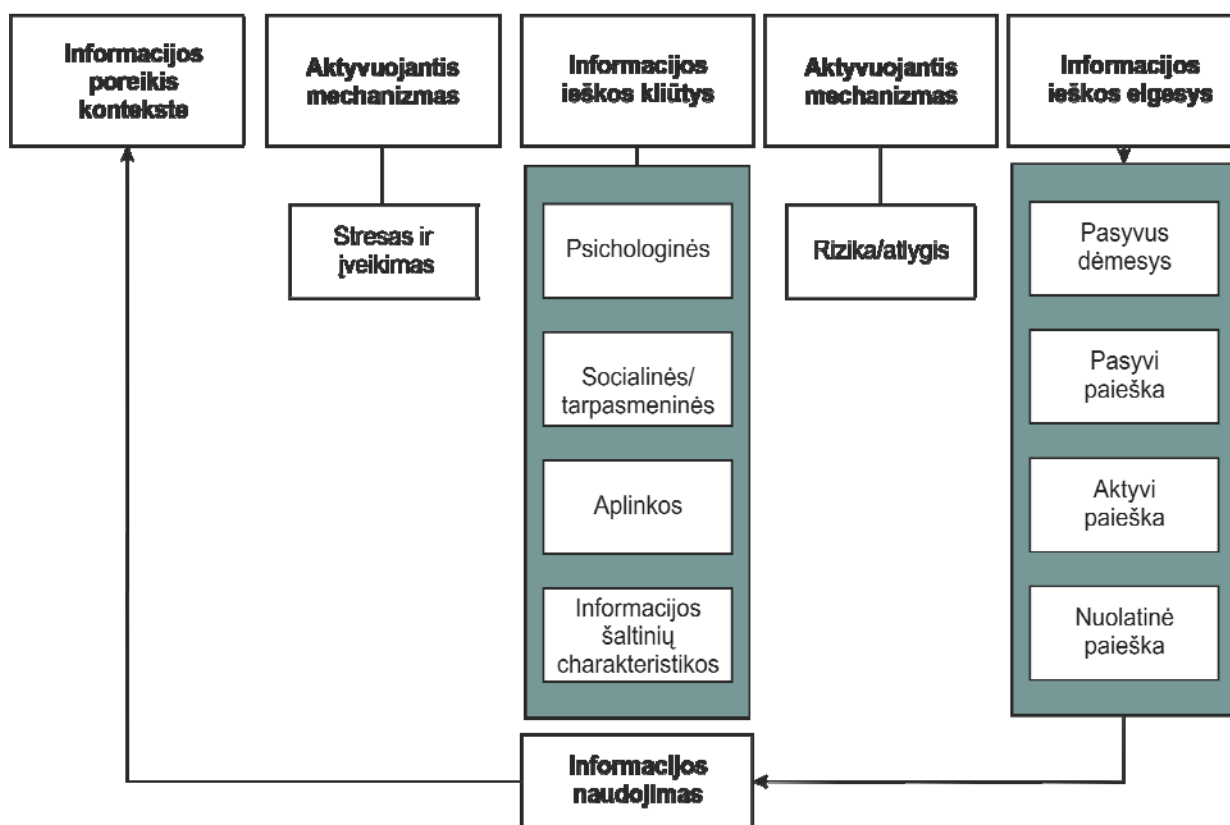
Ellisas (1989, 1996) nepateikia savo modelio diagramos forma, bet išvardija informacijos ieškos elgsenai būdingus veiksmus arba tam tikras savybes: *pradžia; peržiūra; stebėsena; diferencijavimas; atranka; įvertinimas, pabaiga*. Sąveika tarp šių ieškos savybių priklauso nuo ieškos aplinkybių bei asmens, ieškančio informacijos, gebėjimo susitelkti. Wilsonas (1999) visas Elliso nurodytas savybes sudėliojo tam tikra seka ir pateikė jas diagramos forma (žr. 3 pav.). Šio modelio privalumas, kad jis buvo išbandytas daugelyje tyrimų, tačiau kritikuojamas linijinis jo pobūdis.



Šaltinis: Wilson, 1999

3 pav. Wilsono pertvarkytas Elliso procesinis informacinio elgesio modelis

Wilsono 1996 metų modelis – tai patobulintas procesinis informacinės elgsenos modelis, sukurtas atsižvelgiant ne tik informacijos mokslų tyrimus, bet ir sprendimų priėmimo, psichologijos, inovacijos, komunikacijos ir vartotojų tyrimus (žr. 4 pav.). Informacijos ieškos elgsena yra sąlygota suvokto informacijos poreikio ir informacijos vartotojo siekio šį poreikį patenkinti, kreipiantis į formalius ar neformalius informacijos šaltinius. Modelyje akcentuojama, jog informacijos ieškos proceso metu individui poveikį daro asmeniniai bei psichologiniai veiksniai, ryšiai organizacijos viduje bei išorinėje aplinkoje, kurie gali kliudyti patenkinti šiuos poreikius. Modelyje atskleidžiama, kokie veiksniai daro įtaką individo poreikių suvokimui ir kokie procesai bei veiksmai padeda sumažinti individo informacinę problemą.



Šaltinis: Wilson, 1999

4 pav. Wilson 1996 m. modelis

Kulthau (1991) modelis yra labiau fenomenologinis nei kognityvinis (žr. 5 pav.). Jame pateikiamas informacijos ieškos procesas iš vartotojo perspektyvos, atsižvelgiama į jo jausmus, mintis ir elgesį ieškos metu. Pradinė proceso stadija susijusi su netikrumu, neaiškumais ir bendromis mintimis apie probleminę sritį, kuri viso proceso metu išgryninama, aiškiai suformuluojama ir vykdant kryptingą iešką surandama poreikį atitinkanti informacija. Pagrindinis šio modelio teiginys, kad netikrumo jausmas siejamas su poreikiu ieškoti informacijos sukelia abejones, sąmyšį ir nusivylimą, tačiau ieškos proceso metu šie jausmai

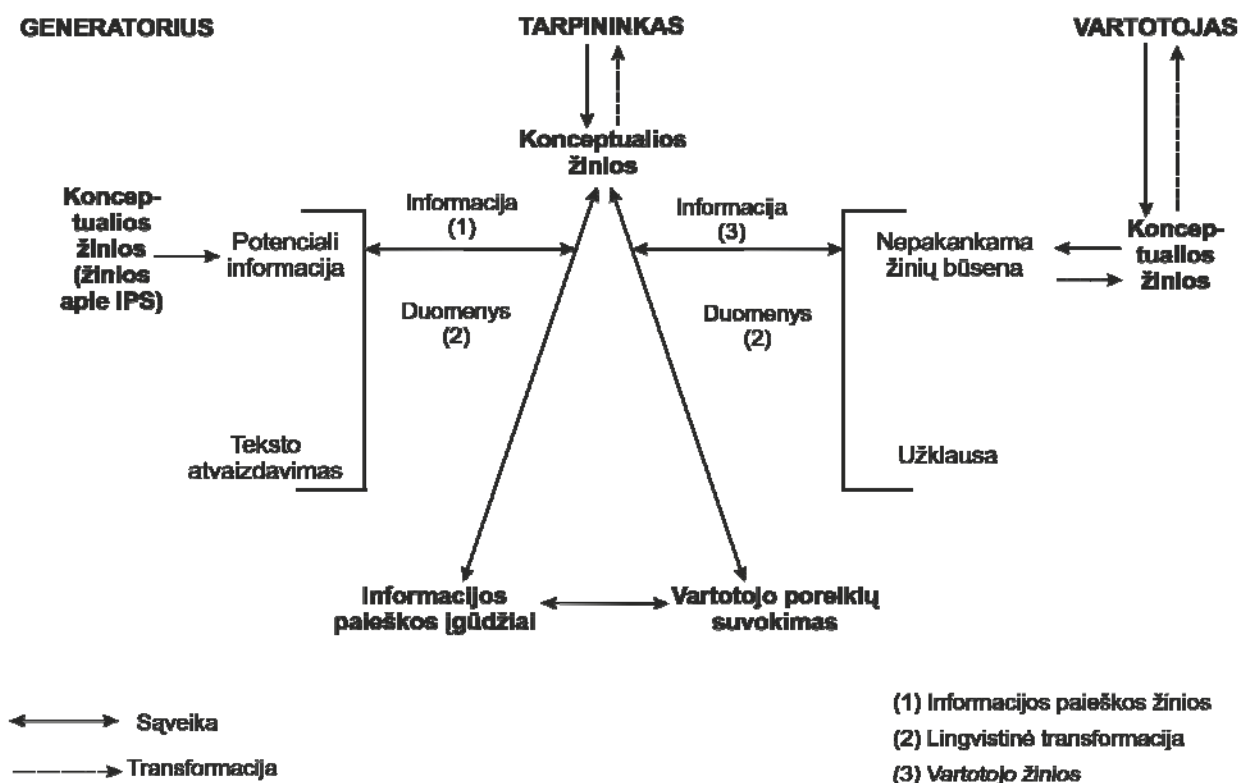
keičiasi. Surinkus reikiamą informaciją auga pasitikėjimas, atsiranda kryptingumo pojūtis, palengvėjimas ir pasitenkinimas. Kulthau remiasi Kelly asmenybinių konstrukčių kognityvine teorija, teigiančia, kad žmogus yra linkęs tyrinėti, pažinti savo aplinką ir, kurdamas savo pasaulio suvokimo modelį, atsižvelgia į informaciją, su kuria susiduria (Wilson, 1999).

Užduotis	Paskatūnimas	Atranka	AIškūnimas	Formuluotė	Rinkūnys	Pristatymas
<i>Jausmai</i>	Abejonė	Optimizmas	Susierzinimas	Aiškūmas	Kryptingūmas	Pasitenkinimas
<i>Mintys</i>		Neaiškios			Koncentruotos	
					Didėjantis susidomėjimas	
<i>Veiksmai</i>	Relevančios informacijos paieška					

Šaltinis: Kulthau, 2004, p.82

5 pav. Kulthau informacinės ieškos elgsenos modelis

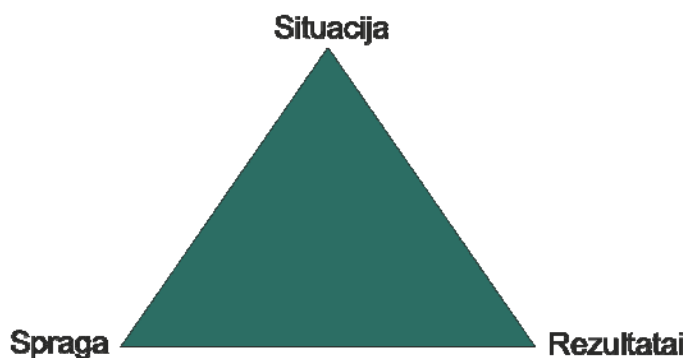
Ingwerseno (1992) kognityviajame modelyje informacija ieška yra individualus procesas (žr. 6 pav.). Šiame procese dalyvauja vartotojai, tarpininkai, informacijos objektai bei paieškos sistemos. Paieškos metu rasta informacija yra suvokiama ir virsta žiniomis, iš kurių kuriama nauja informacija.



Šaltinis: Ingwersen, 1992, p.135

6 pav. Kognityvioji komunikacijos schema

Dervin (1983, 1996) įprasminimo teorija, kurią ji kūrė visą eilę metų, atskleidžia, kaip susidoroti su informacija, kuri suvokiama kaip įrankis, skirtas realybei įprasminti. Informacijos poreikiai kinta laike ir erdvėje, jie priklauso nuo probleminės situacijos, o individas ieškodamas informacijos naudojami savo žiniomis, kurios padeda jam pažinti realybę. Įprasminimas susideda iš keturių elementų – situacijos laike ir erdvėje, apibrėžiančios kontekstą, kuriame informacijos problema atsiranda; spragos, kuri apibrėžia skirtumą tarp esamos situacijos ir pageidaujamos situacijos (netikrumas); rezultato, kuris yra įprasminimo proceso pasekmė, ir tilto, kuris yra priemonė, pašalinanti spragą tarp situacijos ir rezultato (Wilson, 1999). Dervin pavaizdavo šiuos elementus kaip trikampį: situacija, spraga/tiltas, rezultatas (žr. 7 pav.).



Šaltinis: Wilson, 1999

7 pav. **Dervin (1983) įprasminimo modelis**

Pagrindiniai informacijos ieškos elementai, kuriuos mokslininkai išskiria visuose savo modeliuose yra: informacijos poreikiai, informacijos ieška, informacijos naudojimas. Informacijos poreikius galime apibrėžti kaip suvoktą arba nesuvoktą būtinybę gauti informaciją, reikalingą užsibrėžtam tikslui pasiekti, uždaviniui išspręsti (Atkočiūnienė ir kt., 2009, p. 82). Šie poreikiai kyla tam tikrame kontekste, kuris apibūdinamas įvairiais parametrais: laiko ir vietos, informacijos vartotojų tipo, informacijos ieškos tikslo, uždavinio, organizacijoje vykstančių procesų ir esamos situacijos. Šie konteksto elementai veikia informacijos vartotojų poreikius. Informacijos poreikiai yra informacijos ieškos prielaida.

Nustačius poreikius toliau vykdoma informacijos ieška, t.y. sudaroma informacijos paieškos strategija. Informacijos ieška yra sėkminga, kai gauti rezultatai atitinka informacijos poreikius. Pagal Dervin įprasminimo teoriją spragą tarp situacijos ir rezultato padeda įveikti tiltas, konstruojamas ieškos strategijų pagalba. Godbold (2006) analizuodama Dervin, Wilsono ir Kulthau modelius teigia, kad galimos trys spragos įveikimo strategijos: (1)

pastatyti tiltą, t.y. ieškoti informacijos, kurti informaciją; (2) sumažinti spragą, t.y. platinti arba ginčyti informaciją, sunaikinti informaciją; (3) ignoruoti spragą (pasirinkti kitą kelią), t.y. vengti arba nepasitikėti informacija, įsiminti („mintyse užsirašyti“) informaciją. Taigi, individas gali pasirinkti ne tik informacijos iešką, bandydamas užpildyti spragą, bet taip pat gali nuspręsti informacijos neieškoti. Taip gali atsitikti, kai spraga yra per didelė, pavyzdžiui, dėl blogų naujienų ar klaidų baimės, pavojaus socialiniam statusui ir pan. Taip pat spraga gali atrodyti per didelė, kai individas neturi laiko, nežino kaip ir kur ieškoti informacijos, nepakankamai suvokia problemą ir nežino galimo sprendimo. Kai spraga per maža, individas taip pat gali nepradėti informacijos ieškos, nes sugeba su ja susitaikyti ir save įtikinti tos spragos nereikšmingumu arba tiesiog jos nepastebėti.

Informacijos ieškos procese rasta informacija panaudojama aplinkos pokyčių suvokimui ir įprasminimui (angl. *sense-making*), naujų žinių kūrimui (angl. *knowledge creation*), sprendimų priėmimui (angl. *decision making*) (Atkočiūnienė ir kt., 2009, p. 87). Informacija sprendimų priėmimo procese padeda įvertinti galimus sprendimo variantus ir pasirinkti efektyviausią sprendimą. Individas, priimdamas sprendimus, privalo suvokti kontekstą, t.y. vidinę ir išorinę aplinką, kuri yra jo informacinės elgsenos proceso dalis. Sprendimų priėmimo procesą veikia konteksto, socialiniai ir individualūs veiksniai, t.y. individo užimama pozicija, jo vaidmuo organizacijoje, situacijos sudėtingumas, problemos pobūdis ir informacija, kurią reikia išanalizuoti, užduoties kompleksškumas, individo gebėjimas suvokti situaciją. Idealoje situacijoje idealus sprendimų priėmėjas surastų visas galimas alternatyvas, surinktų visą galimą informaciją apie pasekmes ir įvertintų rezultatus. Realybėje toks idealus variantas sunkiai įgyvendinamas, todėl sprendimai dažniausiai būna ribotai racionalūs.

Šiame magistriniame darbe remiamasi Wilson (2000) informacinės elgsenos samprata, kad informacinė elgsena tai žmogaus elgsena informacijos ieškojimo procese, kuri susijusi su informacijos šaltiniais bei kanalais, ir aprėpia tiek aktyvią, tiek ir pasyvią informacijos iešką bei naudojimą (p. 49). Informacijos ieškojimo procese žmonių elgsena gali būti įvairi, jie gali pasirinkti įvairias ieškos strategijas, kad susidorotų su problema. Šiame darbe siekiama išsiaiškinti, koks informacinės elgsenos modelis būdingas Seimo nariams, kokiomis informacijos ieškos strategijomis jie remiasi ieškodami informacijos, reikalingos sprendimo priėmimui. Siekiama suprasti, ar jie bando statyti tiltą ieškodami informacijos, reikalingos sprendimui priimti, o gal apsisprendžia informacijos neieškoti, o sprendimą priimti jiems padeda euristikos. Atkreipiamas dėmesys ir į sprendimo priėmimo kontekstą, informacinę aplinką, kurioje sprendimai priimami ir kuri neabejotinai veikia sprendimų priėmėjo informacinius poreikius. Informacijos ieškojimo esmė – galimybė ją panaudoti aplinkos

pokyčių suvokimui ir įprasminimui, naujų žinių kūrimui, sprendimų priėmimui. Tyrime bandoma išsiaiškinti, kokiems tikslams Seimo nariai naudoja surastą informaciją.

2.2 Tyrimai ir mokslinės publikacijos informacinės elgsenos tematika

Daugiausia informacinės elgsenos tyrimų atlieka informacijos mokslų atstovai, tačiau atskirus jos aspektus nagrinėja ir tokios mokslinės disciplinos kaip sociologija, psichologija, vadyba, komunikacijos, politikos mokslai. Anot Vakkari (2008) pastaruoju metu atsiranda vis daugiau tarpdisciplininio pobūdžio tyrimų, o tai padeda visapusiškiau atskleisti sudėtingą informacinės elgsenos tematiką.

Informacinės elgsenos tyrimuose nagrinėjami informacijos poreikių, informacijos paieškos ir informacijos naudojimo klausimai. Vakaruose yra nemažai šios srities tyrimų. Dauguma tyrimų aprašo tam tikras sistemas ar situacijas ir tik nedaugelis skirtas apibendrinančių teorijų kūrimui, nes sudėtinga atskirti „natūralią“ žmogaus elgseną nuo priemonių naudojimo būdų (Borgman, 2003, p. 128). Lietuvoje ši tema nėra populiarė. Macevičiūtė (2006) analizavusi informacijos poreikių tyrimus Lietuvoje ir Rusijoje pažymi, kad Lietuvoje nuo 1965 iki 2003 metų buvo publikuota tik 68 straipsniai informacijos poreikių tematika, iš jų tik 4 svarbiausiuose profesiniuose žurnaluose. Dar mažesnę dalį informacijos elgsenos tyrimų sraute sudaro atskirų profesinių grupių informacinės elgsenos priimant sprendimus ir informacijos įtakos šiems sprendimams tyrimai. Kiek dažniau tiriama vadybininkų informacinė elgsena sprendimų priėmimo procese (pavyzdžiui, Choo, 2001, Janiūnienė, 2007, 2009). Informacijos ir informacijos tarnybų bei bibliotekų įtaka priimant sprendimus daugiausia buvo tirta su verslu ir medicina susijusiose srityse (Marshall, 1992, 2007; Bouchet *et al.*; 1998, Grieves, 1998; Reid, 1998; Smith *et al.*, 1998; McCaughan D. *et al.*, 2005.), o įstatymų leidėjų, kaip atskiros profesinės grupės, informacinės elgsenos tyrimų vos vienas kitas. Išsamesnių parlamentarų informacinės elgsenos tyrimų pasigenda dauguma šios srities specialistų (Serema, 1999; Marcella *et al.*, 2003, 2007; Watt, 2010). Vyrauja publikacijos, pristatančios parlamento bibliotekų, informacijos tarnybų vaidmenį ir paslaugas, o publikacijų išsamiai analizuojančių parlamentarų informacinę elgseną tyrimų, atskleidžiančių pačių parlamentarų požiūrį į jiems teikiamas informacines paslaugas, yra daug mažiau. Bannenberg (1994) savo straipsnyje analizuoja parlamento narių pasitikėjimo bibliotekos paslaugomis, geresnio tarpusavio supratimo tarp informacijos specialistų ir parlamentarų klausimus. Anot autoriaus, geresnis tarpusavio ryšys naudingas ir bibliotekai, nes padeda gauti jos vystymui reikalingų lėšų, ir parlamentarui, nes jis gauna tikslesnę, labiau jo poreikius atitinkančią informaciją. Tanfield (1995) pristato įvairius metodus ir technikas, kurias naudoja Jungtinės Karalystės Bendruomenių Rūmų biblioteka įstatymų leidėjo

informaciniams poreikiams tirti ir grįžtamajam ryšiui užtikrinti. Serema (1999) taip pat analizuoja Jungtinės Karalystės parlamento bibliotekos paslaugas ir jų atitikimą įstatymų leidėjų poreikiams. Autoriaus teigimu, jo atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad parlamentarai labai gerai vertina bibliotekos paslaugas, tačiau parlamentarų poreikiai tokie įvairūs, kas juos sudėtinga įvardyti, nes jie kompleksiniai ir nuolat kintantys priklausomai nuo situacijos valstybėje ir tarptautiniu mastu (p. 187). Shailendra ir Prakash (2008) ištyrė Indijos parlamentarų informacinius poreikius, naudojamus informacijos šaltinius, jiems teikiamas informacines paslaugas ir nustatė, kad dažniausiai parlamentarų naudojami informacijos šaltiniai yra laikraščiai, TV, radijas, gyventojų priėmimo metu ar telefonu bei paštu gauti skundai, partijos referentai, ir kolegos. Tyrimas taip pat atskleidė, kad didžiausios problemos su kuriomis susiduria įstatymų leidėjai yra laiko trūkumas ir užimtumas, o parlamentarai dėl didelio užimtumo dažnai nieko nežino apie bibliotekos teikiamas paslaugas ir apskritai retai joje lankosi. Tyrėjų teigimu, jie taip pat mažai naudoja Internetą bei Intranetą. Panaši situacija ir Europos šalių parlamentuose. Filzmaier, Stainer-Haemerle ir Snellen (2004) išanalizavę, kaip Austrijos, Danijos ir Nyderlandų parlamentarai naudoja Internetą, konstatuoja, kad parlamentarams dažnai trūksta naujų technologijų naudojimo įgūdžių, todėl, nepaisant pozityvaus požiūrio į informacines technologijas, jie teikia pirmenybę tokiems informacijos šaltiniams kaip laikraščiai, televizija ir radijas. Tačiau Missingham (2011) pastebi, kad ši situacija palaispsniui keičiasi. Delfi metodu apklaususi devynis parlamento informacinio aptarnavimo ekspertus iš įvairių pasaulio šalių apie parlamento bibliotekų ir tyrimo tarnybų iššūkius XXI amžiuje, mokslininkė pažymi, kad šios tarnybos norėdamos išlikti svarbiu parlamentarų informacijos šaltiniu, turi skubėti keistis ir prisitaikyti prie besikeičiančių parlamentarų informacijų poreikių, kuriems savo ruožtu poveikį daro visuomenės informacinio raštingumo pokyčiai, nauji komunikacijos kanalai ir spartus informacijos technologijų vystymasis. Autorė teigia, kad parlamento informacijos tarnybos turėtų padėti parlamentarams bendrauti su visuomene naudojantis naujausiomis technologijomis, tuo labiau, kad per artimiausius du dešimtmečius pasikeis ir patys parlamentarai: jie bus įvaldę įvairias informacijos ir komunikacijos priemones, todėl to paties tikėtis iš informacijos tarnybų; jie reikalaus nuolatinės prieigos prie informacijos, interaktyvios komunikacijos ir nepakės jokių vėlavimų (Missingham, 2011, p. 56). Mokslininkai, analizuojantys parlamentarų informacijos ieškos strategijas pastebi, kad ji labai skiriasi nuo kitų profesinių grupių, nes ieškoti informacijos juos dažna paskatina netikėtai atsiradusios problemos, kurias iškelia rinkėjai ar žiniasklaida, todėl jie negali iš anksto planuoti savo veiksmų. Orton, Marcella ir Baxter, ištyrę Jungtinės Karalystės parlamento narių naudojamą informacijos ieškos strategijas, priėjo išvados, kad parlamentarai ieško informacijos nesistemiškai,

skubotai ir nekritiškai todėl, kad jie patys negali kontroliuoti temų, kurias jiems reikės nagrinėti artimiausiu metu, reaguojant į problemas, kurias iškėlė partija, rinkėjai, visuomenė ar žiniasklaida (Orton *et al.*, 2000, p. 216). Marcellos, Baxter, Davies ir Toornstros atliktame Europos Parlamento dokumentacijos centro vartotojų informacijos poreikių ir informacinės elgsenos tyrimo išvadose taip pat teigiama, kad „daugelis iš esančiųjų parlamente nežino, ką jie turi žinoti, tikriausiai negali žinoti visko, ką reikėtų žinoti, ir dažnai negali numatyti, ką turės žinoti rytoj arba kitą savaitę“; jie nekritiškai ir pragmatiškai naudojami lengviausiai prieinama informacija, aukodami kokybę dėl paprastesnio informacijos prieinamumo (Marcella *et al.*, 2007, p. 931). Autorių nuomone, tokia įstatymų leidėjų informacinė elgsena pavojinga, priimant svarbius valdžios sprendimus, todėl informacijos specialistai turėtų susirūpinti, kaip savo paslaugas padaryti labiau matomas ir prieinamas nuolat užsiėmusiems parlamentarams. Ankstesniame Marcellos, Carcary ir Baxter tyrime, kuriame buvo analizuojami Europos Parlamento narių iš Jungtinės Karalystės informaciniai poreikiai, konstatuojama, kad parlamentarai yra labai priklausomi nuo neformalių informacijos šaltinių bei kontaktų ir kad jie rodo daug mažiau entuziazmo oficialiems šaltiniams, ypač kai jie laikomi elektronine forma (Marcella *et al.*, 1999). Kai kurie kiti autoriai (pavyzdžiui, Verier, 2002; Fereiro, Muga, 2004) pastebi mažėjantį parlamento informacijos tarnybų paslaugų vartojimą. Serema (1999) tai aiškina didesne alternatyvių šaltinių įtaka, Marcella *et al.* (2007) – didėjančiu atotrūkiu tarp to, kaip poreikius supranta patys vartotojai ir jiems informaciją teikiančios informacijos tarnybos, o Watt (2010) nuomone, parlamento informacijos tarnybos neadekvačiai suvokia parlamentarų informacinius poreikius, nes remiasi parlamentaro mokslininko mitu ir racionalumo samprata sprendimų priėmimo. Wattas (2010) polemizuoja su Marcella, Baxter, Davies ir Toornstra kurie kritiškai vertina parlamentarų informacinę elgseną, neatitinkančią racionalaus sprendimo priėmimo modelio, nes „vartotojai sąlyginai lengvai pasitenkina bet kokia informacija tam tikra tema, kuri patenkina trumpalaikį, neesminį poreikį, pagrindinis rūpestis - kad ji būtų greitai ir lengvai gauta. Ieškantys informacijos dažniausiai ieško pakankamos, o ne išsamios ar visapusiškai išgvildenančios klausimą, informacijos“ (Marcella *et al.*, 2007, p.926). Wattas tokią informacijos vartotojų elgseną apibūdina pozityviau. Jo manymu, parlamento nariai, gerai suprantantys politinę aplinką, gali naudotis skurdžia ir ribota informacija, bet, nepaisant to, priimti pakankamai gerus sprendimus. Anot autoriaus, profesionalai informacijos specialistai mato prastą paieškos ir jos rezultatų kokybę, tačiau jiems trūksta žinių apie aplinką, kad jie suprastų procesus tokiu pačiu būdu, kaip juos supranta parlamento nariai. Toks abipusio supratimo trūkumas kenkia abiem pusėms: parlamentarai priversti remtis alternatyviais informacijos šaltiniais, kurie ne visuomet būna patikimi, objektyvūs ir nešališki, o parlamentų tyrimų tarnybos didelėmis

sąnaudomis rengia kokybišką analitinę informaciją, kuri yra nepritaikyta prie parlamentarų darbo specifikos ir poreikių, todėl nepakankamai panaudojama ir nepadedą parlamento nariams priimti optimalesnius sprendimus. Mokslininkai siūlo šią situaciją keisti, peržiūrint parlamento informacinių tarnybų viziją ir strategiją (Watt, 2010), tobulinant parlamento informacijos vadybą (Serema, 1999), keičiant paslaugų pobūdį (Missingham *et al.*, 2008), tačiau pažymi, kad to padaryti neįmanoma, išsamiai neištyrus parlamento informacijos vartotojų elgsenos bei informacijos vaidmens priimant politinius sprendimus, nes tokių tyrimų labai trūksta (Marcella *et al.*, 1999, 2007; Watt, 2010).

Politikos mokslų atstovai dažniausiai savo tyrimuose analizuoja politikos ekspertų ir politinių tyrimų įtaką įstatymų leidėjų politiniams sprendimams. Hird (2009) savo straipsnyje pabrėžia, kad pavieniai mokslininkų tyrimai negali daryti didelės įtakos politikų sprendimams, todėl parlamento tyrimų tarnybos turėtų užmegzti glaudesnius ilgalaikius ryšius su išorės ekspertais, organizuoti programas, kurių metu universitetų mokslininkai atvyktų į parlamentą ir geriau iš vidaus pažintų politikos pasaulį, o parlamentarai gautų išsamesnius tyrimus. Webber (1987) teigimu įstatymų leidėjai nenaudoja politikos ekspertų informacijos taip intensyviai, kaip jie norėtų, nes politinių tyrimų naudojimas yra tik viena iš daugybės veiklų, reikalaujančių parlamentarų dėmesio ir tai nėra ta veikla, kurią labiausiai vertina rinkėjai ar žiniasklaida ir kuri parlamentarui atneša daugiausia politinių dividendų. Wu (2008) analizuodamas, kokį poveikį įstatymų leidėjų politiniams sprendimams daro JAV Kongreso tyrimo tarnybos rengiama analizė, taip pat abejoja tiesiogine parlamentinių tyrimų įtaka viešosios politikos rezultatams. Apibūdinęs idealų parlamentinių tyrimų modelį kaip racionalų modelį, kai tyrėjai pirmiausia išstudijuoja egzistuojančią problemą, po to pateikia parlamento nariams įtikinamas išvadas, kurių pagrindu jie formuoja viešąją politiką tam tikrai problemai išspręsti, Wu pažymi, kad JAV Kongreso atveju šiam modeliui trūksta jį paremiančių įrodymų. Wu mano, kad analitiniai produktai yra naudojami dažniausiai tuomet, kai jie remia egzistuojančią politinę poziciją. Jis apibendrina savo išaiškinimą, kodėl analizė nepadaro numatyto poveikio:

Kongresas dažniausiai nepanaudoja mokslinių žinių formuodamas viešąją politiką todėl, kad: pirmiausia, Kongreso nariai pirmiausia yra labiau linkę vykdyti tokią politiką, kuri užtikrina jo perrinkimą, o ne tokią, kuri atitinka racionalumo ir efektyvumo standartus; antra, derybos ir politinių interesų derinimas yra būtina teisėkūros proceso sudedamoji dalis; ir galiausiai, tarp Kongreso narių populiarī priežastinės logikos koncepcija. Į politiką orientuoti tyrimai, savo ruožtu, neverčia įstatymų leidėjus pritaikyti tam tikras alternatyvas, kadangi tyrimų išvados dažnai yra ambicingos, negalutinės, nesuderinamos, o kartais ir prieštaraujančios kitų tyrimų išvadoms (Wu, 2008, p. 361-362).

Tačiau Wu (2008) taip pat pažymi, kad mokslinė analizė pakelia politinių debatų lygį, t.y. daro netiesioginį poveikį Kongreso politikai, keisdama „įstatymų leidėjų požiūrį į pasaulį, nustatydamą diskusijų pobūdį, transformuodama problemų identifikavimo ir sprendimo pobūdį, keisdama pačią teisėkūros proceso prigimtį“ (p. 357). Weiss (1991) analizuoja politinės analizės ir politinių interesų konkurencijos klausimus, pastebėdamas, kad parlamento nariai dažnai pirmenybę teikia interesų grupių tyrimams, o ne objektyvių politikos analitikų medžiagai, nes nepasitiki analitikų iš akademinės sferos objektyvumu. Autoriaus teigimu, politikai nežino, kokiomis vertybėmis remiasi analitikai, o lobistai yra jiems aiškesni, nes tiksliai žinoma, kokiai pozicijai jie atstovauja, todėl yra aišku, kokį korekcijos faktorių taikyti (Weiss, 1991, p. 120). Mooney (1991) analizuoja, kaip įstatymų leidėjų poreikius veikia teisėkūros procesas, kurį jis makro lygmenyje suskirsto į tris subprocesus: įstatymo kūrimo, įtikinėjimo ir apsisprendimo dėl balsavimo. Autoriaus teigimu įstatymų leidėjų informaciniai poreikiai ir informacijos ieškos strategijos šiuose subprocesuose skiriasi. Kai parlamentarams reikia apsispręsti dėl balsavimo, jie labiau naudoja vidinių šaltinių informaciją, kai reikia įtikinti savo kolegas, jie naudoja vidutinio lygmens informaciją, o rengiant įstatymo projektus daugiau naudoja išorinius informacijos šaltinius, nei kitų dviejų subprocesų dalyviai (p. 451). Kitame savo tyrime Mooney (1993) analizuoja Indianos, Masačusetso ir Oregono valstijų Atstovų Rūmų narių informacijos paieškos intensyvumo klausimus. Jo sukurtas neformalus racionalaus sprendimų priėmimo proceso dalyvio modelis remiasi informacijos paieškos nauda ir kaštais. Kadangi įstatymų leidžiamoji valdžia kuria įstatymus viešosioms problemoms spręsti, kuo išsamesnė informacija apie tam tikrą problemą surandama, tuo geresnis sprendimas priimamas. Individualiam įstatymų leidėjui informacija yra svarbi, nes ji sumažina politinio pasirinkimo neapibrėžtumą ir sustiprina jo pozicijas, tačiau informacijos gavimas susijęs su tam tikrais kaštais, laiko sąnaudomis, todėl racionalus įstatymų leidėjas siekia paieškos procesą optimizuoti. Anot autoriaus, jis pradeda ieškoti informacijos apie įstatymų projektą pradėdamas nuo lengviausiai prieinamos informacijos (pavyzdžiui, paklausia kolegos) ir tęsia paiešką tik tuomet, jei ši informacija neatitinka jo tikslų ir jis nesijaučia pakankamai gerai informuotas, kad galėtų imtis veiksmų. Paieškos intensyvumas priklauso tiek nuo paties įstatymo leidėjo, tiek nuo svarstomo įstatymo projekto. Tyrimas atskleidė, jog informacijos apie įstatymų projektus paieškos intensyvumas auga, kai įstatymų leidėjas yra projekto rengėjas arba komiteto, kuris yra už šio įstatymo projektą atsakingas, pirmininkas ar narys; kai įstatymas yra aktualus („karštas“), kompleksiškas (pačiam parlamentarui sunku žinoti visas detales), kuo toliau pažengęs teisėkūros procese. Mooney taip pat pažymi, kad didesnę darbo parlamente stažą turintys įstatymų leidėjai mažiau sugaišta laiko ieškodami informacijos, nes jie žino, kaip gauti

informaciją mažiausiomis pastangomis (p. 187). Anot autoriaus, informacijos paieškos kaštai gali sumažėti, jei parlamento nariai labiau naudojami parlamento darbuotojų paslaugomis. Gray ir Lavery (1999) bando atsakyti į klausimą, kokia informacija įstatymų leidėjams padeda generuoti idėjas trijose politikos proceso stadijose: problemos identifikavimo, politikos formavimo ir politikos įgyvendinimo. Autoriai lygina tradicinių informacijos šaltinių ir politikos ekspertų, fondų, laikraščių redakcijų įtaką Minesotos valstijos Atstovų Rūmų nariams ir prieina išvados, kad įstatymų leidėjai labiausiai pasikliauja savo patirtimi ir savo rinkėjais, o „idėjų fabrikai“ beveik neturi įtakos politikos procesui. Shulock (1998, 1999) atlikusi informacijos naudojimo JAV Kongreso komitetuose empirinę analizę pažymi, kad parlamentas nėra klasikinė racionali organizacija, kuri kuria tam tikras savo struktūras, kad geriau realizuotų savo tikslus ir objektyviai naudotų informaciją šiuos tikslus įgyvendinti trukdančių problemų atskleidimui. Komitetai, darbo pasidalijimas, parlamentarų specializacija, veiklos taisyklės ir ekspertų legionai – tai racionalumo regimybė, kuri, anot autorės, padeda įstatymų leidėjams įteisinti savo veiklą visuomenės akyse. Nepaisant to, demokratinė valdžia yra tvari, o informacijos valdymo būdas, kurį naudoja įstatymų leidėjai, nors ir nėra labai racionalus, bet aiškiai prie to prisideda (Shulock, 1998, p.322).

Kai kuriuos parlamentarų informacinės elgsenos aspektus nagrinėja sociologai. Paminėtinas Matulionio ir Kaminsko (2001) tyrimas, kuriame nagrinėti parlamento narių santykiai su interesų asociacijų atstovais Lietuvoje. Tyrimas atskleidė, kad parlamentarai pozityviai vertina savo kontaktus su interesų asociacijomis, o jų teikiama informacija jiems padeda apsispręsti dėl įstatymų projektų, priimti sprendimus, suprasti svarstomas problemas.

Lietuvoje nėra išsamių parlamento narių informacinės elgsenos ir informacijos įtakos jų priimamiems sprendimams tyrimų. Pavienėse publikacijose aptariami parlamentarų informacinio aprūpinimo klausimai (Varnienė-Jansen, Vernickaitė, 2010; Blagnienė, 1998), daugiausia dėmesio skiriama parlamentarų aptarnaujančių informacijos tarnybų paslaugoms, pasigendama pačių parlamentarų požiūrio į šias paslaugas, trūksta parlamentarų informacijos poreikių, informacijos ieškos strategijų analizės.

Šiame tyrime siekiama bendrais bruožais apžvelgti iki šiol Lietuvoje netirtą problematiką ir taip sudaryti informacinės prielaidas parlamento narių informacinio aptarnavimo optimizavimui. Geresnis sprendimų priėmėjų informacijos poreikių, naudojamų informacijos ieškos strategijų ir informacijos naudojimo tikslų suvokimas galėtų prisidėti prie Seimo narių informacinio aprūpinimo tobulinimo.

3. SEIMO NARIŲ INFORMACINĖS ELGSENOS TYRIMO METODOLOGIJA

3.1. Tyrimo objektas ir problema

Šio tyrimo objektas - Seimo narių informacijos ieškos elgsena priimant sprendimus teisėkūros, parlamentinės kontrolės, atstovavimo ir kitose parlamentinės veiklos srityse. Sprendimo priėmimo procesas šiame kontekste yra traktuojamas kaip veiksmų arba procedūrų eiga, kurios rezultatas yra formali nuomonė arba pasirinkimas, o informacinė elgsena suprantama kaip žmogaus elgsena, susijusi su informacijos šaltiniais ir kanalais, kuri aprėpia tiek aktyvią, tiek ir pasyvią informacijos iešką bei naudojimą (Wilson, 2000, p. 49). Daugelis mokslininkų sutaria, kad pagrindiniai informacijos ieškos elementai, apsprendžiantys informacijos vartotojo elgseną, yra informacijos poreikiai, informacijos ieška ir informacijos naudojimas, todėl visapusiškam individo informacinės elgsenos vaizdui atskleisti reikia išanalizuoti visus šiuos elementus. Užduotį apsunkina tai, kad Lietuvoje ši tematika mažai tyrinėta, o Seimo narių, kaip atskiros profesinės grupės, informacinės elgsenos problematika mokslinėse publikacijose beveik nenagrinėta. Parlamentinių tyrimų departamento specialistai kiekvienos sesijos pabaigoje vykdo Seimo narių anketinę apklausą, kurios tikslas – išsiaiškinti kokius departamento informacinius produktus ir paslaugas Seimo nariai naudoja. Tačiau šių apklausų rezultatai nereprezentatyvūs, nes į anketas parastai atsako labai nedidelis parlamentarų skaičius, taip pat nustatyta, kad kai kurias anketas parlamentarų vardu užpildo jų padėjėjai. Todėl šiame tyrime remiamasi užsienio šalių mokslininkų parlamentarų informacinės elgsenos sprendimų priėmimo procese tyrimais, mokslinėmis publikacijomis, informacijos specialistų praktikų straipsniais, kurie fiksuoja mažėjančią naudojamąsi parlamentarų informacinių tarnybų paslaugomis ir bando ieškoti šio reiškinio priežasčių. Serema (1999) tai aiškina didesne alternatyvių šaltinių įtaka, Marcella *et al.* (2007) – didėjančiu atotrūkiu tarp to, kaip poreikius supranta patys vartotojai ir jiems informaciją teikiančios informacijos tarnybos, o Watt (2010) nuomone, parlamento informacijos tarnybos neadekvačiai suvokia parlamentarų informacinius poreikius, nes remiasi parlamentaro mokslininko mitu ir racionalumo samprata sprendimų priėmime. Watto (2010) teigimu alternatyvi parlamentarų informacinio darbo paradigma remiasi riboto racionalumo koncepcija ir dalinai Gigerenzerio „greita ir ekonomiška“ sprendimų priėmimo koncepcija, todėl parlamento informacinės tarnybos turėtų savo paslaugas derinti ne prie įsivaizduojamo, o prie realiai egzistuojančio parlamentaro informacinės elgsenos modelio. Nereikėtų stengtis visiems įstatymų leidėjams rengti vienodai išsamią analitinę informaciją, nes tokia brangiai

kainuojanti informacija reikalinga tik parlamentarams „specialistams“, bet ne tiems, kurie priiminėja „greitus ir ekonomiškus“ sprendimus, naudodamiesi euristikomis (Wat, 2011, p.53). Parlamento mokslininko mitą griaua ir politikos mokslų atstovai užsimindami apie tam tikrų euristikų naudojimą priimant politinius sprendimus vietoj išsamios informacijos (Tchantouridze, 2007; LeMaux, 2009), tačiau jie nenagrinėja kaip prie tokios parlamentarų informacinės elgsenos priderinti parlamento informacinę politiką. Problema ta, kad trūksta empirinių parlamento narių informacinės elgsenos tyrimų, o specialistai, aprūpinantys parlamento narius informacija, tradiciškai remiasi modernia pasaulyje nebeaktualia išsamaus ir visuotinio informavimo koncepcija, daugiausia dėmesio kreipdami informacijos apdorojimo klausimams, informacinių produktų kokybės tobulinimui, bet nesigilindami, kokią poveikį šie produktai daro sprendimų priėmimui ir sprendimų kokybei.

Lietuvoje ši problema dar aktualesnė, nes parlamentarų informacinės elgsenos tematika nebuvo iš esmės nagrinėta, todėl, nesant patikimų, mokliškai pagrįstų duomenų apie Seimo narių informacinius poreikius, iešką bei informacijos panaudojimą sprendimų priėmimo procese, sudėtinga nustatyti, į kokią parlamentaro informacinės elgsenos modelį ar modelius turėtų orientuotis Seimo informacinių paslaugų teikėjai. Seimo informacinis aprūpinimas organizuojamas remiantis išsamaus ir visuotinio informavimo koncepcija. Remiamasi įsivaizduojamu, todėl neaišku, ar realiai egzistuojančiu Seimo nario informacinės elgsenos modeliu, todėl sudėtinga įvertinti informacinių paslaugų efektyvumą, užtikrinti optimalų informacinį aptarnavimą, planuoti pokyčius. Seimo narių informacinės elgsenos empirinių tyrimų trūkumas nulėmė šio tyrimo žvalgomąjį pobūdį, siekiant geriau susipažinti su problema, surinkti kuo daugiau ir kuo išsamesnių duomenų apie Seimo narių informacijos poreikius, informacijos iešką ir informacijos naudojimą, atskleisti, kokių veiksnių įtaka Seimo narių informacijos ieškos elgsenai yra didžiausia. Tyrime siekiama patikrinti **hipotezę**, kad Seimo narių informacijos ieškos strategijos pasirinkimui daugiausia įtakos turi informacinė aplinka, parlamentinio darbo stažas ir priklausomybė pozicijai/opozicijai.

Šiame moksliniame darbe pagrindinis dėmesys sutelktas į tai, kokia informacinė aplinka supa įstatymo leidėją, su kokiomis informacinėmis kliūtimis jis susiduria, kokias ieškos strategijas jis naudoja, kad patenkintų savo informacijos poreikius, kurie anot Dervin (1998) kyla iš esamos situacijos ar konteksto, ir užpildytų arba panaikintų žinių spragą, siekiant tam tikro rezultato, t.y. optimalaus sprendimo teisėkūros, parlamentinės kontrolės, atstovavimo ir kitose Seimo nario veiklos srityse. Tyrime siekiama atskleisti ne tik informacijos ieškos ir naudojimo intensyvumą sprendimų priėmimo procese, bet ir svarbiausius veiksnius, turinčius įtakos vienos ar kitos informacijos ieškos strategijos pasirinkimui, Seimo narių darbo su informacija ypatumus, leidžiančius daryti išvadas apie

Seimo narių informacinę elgseną, racionalių ir iracionalių metodų naudojimą. Šiuo tyrimu taip pat siekta sudaryti informacines prielaidas galimam Seimo narių informacinio aptarnavimo optimizavimui, t.y. kad informacines paslaugas būtų galima derinti ne prie išivaizduojamos, bet prie realiai egzistuojančios Seimo nario informacinės elgsenos.

Tiriami visi trys pagrindiniai informacinės elgsenos elementai, tačiau pasirinkti tik svarbiausi aspektai, būtini iškeltam tyrimo tikslui atskleisti, t.y. charakterizuoti pagrindinius Seimo narių informacinės elgsenos bruožus ir nustatyti veiksnius turinčius įtakos šiai elgsenai. Elementų išskyrimas yra sąlyginis, nes netgi linijiniuose modeliuose informacinės elgsenos procesą sudėtinga analizuoti nuosekliai pereinant iš vieno etapo į kitą, kadangi atskiri proceso elementai persipina, kartojasi, vienas kitą veikia. Išsamiausiai analizuojamos informacijos ieškos strategijos, šiek mažiau dėmesio skiriama informacijos poreikiams ir informacijos naudojimui.

Informacijos poreikiai yra informacijos ieškos prielaida, todėl siekiant atskleisti informacijos ieškos elgseną būtina į juos atsižvelgti. Tačiau informacijos poreikiai yra subjektyvūs, kylantys ieškotojo prote, todėl tyrinėtojas negali jų stebėti. Stebėti galima tik jų požymius arba išraiškas. Bet to „poreikis“ yra psichologinė sąvoka, susijusi su tokiomis sąvokomis kaip motyvai, įsitikinimai, vertybės, o tai dar labiau apsunkina jų tyrimą (Borgman, 2003, p. 127). Įvairių sričių mokslininkų tyrimais įrodyta, kad informacijos poreikiams įtakos turi asmeniniai bruožai, išsilavinimas, demografiniai, socialiniai, ekonominiai bei aplinkos veiksniai (Wilson, 1997). Šiame darbe siekiama išsiaiškinti, kokie veiksniai turi įtakos Seimo narių informacinei elgsenai. Labiau orientuojamasi į aplinkos veiksnius, t.y. kontekstą, kuriame Seimo narių informaciniai poreikiai kyla. Informacinė aplinka – tai ir organizacijos informacinė politika, informacinė kultūra, informacinė strategija bei informacijos ir komunikacijos technologijų posistemų sąveika (Atkočiūnienė ir kt., 2009, p. 72). Tyrimo metu ieškota atsakymų į klausimus, kas labiausiai veikia Seimo narių informacinius poreikius, ar Seimo informacinė aplinka palanki Seimo narių sprendimų priėmimui, kas Seimo nariams padeda prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos.

Daugiausia dėmesio šiame darbe skiriama Seimo narių informacijos ieškai. Nagrinėjama ne tik aktyvi informacijos paieška, t.y. sąmoningas, tyčinis informacijos ieškojimas, tačiau, siekiant kuo visapusiškiau atskleisti Seimo nario informacinę elgseną, buvo domimasi ir pasyvios informacijos ieškos formomis, t.y. informacijos gavimu, jos specialiai neieškant (pavyzdžiui, žiūrint televiziją, klausant radiją). Siekiant nustatyti, kokias informacijos ieškos strategijas naudoja parlamentarai, kas veikia ieškos strategijos pasirinkimą, buvo tiriama: informacijos šaltinių pasirinkimas priimant sprendimus parlamentinėje veikloje, Seimo nario veiksmai, iškilus poreikiui gauti tam tikrą informaciją,

būdai, kuriuos jis naudoja įveikti pasitaikančias kliūtis. Taip pat analizuojamas Seimo narių požiūris į šiuo metu Seime egzistuojantį informacinio aprūpinimo modelį, jo tobulinimo galimybes.

Trečiasis informacijos ieškos elementas – informacijos naudojimas – nagrinėtas gana fragmentiškai ne dėl to, kad būtų nesvarbus, bet dėl būtinybės susiaurinti plačią tyrimo tematiką. Vis dėlto atsižvelgiant į tyrimo tikslą – charakterizuoti parlamentarų informacinę elgseną – svarbu išanalizuoti ir informacijos naudojimo elementą, nes informacijos ieškos procese gautos informacijos panaudojimo analizė leidžia informacijos rengėjams bei informacinių paslaugų teikėjams geriau suvokti priežastis, skatinančias ieškoti informacijos, prognozuoti būsimus poreikius, optimizuoti informacines paslaugas, nukreipiant pastangas į tas sritis, kurios sukuria pridėtinę vertę informacijos naudotojui ir pasiūlant tokį informacinį produktą, kuris yra panaudojamas optimalesniam sprendimui priimti. Susitelkta į du svarbius informacijos naudojimo aspektus – tikslus, kuriems Seimo nariai gautą informaciją panaudoja ir gautos informacijos galimą įtaką priimamiems sprendimams, t.y. ar gauta informacija turi įtakos įstatymo leidėjo apsisprendimui pasirinkti vieną ar kitą sprendimo alternatyvą ir ar ji pagerina sprendimo kokybę, padeda priimti optimalesnius sprendimus.

3.2. Tyrimo metodologijos pasirinkimo priežastys

Žmonių informacinei elgsenai tirti dažniausiai naudojami tokie tyrimo metodai kaip interviu, anketinė apklausa, turinio analizė, etnografinis metodas, eksperimentas, stebėjimas (McKechnie, 2005). Daugelis mokslininkų ir tyrėjų pripažįsta, kad interviu metodas išsamiau atskleidžia žmogaus elgseną nei, pavyzdžiui, anketinė apklausa, tačiau tai yra gana sudėtingas tyrimo metodas, turintis ir privalumų, ir trūkumų.

Interviu yra viena iš apklausos rūšių, kurią Kardelis (2002) apibūdina kaip sandėrį tarp klausiančiojo ir atsakančiojo. Kadangi tiriamasis interviu yra tyrėjo inicijuotas pokalbis su tiriamuoju tam tikra tyrėjui aktualia tema, tai tyrimui reikalinga informacija gaunama žodžiu. Tokią medžiagą sudėtingiau apdoroti, tyrėjas priverstas apsiriboti mažesniu tiriamųjų skaičiumi, tačiau jis turi galimybę nuodugniau pažinti tiriamąjį asmenį, jo nuostatas, motyvus, geriau atskleisti jo požiūrį į tam tikrus reiškinius ir taip plačiau išgvildinti tyrimo temą. Palyginus su anketine apklausa, sudėtingesnė šio metodo vadyba. Kai kurios tiriamųjų grupės tyrėjams yra sunkiau prieinamos. Tai yra viena iš priežasčių, kodėl parlamentarų informacinės elgsenos tyrimuose vyrauja anketinė apklausa. Dar viena priežastis, kurią įvardija šią sritį tiriantys mokslininkai - įstatymų leidėjų užimtumas. Pavyzdžiui, Tanfield (1995), tyrusi Jungtinės Karalystės Bendruomenių Rūmų atstovų informacinę elgseną, pažymi, kad įstatymų

leidėjai yra labai užsiėmę žmonės ir nelinekę gaišti laiko duodami interviu, o Marcellai, tyrusiai Europos Parlamento narių informacinius poreikius pavyko pakalbinti tik 5 Europos Parlamento narius iš planuotų 84 (Marcella *et al.*, 2007). Anketinė apklausa leidžia apklausti daugiau žmonių, tačiau parlamentarai lygiai taip pat neturi laiko atsakinėti į ilgus klausimynus, ypač, jei juose daug atvirų klausimų. Parlamentarų atsakymai dažnai būna paviršutiniški, be to, iškyla atsakymų patikimumo klausimas, nes tyrėjui sunku nustatyti, ar į anketos klausimus atsakė pats įstatymų leidėjas, ar pavedė tai padaryti savo padėjėjams (Orton *et al.*, 2000).

Duomenų gautų, taikant interviu metodą, patikimumas labai priklauso nuo interviu gavėjo kvalifikacijos, respondento pasitikėjimo klausinėjančiu, respondento nuoširdumo ir nusiteikimo suteikti tikslią informaciją, tarpusavio nesusikalbėjimo ir kitų psichologinių niuansų bei aplinkybių, apsunkinančių interviu procesą. Iš dalies šių problemų galima išvengti, jei interviu kruopščiai pasirengiama, laikomasi šiam metodui keliamų reikalavimų, informacija tinkamai fiksuojama ir metodologiniu požiūriu korektiškai aprašoma. Mayring (2007) teigimu trianguliacijos principas taip pat padeda įveikti atskiro metodo trūkumus ir vienpusiškumą, todėl tai gali būti dar vienas sprendimas, siekiant užtikrinti gautų rezultatų validumą.

Įvertinus visas šias aplinkybes, kaip pagrindinis empirinių duomenų rinkimo metodas buvo pasirinktas asmeninis pokalbis (interviu), įgalinantis surinkti daugiau ir išsamesnės informacijos apie respondento elgseną, požiūrius, nuomonę. Šiuo metodu nuspręsta rinkti duomenis visais moksliniame darbe iškeltais klausimais. Siekiant išvengti šiam metodui būdingo subjektyvumo, renkant kai kuriuos duomenis, buvo pasinaudota trianguliacijos principu, t.y. siekiant surinkti objektyvesnę empirinę medžiagą, buvo nuspręsta papildomai išanalizuoti teisinius Seimo ir Seimo kanceliarijos dokumentus, surinkti duomenis iš kitų Seimo kanceliarijos dokumentų. Papildant interviu metu gautus duomenis apie parlamentarų informacinę aplinką, buvo nuspręsta peržiūrėti kai kuriuos Seimo ir Seimo kanceliarijos dokumentus (teisės aktus, interneto bei intraneto svetaines, duomenų bazines) ir surinkti duomenis apie Seimo nariams galimai prieinamus informacijos šaltinius. Analizuojant informacijos panaudojimo tematiką taip pat nuspręsta peržiūrėti Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamento užklausų archyve sukauptas visų parlamento narių, pateikusių raštiškas užklausas Parlamentinių tyrimų departamentui nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2011 gruodžio 31 d. (N=159), ir tiriamos parlamentarų grupės (N=9) informacijos užklausų formas, siekiant nustatyti informacijos panaudojimo tendencijas abiejose grupėse. Šių grupių palyginimas taip pat yra būdas patikrinti, tyrimų rezultatų patikimumą ir galimybę gautus rezultatus generalizuoti visai generalinei aibei. Parlamentinių tyrimų departamentas

pasirinktas todėl, kad tai yra vienas iš Seimo kanceliarijos padalinių, glaudžiausiai susijusių su parlamentarų informaciniu aprūpinimu. Departamentas „atlieka su teisėkūra ir parlamentine kontrole susijusius tyrimus, analizes, kaupia, rengia ir apdoroja Seimo darbui reikalingą informaciją, teikia ją Seimo nariams“ (Seimo kanceliarijos nuostatai, 2008). Žinoma, negalima teigti, kad Seimo nariai informacijos sprendimų priėmimui ieško tik Parlamentinių tyrimų departamente. Nors informacijos teikimas parlamentarams yra esminis Parlamentinių tyrimų departamento uždavinys, tačiau negalima atmesti ir kitų Seimo kanceliarijos padalinių, kurie vienokiu ar kitokiu būdu prisideda prie Seimo narių informacinio aprūpinimo. Tai Seimo komitetų sekretoriatai, Seimo komisijų sekretoriatas, Teisės departamentas, Europos informacijos biuras, Seimo posėdžių sekretoriatas ir kiti padaliniai. Prisiminus Parsonso (2001) formalių ir neformalių, vidinių bei išorinių politikų informacijos šaltinių modelį, reikėtų nepamiršti, kad be minėtų vidinių formalių informacijos šaltinių, parlamentarai gali naudotis ir neformaliais informacijos šaltiniais (pavyzdžiui, savo kolegų patarimais, jų pateikta informacija). Taip pat egzistuoja didžiulis srautas išorinių formalių ir neformalių informacijos šaltinių (pavyzdžiui, vykdomosios valdžios, interesų grupių pateikiama informacija, rinkėjai, Internetas ir pan.), kurie taip pat tiesiogiai ir netiesiogiai veikia Seimo narių informacinę elgseną ir jų priimamus sprendimus. Vadovaujantis holistiniu požiūriu, reikėtų išanalizuoti ir šių šaltinių panaudojimą fiksuojančius dokumentus, tačiau šis uždavinys sunkiai įvykdomas, nes šių šaltinių naudojimo faktai nėra fiksuojami jokiuose dokumentuose, taip pat nėra ankstesnių Seimo narių informacinės elgsenos tyrimų, kuriais galima būtų remtis. Dėl šių priežasčių renkant duomenis apie parlamentarų informacinius poreikius bei informacijos panaudojimo tikslus apsiribojama Parlamentinių tyrimų departamento užklausų archyvo analize.

Siekiant išvengti gautų duomenų nenuoseklumo, būdingo nestruktūruotam interviu, pasirinkta iš dalies struktūruoto interviu forma, įgalinanti išlaikyti interviu lankstumą, bet kartu leidžianti surinkti reikalingus duomenis. Kad pokalbio metu gauti duomenys nebūtų iškraipyti, apsispręsta interviu įrašyti į garso laikmeną ir po to transkribuoti. Duomenų nuoseklumui užtikrinti buvo nuspręsta interviu klausimus parengti iš anksto, remiantis Winterman *et al.* (1998) informacijos įtakos sprendimų priėmimo procesui vyriausybiniam sektoriuje tyrime naudotu klausimynu. Šiam tyrimui ji adaptavo Marshall (1992) metodiką, kuri buvo sėkmingai taikyta draudimo, bankų, farmacijos, fizioterapijos, finansų srityse (Grieves, 1998; Reid, 1998; Marshall, 1992) ir kuri tyrėjams padėjo atskleisti sąsajas tarp informacijos srautų ir priimamų sprendimų. Tačiau dėl skirtingos tyrimo metodikos - Winterman *et al.* naudojo anketinę apklausą ir statistinį duomenų apdorojimą – panaudota tik keletas šio klausimyno klausimų susijusių su informacijos šaltinių naudojimu, jų vertinimu,

šių šaltinių poveikiu priimamiems sprendimams. Kiti klausimai buvo suformuluoti remiantis teoriniais šaltiniais ir ilgamete darbo parlamento informacinio aprūpinimo srityje patirtimi. Ši patirtis buvo ne tik vienas iš privalumų rengiant klausimyną, tariantis dėl interviu, jį vedant, įgyjant tiriamojo pasitikėjimą, tačiau ir viena iš kliūčių gauti visiškai nešališkus duomenis, kadangi tiriamieji galėjo nuspręsti, jog duomenys renkami Seimo kanceliarijos ar tyrėjo atstovaujamo padalinio užsakymu ir tik apie šio padalinio teikiamas informacines paslaugas. Siekiant išspręsti šią problemą, ne tik elektroniniame laiške, kuriuo buvo tariamasi dėl galimo interviu, bet ir kiekvieno interviu pradžioje respondentai buvo informuojami, kad tyrimo metu gauti duomenys bus naudojami moksliniam darbui, o ne Seimo kanceliarijos tikslams, kartu pabrėžiant, jog siekiama ištirti ne vieno iš Seimo kanceliarijos padalinių teikiamas paslaugas, bet visą Seimo nario informacinę aplinką ir informacinę elgseną apskritai.

Apsisprendimas dėl tyrimo imties yra vienas svarbiausių tyrimų uždavinių. Kokybinių tyrimų atveju imtis visuomet yra mažesnė nei kiekybinių tyrimų atvejų. Kokybiniam tyrime gali dalyvauti tik vienas arba keli generalinės aibės vienetai, o imties sudarymas nėra toks formalizuotas. Preciziškai tikslus imties dydis būdingas kiekybiniam tyrimams, kadangi jų išvados generalizuojamos statistiškai ir pritaikomos visai generalinei aibei. Kokybinio tyrimo išvados gali būti apskritai netaikomos visai generalinei aibei, tačiau anot Mayringo (2007) net ir ribotos imties tyrimų, pavyzdžiui, atvejo tyrimų, išvadas vis dažniau siekiama generalizuoti, pasinaudojant įvairiomis nestatistinio generalizavimo formomis. Smaling (2003) šias formas suskirstė į induktyvias, kurioms be statistinio, priskyrė analitinę teorinį ir variatyvų generalizavimą bei analogines, kurioms priskyrė tokią generalizavimo formą, kai iš vieno atvejo sprendžiama apie kitus (angl. *case-to-case*), komunikatyvų ir pavyzdinį generalizavimą.

Kadangi atrenkant tiriamuosius su įvairiomis patirtimis didėja galimybė įvairiapusiškai atskleisti tyrimo objektą, šio tyrimo imties sudarymui buvo apsispręsta taikyti maksimaliai įvairių atvejų atranką. Atrenkant respondentus, buvo siekiama, kad skirtųsi jų darbo Seime trukmė (viena, dvi, keletas kadencijų), aktyvumas teisėkūros procese (aktyvūs/mažiau aktyvūs), pareigos (eiliniai komiteto nariai, komiteto vadovai, Seimo vadovai), atstovaujami komitetai, partinė priklausomybė (pozicija/opozicija), išsimokslinimas (teisinis, ekonominis, techninis ir t.t.), ankstesnė darbinė ir profesinė patirtis, informacinis aktyvumas (dažnai kreipiasi į Parlamentinių tyrimų departamentą su užsakymais, retai užsako parengti informaciją), amžius. Buvo atrinkta 12 galimų respondentų, su kuriais buvo kontaktuojama telefonu bei elektroniniu paštu. Nei vienas iš galimų respondentų kategoriškai duoti interviu neatsisakė, tačiau suderinti konkretų interviu laiką ir paimti interviu pavyko iš 9 parlamentarų. Kadangi tyrimas žvalgomasis, tokia tyrimo imtis yra pakankama, siekiant atspindėti

pagrindines visos generalinės aibės informacinės elgsenos tendencijas. Išsami generalinės aibės analizė prieš atrenkant respondentus, tikslinės atrankos būdas, atskiroms generalinės aibės grupėms tipišku atveju atrinkimas taip pat leidžia daryti prielaidą, kad ir neištirti tam tikros generalinės aibės individai elgsis analogiškai ištirtam tipiškam tos grupės atstovui.

Interviu būdu gautų duomenų turiniui nagrinėti pasirinktas kokybinės turinio (*content*) analizės metodas, padedantis iškoduoti tekste esančias prasmes išskiriant kategorijas ir subkategorijas ir taip leidžiantis įsigilinti į tiriamą objektą bei jo kontekstą. Mayringas (2000) teigia, kad kokybinė turinio analizė yra patikimas sisteminės teksto analizės metodas, susijęs su skelbiamąja ir latentine teksto prasme ir įgalinantis daryti išvadas remiantis nagrinėjamu tekstu. Anot Žydžiūnaitės (2005) kokybinė turinio (*content*) analizė apima keturis žingsnius: (1) daug kartų skaitomas tekstas; (2) manifestiškai išskiriamos esminės kategorijos remiantis „raktiniais“ žodžiais; (3) kategorijų turinys skaidomas į subkategorijas, (4) kategorijos ir subkategorijos interpretuojamos bei pagrindžiamos iš teksto ekstrahuotais įrodymais. Šis metodas pasirinktas dėl galimybės giliau išanalizuoti interviu tekstus, visapusiškiau atskleisti juose slypinčias prasmes ir pateikti holistinį tiriamo objekto portretą.

3.3. Tyrimo metodai ir instrumentarijus

Tyrimo naudotas apklausos metodas – asmeninis pokalbis (interviu). Pasirinkta iš dalies struktūrizuoto interviu forma, t.y. interviu klausimai buvo numatyti iš anksto, tačiau interviu eigoje, priklausomai nuo pokalbio eigos, respondento atsakymų išsamumo buvo užduodami patikslinantys ar papildomi klausimai, respondentai galėjo laisvai formuluoti atsakymus, nebuvo ribojamas atsakymų turinys ir forma. Tokia forma leido lanksčiau bendrauti su respondentais, t.y., atsižvelgiant į atsakymo išsamumą, formuluoti kitą klausimą, griežtai nesilaikant klausimų eiliškumo, praleidžiant klausimą, jei respondentas į jį jau išsamiai atsakė interviu eigoje.

Interviu klausimyną sudarė 10 kompleksinių klausimų, kuriais siekta atskleisti parlamentarų informacinės elgsenos ypatumus. Kadangi pagrindiniai informacinės elgsenos elementai, kuriuos mokslininkai išskiria savo modeliuose yra: informacijos poreikiai, informacijos ieška, informacijos naudojimas, kiekvienam iš šių elementų atskleisti buvo priskirti klausimai (žr.1 priedą). Duomenų apie Seimo narių informacijos poreikius ir informacinę aplinką rinkimui buvo skirti du kompleksiniai klausimai. Informacijos panaudojimui išsiaiškinti taip pat skirti du klausimai. Daugiausia klausimų – šeši – buvo skirti informacijos ieškai, kadangi šiame tyrime duomenys apie Seimo narių informacijos iešką buvo kaupiami išskirtinai tik interviu metodu, kai tuo tarpu duomenys apie parlamentarų

informacinę aplinką buvo renkami iš Seimo kanceliarijos teisės aktų, kitų dokumentų ir duomenų bazių, o duomenys apie informacijos panaudojimo tikslus papildomai renkami peržiūrint ir analizuojant Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamento užklausų archyvą.

Interviu klausimai atviri, kadangi siekiama neišsprasti respondentų atsakymų į griežtus rėmus ir surinkti kuo turtingesnius duomenis; kompleksiniai – pradžioje pateikiami bendresnio pobūdžio klausimai, vėliau – konkretesni. Elgsenos klausimų daugiau ir jie detalesni už požiūrio klausimus, kadangi norima gauti daugiau duomenų apie konkrečius respondentų veiksmus informacijos ieškos procese ir mažiau samprotavimų apie galimą, bet nebūtinai realybėje egzistuojančią respondentų informacinę elgseną.

Dėl interviu buvo susitarta su respondentais iš anksto telefonu. Pokalbiai vyko Seimo rūmuose 2011 metų sausio – vasario mėnesiais. Vieno interviu trukmė – nuo 25 iki 45 minučių. Interviu buvo įrašomas į diktofoną, garso įrašas perkeltas į kompiuterį ir transkribuotas. Transkribuoti tekstai analizuojami naudojant turinio (*content*) analizės metodą. Kadangi interviu buvo tik iš dalies struktūruotas, o klausimai orientaciniai, papildomi ar modifikuojami pokalbio eigoje, analizuojant tekstą griežtai neprisirišama prie jų struktūros, nes respondantai atsakydami į vieną tyrėjo užduotą klausimą, paliečia ir kitų klausimų tematiką arba netgi išsamiai į juos atsako. Dėl šios priežasties duomenys nagrinėjami holistiškai, t.y. analizuojant interviu medžiagą buvo skaitomi ne tik atsakymai į konkrečius klausimus, bet ir visas interviu tekstas ištisai, o esminės kategorijos išskiriamos pagal „raktinius“ žodžius. Po to esminėms kategorijoms priskirtas turinys skaidomas į kategorijas ir subkategorijas, kurios interpretuojamos ir pagrindžiamos iš teksto ekstrahuotais įrodymais. Patvirtinantys teiginiai yra interviu metu respondentų pateiktų atsakymų ištraukos, kurių gale nurodomas šio teiginio autoriaus (respondento) kodas. Galutiniame etape esminės kategorijos priskiriamos vienai iš trijų temų, kurios atitinka pagrindinius informacinės elgsenos elementus: informacinius poreikius, informacijos iešką, informacijos panaudojimą.

Interviu būdu buvo renkami duomenys iš respondento perspektyvos. Siekiant papildyti interviu metu gautus duomenis duomenimis iš kitų informacijos šaltinių ir nustatyti, kokius informacijos panaudojimo tikslus deklaruoja Seimo nariai užsakydami parengti informaciją Parlamentinių tyrimų departamente, buvo peržiūrėtos visos Parlamentinių tyrimų departamento užklausų archyve nuo 2004 sausio 1 d. iki 2011 metų gruodžio 31 d. sukauptos raštiškos parlamento narių informacijos užsakymo formos, t.y. 159 Seimo narių užpildytos, pasirašytos ir pateiktos 1168 užklausų formos, tarp jų ir 9 Seimo narių, kurių informacinė elgsena buvo tiriama interviu metodu, 105 užklausos formos, siekiant nustatyti informacijos panaudojimo tendencijas abiejose grupėse.

Šio departamento, kurio pavadinimas iki 2007 metų kovo 30 d. buvo Informacijos analizės skyrius, informacijos gavimo tvarkos apraše nustatyta, kad nauja analitinė informacija užsakoma šiame departamente tik pateikus nustatytos formos užklausą (žr. 2 priedą). Užpildytą užklausos formą turi pasirašyti gavimo tvarkos apraše įvardyti užsakovai, t.y. Seimo Pirmininkas, Seimo Pirmininko pavaduotojai, Seimo komitetų ir komisijų pirmininkai, kiti Seimo nariai, Seimo kancleris, Seimo kanclerio pavaduotojas, Seimo kanceliarijos padalinių vadovai, Seimo komitetų ar Komisijų sekretoriato biuro vedėjai.

Užklausos formoje turi būti nurodyta: (1) užsakovo pareigos, vardas ir pavardė; (2) aiškiai suformuluota užsakymo tema ir kuo tikslesni tyrimo klausimai; (3) konkretus informacijos panaudojimo tikslas, susijęs su parlamentine veikla (teisės akto projekto rengimas, dalyvavimas teisėkūros procese, parlamentinės kontrolės ir kitų parlamentinės veiklos priemonių įgyvendinimas, dalyvavimas viešose diskusijose, susijusiose su parlamentine veikla, atstovavimas tarptautinėse organizacijose, kita); (4) užklausos atlikimo data, informacijos pateikimo būdas, kalbos, kuriomis pageidaujama gauti informaciją. Peržiūrint užklausų formas buvo renkami duomenys apie informacijos panaudojimo tikslus. Kadangi užklausos formas pasirašo patys Seimo nariai, juose pateiktus duomenis galima laikyti pakankamai patikimais. Galima paklauda, kai komiteto vardu užklausą pasirašo ne Seimo Pirmininkas ar komiteto pirmininkas, bet Pirmininko sekretoriato vadovas, komiteto biuro vadovas. Tuomet sudėtinga nustatyti, ar tai yra komiteto pirmininko ar paties komiteto biuro vadovo iniciatyva. Šiais atvejais vadovaujamosi užsakovo pastabomis ir papildomais Parlamentinių tyrimų darbuotojų priedais, kam skirta ir kam turi būti siunčiama įvykdyta užklausa. Tuo atveju, kai komiteto biuro vedėjas nėra atsakymo į užklausą gavėjas arba nėra vienintelis gavėjas, užklausa priskiriama Seimo pirmininkui, komiteto pirmininkui arba paminėtam komiteto nariui.

Parlamentinių tyrimų departamentas taip pat fiksuoja parlamentarų analitines bei informacines užklausas, į kurias Departamento darbuotojai rengia raštiškus atsakymus, elektronine forma „Užklausų duomenų bazėje“, tačiau joje nefiksuojama, kokiam tikslui parlamentaras informaciją užsakė, taip pat nefiksuojamos parlamentarų užklaunos, į kurias Departamento darbuotojai atsakė žodžiu, einamosios informacijos, t.y. periodiškai leidžiamų Lietuvos ir pasaulio įvykių suvestinių, spaudos ir naujienų agentūrų santraukų bei apžvalgų užsakymai, anksčiau parengtų analitinių darbų užsakymai. Iš šio antrinio informacijos šaltinio buvo renkami duomenys apie respondentų užsakymų skaičių. Šiais duomenimis remtasi atrenkant nustatant respondentų informacinį aktyvumą.

3.4. Tiriamieji

Tyrime dalyvavo 9 respondentai (N=9). Iš visos generalinės aibės, kurią sudaro 141 Seimo narys, tikslinės atrankos būdu buvo atrinkta 12 galimų respondentų, su kuriais buvo kontaktuojama telefonu bei elektroniniu paštu. Nors nei vienas iš atrinktų respondentų kategoriškai duoti interviu neatsisakė, tačiau suderinti konkretų interviu laiką ir paimti interviu pavyko iš 9 parlamentarų. Tyrimo imtis sudaryta tikslinės maksimaliai įvairių atvejų atrankos būdu. Atrenkant respondentus, buvo siekiama, kad skirtųsi jų darbo Seime trukmė, partinė priklausomybė, atstovaujami komitetai, pareigos, išsimokslinimas, aktyvumas teisėkūros procese, informacijos naudojimo aktyvumas, amžiaus grupė (žr. 1 lentelę). Taip pat buvo atsižvelgta į ankstesnę darbinę bei profesinę veiklą, siekiant atrinkti respondentus turinčius skirtingą darbinę patirtį (žr. 3 priedą).

Kadangi daugelis mokslininkų sutaria, jog darbo patirtis turi įtakos informacinei elgsenai, pasirinkti įvairių darbo patirti Seime turintys respondentai: 2 respondentai Seime dirba pirmą kadenciją, 3 respondentai dirba dvi kadencijas, tris, keturias ir penkias kadencijas Seime dirba po 1 respondentą, o 1 respondentas Seime dirba šeštą kadenciją.

Mokslininkai, tiriantys informacijos prieinamumą parlamento nariams pažymi, kad parlamentų informacijos tarnybos daugiau dirba opozicinių frakcijų atstovams, nes pozicijai lengviau prieinama informacija iš vyriausybinių šaltinių. Atsižvelgiant į tai, pasirinkti respondentai atstovaujantys tiek pozicijai, tiek ir opozicijai. Tuo metu, kai buvo imamas interviu (2011 metų sausio – vasario mėnesiais) respondentai atstovavo 6 Seimo frakcijoms. Pozicijai atstovavo 3 respondentai, o opozicijai – 6 respondentai. Praėjus dviem mėnesiams po interviu paėmimo situacija pasikeitė, nes 1 respondentas pakeitė frakciją, todėl šiuo metu respondentai atstovauja 5 frakcijoms, pozicijai atstovauja 4 respondentai, o opozicijai – 5 respondentai. Respondentai atrinkti iš įvairių komitetų, kadangi informacinė aplinka įvairiuose komitetuose galimai skirtinga, be to komiteto tematika, darbo specifika gali turėti įtakos respondentų poreikiams ir informacijos ieškos strategijoms. Apklausti respondentai dirba arba yra dirbę 8 iš dabartiniu metu egzistuojančių 15 Seimo komitetų.

Kadangi informacijos ieškos strategijai gali turėti įtakos ir respondento užimamos pareigos, todėl tyrimui pasirinkti tiek eiliniai Seimo nariai, tiek ir vadovaujančia pareigas einantys ar anksčiau ėję parlamentarai.

Vienas iš atrankos kriterijų buvo ir Seimo narių išmokslinimas. Visų pasirinktų respondentų išsilavinimas aukštasis, kaip ir didžiosios daugumos šios kadencijos Seimo narių (95,7 proc.). Pagal Vyriausiosios rinkimų komisijai pateiktas Seimo narių anketas ir Seimo interneto svetainėje publikuojamus Seimo narių gyvenimo aprašymus iš 140 šiuo metu Seime

dirbančių Seimo narių 134 turi aukštąjį išsilavinimą ir tik 6 neturi aukštojo išsilavinimo: 2 iš jų deklaruoja nebaigtą aukštąjį išsilavinimą, 2 teigia studijuojantys neakivaizdžiai. Pirminėje galimų respondentų atrankoje buvo pasirinktas ir vienas parlamentaras, neturintis aukštojo išsilavinimo, tačiau iš jo paimti interviu nepavyko. Du apklausti respondentai yra mokslų daktarai, kai kurie šiuo metu siekia mokslinio laipsnio. Respondentų studijų kryptys labai įvairios (žr. 1 lentelę), kai kurie yra baigę ne vieną studijų kryptį.

Atrenkant respondentes buvo atsižvelgiama ir į jų aktyvumą teisėkūros procese. Šiam tikslui buvo išanalizuoti Seimo kanceliarijos duomenų bazės „Seimo narių veikla įstatymų leidybos procese“ duomenys apie Seimo narių pateiktus dokumentus ir nustatyta, kad vidutiniškai Seimo narys nuo 2008-11-17 d. iki 2011-01-01 d. pateikė 140 įvairių dokumentų (įstatymų, nutarimų, rezoliucijų projektų, aiškinamųjų raštų, pasiūlymų, lyginamųjų variantų, teikimų, protokolinių nutarimų projektų). Didžiausias pateiktų dokumentų skaičius tarp Seimo narių dirbančių nuo kadencijos pradžios Seime (ne Vyriausybės narių) – 587, mažiausias – 16. Apklaustų respondentų aktyvumas teisėkūros procese svyruoja nuo 67 iki 227, t.y. 5 respondentų aktyvumas yra žemesnis už visos generalinės aibės vidurkį, o 4 respondentų – didesnis už vidurkį. Parlamentarų elgsena teisėkūros procese atsiskleidžia ne tik teikiant teisės aktų projektus, bet ir balsuojant posėdžių salėje, todėl pasirenkant galimus respondentes taip pat remtasi Morkevičiaus (2009) statistiniu 2004-2008 m. kadencijos Seimo narių balsavimų tyrimu. Šio tyrimo išvadose teigiama, kad dažniausiai Seimo nariai balsuoja taip, kaip jų frakcijos kolegos, tačiau keletą Seimo narių balsavimai neatitinka bendros tendencijos. Todėl siekiant gauti galimai įvairesnius atsakymus į tyrimo klausimą, kuo parlamentarai pasikliauja priimdami sprendimą Seimo posėdžių salėje, kai neturi reikalingos informacijos, buvo pasirinktas vienas respondentes, kurio balsavimai skiriasi nuo kitų parlamentarų.

Kadangi informacinis Seimo narių aktyvumas mokslininkų tirtas nebuvo, buvo sudėtinga atrinkti galimus respondentes pagal šį kriterijų. Sunkumų kėlė ir gana plati informacijos sąvoka, kurios specialiai nebandyta siaurinti iki tam tikro konkretaus dokumento, paslaugos ar ją teikiančios institucijos įvardijimo, norint visapusiškai atskleisti parlamentaro informacinę elgseną. Kadangi daugumos informacijos šaltinių vartojimo atvejų nėra fiksuojami, atrankai pasitelkta Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamento užklausų bazė, kurioje fiksuojami Seimo narių užsakymai. Pasirinkti aktyvesni ir mažiau aktyvūs informacijos užsakovai (žr. 1 lentelę).

Atsižvelgiant į tai, kad informacijos pateikimo formos ir būdai nuolat kinta, atsiranda nauji informacijos kanalai, naujos technologijos, kurias paprastai lengviau įsisavina jaunesni informacijos vartotojai, pasirenkant kandidatus buvo siekiama, kad jie būtų iš skirtingų amžiaus grupių. Buvo išskirtos keturios amžiaus grupės: 25-40 m., 41-55 m., 56-65 m. ir 66-

75 m. 41-55 m. amžiaus grupei atstovauja 3 respondentai, likusiems trim grupėms – po 2 respondentus.

1 lentelė. Tiriamųjų charakteristikos (N=9)

Darbo Seime trukmė		Pozicija/ opozicija	Darbo patirtis komitete ¹		Pareigos ²		Studijų sritis	Aktyvumas ³	Užklauso ⁴	Amžiaus grupė/ resp.
metai	resp.		pavad.	resp.	pavad.	resp.	Išsilavinimas aukštasis ⁹			
4	2	4*/5	ERK	4	Seimo	-	ekonomika	67/15	0/10	25-40/
8	3		IVPK	1	Pirmininkas	1	fizinis auklėjimas	82/5	1/9	2
12	1		NSGK	1	Seimo Pirm. pavaduotojas	1	biomedicina	82/16	4/18	41-55/
16	1		SRDK	1		2	žurnalistika	126/34	5/8	3
18	1		ŠMKK	1	Komiteto pirmininkas	-	inžinerija	160/17	6/13	56-65/
22	1		TTK	3		2	teisė	174/33	9/93	2
			URK	2	Komiteto pirm. pavad.	3	fizika, biofizika	174/48	9	66-75/
			ŽTK	2		4	radioelektronika	201/47	10	2
		Komiteto narys			5	filologija diplomatija	227/62	36/71		

* vienas respondentas tuo metu, kai buvo imamas interviu buvo opozicinėje frakcijoje, bet praėjus dviem mėnesiams po interviu perėjo į valdančiajai daugumai priklausantią frakciją

¹ per visą respondentų darbo Seime laikotarpį; vienu metu Seimo narys gali būti tik vieno komiteto narys, išskyrus Europos reikalų komitetą ir Užsienio reikalų komitetą, kuriuos gali sudaryti ir kitų komitetų nariai

² viršutinėje eilutėje - respondentų skaičius dabar užimančių nurodytas pareigas, apatinėje - respondentų skaičius, anksčiau užėmusių nurodytas pareigas; jeigu respondentas šiuo metu dirba dviejuose komitetuose, nurodomos aukštesnės pareigos; „komiteto narys“ – nurodomi tik tie respondentai, kurie šiuo metu neužima kitų pareigų

³ Seimo narių pateikti visi dokumentai (įstatymų, nutarimų, rezoliucijų projektai, aiškinamieji raštai, pareiškimo projektai ir kt.)/ įstatymų projektai nuo 2008-11-17 iki 2011-01-01

⁴ PTD pateiktos užklauso nuo 2008-11-17 iki -2012-01-25/ visos užklauso užregistruotos PTD užklauso bazėje nuo 2004-09-01(bazės paleidimo datos) iki 2011-01-01

Duomenys apie informacijos naudojimą buvo renkami ne tik interviu būdu bet ir iš Parlamentinių tyrimų departamento užklauso archyvo. Siekiant gauti kuo patikimesnius duomenis apie informacijos naudojimą, buvo renkami ne tik 9 tiriamųjų duomenys, bet visos generalinės aibės duomenys, t.y. visų 159 Seimo narių, pateikusių Parlamentinių tyrimų departamentui pasirašytas užklauso formas nuo 2004 m. sausio 1 d. iki 2011m. gruodžio 1 d.

4. SEIMO NARIŲ INFORMACINĖS ELGSENOS TYRIMAS

4.1 Seimo narių informacijos poreikiai ir Seimo informacinė aplinka

Siekiant nustatyti Seimo narių informacinius poreikius, jiems įtaką darančius veiksnius, charakterizuoti Seimo narių informacinę aplinką ir atskleisti Seimo narių nuomonę apie šios aplinkos palankumą jų poreikių realizavimui, duomenys buvo renkami iš Seimo ir Seimo kanceliarijos dokumentų bei naudojant interviu metodą.

Duomenys apie Seimo informacinę aplinką visų pirma buvo renkami iš šių Seimo ir Seimo kanceliarijos dokumentų: Lietuvos Respublikos Seimo statuto; Seimo kanceliarijos nuostatų; Seimo kanceliarijos darbo reglamento; Seimo kanceliarijos Dokumentų departamento, Europos informacijos biuro, Informacijos technologijų ir telekomunikacijų departamento, Komisijų biuro, komiteto biuro, Komunikacijų departamento, Parlamentinių tyrimų departamento, Seimo posėdžių sekretoriato, Teisės departamento, Tarptautinių ryšių departamento nuostatų; Seimo interneto svetainės (<http://www.lrs.lt/>); Seimo intraneto tinklalapių: Informacija Seimo nariams (<http://www3.lrs.lt/pls/intra/snstalas.rodyti>); Parlamentinių tyrimų departamento svetainė (<http://www3.lrs.lt:10000/pls/agent/ias.show>); Informacinių sistemų naudotojams (http://www3.lrs.lt/pls/intra/w5_show?p_r=4304&p_k=1).

Interviu metu respondentams buvo užduoti du klausimai (2 ir 3 klausimai), susiję su informacinių poreikių ir informacinės aplinkos tematika (žr. 4 priedą). Poreikių išsiaiškinimui iš dalies tinka ir klausimas apie informacijos panaudojimo tikslus (1 klausimas), tačiau jis taip pat svarbus, analizuojant trečiąjį informacinės elgsenos elementą – informacijos panaudojimą. Dėl to atsakymai į šį klausimą plačiau išanalizuoti 4.3.1 skyrelyje, tačiau interpretuojant duomenis atskleidžiamos ir tam tikros informacijos poreikių ir informacijos panaudojimo tikslų sąsajos. Apskritai informacinės elgsenos procesą sudėtinga analizuoti nuosekliai, nes atskiri proceso elementai persipina, kartojami, vienas kitą veikia, todėl ir šiame tyrime atskirų elementų atskyrimas yra sąlyginis, o į interviu tekstai analizuojami holistiškai. Tai iš dalies sąlygoja ir pasirinktas interviu tipas – iš dalies struktūruotas interviu. Kadangi interviu klausimai atviri, o respondantai laisvai galėjo reikšti savo mintis, kartais nukrypdami nuo klausimo esmės arba atsakydami į jį kitoje interviu vietoje, analizuojant interviu medžiagą buvo skaitomi ne tik atsakymai į konkrečius klausimus, bet ir visas interviu tekstas ištisai, o esminės kategorijos išskiriamos pagal raktinius žodžius. Kiekvienai esminei kategorijai priskirtas turinys suskaidytas į kategorijas ir subkategorijas, kurios pagrįstos iš teksto ekstrahuotais įrodymais, t.y. interviu metu respondentų pateiktų atsakymų ištraukomis, kurios pateikiamos prieduose ir interpretuojant duomenis.

4.1.1. Seimo informacijos ištekliai ir informacinės sistemos

Seimo dokumentų analize siekta aprašyti Seimo informacinius išteklius, kuriais turi galimybę naudotis Seimo nariai. Analizės duomenys rodo, kad Seimo nariai turi prieigą tiek prie vidinių Seimo informacijos šaltinių, tiek ir prie išorinių informacijos šaltinių.

Vidiniai informacijos šaltiniai. Seimo kanceliarijos nuostatuose (2008) išvardintos šios Seimo kanceliarijos funkcijos, susijusios su Seimo narių informaciniu aprūpinimu:

- (1) aprūpinti Seimo narius ekspertiniais bei informaciniais ištekliais, t.y. atlikti su teisėkūra ir parlamentine kontrole susijusius tyrimus, analizes, kausti, rengti ir apdoroti Seimo darbui reikalingą informaciją;
- (2) kurti, tobulinti ir administruoti teisės aktų informacinę sistemą ir kitas informacines sistemas, aprūpinti informacijos technologijų ištekliais;
- (3) teikti Seimo nariams informaciją apie Vyriausybei ir kitoms valstybės institucijoms pateiktų klausimų, paklausimų ir interpeliacijų nagrinėjimą;
- (4) nagrinėti gyventojų, valstybės institucijų, įmonių, įstaigų, organizacijų pateiktą, visuomenės informavimo priemonių paskelbtą medžiagą ir informuoti Seimo narius;
- (5) apibendrinti raštu ir žodžiu iš asmenų gautą informaciją, prireikus šią informaciją, apibendrintas išvadas ir sprendimo būdus teikti svarstyti Seimo valdybai;
- (6) plėtoti ryšius su užsienio valstybių parlamentais, Europos Parlamentu, kitomis tarptautinėmis organizacijomis, kausti su šia veikla susijusią informaciją;
- (7) rengti Seimo posėdžių stenogramas, teisės aktų apžvalgas ir teisės aktų leidybos statistinius duomenis, kausti Seimo archyvinis duomenis ir užtikrinti jų prieinamumą.

Seimo kanceliarijoje šias funkcijas vykdo ir Seimo darbui reikalingą informaciją Seimo nariams pagal kompetenciją rengia daugelis kanceliarijos struktūrinių padalinių, tarp jų Dokumentų departamentas, Europos informacijos biuras, Informacijos technologijų ir telekomunikacijų departamentas, Komisijų biuras, komitetų biurai, Komunikacijos departamentas, Parlamentinių tyrimų departamentas, Seimo posėdžių sekretoriatas, Tarptautinių ryšių skyrius, Teisės departamentas (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Seimo kanceliarijos struktūrinių padalinių funkcijos, susiję su informacijos rengimu Seimo nariams

Padalinio pavadinimas	Funkcijos, susijusios su Seimo narių informaciniu aprūpinimu
Dokumentų departamentas	rengia statistinius duomenis apie Seimo narių darbą Seimo plenariniuose posėdžiuose; teikia informaciją apie priimtus Seimo dokumentus, supažindina su Seimo posėdžių protokolais ar stenogramomis, statistiniais Seimo darbo duomenimis
Europos informacijos biuras	Ieško, kaupia, sistemina informaciją, komplektuoja knygas, kitus spaudinius, garso ir vaizdo medžiagą įvairiomis temomis, susijusiomis su ES klausimais, pateikia aktualią informaciją Europos informacijos biuro svetainėje (http://www.eic.lt)
Informacijos technologijų ir telekomunikacijų departamentas	organizuoja ir dalyvauja pildant informacijos sistemos duomenų bazes, kuria ir tobulina jose esančių duomenų sistemimą; teikia Seimo nariams informaciją apie Seimo informacijos sistemos ir interneto portalo galimybes, rengia vartotojams sistemos ir portalo pristatymus
Komisijų biuras komitetų biurais	analizuoja ir apibendrina informaciją, susijusią su komiteto/ komisijos veikla, rengia rekomendacijas ir pasiūlymus komitetų/komisijų pirmininkams, konsultuoja komiteto/komisijos narius
Komunikacijos departamentas	analizuoja ir apibendrina asmenų prašymuose, asmenų priėmimo metu bei pokalbių telefonu metu iškeltus aktualius klausimus, rengia suvestines, apžvalgas, informaciją, teikia išvadas ir pasiūlymus; renka, kaupia, sistemina informaciją parlamentarizmo istorijos ir Lietuvos valstybingumo raidos temomis, kaupia elektronines duomenų bazes šiomis temomis; rengia leidinius apie Seimą, redaguoja ir pildo Seimo tinklalapį
Parlamentinių tyrimų departamentas	kaupia, apdoroja ir analizuoja naujienų agentūrų ir periodinės spaudos informaciją, radijo ir televizijos laidas, internete publikuojamą informaciją ir kitus informacijos šaltinius, rengia informacinę medžiagą ir periodiškai ją teikia Seimo nariams; rengia atsakymus į Seimo narių užklausas; rengia apžvalginio, lyginamojo ar apibendrinamojo pobūdžio informacinę medžiagą pagal Seimo narių užklausas arba savo iniciatyva Seimo darbui aktualiais klausimais; rengia analitinę medžiagą apie Seimo sesijų darbą; kaupia, sistemina ir analizuoja Seimo darbui reikalingą informaciją, pildo ir atnaujina Departamento administruojamus tinklalapius ir duomenų bazes; vykdo informacijos paiešką duomenų bazėse; komplektuoja Seimo darbui reikalingus spaudinius, vykdo bibliotekinį, bibliografinį ir faktografinį Seimo narių aptarnavimą, pristato spaudinius iš Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Seimo posėdžių sekretoriatas	teikia informaciją apie Seimo posėdžius, rengia statistinę informaciją apie užregistruotus įstatymų projektus, jų svarstymo Seime eigą, Seimo sesijų darbų programų vykdymą
Tarptautinių ryšių departamentas	sistemina informaciją apie Seimo tarptautinius ryšius, Seimo delegacijų tarptautinėse organizacijose ir forumuose (asamblėjose) veiklą, Seimo rengiamus tarptautinius renginius
Teisės departamentas	teikia Seimui išvadas dėl Seimui svarstyti pateiktų įstatymų, Seimo nutarimų ir kitų teisės aktų projektų; teikia paaiškinimus Seimo komitetams, komisijoms, frakcijoms, Seimo valdybai dėl įstatymų ir kitų Seimo priimtų teisės aktų turinio; dalyvauja rengiant įstatymų, Seimo nutarimų ir kitų teisės aktų projektus, kai šiuos aktus rengia Seimo, Seimo valdybos sudarytos darbo grupės ar komisijos; Seimo valdybos pavedimu teikia pasiūlymus dėl Konstitucinio Teismo nutarimo įgyvendinimo Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetui ar jo teikimu kitam Seimo komitetui; teikia teisinę pagalbą Seimo nariams, kurie Seimo Pirmininko pavedimu atstovauja Seimui Konstituciniame Teisme

Nors didžioji dalis Seimo kanceliarijos struktūrinių padalinių vienokiu ar kitokiu būdu prisideda prie Seimo narių informacinio aprūpinimo, tačiau jų informacinio darbo apimtis labai skiriasi. Pavyzdžiui, tam tikro komiteto biuras rūpinasi tik to komiteto narių informavimu, o Dokumentų departamentas rengia informaciją susijusią tik su Seimo priimtais teisės aktais. Iš visų kanceliarijos padalinių išsiskiria Parlamentinių tyrimų departamentas, kuris yra atsakingas už visų Seimo narių ir padalinių aprūpinimą įvairiais jų darbui reikalingais informaciniais ištekliais. Parlamentinių tyrimų departamentas teikia Seimo nariams su teisėkūra ir parlamentine kontrole susijusius tyrimus, analitinę medžiagą, kaupia, rengia ir apdoroja Seimo darbui reikalingą informaciją.

Informaciją Seimo nariai iš Seimo kanceliarijos struktūrinių padalinių turi galimybę užsisakyti tiesiogiai arba per tarpininkus. Pagal Seimo statuto 16 str. kiekvienas Seimo narys gali turėti 3 padėjėjus – sekretorius, o kiekviena frakcija – ne mažiau kaip vieną frakcijos seniūno referentą (Seimo statuto 16⁽¹⁾ straipsnis). Seimo Pirmininkui talkina Seimo Pirmininko sekretoriatas, o Seimo Pirmininko pavaduotojams – Seimo Pirmininko pavaduotojų sekretoriatai. Kai kurios iš šių struktūrų yra ne tik tarpininkai, bet ir informacijos rengėjai.

Seimo nariai turi galimybę ne tik užsisakyti jiems reikalingas Seimo kanceliarijos padalinių teikiamas informacines paslaugas, bet ir patys be tarpininkų pasinaudoti jų parengta informacija, sukaupta Seimo informacinėse sistemose. Sistemos prieinamos kiekvienam Seimo nariui iš jo darbo vietos kabinete, posėdžių salėje arba pasinaudojant nešiojamuoju kompiuteriu, kuri Seimo kanceliarija skiria kiekvienam Seimo nariui. Seimo kanceliarijos padalinių parengta informacija apie Seimo darbą, teisinius, administracinius, finansinius ir kitus darbo Seime aspektus kaupiama Seimo interneto svetainėje (<http://www.lrs.lt>), Seimo intraneto svetainėje, Seimo informacinės sistemos duomenų bazėje (LRS IS), Seimo kanceliarijos padalinių svetainėse ir duomenų bazėse, Seimo kompiuterių vidinio tinklo rinkmenų serveryje ir yra prieinama visiems vidaus vartotojams.

Seimo informacinę sistemą sudaro: Seimo ir Seimo kanceliarijos kompiuterizuotos darbo vietos, Seimo vidaus informacinės posistemės, Seimo viešosios informacijos posistemės. Seime yra 987 kompiuterizuotos darbo vietos, kuriomis naudojami Seimo nariai, jų padėjėjai-sekretoriai, Seimo kanceliarijos darbuotojai. Visos kompiuterizuotos darbo vietos turi prieigą prie interneto ryšio ir yra prijungtos prie Seimo informacinės sistemos, todėl Seimo nariai gali naudotis tiek vidiniais Seimo informaciniais ištekliais, tiek per Internetą prieinamais išoriniais informacijos ištekliais. Seimo vidaus informacinės posistemės skirtos vidiniams Seimo darbams, kuriuos dažniausiai atlieka Seimo kanceliarijos darbuotojai, pavyzdžiui, stenografavimo posistemė, dokumentų publikavimo internete posistemė; korespondencijos registracijos ir pavedimų kontrolės sistema ir pan. Seimo viešosios

informacinės sistemos yra atviros visuomenei, jomis naudojasi tiek Seimo nariai ir Seimo kanceliarijos darbuotojai, tiek ir gyventojai, t.y. teisės aktų informacinė sistema; Seimo plenarinių posėdžių posistemė; Seimo vaizdo ir garso informacijos posistemė; Seimo vaizdo dokumentų archyvo posistemė; Seimo interneto svetainės informacinė sistema.

Visos šios sistemos svarbios, užtikrinant sklandų Seimo darbą, tačiau kalbant apie Seimo nario informacinį aprūpinimą reikėtų išskirti: Teisės aktų informacinę sistemą, Seimo veiklos informacinę sistemą, Seimo vaizdo ir garso informacijos posistemę, Seimo interneto portalo informacinę sistemą bei vidiniame kompiuterių tinkle veikiančias, Parlamentinių tyrimų departamento administruojamas ir per šio departamento intraneto svetainę Seimo nariams prieinamas informacijos sistemas: Žiniasklaidos, informacijos agentūrų panešimų paieškos sistemą; Televizijos vaizdo įrašų paieškos sistema, Bibliografinės informacijos skyriaus informacinę sistemą (žr.3 lentelę).

3 lentelė. Seimo informacinės sistemos

Sistemos pavadinimas	Sistemos aprašas
Teisės aktų informacinė sistema	kompiuterinė teisės aktų ir su jais susijusių dokumentų paieškos sistema veikianti Seimo vidiniame kompiuterių tinkle, pasiekama Internetu per Seimo interneto svetainę. Sistemoje galima peržiūrėti dokumento kelią nuo projekto iki galiojančio teisės akto ir poįstatyminių aktų. Ją sudaro dvi dalys: Lietuvos Respublikos teisės aktų posistemė bei Europos Sąjungos teisės aktų posistemė
Seimo veiklos informacinė sistema	skirta aptarnauti Seimo plenarinius posėdžius: organizuoti posėdį, fiksuoti posėdžio eigą, vykdyti posėdžio transliaciją. Sistemoje kaupiama informacija: plenarinio posėdžio eiga ir darbotvarkė; įstatymo svarstymo stadijos; iš anksto užsirašiusių kalbėti diskusijoje eilė; posėdžio metu nustatoma diskusijos tvarka; pateikiami registracijos ir balsavimo rezultatai. Informacija fiksuojama ir apdorojama realiu laiku – transliaciją galima stebėti per televiziją, internetu (http://www.lrs.lt), gauti ataskaitą elektroniniu pavidalu arba popieriuje
LR Seimo vaizdo ir garso informacijos posistemė	skirta plenarinių posėdžių, spaudos konferencijų ir kitų Seime vykstančių renginių transliacijoms įrašyti į kompiuterines laikmenas. Informacija teikiama Seimo vidinio tinklo vartotojams, dalis informacijos pasiekama ir interneto vartotojams.
Seimo interneto svetainė	Tai vienas išsamiausių ir įvairiausių Seimo informacijos šaltinių, užtikrinančių greitą prieigą prie informacijos susijusios su Seimo veikla ne tik visuomenei, bet ir patiems Seimo nariams
Parlamentinių tyrimų departamento informacijos posistemės	Žiniasklaidos informacijos kaupimo, tvarkymo ir paieškos sistema - skirta Parlamentinių tyrimų departamento darbui kompiuterizuoti, patogiai informacijos peržiūrai ir paieškai kitiems registruotiems vartotojams. Sistema prieinama Seimo vidiniame kompiuterių tinkle. Jos tikslas suteikti galimybę Seimo intraneto vartotojams operatyviai susipažinti su aktualia Parlamentinių tyrimų departamento publikuojama informacija ir sukauptais archyvais. „Televizijos vaizdo įrašų tvarkymo, valdymo, publikavimo ir paieškos sistema“ skirta ne vaizdo informacijos apdorojimui ir paieškai; „Bibliografinės informacijos skyriaus informacinė sistema“ skirta spaudinių katalogavimui ir bibliotekiniam skaitytojų aptarnavimui.

Ne visomis šiomis informacijos sistemomis Seimo nariai naudojami tiesiogiai, tačiau jų dėka sukaupti duomenys ar teikiamos informacinės paslaugos yra svarbi informacinio aprūpinimo proceso grandis.

Išoriniai informacijos šaltiniai. Seimo statutas bei Seimo kanceliarijos teisės aktų analizė atskleidžia, kad Seimo nariams prieinama ne tik Seimo kanceliarijos padalinių rengiama ir apdorojama informacija. Įvairiais kanalais ir formomis Seimo narius pasiekia ir išorinių šaltinių informacija. Tarp formalių informacijos šaltinių paminėtina Vyriausybės, kitų vykdomosios valdžios institucijų, valstybinių įstaigų ir organizacijų, Seimui atskaitingų institucijų teikiami dokumentai, ataskaitos, aiškinamieji raštai, ekspertinė medžiaga ir kitokio pobūdžio informacija. Pagal Seimo statutą Seimo narys turi teisę kreiptis su paklausimais į Vyriausybės narius, kitų valstybės institucijų vadovus, pateikti jiems, taip pat Seimo pareigūnams klausimų, reikalaujamas pateikti informaciją apie jo veiklą bei priimtus sprendimus (9 str. 11 dalis, 213 str. 1 dalis). Seimo narys gali reikalauti rašytinių atsakymų, paklausimai taip pat gali būti svarstomi Seimo posėdžių metu. Komitetai turi teisę išreikalauti iš valstybės institucijų, išskyrus teismus, ir pareigūnų dokumentus, išvadas raštu, ataskaitas bei kitokią reikiamą medžiagą (Seimo statuto 56 str.). Seimo kanceliarijos padaliniai organizuoja prieigą ir prie kai kurių neformalių informacijos šaltinių, pavyzdžiui, Interneto, elektroninio pašto, įvairių žiniasklaidos priemonių informacijos. Knygas, periodinius leidinius Seimo nariams komplektuoja Parlamentinių tyrimų departamento Bibliografinės informacijos skyrius. Jie prieinami Seimo skaitykloje ir komitetų parankinėse bibliotekose. Seimo nariams užsakius skaityklos bibliotekininkės pristato spaudinius ne tik iš savo fondų, bet ir iš Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos. Jos taip pat tarpininkauja pateikiant bibliografinius užsakymus šios bibliotekos Vadovybės informacijos skyriui. Seimo narių Parlamentinių tyrimų departamentas taip pat prenumeruoja naujienų agentūrų ELTA, BNS, Reuters, ITAR-TASS, INTERFAX informaciją, kuri prieinama Seimo nariams Parlamentinių tyrimų departamento intraneto svetainėje originalių pranešimų pavidalu bei Parlamentinių tyrimų departamento Bendrosios informacijos skyriaus parengtų šių pranešimų santraukų ar apžvalgų forma. Pagal Seimo statuto 54 str. Seimo komiteto nariams nutarus, Seimo komitetų biurai rengia specialius komiteto klausymus, kurių metu Seimo narius pasiekia įvairių interesų grupių informacija. Komiteto klausymuose dalyvauja ekspertai, suinteresuotų institucijų ir visuomenės grupių atstovai, įstatymų leidybos iniciatyvos teisę turintys asmenys, aptariamai pasiūlymai ir pataisos svarstomam teisės akto projektui.

Dar vienas galimas Seimo nario informacijos šaltinis – rinkėjai. Seimo narys turi nuolat susitikinėti su rinkėjais (Seimo statuto 9 str.). Į šiuos susitikimus jis turi teisę

pasikviesti valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų ir savivaldybių pareigūnus, taip pat savivaldybių tarybų narius. Tikėtina, kad tokiuose susitikimuose Seimo narys taip pat gauna tam tikros informacijos, pasiūlymų, pareiškimų, skundų.

Taigi, dokumentų analizė rodo, kad Seimo narių informacinis aptarnavimas yra reglamentuotas Seimo ir Seimo kanceliarijos teisės aktuose. Seimo kanceliarijoje šias funkcijas vykdo ir Seimo darbui reikalingą informaciją Seimo nariams pagal kompetenciją rengia bei teikia daugelis kanceliarijos struktūrinių padalinių, tarp jų Dokumentų departamentas, Europos informacijos biuras, Informacijos technologijų ir telekomunikacijų departamentas, Komisijų biuras, komitetų biurai, Komunikacijos departamentas, Parlamentinių tyrimų departamentas, Seimo posėdžių sekretoriatas, Tarptautinių ryšių skyrius, Teisės departamentas. Informacinio aptarnavimo srityje išskirtinę padėtį užima Parlamentinių tyrimų departamentas, nes Seimo narių informacinis aptarnavimas yra pagrindinė ir svarbiausia šio padalinio funkcija. Seimo nariai turi galimybę naudotis Seimo informacinėmis sistemomis prieinamomis per Internetą, Intranetą bei Seimo vidinį kompiuterinį tinklą. Seimo statutas bei Seimo kanceliarijos teisės aktų analizė atskleidžia, kad Seimo nariams prieinama ne tik Seimo kanceliarijos padalinių rengiama ir apdorojama informacija. Įvairiais kanalais ir formomis Seimo narius pasiekia ir kitų išorinių šaltinių informacija.

4.1.2. Seimo narių požiūris į Seimo informacinę aplinką ir Seimo narių informacijos poreikiai

Siekiant atskleisti, kaip Seimo nariai vertina Seimo informacinę aplinką, kas jiems padeda ar trukdo prie jos prisitaikyti, kas turi įtakos jų informaciniams poreikiams buvo atlikta respondentų interviu kokybinė turinio (*content*) analizė (žr. 5 priedą). Išskirtos trys esminės informacinės aplinkos ir informacinių poreikių kategorijos:

- (1) Seimo narių informacijos poreikiai;
- (2) Informacinės aplinkos (ne) palankumas poreikių patenkinimui ir sprendimų priėmimui;
- (3) Veiksniai (ne) padedantys prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos.

Seimo narių informacijos poreikiams atskleisti išskirtos dvi kokybinės kategorijos:

- (1) **veiksniai turintys įtakos informacijos poreikiams** ir
- (2) **informacijos poreikių sąsajos su vykdoma veikla** (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Seimo narių informacijos poreikiai (N=9)

Kategorija	Subkategorija	N
Veiksniai turintys įtakos informacijos poreikiams	Parlamentinės veiklos pobūdis, užimamos pareigos	2
	Skirtingi interesai	3
	Požiūris į Seimo nario darbą, būtinas kompetencijas, asmeninės savybės	4
	Darbo Seime stažas	8
	Informacinė aplinka	6
Informacinių poreikių sąsajos su vykdoma veikla	Su teisėkūra susiję informacijos poreikiai	6
	Su viešu kalbėjimu, bendravimui su rinkėjais susiję informacijos poreikiai	3
	Su tarptautiniais ryšiais susiję informacijos poreikiai	1
	Poreikiai tiesiogiai nesusiję su darbu Seime	1

Interviu tekstų kokybinė turinio (*content*) analizė atskleidė, šiuos **veiksnius turinčius įtakos Seimo narių informacijos poreikių formavimuisi**: *parlamentinės veiklos pobūdis, užimamos pareigos* („parlamentinė veikla labai šakota - ir įstatymų leidyba, ir parlamentinė kontrolė, kuo dabar man kaip Seimo Pirmininko pavaduotojui reikia užsiimt, ir Konstitucinio Teismo nutarimų įgyvendinimas, ir susitikimai su rinkėjais, ir susitikimai su užsienio delegacijomis arba vykimas į užsienį“, „pareigos užkrauna daugiau veiklos, daugiau informacijos, daugiau ir atsakomybės“); *skirtingi interesai* („kartais kitiems kaip tik nereikia tos informacijos“); *požiūris į Seimo nario darbą, būtinas kompetencijas, asmeninės savybės* „aš kai dalyvauju pakankamai aktyviai, tai man be tos papildomos informacijos – nei iš vietos“ , „Seimo nario pareigos, tai yra profesija, tai yra darbas ir jam reikia iš anksto ruoštis, gilinti tam tikrus įgūdžius ir visa kita, ir ne kiekvienas jį gali dirbti“, „jis turi plačiai orientuotis, bet jis neprivalo žinoti tų visų detalių“, „reikia kiekvienam Seimo nariui susikoncentruoti ties savo sritim, tą, ką jis geriausiai išmano ir gilintis toje srityje“). Vis dėlto vienas dažniausiai respondentų minimų veiksnių, yra *darbo Seime stažas*. Dauguma respondentų darbo Seime pradžią prisimena kaip labai sudėtingą, nes veiklos įvairovė sąlygojo poreikių įvairovę, buvo bandoma aprėpti viską, tačiau žmogaus fizinės ir psichinės galimybės turi ribas, todėl strategija „domėtis viskuo“ ir „perskaityti visą gaunamą informaciją“ nepasiteisino („kada pirmą kartą atėjau į Seimą, atrodo nebuvo diletantas, kai man, kai mes pradėjom nešti visus popierius į namus ir studijuoti, nu mes <...> mes kaip diletantai, pradėdami pirmuosius žingsnius politikoj, net nesupratome, kad visko neįmanoma perskaityt. Bet mes norėjom kaip sąžiningi, tvarkingi atėję perskaityt viską“, „pradėjus dirbti tu gali iš tos baimės ar „strioko“ skaityt viską ir nežinot nieko“). Vėliau anot respondentų „atsirenki prioritetus“, „atsiranda galbūt ir specializacija tam tikra“, tačiau informacijos poreikiai nemažėja, o kartais, atvirkščiai, didėja, nes „viskas kinta“, atsiranda naujų įdomių sričių. Respondentų teigimu tuos poreikius tiesiog lengviau patenkinti dėl įgytos informacijos valdymo patirties („patirtis

galbūt padeda labiau, surasti tą informaciją, greičiau kartais“, „dabar iš tiesų stengiesi tuos klausimus formuluoti dalykiškai“). Ilgesnę darbo patirtį Seime turintys respondentai pabrėžė, kad tam tikrose srityse įgyta patirtis bei institucinė atmintis leidžia būti mažiau priklausomam nuo kitų informacijos šaltinių ir naudotis tuo, kas sukaupta atmintyje („aš labai gerai orientuojuos šituos dalykus, todėl, kad jau antra kadencija dirbu“, „galbūt aš jau sukaupiau pakankamai informacijos. Kartais netgi prisimenu tokių skaičių, kuriuos reikėtų užmiršti“). *Informacinė aplinka* taip pat turi įtakos informacijos poreikiams. Respondentai pastebi, kad informacijos poreikiai labai priklauso nuo komiteto informacinės aplinkos – jeigu komitete informacija yra vertinama, informacijos kultūra yra aukšta, komiteto narių akiratis platus, o žinios gilios, tai skatina ir kitų komiteto narius pasitempti („man tai buvo didžiulis iššūkis todėl, kad aš nežinojau tų dalykų ir nesidomėjau, ir man visiškai neįdomu buvo, bet aš manau, aš galvoju, kad per keturis metus aš baigiau dar vieną universitetą, dar papildomą, ta prasme, europinį universitetą“, „visokios informacijos ir taip toliau buvo galima gauti ir aš manau, kad šalia to parlamentinio darbo, ko aš pramokau arba ką aš įgijau per tuos dvidešimt su viršum metų, tai, visų pirma, konstitucinė teisė“, „Peticijų komisijoje tiek reikia daug teisinių žinių, kad, kad, sakau, aš esu filologiją baigusi, universitetą, bet teisinių žinių dabar jau atrodo gal jau dabar pusę kurso Teisės fakulteto esu baigus“). Poveikį poreikiams daro ir nepalanki informacinė aplinka („jeigu mes visi daugumą žinotumėm, apie ką mes kalbame, mes eitumėm toliau <...> Kai to nėra, tai kol papasakoji, kol atpasakoji, dar įrodinėt reikia, kas rašytiniuose šaltiniuose yra“). Kai kurie respondentai teigia, kad kartais jiems tenka domėtis ir tais klausimais, kuriais turėtų domėtis vykdančiosios valdžios institucijos. Parlamentarai priversti daryti šių institucijų darbą, nes jų netenkina prasta šių institucijų pateikiamos informacijos kokybė, netinkama informacijos pateikimo forma arba tiesiog jos trūkumas („vyriausybiname lygmenyje kuo toliau, tuo labiau teisėkūra tarsi eina į konspiraciją ir nuo informacijos neteikimo aš sakyčiau, netgi kitą kartą yra pereinan į informacijos slėpimą“).

Kadangi daugelio tyrėjų nustatyta, jog informacijos poreikiai neišvengiamai siejasi su individo vykdoma veikla arba konkrečia užduotimi, buvo išskirta kokybinė kategorija „**Informacijos poreikių sąsajos su vykdoma veikla**“. Remiantis respondentų interviu metu pateiktais atsakymais, Seimo narių poreikius galima suskirstyti į: *su teisėkūra susijusius informacijos poreikius* („neseniai buvo <...> svarstytas klausimas dėl greitųjų vartojimo kreditų teisinio reguliavimo, nu, tai buvo apskritai naujas dalykas ir be abejo reikėjo labai daug informacijos apie tai“, „jeigu, pavyzdžiui, liečia tas temas, kurios man artimos arba tuo metu svarstomos Seime, pavyzdžiui, ten koks nors Miškų įstatymas, Saugomų teritorijų įstatymas, kokie mokesčiai, ten, kur aš pakankamai aktyviai dar dalyvauju, aš būtinai pasistengiu, jeigu ne tą pačią dieną, tai paprašau, kad atšviestų“); *su viešu kalbėjimu,*

bendravimu su rinkėjais susijusius informacijos poreikius („kai aš noriu paruošt daryt pranešimą jau tokį išsamesnį, tai aš paprašau padėjėjų parinkti informaciją ta tema“); *su tarptautiniais ryšiais susijusius informacijos poreikius* („Žalgirio mūšis – jis man buvo reikalingas prieš keletą metų važiuojant į, t.y. skrendant į Armėniją į parlamento jubiliejų“); *poreikius, tiesiogiai nesusijusius su darbu Seime* („Seimo nario užsiėmimas nėra grynai vien tiktai parlamentinė veikla <...> aš aktyviai dalyvauju naujausios mūsų enciklopedijos leidime“).

Informacinė aplinka gali būti palanki individo informacijos poreikių tenkinimui arba atvirkščiai - trukdyti juos patenkinti. Analizuojant interviu turinį ekstrahuotos trys kokybinės kategorijos, atskleidžiančios respondentų požiūrį į informacinę aplinką Seime: (1) **informacijos perteklius**, (2) **informacijos trūkumas**, (3) **informacijos yra pakankamai poreikiams patenkinti**. (žr. 5 lentelę)

5 lentelė. Informacinės aplinkos (ne) palankumas informacinių poreikių patenkinimui ir sprendimų priėmimui (N=9)

Kategorija	Subkategorija	N
Informacijos perteklius	Didelis su teisėkūra susijusios informacijos srautas	3
	Didelis elektroninių laiškų, kitos kasdieninės informacijos srautas	2
	Informacinės visuomenės įtaka	1
	Nekokybiška informacija yra perteklinė	1
Informacijos trūkumas	Absolūtus trūkumas	1
	Trūkumas atsirandantis dėl nagrinėjamo teisės akto tematikos naujumo, sudėtingumo	1
	Analitinės, prognostinės, moksliai pagrįstos informacijos trūkumas	1
	Specifinės informacijos stoka	1
	Informacijos trūkumas dėl informacinio aprūpinimo problemų	1
Informacijos yra pakankamai poreikiams patenkinti	Informacinė aplinka labai gera	2
	Informacijos įvairovė	1
	Kvalifikuoti specialistai	1
	Analitinės informacijos pakanka	1
	Informacijos pakanka dėl gerų informacijos valdymo įgūdžių	1

Informacijos perteklių respondentai dažniau vertina kaip problemą. Jų manymu šią situaciją sukelia: *didelis su teisėkūra susijusios informacijos srautas* („tas didžiulis, milžiniškas informacijos srautas, vien informacijos, kuris eina vien per įstatymų projektus, su juos lydinčiais dokumentais“, „dar nei vienoje kadencijoje tiek skubos tvarka priimamų įstatymų nebuvo, kiek šioje <...> O vat priimant nepasižiūrėjus, tos pačios informacijos nepasižiūrėjus, pagaliau, klaidos tikimybė smarkiai padidėja“); *didelis elektroninių laiškų, kitos kasdieninės informacijos srautas* („laiškų elektroninio pašto padaugėjo na kelis kartus <...> nekalbant apie tai, kad spėji atsakyti, tai nespėji perskaityti visų, ir kartais net nespėji

temos perskaityti“, „informacijos srautas pasiekiantis yra labai didelis ir tiesiog jame, vat, kapanojiesi žmogus kasdieną“). Vieni respondentai tokios situacijos priežastis sieja su *informacinės visuomenės įtaka* („šiais laikais pasaulyje informacijos trūkumo nėra. Yra didelis perteklius. Reikia laiko, mes gyvenam kitu laiko visiškai režimu, esam pasiklydę laike tokiam skaitmeniniam ir tiesiog tu turi rasti laiko, kad informaciją surastum, suieškotum, apdorotum ir tada panaudotum.“). Kai kurie respondentai mano kad informacijos perteklius atsiranda dėl *nekokybiškos informacijos*, turėdami galvoje Vyriausybės siunčiamą pagiriamojo pobūdžio informaciją arba Seimo padalinių siunčiamą bendro pobūdžio, specialiai Seimo nario poreikiams nepritaikytą informaciją. Nors informacijos perteklius sukelia respondentams nepatogumų, tačiau visiškas arba tam tikros informacijos trūkumas taip pat trukdo Seimo nariams patenkinti savo informacinius poreikius. Atsakant į klausimą apie informacijos trūkumą, respondentų nuomonės išsiskyrė dėl informacijos trūkumo masto. Vienas respondentas teigė, kad Seime ir netgi kitose Lietuvos valstybinėse institucijose yra *absolūtus informacijos trūkumas*; („netgi, sakyčiau, siauroj srity tai, ką gauni, tikrai nepakanka. Čia yra tiktai minimumas, kuris gali tau nurodyti apytiksliai tą kryptį, kur tau reikia domėtis“, „aš esu šiek tiek informaciškai alkanas <...> Seimo netgi Lietuvos, matyt, masteliu“). Kitas respondentas teigia, kad *trūkumas* gali atsirasti dėl *nagrinėjamo teisės akto tematikos naujumo, sudėtingumo* („jeigu eina plataus pobūdžio teisės aktų projektai darbotvarkėje, jeigu mes su jais susiduriame pirmą kartą <...> Kartais tos informacijos būna nepakankamai ir iš tiesų verta sužinot daug daugiau dėl to, kad tas reglamentavimo objektas, dalykas yra naujas). Kartais respondentams trūksta tam tikros rūšies informacijos: „trūksta labai *specifinės, analitinės, prognostinės informacijos*, kas sprendimams būtų galbūt net įdomiau negu nuomonės“, *mokliškai pagrįstos informacijos* („mokslinė informacija duotų šimtaprocentinį aiškų atsakymą“). Informacijos *trūkumas* gali atsirasti ir dėl *informacinio aprūpinimo problemų* („informacijos niekad nebūna per daug. Jos kaip tik atvirkščiai kartais būna per mažai. Ir labai blogai, kai informacija pasiekia pavėluotai, nes padaromi galbūt ne visiškai klaidingi, bet ir ne visiškai teisingi sprendimai“).

Kai kurie respondentai labai teigiamai vertina Seimo informacinę aplinką ir mano, kad informacijos yra pakankamai jų informacijos poreikiams patenkinti. Jie teigia, kad *informacinė aplinka yra labai gera* („informacinė aplinka yra labai gera. Jeigu žmogus <...> nori tobulėt, čia jokių problemų nėra“ „dirbdama Seime kaip ir neįaučiu trūkumo. Manau, kad reikia tiktai klausti, domėtis pačiais, visada atsakymą gauni“). Pastebi *informacijos įvairovę* („informacijos gali bet kokios gauti“), pažymi, kad Seime dirba *kvalifikuoti specialistai* („čia yra kvalifikuoti specialistai“), *analitinės informacijos* yra pakankamai ir apskritai jiems *informacijos pakanka dėl gerų informacijos valdymo įgūdžių* („man tai visko

užtenka, negali sakyti, kad trūksta, nes jau yra įgūdžiai tam tikri. Tu iš anksto jau žinai, kokios tau gali prireikti ir iš anksto pradedi ja rūpintis“).

Kompleksiniu klausimu apie informacinių poreikių pokyčius tik pradėjus dirbti Seime ir dirbant nebe pirmą kadenciją siekta iširti Seimo narių gebėjimus prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos ir gauti reikalingą informacinę pagalbą priimant sprendimus teisėkūros procese, vykdant kitas Seimo nario funkcijas. Buvo ekstrahuotos dvi kokybinės kategorijos: (1) **padedantys prisitaikyti veiksniai** ir (2) **trukdantys prisitaikyti veiksniai** (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Veiksniai padedantys ir trukdantys prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos (N=9)

Kategorija	Subkategorija	N
Padedantys prisitaikyti veiksniai	Darbo Seime patirtis, susiformavę įgūdžiai, institucinė atmintis	5
	Parlamentaro profesijai svarbių kompetencijų turėjimas	1
	Ankstesnė profesinė patirtis, mokslininko patirtis	2
	Gyvenimiškoji patirtis kartu su kitomis politikui svarbiomis patirtimis	2
	Tinkamas išsilavinimas	3
	Bendras išprusimas, platus interesų ratas	2
	Informacijos valdymo įgūdžiai	4
	Euristikos, iracionalūs būdai	3
Trukdantys prisitaikyti veiksniai	Informacijos valdymo įgūdžių stoka	3
	Teisinių žinių trūkumas	2
	Institucijos informacinės politikos trūkumai, darbo organizavimo problemos	3
	Kitų valstybės institucijų netinkama informacinė politika	2
	Siauri interesai	1
	Visuomenės reakcija į papildomas išlaidas informacinio aptarnavimo gerinimui	1

Tiriamieji pokalbio metu paminėjo aštuonis svarbiausius veiksnius, kurie jiems padėjo prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos: *darbo Seime patirtis, susiformavę įgūdžiai, institucinė atmintis* („kai aš jau tapau Seimo Pirmininku, aš jau turėjau tą beveik metų patyrimą, tas buvo labai naudinga“, „aš labai gerai orientuojuos šituos dalykus, todėl, kad jau antra kadencija dirbu“, „jau yra įgūdžiai tam tikri. Tu iš anksto jau žinai, kokios tau gali prireikti ir iš anksto pradedi ja rūpintis“, „ko gero vienam komitete niekas taip ilgai nedirbo, kiek aš, tai man lengviau, nes aš prisimenu“), *parlamentaro profesijai svarbių kompetencijų turėjimas* („parlamentaras yra profesija <...> ne kiekvienas tą darbą gali dirbti, reikia specialaus pasiruošimo, įgūdžių ir tam tikros dievo dovanos netgi. Mokėti orientotis greitai, peršokti nuo vieno klausimo prie kito, mokėti juos susieti“); *ankstesnė profesinė patirtis, mokslininko patirtis* („pats labiau moksle buvau, ir prorektorius buvau, ir žinau, kur ieškot, kur rasti, ir man viskas aišku čia“, „aš pats ateinu iš mokslo srities, aš labai blaiviai ir skeptiškai įvertinu informaciją, kuri tiesiog plūdurioja aplinkui“), *tinkamas išsilavinimas*,

ypač teisinis („teisininko svarbus, kadangi ne viskas parašyta įstatymuose. Yra teisės teorija, yra, taip vadinami teisės principai“), *bendras išprusimas, platus interesų ratas* („enciklopedinis išsilavinimas visada praverčia“, „plius pakeliui aš vis tiek ir konstitucine teise domėjausi“), *informacijos valdymo įgūdžiai* („reikia žinoti, ko ieškoti <...> nes daug informacijos tikrai nereikia, ją reikia mokėti filtruoti“, „ko gero trečdaliu atvejų aš pirmas randu, ko man reikia“, „žinau, kur galiu surasti elektroniskai“). Kartais respondentams padeda *euristikos, iracionalūs būdai* („gudri patirtis leidžia su viena fraze gyvam išlikti pusę metų ir tą patį, iš to paties varinėti“, „net ir miegant tu vis tiek dirbi, nes, jeigu rimtai dirbai dieną, tai naktį tu daug dalykų sapnuoji ir iš ryto jau atsikeli turėdamas atsakymus į kai kuriuos klausimus, net nelabai suvokęs, kaip kažkokiu būdu smegenys ten viską sudėliojo, atliko tą juodą darbą ir tau jau padėjo, reiškia, atsikėlus jau tam tikrą atsakymą“).

Interviu metu buvo įvardytos kliūtys, kurios trukdo pasinaudoti Seimo informaciniais ištekliais. *Informacijos valdymo įgūdžių stoka* sukelia problemų apdorojant didelį informacijos srautą ir „trukdo padaryt pagrindinį darbą“ („aš asmeniškai nesugebu atsispirti, ne reklamai, bet informacijos kiekiui, kuris mane pasiekia“). Prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos trukdo ir *teisinių žinių trūkumas* („teisinė kalba atrodė kaip, vėl kartojuosi, kaip filologei man atrodė kažkoks specialiai sukurtas, kalba specialiai sukurta, kad nesuprastum nieko“), *institucijos informacinės politikos trūkumai, darbo organizavimo problemas* („mes esame tikrai labai ribotai, labai ribotos informacijos paieškos sistemoje esame“, „esu ne kartą kėlęs klausimą dėl jų peratestavimo. Vat šitam skyriuje palaipsniui vyko degradacija“), *kitų valstybės institucijų netinkama informacinė politika* („su tuo pačiu beveik susiduria ir vyriausybė, ta prasme, vykdančioji valdžia. Ir čia yra mūsų bendras, bendra bėda yra. Mes neturime to analitinio mokslinio galbūt potencialo, kuris šiek tiek ir išbarstytas, ir mes jo nelabai kuriame“), tik vienos siauros srities išmanymas, nesidomint plačiau, prognozuojama neigiama *visuomenės reakcija* į papildomų lėšų skyrimą Seimo narių informacinio aptarnavimo gerinimui („tai pasakykim dabar visuomenei, kad šitaip reikia daryti. Mažai nepasirodys, kai atgal sugrįš tas, reiškia, kamuoliukas. Bet jeigu šito nedarom, o mes reikalaujam iš Seimo aukštos kvalifikacijos sprendimų. Tai supraskit galų gale, kad Seimo narys negali ir neturi būt visažinis“).

Apibendrinimas. Apibendrinant kokybinės turinio analizės rezultatus, galima konstatuoti, kad Seimo narių poreikiams didžiausią įtaką daro darbo Seime stažas ir įgyta patirtis. Pradėję dirbti Seime parlamentarai dažniausiai bando aprėpti visas sritis, įsigilinti į visus Seime svarstomus klausimus ir perskaityti visą su tuo susijusią medžiagą. Įgijus patirties, Seimo narių informaciniai poreikiai tampa kryptingesni, labiau orientuoti į pasirinktą veiklos sritį, tačiau vis tiek pakankamai platūs. Tai sąlygoja parlamentinės veiklos pobūdis,

Seimo nario pareigų ir vykdomų funkcijų gausa, komitetuose ir plenarinių posėdžių metu svarstomų klausimų įvairovė. Tai nereiškia, kad visų Seimo narių informaciniai poreikiai vienodai platūs. Jie skiriasi, nes juos taip pat veikia skirtingi interesai, skirtingas Seimo narių požiūris į parlamentaro profesiją ir vykdytinas funkcijas.

Dominuoja su teisėkūra susiję informaciniai poreikiai, nors pripažįstama, kad informacijos reikia ir kitoms Seimo nario veiklos sritims: bendravimui su rinkėjais, su žiniasklaida, tarptautiniams ryšiams, parlamentinei kontrolei.

Gana didelę įtaką Seimo narių informacinių poreikių formavimuisi turi Seimo informacinė aplinka. Ji išplečia arba susiaurina galimybes pasinaudoti informaciniais ištekliais, kurie reikalingi priimant sprendimus parlamentinėje veikloje. Seimo nariai skirtingai vertina Seimo informacinę aplinką. Dauguma ją vertina palankiai ir pastebi, kad jie turi galimybę Seime patenkinti visus savo informacinius poreikius, net ir netiesiogiai susijusius su parlamentine veikla. Kitų nuomone, ne visus informacinius poreikius įmanoma patenkinti Seime, nes trūksta specializuotos, analitinės, prognostinės informacijos, ypač susidūrus su visiškai naujais, anksčiau Seime nesvarstytais klausimais. Nors daugeliui tiriamųjų didesnė problema atrodo informacijos perteklius, tačiau buvo išsakyta ir viena kraštutinė nuomonė, jog dirbant Seime dažnai susiduriama su absoliučiu informacijos trūkumu dėl ribotų informacijos išteklių ir informacinio aptarnavimo trūkumų. Tai trukdo patenkinti informacijos poreikius Seime, tačiau, anot Seimo nario, panaši situacija yra ir kitose Lietuvos valstybinėse institucijose. Net ir matydami kai kurias Seimo informacinės aplinkos problemas, Seimo nariai neskuba inicijuoti pakeitimų. Vieni nemano, kad tai jų reikalas, nes tam yra Seimo kanceliarija, kiti suvokia, kad neinvestuojant į informacinę aplinką negalės priimti visuomenės reikalaujamų „aukštos kvalifikacijos sprendimų“, tačiau prisitaiko prie esamos situacijos, nes pokyčiai kainuoja, o tai gali sukelti neigiamą visuomenės reakciją („tai pasakykim dabar visuomenei, kad šitaip reikia daryti. Mažai nepasirodys, kai atgal sugriš tas, reiškia, kamuoliukas“). Panašu, kad visuomenės nuomonė dėl investavimo į parlamentarų informacinį aprūpinimą nelabai pasikeitė nuo trečiojo JAV prezidento Thomo Jeffersono laikų. Tuomet žmonės taip pat priekaištavo JAV Kongresui dėl brangios bibliotekos, kurioje buvo, žmonių manymu, įstatymų leidėjams nereikalingų knygų, pirkimo iš T. Jeffersono, tačiau prezidentas nesutriko ir atsakė, kad „nėra nei vienos temos, kuria Kongreso narys neturėtų pagrindo pasidomėti“ (Wright, 1991, p. 2).

Vis dėlto, daugelis respondentų interviu metu pripažįsta, jog Seimo narys nėra visažinis, negali ir neturi toks būti, ir tai tik patvirtina Watto (2010) teiginį, kad informacijos specialistai organizuodami įstatymų leidėjų informacinį aprūpinimą turėtų nesivadovauti

parlamentaro mokslininko mitu, nes jis neatitinka realybės, o susitelkti į tas sritis, kuriose ta informacija iš tiesų panaudojama.

Tiek esant palankiai, tiek ir nepalankiai informacinei aplinkai, sprendimus reikia priimti, todėl Seimo nariai suranda būdų kaip prie jos prisitaikyti. Sudėtingiausia naujokams, nes trūksta darbo Seime įgūdžių, kartais ir informacijos valdymo įgūdžių, tam tikrų žinių (ypač pabrėžiama teisinių žinių svarba). Ilgainiui įgyjama patirties ir, tiriamųjų nuomone, sėkmingai prisitaikoma. Lengviau prisitaikyti tiems, kurie prieš tapdami Seimo nariais dalyvavo politinėje veikloje ir taip įgijo parlamentaro profesijai svarbių kompetencijų. Prisitaikyti padeda ne tik darbo Seime patirtis, bet tinkamas išsilavinimas. Tinkamu išsilavinimu laikomas aukštasis išsilavinimas, geriau teisinis, bet jei jo nėra, tai atsveria darbo Seime patirtis, bendras išprusimas, platus interesų ratas. Respondentų teigimu, prisitaikyti padeda ir gyvenimiškoji patirtis, ankstesnė profesinė veikla, mokslininko patirtis ir informacijos valdymo įgūdžiai. Kartais problemas išspręsti ir sprendimus priimti padeda euristikos („gudri patirtis leidžia su viena fraze gyvam išlikti pusę metų“) ar net tokie, atrodo, iracionalūs sprendimo būdai kaip sapnai, tačiau jie laikomi intensyvaus darbo ir didžiulio informacijos srauto apdorojimo dienos metu pasekme. Tarp trukdančių prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos veiksnių be anksčiau minėtų Seimo informacinio aptarnavimo problemų buvo minimi ir pačių Seimo narių nepakankami informacijos valdymo įgūdžiai, teisinių žinių trūkumas, nepakankamas domėjimasis, siauras interesų ratas. Kartais Seimo nariai yra priversti gilintis į tas sritis, kurios nesusiję su jų kompetencija, kad kompensuotų kitų institucijų, ypač vykdomosios valdžios, darbo trūkumus. Šią problemą minėjo nemažai respondentų, atstovaujančių opozicinėms Seimo frakcijoms, netiesiogiai patvirtindami mokslininkų teiginius, kad opozicija blogiau vertina vyriausybinius informacijos šaltinius ir mažiau jais remiasi negu valdančiosios koalicijos atstovai (Marcella *et al.*, 1999).

4.2. Seimo narių informacijos ieškos elgsena

Seimo nario informacijos ieškos klausimams šiame tyrime buvo skiriama daugiausia dėmesio. Respondentams interviu metu buvo užduoti šeši kompleksiniai klausimai (4, 5, 6, 8, 9 ir 10 klausimai) susiję su informacijos ieškos tematika, t.y. informacijos šaltinių naudojimu, ieškos strategijų naudojimu, problemomis informacijos ieškos procese, informaciniu aptarnavimu (žr. 6 priedą). Kadangi interviu iš dalies struktūruotas, klausimai atviri, o respondentai laisvai galėjo reikšti savo mintis kartais ir nukrypdami nuo klausimo esmės arba atsakydami į jį kitoje interviu vietoje, analizuojant interviu medžiagą buvo skaitomi ne tik atsakymai į konkrečius klausimus, bet ir visas interviu tekstas ištisai, o esminės kategorijos

išskiriamos pagal raktinius žodžius. Siekiant nustatyti, kokius informacijos šaltinius ir paieškos strategijas naudoja Seimo nariai sprendimų priėmimo procese, atskleisti jų elgseną neturint sprendimo priėmimui reikalingos informacijos bei parlamentarų požiūrį į ieškos problemas, kliūtis ir informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybes, buvo atlikta respondentų interviu kokybinė turinio (*content*) analizė (žr. 6 priedą). Buvo išskirtos keturios esminės informacijos ieškos kategorijos:

- (1) Seimo narių naudojami informacijos šaltiniai;
- (2) Seimo narių taikomos informacijos paieškos strategijos;
- (3) Seimo narių elgsena sprendimų priėmimo procese neturint sprendimo priėmimui reikalingos informacijos;
- (4) Seimo narių požiūris į ieškos problemas, kliūtis, informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybes.

4.2.1. Seimo narių naudojami informacijos šaltiniai

Pirmoji esminė informacijos ieškos kategorija – „Seimo narių naudojami informacijos šaltiniai“. Analizuojant interviu turinį išskirtos trys kokybinės kategorijos: (1) **asmeniniai šaltiniai, šaltiniai iš artimiausios socialinės aplinkos**; (2) **vidiniai (institucijos) informaciniai šaltiniai**; (3) **išoriniai informacijos šaltiniai** (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Seimo narių naudojami informacijos šaltiniai (N=9)

Kategorija	Subkategorija	N
Asmeniniai šaltiniai, šaltiniai iš artimiausios socialinės aplinkos	Asmeninės žinios	2
	Asmeninis archyvas, užrašai, segtuvai, asmeninė biblioteka, knygos	3
	Kolegos*	1
	Pažįstami, giminės	2
	Apkalbos	1
Vidiniai (institucijos) informacijos šaltiniai	Padėjėjai-sekretoriai	4
	Parlamentinių tyrimų departamentas, įskaitant skaityklą	7
	Komitetų, komisijų patarėjai, padėjėjai	2
	Frakcijų, partijų ekspertai	2
	Teisės departamentas	4
	Europos informacijos biuras	1
Išoriniai informacijos šaltiniai	Vyriausybė, kitos, vykdomosios valdžios institucijos	7
	Žiniasklaida	7
	Interesų grupės, lobistai, nevyriausybinių organizacijų, mokslininkai, ekspertai	5
	Žmonės, rinkėjai	2
	Bibliotekos	1
	Internetas	5

* Kolegos frakcijoje, komitete, kuruojantys įstatymo projektą, atitinkamos srities žinovai

Pirmoji kokybinė kategorija „**Asmeniniai šaltiniai, šaltiniai iš artimiausios socialinės aplinkos**“ atskleidžia tuos šaltinius, kurie yra lengviausia prieinami. Tai visų pirma yra: *asmeninės žinios; asmeninis archyvas, užrašai, segtuvai, asmeninė biblioteka, knygos*. Jie yra arčiausia, todėl ir naudojami dažniausiai („kas pirmiausia, kas lengviausia prieinama“; „viskas yra galvoj – pirmas punktas, antras dalykas – viskas yra po ranka“; „man užtenka išsitraukti „papkę“, kurioje parašyta „Socialinio draudimo reforma“ ir surandu ten pasisakymus, siūlymus“). Artimiausioje socialinėje aplinkoje taip pat yra greitai ir lengvai prieinamų informacijos šaltinių. Respondentai paminėjo *kolegas* („nes jie irgi kaupia tą informaciją“), *pažįstamus bei gimines* („pažintys svarbios informacijos prasme, kad jie gali tau pasakyti apie praktiką, pakonsultuoti“; „turiu giminę ir teisininkų, ir pakankamai aukšto lygio teisininkų, daug kur su jais bendrauju“). Anot respondentų *apkalbos* taip pat yra informacijos šaltinis, „nes „pletkuose“ irgi dalis tiesos yra“.

Antroji kokybinė kategorija „**Vidiniai (institucijos) informacijos šaltiniai**“ įvardija tuos informacijos šaltinius, kurie respondentams yra prieinami institucijos viduje ir kuriais jie naudojami priimdami sprendimus parlamentinėje veikloje. Analizės rezultatai rodo, kad dažniausiai naudojami vidiniai informacijos šaltiniai yra *Parlamentinių tyrimų departamentas, įskaitant skaityklą, Seimo narių padėjėjai-sekretoriai ir Teisės departamentas*. Parlamentinių tyrimų departamento, kuri respondentai dažnai vadina jo ankstesniu pavadinimu „Informacijos analizės skyrius“, paslaugomis ir rengiama informacija naudojasi visi tiriamieji. Dauguma respondentų šį informacijos šaltinį vertina teigiamai („turim labai gerą Informacijos analizės skyrių“, „Seime yra Informacinis skyrius, kuris labai neblogai paruošia tam tikras apžvalgas ir tai palengvina labai stipriai darbą“), tačiau yra ir kritinių pastabų dėl nepakankamo operatyvumo, informacinių pažymų neišsamumo, riboto šaltinių naudojimo („užduodi klausimą, o gauni dviejų trijų valstybių patirtį. Nu, nebūtinai tų valstybių, kurios, kuri turėtų būt atspindėta“). Seimo narių padėjėjus-sekretorius respondentai dažnai mini kaip tarpininkus tarp informacijos užsakovo ir informacijos rengėjo, tačiau jie taip pat minimi ir kaip tiesioginiai informacijos šaltiniai, nes „labai lengvai eina į Googl'ą ar į Wikipedią ir ką nori tuoj pat ištraukia, suranda“, padeda surasti „būtent konkrečiu klausimu susijusios informacijos“, konsultuoja („turiu labai kompetentingą teisininką padėjėją, tai labai padeda“). Teisės departamentas, kaip informacijos šaltinis, vertinamas ir teigiamai („kitas gi patikimos informacijos šaltinis – tai Teisės departamentas“), ir neigiamai („šita institucija pakankamai dažnai, lyginant su visais kitais, aš būnu nepatenkintas“). Kai kurie respondentai pastebi, kad be išvadų dėl Seimui pateiktų svarstyti teisės aktų, kurios yra privalomos pagal Seimo statutą, kitos informacijos iš šio departamento negauna.

Kiti respondentų paminėti vidiniai informacijos šaltiniai – tai *komitetų, komisijų patarėjai, padėjėjai* („kitas informacijos šaltinis tai yra patarėjai, padėjėjai. Ne asmeninio pasitikėjimo politinio, bet kurie dirba komitetuose“); *frakcijų, partijų ekspertai* („turim ekspertus, savo ekspertai <...> partijos dar turi ekspertus“, „visada frakcijose sėdi referentai“); *Europos informacijos biuras* („reikia europinių dalykų – Europos, reiškia, biuras, kuris dirba informacinis centras“).

Be asmeninių ir vidinių informacijos šaltinių respondentai įvardija ir išorinius informacijos šaltinius: *Vyriausybė, kitos, vykdomosios valdžios institucijos; žiniasklaida; interesų grupės, lobistai, nevyriausybinės organizacijos, mokslininkai, ekspertai; žmonės, rinkėjai; bibliotekos; Internetas*. Vyriausybė ir kitos vykdomosios valdžios institucijos laikomos reikšmingu informacijos šaltiniu, tačiau jų teikiama informacija vertinama labai nevienareikšmiškai. Penki respondentai kritikuoja iš Vyriausybės ir kitų vykdomosios valdžios institucijų gaunamos informacijos kokybę („blogėja kokybė“, „tai, ką duoda Seimo nariams, tai yra laikraštinė informacija dažniausiai, labai nekokybiška“, „geros informacijos iš Vyriausybės bent jau mūsų srity aš negaunu“, „kai tu užklausi vieno, jie atsako kitą“), informacijos pateikimo formą („informacijos pateikimo būdas dažnai būna labai išplaukęs, nekoncentruotas, nepraktiškas, nelogiškas, kompiliuoja iš vieno ekrano į kitą“), prieigą prie šios informacijos („nuo informacijos neteikimo aš sakyčiau, netgi kitą kartą yra pereinama į informacijos slėpimą“). Kiti respondentai šį informacijos šaltinį vertina neutraliai, teigdami, kad juos „užganėtina“, nėra problema“, „informacija yra informatyvi“, tačiau pažymi, kad „vyriausybės ekspertų nuomonės galėtų būti daugiau“. Dar vienas, gana nevienareikšmiškai vertinamas, tačiau visų respondentų vieniems ar kitiems tikslams naudojamas išorinis informacijos šaltinis yra žiniasklaida. Vieniems respondentams tai prioritetas informacijos šaltinis priimant sprendimus („pirmas toks informacijos šaltinis tai, aišku, yra žiniasklaida <...> Reikia vis tiek išsigilinti, priimant vienus, ar kitus sprendimus“; „dažnai naudojuosi žiniasklaidos pranešimais įtraukiant klausimus į mūsų komiteto svarstymus, bandant taip politiniam lygmeny spręsti žurnalistų keliamas problemas“). Kiti respondentai ją naudoja įvykiams sekti („iš tos žiniasklaidos kartais sužinai bent jau apie tuos įvykius į kuriuos galbūt reikėtų reaguoti“), sužinoti naujienas („čia kaip informacijos šaltinis, kur galima rasti arba kas yra naujo“, „būtent per radiją aš gaunu informaciją apie spaudos apžvalgą“, „fotografuoju“, kad neatsilikti nuo bendro gyvenimo“). Tačiau kai kurie respondentai kritiškai atsiliepia apie žiniasklaidą kaip informacijos šaltinį, nes „kartais jis yra <...> ne visai informatyvus ta kryptim, kurią, kur veda tiesa“. Respondentai pastebi šališkumą („nuomonė peršama kaip informacija, kaip tikra tiesa“), nepakankamą profesionalumą („žurnalistus pažįstu ir žinau tų žurnalistų galimybių ribas“). Kai kurių respondentų ypač netenkina spausdintinė žiniasklaida,

nes ji „kažkaip susmulkėjo ir jie rašo visiems to vidutinio skonio“, „man atrodo, kad ten yra daugiau pilstymas“. Be to „neužtenka to laiko, kad galėtum taip atsisėst, visą žiniasklaidą pavartyt“. Dėl laiko trūkumo įstatymų leidėjai linkę pasirinkti radiją („pas mane automobily visą laiką įjungta „Lietuvos radijas“ arba „Žinių radijas“), televiziją („reikia daug televizorių, turiu omeny, daug informacinių programų“), internetinę žiniasklaidą, kuri, anot vieno respondento, „yra gyvesnė“, joje „daugiau specializuotų šitų skirsnių“, ekspertų pasisakymų. Internetas apskritai yra įvardijamas kaip svarbus informacijos šaltinis ir „geras pagalbininkas šiais laikais“, suteikiantis prieigą prie pasaulinių informacijos kanalų („Internete šiandien per Google gali viską susirasti, absoliučiai viską, ko tau reikia“). Dauguma respondentų naudojami įvairių interesų grupių, nevyriausybinių organizacijų, verslo institucijų, asociacijų, atstovybių, universitetų, įvairių išorės ekspertų informacija ir gana palankiai ją vertina („vertinu bet kokią informaciją, kuri patenka iš išorės, lobistinės grupės, nevyriausybines organizacijos“) bei naudoja priimdami sprendimus, nepaisydami galimo šių šaltinių šališkumo, ypač tuomet, kai negauna informacijos iš kitų šaltinių („toks išpūdis kartais, kad kanceliarijos viduje irgi riboti šaltiniai naudojami <...> Todėl tenka, vat, remtis nevyriausybinių“). Tiesa, vienas respondentas pripažino, kad iš lobistų beveik negauna informacijos, nes jų beveik nepažįsta („aš tik pora jų ir žinau“), tačiau mano, kad „jie vis dėlto ir teisingą informaciją teikia“. Respondentų nuomone, žmonės, kuriuos Seimo nariai sutinka savo rinkiminėse apygardose arba lankydami įvairias įstaigas, institucijas, įmones yra svarbus informacijos apie problemas šaltinis, paskatinantis parlamentarus vienaip ar kitaip į tas problemas reaguoti („perduoti kam nors, kad išsakytų savo nuomonę, arba spręstų“) arba įgalinantis argumentuotai diskutuoti. Tik vienas respondentas paminėjo biblioteką kaip išorinį informacijos šaltinį, turėdamas omenyje Lietuvos nacionalinę M.Mažvydo biblioteką, iš kurios pagal sutartį knygas Seimo nariams užsako ir pristato Seimo skaityklos darbuotojos.

Apibendrinimas. Tyrimas atskleidė, kad Seimo narių naudojamų informacijos šaltinių struktūra visiškai atitinka Parsonso (2003) valdžios sprendimų priėmimo procese naudojamos informacijos modelį. Priimant sprendimus parlamentinėje veikloje Seimo nariai naudojami tiek formaliais vidiniais bei išoriniais informacijos šaltiniais (pavyzdžiui, Teisės departamento išvadomis, komitetų biurų medžiaga, Parlamentinių tyrimų departamento tyrimais, Vyriausybės ir kitų vykdomosios valdžios institucijų pateikta informacija), tiek ir neformaliais vidiniais bei išoriniais šaltiniais (pavyzdžiui, kolegų, asmeninių ir frakcijos patarėjų, ekspertų patarimais, apkalbomis, interesų grupių, žiniasklaidos informacija, rinkėjų pateikiama informacija). Vienodai aktyviai naudojami tiek vidiniais tiek išoriniais informacijos šaltiniais, tačiau visuomet pradedama nuo to, kas yra arčiausia, prieinamiausia ir patikimiausia, t.y. nuo asmeninių žinių, savo užrašų, segtuvų, asmeninio archyvo ir

parankinės bibliotekos. Toliau pereinama prie informacijos šaltinių iš artimiausios socialinės aplinkos, t.y. komiteto, frakcijos kolegų arba institucijos informacinių šaltinių, visų pirma tų, kurie yra arčiausiai, pavyzdžiui, padėjėjų-sekretorių arba tų, kurie yra geriau žinomi ir lengviau prieinami (pavyzdžiui, Parlamentinių tyrimų departamentas). Šios analizės duomenys patvirtina Mooney (1993) tyrimo išvadas, kad įstatymų leidėjas informacijos paiešką pradeda nuo lengviausiai prieinamos informacijos šaltinių ir ieško toliau tik tada, jei šių šaltinių nepakanka. Taigi, geresnis informacijos šaltinių prieinamumas skatina intensyvesnę šių šaltinių naudojimą. Tarp respondentų vienas žinomiausių ir jų teigimu, dažniausiai naudojamas informacijos šaltinis yra Parlamentinių tyrimų departamentas. Dauguma respondentų šį informacijos šaltinį vertina teigiamai, tačiau yra ir kritinių pastabų dėl nepakankamo operatyvumo, informacinių pažymų neišsamumo, riboto šaltinių naudojimo. Kai kurie vidiniai bei išoriniai informacijos šaltiniai yra nuolat naudojami dėl darbo specifikos ir dėl to, kad tai reglamentuoja teisė aktai (pavyzdžiui, Teisės departamento išvados, vykdomosios valdžios pateikiama informacija), tačiau šių šaltinių vertinimai dažnai yra nevienareikšmiški. Vieniems tai vertinga, kitiems atvirkščiai „perteklinė informacija“, „konjunktūrinė informacija“. Interesų grupių, nevyriausybinių organizacijų, išorės ekspertų pateikiama informacija dažniausiai vertinama teigiamai. Ja remiamasi priimant sprendimus, kartais dėl to, kad pasitikima jos rengėjais, kartais dėl geresnės jos kokybės, o kartais tiesiog dėl to, kad ji pirmoji pasipainioja po ranka, kai reikia priimti sprendimą čia ir dabar, o kiti nesuspėja tos informacijos pateikti arba jiems nepakanka kompetencijos tokiai informacijai parengti. Tai patvirtina Matulionio ir Kaminsko (2001) tyrimo rezultatus, kuriuose taip pat nurodoma, kad parlamentarai pozityviai vertina savo kontaktus su interesų asociacijomis, o jų teikiama informacija jiems padeda apsispręsti dėl įstatymų projektų, priimti sprendimus, suprasti svarstomas problemas. Tokią situaciją, kai pirmenybė teikiama interesų grupių tyrimams, o ne objektyvių politikos analitikų medžiagai Weiss (1991) aiškina politikų nepasitikėjimu analitikų iš akademinės sferos objektyvumu, nes jie nežino, kokiomis vertybėmis remiasi analitikas, o lobistai yra jiems aiškesni, nes tiksliai žinoma, kokiai pozicijai jie atstovauja, todėl žino, kokį korekcijos faktorių taikyti arba, norėdami patikrinti lobistų duomenis, kreipiasi į neutralias informacijos tarnybas (pavyzdžiui, Kongreso tyrimų tarnybą) (p. 120). Aprašyta situacija galėtų tikti ir mūsų Seimo nariams, nes tyrimo rezultatai rodo, jog jie palankiai vertina interesų grupių pateikiamą informaciją ir taip pat gana dažnai kreipiasi į Parlamentinių tyrimų departamentą, tačiau šiame tyrime ši prielaida nebuvo nuodugniau tirta. Dėl žiniasklaidos kaip informacijos šaltinio nuomonės išsiskyrė. Vieniems respondentams tai prioritetas informacijos šaltinis priimant sprendimus, nes jis atskleidžia problemas, kurias reikia įtraukti į politinę darbotvarkę ir atspindi visuomenės nuomonę.

Kitiems žiniasklaida yra įvykinės informacijos šaltinis, padedantis neatsilikti nuo gyvenimo, sužinoti naujienas, tačiau sprendimų priėmimo prasme mažai vertingas. Respondentai nurodo keletą nepasitikėjimo šiuo informacijos šaltiniu priežasčių. Visų pirma tai šališkumas, neprofesionalumas, orientacija į vidutinį vartotoją, neinformatyvumas. Be to, tai yra laikui imlus informacijos šaltinis. Būtent dėl laiko trūkumo prioritetą teikiamas radijui arba internetinei žiniasklaidai, kuri yra operatyvesnė, o jos prieinamumas geresnis. Jaunesnės kartos parlamentarai teikia prioritetą Internetui, nes „šiandien per Google gali viską susirasti, absoliučiai viską, ko tau reikia“. Interneto svarbą pripažįsta ir vyresnės kartos parlamentarai, tačiau dažniau šį darbą paveda atlikti specialistams, nes trūksta naudojimosi naujausiomis technologijomis įgūdžių. Tai patvirtina Filzmaier, Stainer-Haemerle ir Snellen (2004) tyrimų rezultatus, kad parlamentarams dažnai trūksta naujų technologijų naudojimo įgūdžių, todėl, nepaisant pozityvaus požiūrio į informacines technologijas, jie teikia pirmenybę tokiems informacijos šaltiniams, kaip laikraščiai, televizija ir radijas.

4.2.2. Seimo narių taikomos informacijos ieškos strategijos

Antroji esminė informacijos ieškos kategorija – „Seimo narių taikomos informacijos paieškos strategijos“. Interviu turinio analizė parodė, kad respondentai taiko tris informacijos ieškos strategijas (1) **ieško patys**; (2) **paveda kitiems surinkti reikiamą informaciją**; (3) **neieško** (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Seimo narių taikomos informacijos ieškos strategijos (N=9)

Kategorija	Subkategorija	N
Ieško patys savo jėgomis	Savo užrašuose, archyvuose, segtuvuose	3
	Spausdintiniuose šaltiniuose	4
	Internetė	6
	Šaltinių nenurodo	3
	Kreipiasi į vykdomosios valdžios institucijas	4
	Klausia kolegų, pažįstamų	1
	Susitikimuose	1
	Kreipiasi į universitetus, draugijas	1
Paveda kitiems surinkti reikiamą informaciją	Paveda surinkti informaciją padėjėjams-sekretoriams	6
	Paveda surengti klausymus	2
	Kreipiasi į Parlamentinių tyrimų departamentą, atskirus jo padalinius	9
	Kreipiasi į kitus Seimo kanceliarijos padalinius	5
	Kreipiasi per frakciją	1
Neieško	Neturi laiko	
	Pakanka to, kas savaime pasiekia	1
	Žinoma sritis, viskas atmintinai žinoma	1
	Politikuoti galima neturint informacijos	1

Kadangi respondentai įvardydami naudojamus informacijos šaltinius minėjo, jog pradžioje naudojami *asmeniniai užrašai, archyvai, segtuvai*, t.y. tie informacijos šaltiniai, kurie yra arčiausia, tai juose pirmiausia ir ieškoma. Paiešką juose dažniausiai atlieka pats Seimo narys („popierinėj versijoje aš labai vizualiai prisimenu, ką įdėjau, kur ir yra temos, kur, tai visados reikia labai staigiai kažkokių duomenų, tyrimų, viską aš galiu išsitraukt iš savo papkės, užrašų“). Savo jėgomis respondentai *ieško* informacijos įvairiuose *spausdintiniuose šaltiniuose* („tai, jeigu reikia kokį nors dalyką man analizuot, aš pasiimu vieną iš šitų tomų ir randu, arba čia randu kokią tai knygą apie kažkurios tai šalies patyrimą“), *Internetė* („pats ieškai tos informacijos, nes jeigu reikia susiformuot savo nuomonę, tai lendi į Internetą ir ieškai“). Kiti respondentai ieškos šaltinių nenurodo, tačiau pažymi, kad patys ieško informacijos gerai žinomais klausimais („jeigu kyla klausimas, nežinau, tarkim pilietybės ten klausimas, tai ir ieškausi informacijos pats“) arba kai informacijos reikia skubiai („jeigu reikia skubiai jos, tai ir pats bandai“). Taip pat patys Seimo nariai *kreipiasi į vykdomosios valdžios institucijas* prašydami informacijos („kai reikia, aš ir pats prašau, yra ir telefonas, ir kaip sakant „užganėdina“, nėra problema), tačiau šios paieškos ne visada būna vaisingos („reikia kankint juos, versti duoti tą informaciją“, „jeigu prašai informacijos, sakykim, iš vyriausybinių organizacijų <...> čia jau galima turbūt kalbėti apie piktybiškumą, kai negauni tos informacijos“). Respondentai kartais ieškodami informacijos specialiai vyksta į *susitikimus* įvairiose įstaigose ir organizacijose; *klausia kolegų, pažįstamų; kreipiasi į universitetus, draugijas*.

Vis dėlto interviu turinio analizė parodė, kad respondentai dažniausiai naudojami tarpininkais ieškodami informacijos. Respondentai pažymi, kad dažniausiai informaciją paveda surinkti *padėjėjams-sekretoriams* („labai dažnai padėjėjai tuo užsiima“, „panų prašau, kad jos ieškotų“), tačiau šie savo ruožtu dažnai kreipiasi į kitus informacijos rengėjus („dažnai vieną iš tų sunkesnių informacijos rinkimo darbų atlieka mano teisininkas padėjėjas <...> bet tai, aišku, jis kreipiasi ir į tą jūsų Informacinių technologijų skyrių <...> Parlamentinių tyrimų irgi“). Norėdami gauti informaciją iš interesų grupių jie komitetų biurams *paveda surengti klausymus* („mes prašėme, kad tiesiog būtų padaryti klausymai pagrindiniame komitete. <...> jau vien formaliai atliekant tokią procedūrą, informacijos padaugėja“), o į vykdomosios valdžios institucijas *kreipiasi per frakciją*. Su prašymu pateikti informaciją parlamentarai kreipiasi ir į tiesioginius informacijos rengėjus – *Seimo kanceliarijos padalinius*. Dažniausiai respondentų minimas Seimo kanceliarijos padalinys – *Parlamentinių tyrimų departamentas* arba *atskiri jo padaliniai*, pavyzdžiui skaitykla („mums teko ne kartą, reikia, pasitelkti jų jėgas“, „dažniausiai jums užduodami klausimai, jūsų Seimo tam padaliniui“, „jeigu man ko

trūksta, aš visada prašau jūsiškių“, „biblioteka, tai yra skaitykla <...> nes moterys yra labai stropios ir visada pasako, kas yra, ko nėra, kas yra čia, ką galima gauti kur nors kitur“).

Dar viena respondentų minima strategija – neieškoti informacijos, nes *nėra laiko, pakanka to, kas savaime Seimo narius pasiekia, žinoma sritis* („kad aš užsiimčiau, pastaruju metu aš neatsimenu, kada aš buvau užsiėmęs gilinimosi ir kažkokios informacijos ieškojimu specialiai. Na, vėl gi sakau, einamoji tokia informacija, jos ir taip užtenka, bėgi paskui traukinį, tai kas vyksta“), todėl kad *viskas atmintinai žinoma* („specialiai kažkokių didelių paieškų toje srityje, kurioje dirbu, man nereikia“). Dar vieną informacijos neieškojimo priežastį, kurią mini respondentai – *politikuoti galima neturint informacijos*, tačiau jie pabrėžia, jog ši strategija būdinga ne jiems patiems, o kai kuriems kitiems parlamentarams („kartais žmonės paviršutiniškai labai nesigilina į reikalo esmę ir bando politikuoti. Va čia yra blogiausias dalykas. Neturėdami pilnos informacijos“).

Apibendrinimas. Anot Dervin (1998) įprasminimo teorijos ieškos strategijų pagalba individas pastato tiltą tarp situacijos ir rezultato. Ieškos strategiją individas gali pasirinkti. Jeigu jis nusprendžia užpildyti informacijos spragą, jis gali ieškoti informacijos pats arba per tarpininkus, tačiau gali ignoruoti egzistuojančią spragą, vengdamas ieškoti arba nepasitikėdamas informacija (Godbold, 2006). Analizės duomenys rodo, kad Seimo nariai renkasi abi galimybes. Nusprendę ieškoti informacijos, pirmiausia ieško patys savo asmeniniuose informacijos šaltiniuose (užrašuose, segtuvuose, parankinėje bibliotekoje) arba Internetu. Pastarajame dažniau informacijos ieško jaunesnės kartos parlamentarai, kurie geriau įvaldę informacines technologijas. Vyresnės kartos parlamentarai dažniau šį darbą paveda atlikti specialistams (pavyzdžiui, Parlamentinių tyrimų departamentui) arba savo padėjėjams-sekretoriams. Respondentai informacijos ieško patys tuomet, kai jos reikia skubiai arba kai sritis jiems patiems gerai žinoma. Jeigu to pakanka sprendimui priimti, paieška nutraukiama, Jeigu paieškos rezultatas netenkina, paiešką atlikti pavedama kitiems. Analizė patvirtina Mooney (1993) tyrimo rezultatus, jog pradėjus nuo lengviausiai prieinamos informacijos paieška tęsiama tik tuomet, jei rasta informacija yra nepakankama sprendimui priimti. Seimo narys gali ir pats kreiptis tiesiogiai į informacijos rengėjus, tačiau dažniausiai jis tą daro per tarpininką, kuriuo paprastai tampa jo padėjėjas-sekretorius, komitete – komiteto biuro vedėjas, patarėjas ar padėjėjas, frakcijoje – frakcijos referentas.

Kartais Seimo nariai pasirenka kitą kelią ir informacijos neieško. Interviu turinio analizė leidžia daryti išvadą, patvirtinančią Godbold (2006) teiginį, jog kartais neieškoma informacijos, kai spraga atrodo per didelė, pavyzdžiui neturint laiko. Respondentai gana dažnai minėjo šią priežastį. Anot respondentų taip pat tokios strategijos pasirinkimą sąlygoja

politinis nemažos dalies sprendimų pobūdis, pakankamas savaime Seimo narį pasiekiančios informacijos srautas ir anksčiau sukauptos žinios, kurių užtenka sprendimams priimti.

4.2.3. Seimo narių elgsena neturint sprendimo priėmimui reikalingos informacijos

Trečioji esminė informacijos ieškos kategorija – „Seimo narių elgsena neturint sprendimo priėmimui reikalingos informacijos“. Klausimu, kaip Seimo nariai elgiasi neturėdami sprendimui priimti reikalingos informacijos, buvo siekiama nustatyti, kuo tokioje situacijoje pasikliauja Seimo nariai. Analizuojant interviu turinį išskirtos trys kokybinės kategorijos: (1) **situacijos, kai neturi sprendimui reikalingos informacijos**; (2) **elgsena neturint sprendimui reikalingos informacijos** (3) **nepasitaikė situacijų, kad neturėtų informacijos** (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. Seimo narių elgsena neturint sprendimo priėmimui reikalingos informacijos (N=9)

Kategorija	Subkategorija	N
Situacijos, kai neturi sprendimui reikalingos informacijos	Tokios situacijos vyrauja	1
	Kartais pasitaiko tokių situacijų	2
Elgsena neturint sprendimui reikalingos informacijos	Remiasi frakcijos nuomone, sprendimais	4
	Remiasi komiteto nuomone	1
	Remiasi partijos programa	1
	Remiasi kolegų patarimais, pateikta informacija, argumentavimu posėdžių salėje,	7
	Pasikliauja savo logika, patirtimi	4
	Intuicija	3
	Nusišalina nuo sprendimo priėmimo	1
Nepasitaikė situacijų, kad neturėtų informacijos	Interesų grupių, socialinių partnerių, dalyvaujančių klausimo svarstyme argumentais	2
	Visada turi tam tikros informacijos	2
Nepasitaikė situacijų, kad neturėtų informacijos	Informacija yra galvoje, institucinė atmintis	3

Dėl situacijų, kai Seimo narys asmeniškai neturi informacijos, o sprendimą priimti reikia čia ir dabar, respondentų nuomonės išsiskyrė. Vieni teigė, kad nepasitaikė tokių situacijų, kad visiškai neturėtų informacijos, kiti – kad pasitaiko situacijų, kai jie asmeniškai neturėjo informacijos reikalingos sprendimo priėmimui. Vienas respondentas teigė, kad *tokios situacijos vyrauja*, „nes kiekvienu klausimu įsigilint neįmanoma fiziškai į tuos įstatymus, kuriuos priimam per dieną“, kitas pastebėjo, kad *kartais pasitaiko tokių situacijų*, „nes būna klausimų, kurie netikėtai atsiranda darbotvarkėse“ arba „kartais apskritai nei vienas Seimo narys tos informacijos neturi“, nes „nebuvo laiko jos paprašyti ir ją gauti“. Du respondentai pastebėjo, kad visada turi tam tikros informacijos („bent neatsimenu atvejų, kad aš vis tiek

nebūčiau ko nors radęs arba nebūčiau turėjęs tam tikro vaizdo“, „taip, kad visai neturėtum informacijos, nebūna“), nes *informacija yra galvoje* „per kelis dešimtmečius sukaupta“ ir jos yra „ pridėta į atmintį tiek, kad tik sugebėk ja visa pasinaudoti“. Dar vienas respondentas pažymi, jog *institucinė atmintis* padeda išvengti tokių situacijų, kadangi ilgai dirbant vienoje srityje, netgi tame pačiame komitete, prisimenama „kas buvo devyniasdešimt šeštais, devyniasdešimt aštuntais, dutūkstantaisiais, du tūkstančiai pirmaisiais, žmonės užmiršta, aš tai negaliu užmiršt, nes mes vėl grįžtam prie tų pačių diskusijų“. Tie respondentai, kurie su informacijos stygiaus situacija susiduria, elgiasi labai įvairiai. Kalbant apie balsavimą Seimo posėdžių salėje, nemažai respondentų pažymėjo, kad *remiasi frakcijos nuomone*, jos *sprendimais*, nes „politiniai sprendimai Seime priimami frakcijose ir jeigu frakcija yra apsisprendus vienaip ar kitaip tada jau reikia vadovautis daugiau mažiau ta kryptim“. Vienas respondentas pastebėjo, kad „jeigu nėra bendros frakcijos nuomonės, ar jiniai nežinoma, ar tiesiog frakcijai nesvarbus tas klausimas, einamieji kažkokie, techniniai klausimai“, tai tuomet pasikliaujama komiteto nuomone bei *kolegų patarimais*, *argumentavimu posėdžių salėje* („kolegų patarimas yra svarbus, ypač kolegų, kurie dirba toj srity“, „išklausai argumentus kolegų ir už, ir prieš posėdžių salėj“) arba kolegų *pateikta* rašytine *informacija* („mes kartais ir dalinamės jūsų informacija, nors ji ir yra skelbiama, bet mes dar kartą papildomai persiunčiam per Seimo narių paštų dėžutes prieš aktualaus klausimo svarstymą, kitą kartą ir išryškiname svarbesnius aspektus“). Kai kurie respondentai kolegų patarimus vertina netgi labiau, negu gautą rašytinę informaciją („žmonės, kurie, kurie tą klausimą, tarkim, gerai išanalizavę, žino, dirba toj srity, tai jų patarimais, jų nuomone aš linkęs labiau galbūt vadovautis negu kaip informacija kaipo tokia – atsiųsta ar rasta, ar tiesiog kažkur parašyta“).

Kiti respondentai tokiose situacijose pasikliauja savo *logika*, *patirtimi* („gyvenimiškoji patirtis padeda“) arba intuicija, kurią tapatina su patirtimi („intuicija, kartais galbūt net nesuvoki, galbūt dėl ko nors kitko turi intuiciją, kad nereikia priimt, bet po kiek tai laiko išryškėja, kad visiškai tu buvai teisus ir atėjo, na, dar tokiu aspektu, kuriuo tu net negalėjai pagalvoti. Bet čia jau galbūt patirties klausimas“). *Interesų grupių, socialinių partnerių, dalyvaujančių klausimo svarstyme argumentai* taip pat gali padėti priimti sprendimą, o frakcijoje anot vieno respondento sprendimai priimami remiantis *partijos programa*. Galima ir kitokiu būdu reaguoti į situaciją, kai nėra reikiamos informacijos – tiesiog *nusišalinti nuo sprendimo priėmimo* („jeigu tai yra visiškai nežinomi klausimai ir nėra kada ir kaip paklausti informacijos apie juos, aš tiesiog nedalyvauju balsavime. Nes, na, neturiu kito būdo, kaip reaguoti į pateiktą pasiūlymą arba į klausimo esmę“).

Apibendrinimas. Analizė rodo, kad situacijų, kai Seimo nariai neturi sprendimui reikalingos informacijos pasitaiko. Ypač dažnai su tokiomis situacijomis susiduria Seimo

naujokai, kadangi jie dar nežino visų informacijos gavimo kanalų. Ilgesnį laiką Seime dirbantys parlamentarai su tokiais situacijomis susiduria retai arba iš viso nesusiduria, nes žino, kur gauti ir kaip gauti jiems reikalingą informaciją, patys yra sukaukę daug parlamentiniam darbui reikalingų žinių, jiems padeda institucinė atmintis. Tai patvirtina Mooney (1993) teiginį, kad didesnę darbo parlamente stažą turintys įstatymų leidėjai mažiau sugaišta laiko ieškodami informacijos, nes jie žino, kaip gauti informaciją mažiausiomis pastangomis.

Kai Seimo nariai asmeniškai neturi sprendimui reikalingos informacijos, jų elgsena priklauso nuo priimamo sprendimo pobūdžio. Respondentų teigimu, kai reikia apsispręsti balsuoti dėl įstatymo projekto plenarinių posėdžių salėje, dažniausiai remiamasi frakcijos nuomone. Tai atitinka Morkevičiaus (2009) statistinio 2004-2008 m. kadencijos Seimo narių balsavimų tyrimo rezultatus. Yra ir išimčių, kai Seimo narys atsisako dalyvauti balsavime, jeigu negauna arba nespėja gauti išsamios informacijos, arba balsuoja kitaip negu jo kolegos, nes ilgametė darbo patirtis tam tikroje srityje nulemia jo pasirinkimą, o kartais toks sprendimas priimamas intuityviai. Vis dėlto dažniausiai, kai nėra išankstinės frakcijos nuomonės, remiamasi frakcijos ar komiteto kolegų patarimais bei argumentais. Frakcijoje be kolegų sprendimus padeda priimti frakcijos ekspertai, o komitetuose pasirinkti vieną ar kitą sprendimą padeda posėdyje dalyvaujančių socialinių partnerių argumentai. Tokia parlamentarų elgsena laikytina racionalia, nes, anot JAV politikos mokslų profesoriaus Schicko (1991) neinformuoti įstatymų leidėjai gali veikti racionaliai, sekdami frakcijų vadovų, ilgamečių parlamentarų ar kitų parlamento narių, kurių nuomonę jie vertina, pavyzdžiu (p.100).

4.2.4. Seimo narių požiūris į informacijos ieškos problemas ir informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybes

Ketvirtoji esminė informacijos ieškos kategorija susijusi su ieškos problemomis, kliūtimis bei informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybėmis. Aštuntas, devintas ir dešimtas interviu klausimai kaip tik ir buvo užduoti respondentams, siekiant išsiaiškinti jų požiūrį į tai. Analizuojant interviu turinį buvo išskirtos penkios kokybinės kategorijos (1) **bendro pobūdžio kliūtys**, (2) **institucinės, darbo organizavimo, Seimo informacinio aptarnavimo problemos**, (3) **nėra jokių informacinio aptarnavimo problemų**, (4) **tobulintinos sritys ir reikalingi pokyčiai** (5) **nereikia jokių pokyčių** (žr.10 lentelę).

10 lentelė. Seimo narių požiūris į ieškos problemas, kliūtis, informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybes (N=9)

Kategorija	Subkategorija	N
Bendro pobūdžio kliūtys	Laikas	7
	Glausti įstatymų leidybos terminai	3
	Didelis Seimo nario darbo krūvis	3
	Informacijos valdymo, darbo organizavimo, darbo kompiuteriu įgūdžių stoka	4
Institucinės, darbo organizavimo, Seimo informacinio aptarnavimo problemos	Trūksta informacijos šaltinių	1
	Trūksta operatyvumo	1
	Trūksta orientacijos į individualius poreikius	2
	Nepakankama darbuotojų kompetencija	3
	Netenkina informacijos produktų kokybė	2
	Riboti administraciniai, žmogiškieji ištekliai	2
	Informacijos sklaidos problemos	1
	Kanceliarijos darbo organizavimo trūkumai	1
	Informacijos technologijų trūkumai	1
Nėra jokių informacinio aptarnavimo problemų	Informacijos šaltinių pakanka	1
	Informacinis aptarnavimas organizuotas gerai	6
	Operatyvumas tenkina	3
	Informacinės sistemos tenkina	2
	Informacijos specialistų kompetencija tenkina	1
	Informacinės paslaugos tenkina	5
Tobulintinos sritys ir reikalingi pokyčiai	Seimo narių įtraukimas į informacinio aptarnavimo optimizavimo procesą	1
	Darbuotojų mokymai	1
	Informacinio aptarnavimo individualizavimas, specializavimas	1
	Informacijos pateikimo greitis	2
	Personalo atrankos ir apmokėjimo sistema	1
	Seimo narių mokymai	1
	Informacinės sistemos	2
Nereikia jokių pokyčių	Nėra problemų, sistema funkcionuoja, todėl nebūtina ją keisti	2
	Tose srityse, kur sistema funkcionuoja gerai, pokyčių nereikia	1

Dažniausiai minima **bendro pobūdžio kliūtis** yra *laikas*, t.y. „laikas gauti tą informaciją ir laikas įsisavinti tą informaciją paskui“, nes „mes gyvenam kitu laiko visiškai režimu, esam pasiklydę laike tokiam skaitmeniniam ir tiesiog tu turi rasti laiko, kad informaciją surastum, suieškotum, apdorotum ir tada panaudotum“. *Glausti įstatymų leidybos terminai* taip pat yra kliūtis, ieškant informacijos, „nes tas laikas duotas svarstymui iš tiesų yra trumpas“. Kai kurie respondentai mini *didelį Seimo nario darbo krūvį*, kuris trukdo ieškoti informacijos ir nuolat ją stebėti („nes kada aš išeinu į įvairius susitikimus arba įvairias konferencijas ar dirbu plenarinių posėdžių salėje arba dirbu komitetuose, aš tuo momentu taigi neturiu laiko, kada domėtis, o srautas, dabar ant tiek yra viskas, dinamika yra, kad vis nauja informacija ateina“). Kliūtis, su kuria susiduria vyresnės kartos respondentai, yra *darbo kompiuteriu įgūdžių stoka* („kaip tam tikrą priekaištą aš sau galiu pasakyti, kad nepakankamai, sakysim, vat tom elektroninėm arba kompiuterinėm priemonėm naudojuosi“, „yra jau tų technologijų – ir Oracle, ir Google, ir kiti, kur padeda tau. Bet dar tai nėra visiškai

paprasta. Norint tuo naudotis irgi reikia specialiųjų įgūdžių, specialių mokslų ir tai atima nemažai laiko“). Respondentai taip pat pastebi, kad kai kuriems jų kolegoms stinga *informacijos valdymo* ir *darbo organizavimo* įgūdžių („aš pats susirandu tuos šaltinius, bet aš jaučiu, kad koligos tai „plaukioja“, „reikia žinot, ko tu nori, nes jeigu formuluoji nevykusiai, gausi nevykusį atsakymą“).

Kritiškiausiai Seimo informacinį aptarnavimą vertino ir daugiausia *institucinių, darbo organizavimo bei informacinio aptarnavimo problemų* įvardijo vienas respondentas, kurio netenkina, informacinio aptarnavimo *operatyvumas, informacijos šaltinių trūkumas* („kanceliarijos viduje irgi riboti šaltiniai naudojami“), *orientacijos į individualius poreikius trūkumas* („nesiųsti jiems jau visko ištiesai ir tuo neaiškinti, kad jūs turite daug informacijos“). Dviejų tiriamųjų *netenkina informacijos produktų kokybė* („net ir informacinės pažymos galėtų būt struktūrizuojamos galbūt kitaip ir aiškiau rašomos <...> tekstinio dėstymo prasme aš tikrai turiu kai kada pastabų“, „jų teisinė išvada kartais būna na tiesiog konjunktūrinė <...> tai yra pataikavimas kažkieno nuomonei, ir kartais, na tiesiog toks neprofesionalus“). Vienas respondentas pastebėjo informacijos *sklaidos problemų* („informacijos, jinai yra, bet kaip pasakyti, turi daeiti iki Seimo nario, iki kiekvieno Seimo nario, tada gali galbūt lengviau priimti tam tikrus sprendimus“), kitas užfiksavo tam tikrus informacijos technologijų trūkumus, tačiau pažymėjo, kad jie neesminiai („norėtūsi truputėlį geresnio techninio funkcionalumo darbo vietoje <...> windows‘inė schema ne visuomet gerai veikia. Bet tiktai tiek“). Keletas respondentų pastebėjo kai kurių Seimo kanceliarijos *darbuotojų nepakankamą kompetenciją* („yra labai gerų patarėjų, kurie tikrai labai gerai išmano darbą, bet yra ir diletantų“, „kvalifikuotą teisininką pasikviesti čia į Seimą su tokiu atlyginimu yra beveik neįmanoma“). Anot respondentų, problemos kyla ir dėl *ribotų administracinių, žmogiškųjų išteklių* („administraciniai resursai yra riboti <...> darbuotojų skaičius yra mažas, nes informacijos departamente turi dirbt labai daug žmonių, ypač tokiose institucijose kaip Seimas“, „mūsų kaip čia visa komanda nėra tokia didelė“).

Vis tik respondentų dauguma pareiškė, kad Seime **nėra jokių informacinio aptarnavimo problemų**, nes *informacinis aptarnavimas organizuotas gerai* („čia visa ta sistema puikiausiai dirba“, „nesusidūriau su situacija, kad man kažkas kliūtų, kaip Seime tvarkoma informacija“, „aš tikrai neturiu priekaištų“), o *informacinės paslaugos tenkina*. Kalbėdami apie informacines paslaugas respondentai dažniausiai minėjo Parlamentinių tyrimų departamentą („Parlamentinių tyrimų departamentas tikrai pasitarnauja, pasitarnauja smarkiai, nes padeda tiesiog „suvirškinti“ tą informaciją, susisteminti ir pateikti apie tam tikrą sritį pakankamai neblogai“, „reikia pasidžiaugt, kad Seime yra Informacinis skyrius, kuris labai neblogai paruošia tam tikras apžvalgas ir tai palengvina labai stipriai darbą“, „ tiek, kiek

aš kreipiausi <...> dėl tyrimų, ir dėl kitų šalių pavyzdžių <...> nebuvo jokios problemos“, „labai smagu čia Seime turim tokią pagalbą, kur gali koku nors klausimu paklausti, kur ne tu pats, o kitas tau surenka kas yra pasiekama, susintetina ir tu jau gauni jau sintetinį variantą, kur apibendrinimai jau yra“). Kai kurie respondentai pažymi, kad informaciją gauna laiku, todėl informacinio aptarnavimo *operatyvumas* juos *tenkina* („kiek teko kreiptis, visada gaunu laiku ir tinkamoj formoj atsakymą“), *informacijos šaltinių pakanka* („informacijos tikrai užtenka visiškai“), o *informacijos specialistų kvalifikacija* nesiskundžia („aš žinau, kad dirba pakankamai kompetentingi ir normaliai žmonės dirbantys. Tas yra, neturėčiau priekaištų“). Du respondentai pažymėjo, jog neblogai funkcionuoja *informacinės sistemos* („patogu, ta sistema yra nebloga“, „jeigu kalbėtume apie teisės aktų paieškos sistemas, įskaitant ir dokumentų bankus <...> tai didesnių keblumų nekyla“).

Respondentų nuomonės dėl Seimo informacinio aptarnavimo tobulinimo išsiskyrė. Kai kurie tiriamieji siūlė tobulinti tam tikras informacinio aptarnavimo sritis ir netgi būdus, kaip tai padaryti, kiti gi laikėsi nuomonės, kad **nieko keisti nereikia**, nes *nėra problemų, sistema funkcionuoja, todėl nebūtina ją keisti* („čia nėra problemų. Čia, duok dieve, kad blogiau nebūtų“, „aš esu konservatyvus žmogus, nors ne konservatorius. Man gerai ir taip. Žinoma, sistema ir taip pakankamai gerai veikia“). Vienas respondentas pastebi, kad nereikėtų keisti tų sistemų, kurios per daugelį metų pasiteisino, todėl *tose srityse, kur sistema funkcionuoja gerai, pokyčių nereikia* („turim labai gerą Informacijos analizės skyrių. <...> aš tą skyrių žinau nuo pat Aukščiausios Tarybos ir žinau, kokių buvo sumanymų iš jo dar kažką ten daryti dėl kokių nors politinių aspiracijų ar dar kažko. Ir kai tie, kurie norėjo tą daryti susidūrė tiesiogiai, pamatė, kad nieko geriau jie nesukurs, gali tik blogiau padaryti, nes šitas skyrius neturi jokių politinių aspiracijų, jisai atlieka konkrečią užduotį – surenka ir apibendrina informaciją pateiktu klausimu“). Daugeliui respondentų buvo sudėtinga išskirti **tobulintinas** informacinio aptarnavimo **sritis**. Daugiausia pastabų ir pasiūlymų šiuo klausimu sulaukta iš vieno respondento, kuris Seimo narių informacinį aptarnavimą vertino kritiškiausiai. Jis pažymėjo, kad svarbu *individualizuoti, specializuoti* informacines paslaugas („tai turėtų būti individualizuota <...> siūlyčiau, kad netgi komitetiniu ar koku kitu pagrindu tikrai turėtų būti labiau specializuota“), siekiant pagerinti informacijos produktų kokybę „net ir pačiai Seimo kanceliarijai tam tikrus kursus organizuoti“, informacijos specialistams, o norint tobulinti pačių Seimo narių informacijos valdymo gebėjimus „Seimo nariams turėtų būti <...> paaiškinta, kur ta informacija slepiasi“). Anot respondento Seimo nariai ir patys turėtų inicijuoti informacinės sistemos pokyčius („galbūt reikėtų net ir mum patiem galvoti, kaip mes galime pagimdyti tą tendenciją, kaip jinai gali atsirasti. Galbūt trūksta tokių pokalbių, orientavimo, sutarimo, sekimo tam tikrų kryptių ir įdirbio jose“). *Informacijos*

pateikimo greitis – dar viena tiriamųjų minima sritis, kuri yra tobulintina („na, žinot, jeigu greitis būtų didesnis, greitis, jeigu tai įmanoma“, „kiekvienas turbūt norėtų kuo greičiau gauti tą informaciją“). Du respondentai norėtų kad būtų tobulinamos kai kurios *Seimo informacinės sistemos*, t.y. „Teisės aktų informacinė sistema“ ir „Seimo veiklos sistema“. Vienas respondentas pažymi, kad darbuotojų kvalifikacijos ir informacinių produktų kokybės klausimai būtų išspręsti patobulinus personalo atrankos ir apmokėjimo sistemą („Seimo teisės departamentą padaryti labai gerai, super gerai apmokamą instituciją Seime tam, kad ten galėtume pakviesti labai aukštos kvalifikacijos teisininkus ir per tą kvalifikaciją jų nebegalėtum pastumti ir patampyti, jie galėtų pakankamai nepriklausomas ir argumentuotas išvadas rašyti“).

Apibendrinimas. Analizės duomenys rodo, kad Seimo nariai susiduria su panašiomis bendro pobūdžio kliūtimis kaip ir daugelio šalių parlamentarai. Mokslininkai teigia, kad pagrindinis suvaržymas parlamentarui yra laikas (Corbett *et al.*, 2007, Marcella *et al.*, 2007). Šio tyrimo respondentai taip pat patvirtino, kad „ne informacijos kiekis, ne informacijos kokybė, ne informacijos prieinamumas, o būtent laiko trūkumas“ neleidžia gauti pačios naujausios, kokybiškos, gerai parengtos informacijos, nes „mes gyvenam kitu laiko visiškai režimu, esam pasiklydę laike tokiam skaitmeniniam ir tiesiog tu turi rasti laiko, kad informaciją surastum, suieškotum, apdorotum ir tada panaudotum“. Tai lemia didelis Seimo narių užimtumas, funkcijų gausa, glausti įstatymų leidybos terminai. Seimo nariai susiduria ir su kitomis problemomis, kurios trukdo informacijos paieškai. Tai informacijos valdymo, darbo organizavimo, darbo kompiuteriu įgūdžių stoka. Kalbant apie Seimo kanceliarijos informacinio aptarnavimo problemas, respondentų nuomonės išsiskyrė. Dalis respondentų jokių problemų nemato ir su jokiais kliūtimis nesusiduria, todėl ir nemano, kad reikėtų ką nors keisti. Tačiau yra ir reiklesnių informacijos naudotojų, kurie kritiškiau vertina Seimo kanceliarijos teikiamas paslaugas ir disponuojamus informacijos išteklius. Pasigendama operatyvumo, didesnės informacijos šaltinių įvairovės, kokybiškesnių informacinių produktų, funkcionalesnių informacinių sistemų. Siūlomi įvairūs šių problemų sprendimo būdai. Visų pirma reikėtų individualizuoti informacines paslaugas, t.y. pritaikyti jas atskiriems Seimo nariams ar jų grupėms pagal poreikius. Specialistų kvalifikacijos problema galėtų būti sprendžiama pertvarkant personalo atrankos ir atlyginimų sistemas, organizuojant kursus, mokymus, pasitelkiant ES ekspertus. Informacijos parengimo laikas, anot respondentų, galėtų sutrumpėti padidinus informacijos specialistų skaičių, o Seimo narių mokymai leistų jiems patiems greičiau susirasti reikalingą informaciją. Šių pokyčių iniciatoriai pagal nutylėjimą turėtų būti kanceliarijos darbuotojai, tačiau kai kurie respondentai pripažįsta, kad Seimo nariai galėtų būti labiau įtraukti į Seimo informacinio aptarnavimo optimizavimo procesus.

4.3. Informacijos naudojimas priimant sprendimus

Informacijos naudojimas buvo tiriamas dviem būdais: analizuojant interviu duomenis ir Parlamentinių tyrimų departamento užklausų archyve sukauptus duomenis.

Siekiant nustatyti, kokiems tikslams Seimo nariai dažniausiai naudoja informaciją ir kaip ji veikia priimamus sprendimus buvo atlikta respondentų interviu kokybinė turinio (*content*) analizė (žr. 8 priedą). Respondentams interviu metu buvo užduoti du klausimai (1 ir 7), susiję su informacijos naudojimo tematika, t.y informacijos naudojimo tikslais ir informacijos įtaka priimamiems sprendimams (žr. 9 priedą). Kadangi interviu iš dalies struktūruotas, klausimai atviri, o respondantai laisvai galėjo reikšti savo mintis kartais ir nukrypdami nuo klausimo esmės arba atsakydami į jį kitoje interviu vietoje, analizuojant interviu medžiagą buvo skaitomi ne tik atsakymai į konkrečius klausimus, bet ir visas interviu tekstas ištisai, o esminės kategorijos išskiriamos pagal raktinius žodžius.

Siekiant papildyti interviu metu gautus duomenis duomenimis iš kitų informacijos šaltinių ir nustatyti, kokius informacijos naudojimo tikslus deklaruoja Seimo nariai, užsakydami parengti informaciją Parlamentinių tyrimų departamente, buvo peržiūrėtos Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamento užklausų archyve nuo 2004 sausio 1 d. iki 2011 metų gruodžio 31 d. sukauptos parlamento narių užpildytos raštiškos informacijos užsakymo formos.

4.3.1. Informacijos naudojimo tikslai ir informacijos įtaka Seimo narių sprendimams

Informacijos naudojimo tikslų analizė svarbi dėl daugelio aspektų. Visų pirma ji leidžia kryptingiau organizuoti informacines paslaugas, numatyti informacijos produktų paklausą ir atitinkamai pritaikyti rengiamų produktų pasiūlą. Kadangi šio darbo tema susijusi su informacijos panaudojimu sprendimų priėmimo procese, visapusiškam Seimo nario informacinės elgsenos atskleidimui buvo svarbus ir Seimo narių požiūris į informacijos poveikį jo priimamiems sprendimams. Kitaip tariant, buvo siekiama išsiaiškinti, ar informacijos ieškos procese gauta informacija Seimo nariui padeda priimti optimesnį, teisingesnį, labiau pagrįstą sprendimą, o jei padeda, tai kokia informacija prie tokių sprendimų prisideda.

Informacijos naudojimas atskleidžiamas per dvi esmines kategorijas:

- (1) Informacijos naudojimo tikslai;
- (2) Informacijos įtaka priimamiems sprendimams.

Kokybinė turinio (*content*) analizė atskleidė, kad respondentai dažniausiai informaciją naudoja su Seimo nario darbu tiesiogiai susijusiose srityse. Tokį rezultatą iš dalies nulėmė tyrimo tematika bei tyrimo orientacija į Seimo nario elgseną priimant sprendimus būtent parlamentinėje veikloje. Tačiau klausimas apie informacijos naudojimo tikslus buvo atviras ir nelabai konkretus, Seimo nariai parlamentinę veiklą traktavo gana plačiai, nesusitelkdami vien į teisėkūrą, parlamentinę kontrolę ar atstovavimą. Atsakydami į klausimą apie informacijos panaudojimo tikslus jie palietė ir tas sritis, kurios yra labiau nutolę nuo tiesioginių Seimo narių funkcijų, tačiau netiesiogiai turi įtakos parlamentaro asmenybės raidai ir jo darbo kokybei. Todėl analizuojant interviu turinį išskirtos dvi kokybinės kategorijos: (1) **informacijos naudojimas su Seimo nario darbu tiesiogiai susijusiose srityse**, (2) **informacijos naudojimas kitose srityse** (žr.11 lentelę).

11 lentelė. Informacijos naudojimo tikslai (N=9)

Kategorija	Subkategorija	N
Informacijos naudojimas su Seimo nario darbu tiesiogiai susijusiose srityse	Teisės akto projektų, aiškinamųjų raštų rengimui	3
	Dalyvavimui teisėkūros procese: teisės aktų svarstymas, priėmimas	7
	Dalyvavimui viešose diskusijose, spaudos konferencijose	4
	Susitikimams su rinkėjais	4
	Atstovaujant Seimui Konstituciniame Teisme	1
	Tarptautiniams ryšiams	2
	Visose Seimo nario parlamentinės veiklos srityse	2
	Asmeninės darbotvarkės sudarymui	1
	Diskusijoms su kolegomis	1
Informacijos naudojimas kitose srityse	Neatsilikimui nuo gyvenimo	1
	Savišvietai	1
	Mokslinėje veikloje	1

Dažniausiai respondentų minimos sritys tiesiogiai susiję su Seimo nario darbu: *dalyvavimas teisėkūros procese; teisės aktų svarstymas, priėmimas* („priimant įvairius įstatymus“, „dažniausiai tai, aišku, įstatymų leidyboj“, „plenariniame posėdy – be abejonės reikia“, „jei nenori sėdėti kvailas ir tenais mirksėti akim, nebūtinai, kad ten nemostaguot toje salėje, bet komitetuose tai labai daug reikia“, „diskusijoms, ruošiantis replikoms, išankstinėms replikoms, kurios taip pat būna svarstant arba jau priimant įstatymų ar kitų teisės aktų projektus Seime“); *dalyvavimas viešose diskusijose, spaudos konferencijose* („ruošiant spaudos konferencijas įvairias, pranešimus“, „informacija yra naudojama pirmiausia parlamentiniam darbui, tai yra viešam mano kalbėjimui“), *susitikimai su rinkėjais* („galų gale ta informacija, jiniai yra reikalinga važiuojant po Lietuvą“, „kad bendrauti su žmonėmis, tai tikrai tas laukas informacijos turi būti pakankamai didelis“); *teisės akto projektų, aiškinamųjų raštų rengimas* („jei darau projektą, tai pasižiūriu, kaip yra“, „pirmiausia – teisės aktų

projektų aiškinamųjų raštų rengimui, nes aiškinamasis raštas kartais yra net sudėtingesnis kūrinys už teisės akto projektą“). Kai kurie respondentai paminėjo *tarptautinius ryšius* („vizitams, tarptautinėse konferencijose dalyvavimui“); *atstovavimą Seimui Konstituciniame Teisme* („kai atstovauji Seimą Konstituciniame Teisme <...> tada labai praverčia tie visi dokumentai, tarpiniai“), *asmeninės darbotvarkės sudarymą* („darbotvarkės susistygavimui, t.y. kas vyksta, iš tiesų, kokie vyksta posėdžiai, kokios vyksta konferencijos, kokie vyksta renginiai tiek Seime, tiek galbūt ir apygardoj, galbūt ir Lietuvoj“), *diskusijas su kolegomis Seime*. Dar kiti atskirų informacijos naudojimo sričių nedetalizavo ir pareiškė, kad informaciją naudoja *visose Seimo nario parlamentinės veiklos srityse* („ir įstatymų leidyba, ir parlamentinė kontrolė, kuo dabar man kaip Seimo Pirmininko pavaduotojui reikia užsiimt, ir Konstitucinio Teismo nutarimų įgyvendinimas, ir susitikimai su rinkėjais, ir susitikimai su užsienio delegacijomis arba vykimas į užsienį ir taip toliau“).

Informacijos ieškos procese surastą ir įvairiais kanalais gautą informaciją Seimo nariai naudoja ir kitose srityse, t.y. „*neatsilikimui nuo gyvenimo*, nes negali, kad ir dirbdamas bet kokiam komitete, užsiimti tik to komiteto reikalais“, *savišvietai, mokslinėje veikloje* („aš aktyviai dalyvauju naujausios mūsų enciklopedijos leidime“).

Analizuojant interviu duomenis, susijusius su informacijos įtaka Seimo narių sprendimams, buvo išskirtos dvi kokybinės kategorijos (1) **turi įtakos**, (2) **neturi įtakos** (žr. 12 lentelę).

12 lentelė. Informacijos įtaka Seimo narių sprendimams (N=9)

Kategorija	Subkategorija	N
Turi įtakos	Leidžia priimti kokybiškesnį, savalaikį sprendimą	1
	Leidžia priimti optimalų sprendimą	2
	Leidžia priimti teisingesnį sprendimą	2
	Leidžia priimti racionalų, objektyvų, įgyvendinamą sprendimą	1
	Suteikia daugiau alternatyvų	1
	Padedą pakeisti požiūrį į problemą	1
	Gali pakeisti apsisprendimą, atveria akis	3
	Leidžia varžytis su profesionalais	1
	Padedą pakreipti situaciją sau palankia linkme, manipuluoti	1
	Padedą išvengti klaidingo sprendimo	3
	Padedą susiorientuoti, bet nenulemia sprendimo	1
	Gali paskatinti priimti klaidingą sprendimą	1
Neturi įtakos	Sprendimą lemia ne išsami informacija, bet asmeninis interesas	2
	Politiniams sprendimams informacija įtakos neturi	3

Atsakydami į tyrėjo klausimą visi respondentai patvirtino, kad informacija dažniausiai **turi įtakos** jų priimamiems sprendimams. Dažnai ta įtaka teigiama, t.y. „platesnis informacijos matymas leidžia tam tikrose srityse *priimti kokybiškesnius ir savalaikius*

sprendimus“; *leidžia priimti optimalų sprendimą* („kai esi geriau pasiruošęs, tai tu gali pasirinkti optimalų sprendimą“); *leidžia priimti teisingesnį sprendimą* „dėl to, kad tai stiprina tavo argumentus“; *leidžia priimti racionalų, objektyvų, įgyvendinamą sprendimą; suteikia daugiau alternatyvų* („kuo tu daugiau informacijos turi, tuo tu gali vis skirtingą priimti tą sprendimą“); *padeda pakeisti požiūrį į problemą; gali pakeisti apsisprendimą, atveria akis* („būna taip, jog pusiaukelėj sustoji ir pamąstai, jog na iš tiesų galbūt tu nebuvai teisus savo idėjų pradžioje“); *leidžia varžytis su profesionalais* („aš drįsau eiti atstovauti Seimo narių grupei Konstituciniame Teisme ir ginčytis su profesionalais, nors žurnalistas, ne teisininkas“); *padeda išvengti klaidingo sprendimo* („priimant nepasižiūrėjus, tos pačios informacijos nepasižiūrėjus, pagaliau, klaidos tikimybė smarkiai padidėja“). Tačiau kartais tam tikra informacija *gali paskatinti priimti klaidingą sprendimą* („politikoje neišvengiama tokio dalyko, kaip pateikiama ant lėkštutės informacija – lobistinių grupių, interesų grupių <...> ne visada informacijos didesnės turėjimas padeda priimt teisingą, teisingą išvadą“). Išsamesnės informacijos turėjimas leidžia *manipuliuoti* kitais ir *pakreipti situaciją sau palankia linkme* („aš stengdavausi reglamentą <...> žinoma, pasukt savo naudai, neslepiu šito“, „jeigu mes laikomės tam tikros tradicijos arba įsitikinimo, tai reikia kuo nors patvirtint, kuo nors sutvirtint“). Vienas respondentas mano, kad „be tos informacijos sprendimai nebūtų geresni. Gaunama informacija dažnai padeda susigaudyti“, tačiau Seime gaunama informacija nenulemia jo sprendimų, ji „tam tikra prasme nukreipianti arba paaiškinanti tam tikrus dalykus, bet nebūtinai išsamiai“.

Kai kuriems sprendimams anot respondentų informacija **neturi** jokios **įtakos**. Visų pirma tai pasakytina apie *politinius sprendimus* („politiniai – tai nebūtinai optimalūs – tą momentą reikia būtent taip spręsti ir taškas, nors tu užsimušk, nors tai atrodo antikonstituciška“, „atmetimas gali būti dėl kelių priežasčių – tiesiog yra tokia politinė valia ir jūs man neaiškinkit, kaip ten gali būti ir bus, reikia ir viskas, mes įsitikinę, kad taip bus gerai“). *Asmeniniais interesais* pagrįstiems sprendimams taip pat informacijos nereikia („kartais informacija yra žinoma visa, bet nežiūrint tos informacijos, vis tiek Seimo narys priima taip, kaip jam geriau“).

Apibendrinimas. Vienas svarbiausių informacinio aptarnavimo efektyvumo rodiklių yra informacijos panaudojimas. Informacijos specialistai gali parengti kokybiškiausią informaciją, bet jeigu ji nebus panaudota, jos vertė lygi nuliui. Tai ypač svarbu tokioje institucijoje kaip parlamentas, kuriame sprendimai priimami greitai, todėl informacija sparčiai sensta ir praranda aktualumą. Be to parlamentarai yra labai užimti, jų veikla labai plati, poreikiai labai įvairiapusiški, todėl jiems pateikiama informacija turi būti labai lakoniška, bet kartu aiški, pagrįsta ir patikima. Vadovaujantis racionaliu sprendimo priėmimo modeliu

kiekvienam sprendimui reikėtų parengti išsamią informaciją, kad parlamentaras galėtų išsirinkti optimaliausią alternatyvą. Tačiau atsižvelgiant į visus apribojimus ir kliūtis, su kuriomis susiduria ne tik parlamentarams, bet ir specialistams rengiantys informaciją, tai daugiau hipotetinis modelis, kuris gali būti siekiamybė, tačiau realiame gyvenime sunkiai įgyvendinamas. Analitinės informacijos rengėjai teigia, kad jų vaidmuo viso labo padėti atsikratyti blogiausių alternatyvų, paliekant politiniams veikėjams užduotį pasirinkti patiem iš patenkinamų variantų (Schick, 1991, p. 108). Vis dėlto informacija vaidina svarbų vaidmenį priimant sprendimus, o įvairiapusiškesnė, kokybiškesnė informacija padeda priimti kokybiškesnius, racialesnius, labiau savalaikius, optimalesnius sprendimus – taip teigia šio tyrimo dalyviai. Jie taip pat pažymi, kad informacija padeda išvengti klaidų, pakeisti požiūrį į problemą, atveria akis, tačiau nepatikima, neobjektyvi informacija gali suklaidinti, paskatinti priimti klaidingą sprendimą. Seimo kanceliarijos teikiama informacija yra „tam tikra prasme nukreipianti arba paaiškinanti tam tikrus dalykus, bet nebūtinai išsamiai“, todėl ne itin prisideda prie geresnių sprendimų priėmimo. Kita vertus net ir išsamiausia informacija anot respondentų negali paveikti politinių sprendimų arba asmeninių interesų nulemtų sprendimų.

Kai kurie informacijos specialistai (Watt, 2010) teigia, kad norėdami iš tiesų padėti parlamentarams priimti optimalesnius sprendimus, informacijos specialistai turėtų neužtvindyti jų gausia informacija, kuri tik apsunkina sprendimo priėmimo procesą, o tobulinti tos informacijos kokybę, kuri tikrai panaudojama. Problema ta, kad ištirti, kaip informacija panaudojama, kiek jos panaudojama ir kokią tai duoda pridėtinę vertę yra gana sudėtinga. Šiame tyrime ši problema analizuojama gana fragmentiškai, bandant užčiuopti tik pagrindines sritis, kurias Seimo nariai deklaruoja, užsakydami parengti informaciją, visų pirma analitinę. Analizė atskleidė nemažai sričių, kuriose Seimo nariai, jų teigimu, informaciją naudoja, tačiau nustatyta, kad intensyviausiai informacija, ypač analitinė, lyginamosios studijos, prognostinė informacija, yra naudojama teisėkūros procese. Visuomenės informavimas, dalyvavimas viešose diskusijose, susitikimai su rinkėjais yra dar viena sritis, kurioje informacija intensyviai naudojama, tačiau pagrindinis reikalavimas šios informacijos rengėjams – pateikti ją operatyviai. Išsamumas, gilumas ir kiti informacijos specialistų itin vertimi informacijos kokybės rodikliai tampa mažiau svarbūs, nes, anot respondentų, per vėlai pateikta informacija yra nevertinga, nes negali būti panaudota.

4.3.2. Seimo narių užklausų formose deklaruojami informacijos naudojimo tikslai

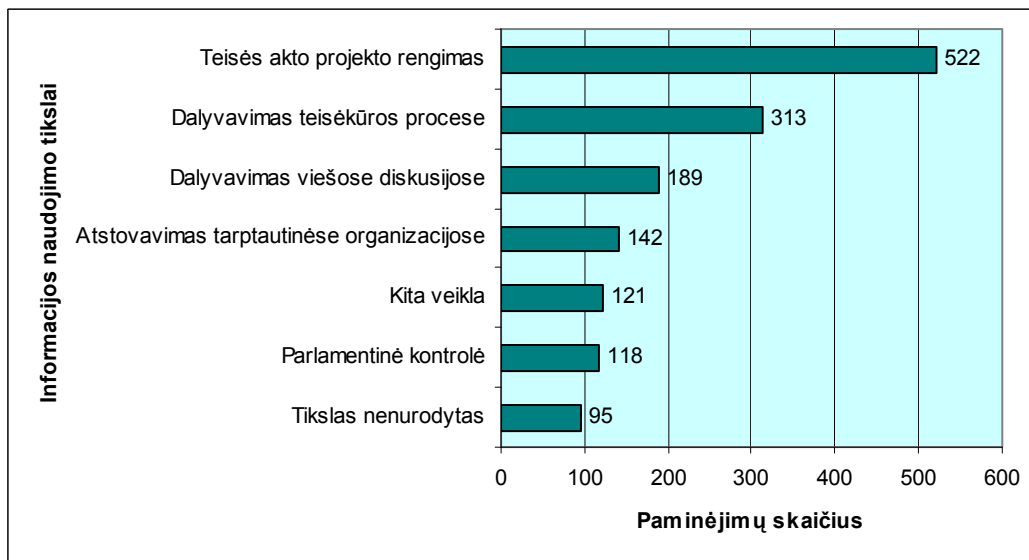
Buvo peržiūrėtos Parlamentinių tyrimų departamento užklausų archyve sukauptos parlamento narių užpildytos raštiškos informacijos užsakymo formos nuo 2004 sausio 1 d. iki 2011 metų gruodžio 31 d. Buvo peržiūrėtos visos 159 Seimo narių užpildytos, pasirašytos ir pateiktos 1168 užklausų formos, tarp jų ir 9 Seimo narių, kurie buvo tirti interviu metodu, 105 užklausos formos, siekiant nustatyti informacijos panaudojimo tendencijas abiejose grupėse.

Peržiūrint užklausos formas, buvo renkami duomenys iš grafos „konkretus informacijos panaudojimo tikslas, susijęs su parlamentine veikla (teisės akto projekto rengimas, dalyvavimas teisėkūros procese, parlamentinės kontrolės ir kitų parlamentinės veiklos priemonių įgyvendinimas, dalyvavimas viešose diskusijose, susijusiose su parlamentine veikla, atstovavimas tarptautinėse organizacijose, kita)“. Užklausos formoje nurodyta tikslų struktūra buvo pasirinkta analizuojant duomenis, pridėdant dar vieną rubriką – „tikslas nenurodytas“, kadangi kai kurie Seimo nariai pildydami užklausos formą informacijos panaudojimo grafą praleidžia. Informacijos naudojimo tikslui „**teisės akto projekto rengimas**“ priskirtos užklausos, kurios susiję su teisės akto pataisų rengimu, naujo teisės akto rengimu, teisės akto nuostatų tobulinimu. Rubrikai „**dalyvavimas teisėkūros procese**“ priskirtos užklausos, susiję su teisės akto svarstymu komitete, Seimo plenariniame posėdyje, sprendimo priėmimu dėl balsavimo. Užklausos susiję su vykdomosios valdžios institucijų parlamentine priežiūra priskirtos rubrikai „**parlamentinė kontrolė ir kitų parlamentinės veiklos priemonių įgyvendinimas**“, tačiau, skirtingai nuo kitų tikslų, šio tikslo pildydami užklausos formą užsakovai dažniausiai nedetalizuoja, bet parašo taip, kaip nurodyta užklausos formoje arba tik pabraukia. „**Dalyvavimas viešose diskusijose**“ – tai dalyvavimas televizijos ir radijo laidose, spaudos konferencijos, pasisakymai konferencijose ir kituose renginiuose, susitikimai su rinkėjais. Rubrikai „**atstovavimas tarptautinėse organizacijose**“ priskirtos tos užklausos, kuriose nurodoma, jog informacijos reikės užsienio vizitams, dalyvavimui tarptautiniuose renginiuose, darbui tarptautinėse organizacijose, susitikimams su užsienio šalių atstovais, delegacijomis. Rubrikai „**kiti**“ priskirtos tos užklausos, kuriose nurodytas tikslas nepriskirtinas kitoms rubrikoms. Užklausos, kuriose grafa „tikslas“ neužpildyta, priskirtos rubrikai „**tikslas nenurodytas**“.

Analizuojant užklausų formas nustatyta, kad nemažai Seimo narių tik pabraukia užklausoje įvardytus ir jiems tinkančius informacijos panaudojimo tikslus. Dažnai pabraukiama keletas tikslų. Kiti užsakovai išsamiai aprašo būsimus informacijos panaudojimo tikslus, nurodydami, kokiam teisės akto projektui parengti ar svarstyti, kokiam vizitui ar konferencijai pasiruošti reikia informacijos (pavyzdžiui, „teisės aktų, reglamentuojančių

savanorišką darbą Lietuvoje rengimas“, „Gyvūnų gerovės įstatymui“, „išnagrinėti turizmo sektoriaus mokesčių tarifus ES, siekiant tobulinti Lietuvos teisės aktų nuostatas“, „svarstant projektą XIP-617 reikalingi statistiniai duomenys“, „Baltijos asamblėjos posėdžiui“, „panaudoti informaciją plėtojant Lietuvos ir Užkaukazės valstybių santykius“. Kartais užsakovai nurodo ne tik užsakymo tikslą, bet ir priežastį, paskatinusią jį domėtis tam tikra tematika („kadangi gaunama daug Vilniaus senamiesčio gyventojų skundų, planuojama teikti Alkoholio įstatymo pataisas“, „Aukštojo mokslo įstatymo pakeitimo projekte siūloma įteisinti Aukštojo mokslo inspekciją, bet tam prieštarauja universitetų rektoriai, motyvuodami, kad bus pažeista universitetų autonomija“). Kai kurie Seimo nariai nurodo, kokiam sprendimui priimti jie panaudos gautą informaciją („analizė padės apsispręsti dėl įstatymo projekto, kuri planuojama svarstyti Seimo pavasario sesijoje, pagrįstumo“, „priimant sprendimą dėl Veterinarijos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto nuostatų dėl veterinarijos inspektoriaus pareigybės“, „apsispręsti dėl Žemės ūkio ministerijos inicijuojamų projektų“). Pažymėdami, kad informacija bus naudojama parlamentinės kontrolės ir kitų parlamentinės veiklos priemonių įgyvendinimui dažniausiai plačiau šio tikslo nedetalizuoja, išskyrus vieną kitą pavienę pastabą („premjero veiksmų vertinimas“, „išanalizuoti JAV ir Vakarų Europos valstybių teisinio reguliavimo praktiką, siekiant stiprinti spec. parlamentinę kontrolę Lietuvoje“). Rubrikai „kiti“ priskirtų užklausų tikslai labai įvairūs. Dažniausiai lakoniškai nurodoma, kad gauta medžiaga bus panaudota „darbui“, „darbui Seime“, „komisijos darbui“, „informacijai“, „sveikinimams“, „straipsnio parengimui“, „atstovauti Seimui Konstituciniame Teisme“, „informacija apibendrinimui“, „atsakyti į kreipimąsi“, „susipažinimui“. Daug rečiau pateikiami išsamūs komentarai – „analizė reikalinga suprasti užsitęsusios Lenkijos politinės krizės peripetijas“, „palyginti įvairių šalių sveikatos sistemas“, „atsižvelgiant į ES patirtį pateikti siūlymus Lietuvos institucijoms dėl valstybei nusipelnusių žmonių skatinimo“. Kartais iš tikslo formuluotės galima spręsti, jog informacija bus panaudota pasirenkant vieną ar kitą galimą sprendimo alternatyvą („įvertinti galimybę steigti Jaunimo, sporto ir turizmo reikalų ministeriją“, „panašaus instituto steigimas Lietuvoje“), atsakant į rinkėjų ar interesų grupių klausimus bei prašymus („tiesiog pareigų vykdymui, t.y. esu gavęs daug prašymų šiuo klausimu“, „Tauragės rajono smulkiųjų verslininkų klausimas - prašymas Seimo nariui“).

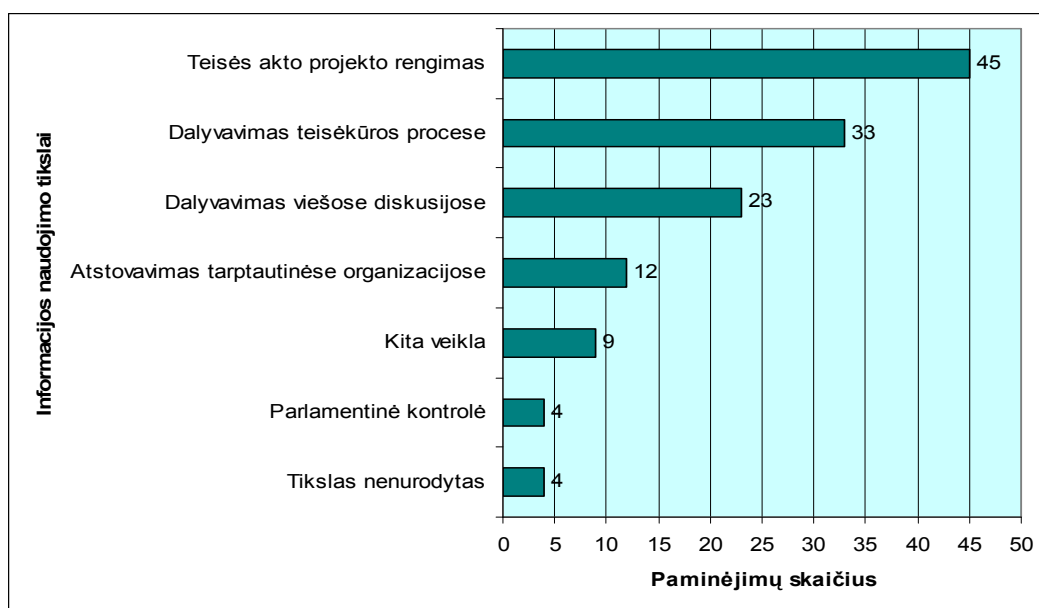
Visų 159 Seimo narių 1168 užklausų formų analizės rezultatai rodo, kad Seimo nariai užsakydami parengti informaciją Parlamentinių tyrimų departamente nurodo labai įvairius informacijos naudojimo tikslus (žr. 8 pav.).



8 pav. Seimo narių užklausių formose deklaruojami informacijos panaudojimo tikslai (N=159)

Duomenys rodo, kad dažniausiai Seimo narių nurodomi užsakytos informacijos panaudojimo tikslai yra teisės akto projekto rengimas (522 paminėjimai) ir dalyvavimas teisėkūros procese (313 paminėjimų). Dalyvavimas viešose diskusijose ir atstovavimas tarptautinėse organizacijose minimi atitinkamai 188 ir 142 kartus. Kita veikla paminėta 121 kartą, o parlamentinė kontrolė ir kitų parlamentinės veiklos priemonių įgyvendinimas, kaip informacijos panaudojimo tikslas, nurodomas 118 kartų. Joks informacijos panaudojimo tikslas nenurodytas 95 užklausių formose.

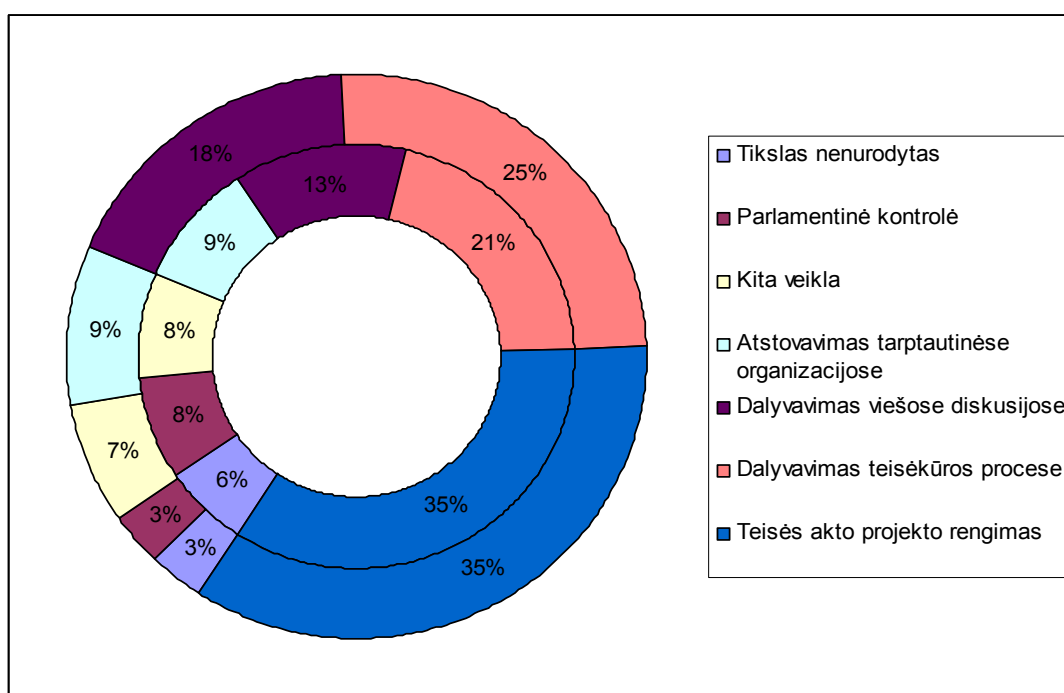
Išanalizavus 9 Seimo narių grupės per tą patį laikotarpį pateiktas 105 užpildytas užklausių formas matyti panašios deklaruojamų informacijos panaudojimo tikslų tendencijos (žr. 9 pav.).



9 pav. Seimo narių užklausių formose deklaruojami informacijos panaudojimo tikslai (N=9)

Teisės akto projekto rengimas kaip informacijos panaudojimo tikslas minimas dažniausiai - 45 kartus. Gana dažnai nurodoma, kad informacija bus panaudota dalyvavimui teisėkūros procese – 33 kartai, dalyvavimui viešose diskusijose (23 paminėjimai). Šiek tiek rečiau minimas atstovavimas tarptautinėse organizacijose (12 paminėjimų), kita veikla (9 paminėjimai), o rečiausiai informacija buvo užsakoma parlamentinei kontrolei vykdyti – 4 kartus. Tikslas nenurodytas 4 užklausų formose.

Išanalizavus abiejų grupių – grupės N=159 ir grupės N= 9 – duomenų pasiskirstymą matyti panašios informacijos panaudojimo tendencijos abiejose grupėse (žr. 10 pav.).



10 pav. Seimo narių užklausų formose deklaruojami informacijos panaudojimo tikslai grupėje N=159 ir grupėje N=9

Teisės akto projekto rengimas kaip informacijos panaudojimo tikslas minimas vienodai dažnai tiek grupėje N=159, tiek ir grupėje N=9 (35% visų paminėjimų). Tą patį galima pasakyti ir apie atstovavimą tarptautinėse organizacijose (9% visų paminėjimų abiejose grupėse). Panašios proporcijos ir minint kitus informacijos panaudojimo tikslus užklausų formose. „Kita veikla“ sudaro 7% visų grupės N= 9 paminėjimų, o grupėje N=159 ji sudaro 8%. Dalyvavimas teisėkūros procese sudaro 25% visų N= 9 grupės paminėjimų ir 21% N= 159 grupės paminėjimų. Šiek tiek daugiau (5%) skiriasi informacijos panaudojimo tikslų „dalyvavimas viešose diskusijose“ ir „parlamentinė kontrolė“ paminėjimas abiejose grupėse: „dalyvavimas viešose diskusijose“ - grupėje N= 9 sudaro 18%, o N= 159 – 13%,

„parlamentinė kontrolė“ atitinkamai 3% (N= 9) ir 8% (N= 159). Tikslas nenurodytas 3 % (N= 9) ir 6 % (N= 159) pateiktų užklausų formų. Ši analizė leidžia daryti prielaidą, kad grupės N =9 tyrimo rezultatai atspindi pagrindines visos generalinės aibės informacinės elgsenos tendencijas bent jau informacijos naudojimo srityje.

Apibendrinimas. Vertinant dokumentų analizės metodu gautų duomenų apie informacijos naudojimą patikimumą, reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad jie yra patikimi ta prasme, jog išsamiai ir patikimai atskleidžia tiriamųjų deklaruojamus informacijos panaudojimo tikslus. Remiantis šiais duomenimis galima daryti išvadas tik apie tiriamųjų ketinimus vienu ar kitu būdu panaudoti jiems parengtą ar pateiktą informaciją. Ar gauta informacija buvo iš tikrųjų panaudota tam tikslui, kuris yra deklaruotas, ar ji apskritai buvo panaudota, sudėtinga įvertinti šio tyrimo rėmuose. To ir nesiekta, kadangi tai nebuvo šio tyrimo tikslas. Tai galėtų būti kito tyrimo tematika, jos atskleidimui pasitelkiant ir kitus tyrimo metodus, pavyzdžiui, stebėjimą, atitinkamų dokumentų analizę.

Dokumentų analizė atskleidė panašias informacijos panaudojimo sritis kaip ir interviu kokybinė turinio (*content*) analizė. Teisėkūra yra ta sritis, kurioje informacija reikalinga, kurią ne taip lengva savo jėgomis susirasti ar parengti ir kurioje ji intensyviausiai panaudojama. Pirmiausia tai taikytina analitinei informacijai, kurią Seimo nariai užsako parengti Parlamentinių tyrimų departamente, nes informacijos užsakymas kituose Seimo kanceliarijos padaliniuose nėra taip tiksliai fiksuojamas. Dalyvavimas viešose diskusijose taip pat gana dažnai Seimo narių užsakymuose nurodomas informacijos naudojimo tikslas, na o tarptautiniai ryšiai, parlamentinė kontrolė, kita Seimo narių veikla minima rečiau. Tai nebūtinai reiškia, kad šioms sritims informacijos reikia mažiau. Tiesiog gali būti, kad ji užsakoma iš įvairesnių šaltinių, tačiau ši prielaida šiame moksliniame darbe nebuvo išsamiai tikrinama.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Mokslinė literatūros analizė atskleidė, kad įstatymų leidėjų elgsenos tyrimų trūkumas nėra vien Lietuvos problema. Lietuvoje nėra išsamių šios problematikos tyrimų, tačiau ir kitose šalyse empirinių tyrimų stokoja. Profesionalai, aprūpinantys informacija įstatymų leidėjus, remiasi išsamaus ir visuotino informavimo koncepcija, daugiausia dėmesio skirdami informacijos apdorojimo klausimams, informacinių produktų kokybės tobulinimui, bet nesigilindami, kokį poveikį informacija daro sprendimų priėmimui ir sprendimų kokybei. Pastebimas tam tikras nesusikalbėjimas tarp parlamentarų ir informacijos specialistų, nes pastariesiems trūksta žinių, kad jie suprastų procesus tokiu pačiu būdu, kaip juos supranta parlamento nariai, todėl didelėmis sąnaudomis rengia informaciją, kuri yra nepritaikyta prie parlamentarų darbo specifikos ir poreikių. Tai sąlygoja nepakankamą jos panaudojimą sprendimų priėmimo procese. Mokslininkai pastebi, kad neatsisakius parlamentaro mokslininko ir racionalumo sampratos sprendimų priėmimo, neįmanoma išspręsti šios problemos, o parlamentarų informacinės elgsenos tyrimais turėtų būti remiamasi optimizuojant informacines paslaugas.

2. Tyrimo rezultatai iš esmės patvirtino tyrimo hipotezę, kad Seimo narių informacijos ieškos strategijos pasirinkimui daugiausia įtakos turi parlamentinio darbo stažas, priklausomybė pozicijai/opozicijai ir informacinė aplinka:

a) tyrimo rezultatai rodo, kad didžiausią įtaką Seimo narių informacijos ieškos elgsenai turi darbo Seime stažas ir patirtis, nes išanalizavus Seimo naujokų ir senbuvų informacinius poreikius, naudojamus informacijos šaltinius, informacijos ieškos strategijas, nustatyti ryškūs informacinės elgsenos skirtumai. Seimo naujokai dažniausiai bando aprėpti daug sričių, todėl susiduria su informacijos pertekliumi, kuriam apdoroti neturi pakankamai įgūdžių. Įgijus patirties, Seimo narių informaciniai poreikiai tampa kryptingesni, labiau orientuoti į pasirinktą veiklos sritį, tačiau vis tiek pakankamai platūs dėl parlamentinio darbo specifikos. Naujokams sudėtingiau prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos, nes ši aplinka jiems nauja, informacijos gavimo kanalai nežinomi, o ir parlamentinio darbo patirties trūksta, todėl nėra galimybių pasinaudoti tam tikromis profesinėmis „įrankių dėžėmis“ (euristikomis), priimant sprendimus. Tyrimas atskleidė, kad naujokai dažniau susiduria su situacijomis, kai tiesiog nespėja surasti ar užsakyti sprendimų priėmimui reikalingos informacijos. Dažnai jie specialiai informacijos net ir neieško, o tiesiog „bėga paskui traukinį“, nes jiems sudėtinga susidoroti ir su tuo informacijos srautu, kuris juos savaime pasiekia. Ilgesnį laiką Seime dirbantys parlamentarai su situacijomis, kai neturi sprendimui priimti reikalingos informacijos, susiduria retai arba iš viso nesusiduria, nes žino informacijos

gavimo kanalus, patys yra sukaupę daug parlamentiniams darbui reikalingų žinių, jiems padeda institucinė atmintis, informacijos valdymo įgūdžiai, euristikos;

b) tokių ryškių informacijos ieškos skirtumų tarp pozicijos ir opozicijos atstovų, kaip tarp naujokų ir senbuvų tyrimo metu nenustatyta, tačiau atskleistas kritiškesnis opozicijos atstovų požiūris į vykdomosios valdžios institucijų teikiamos informacijos kokybę, išsamumą, prieinamumą, didesnis pasikliovimas kitais informacijos šaltiniais priimant sprendimus, liudija, kad priklausomybė pozicijai ar opozicijai turi įtakos Seimo narių informacijos ieškos elgsenai. Šiai temai nuodugniau išanalizuoti ir labiau pagrįsti reikėtų atskiro išsamaus tyrimo;

c) tyrimo rezultatai atskleidė, kad Seimo informacinė aplinka yra svarbus veiksnys, turintis įtakos Seimo narių informacijos ieškos elgsenai, kadangi parlamentarai pakankamai dažnai savo sprendimams priimti ieško informacijos būtent Seime. Dauguma tiriamųjų Seimo informacinę aplinką įvertino palankiai ir pažymėjo, kad jie turi galimybę Seime patenkinti visus savo informacinius poreikius, net ir netiesiogiai susijusius su parlamentine veikla. Kiti įvardijo tam tikras dalines problemas, pavyzdžiui specializuotos informacijos trūkumą, kai kurių specialistų nepakankamą kompetenciją, tačiau teigė, kad iš esmės informacinio aprūpinimo sistema užtikrina poreikių patenkinimą. Neigiamai Seimo informacinę aplinką įvertino vienas tiriamasis, kuris pastebėjo, kad Seime yra absoliutus informacijos trūkumas kaip ir kitose valstybės valdymo institucijose Lietuvoje, todėl parlamentaras priverstas pats ieškoti informacijos išoriniuose informacijos šaltiniuose.

3. Kokybinės turinio (*content*) analizės rezultatai atskleidė, kad Seimo narių informacijos ieškos strategijos pasirinkimui taip pat turi įtakos ankstesnė profesinė patirtis, gyvenimiškoji patirtis, asmeninės savybės, darbo kompiuteriu įgūdžiai, informacijos valdymo įgūdžiai.

4. Tyrimas atskleidė, kad Seimo narių informaciniai poreikiai yra labai įvairiapusiški. Dominuoja su teisėkūra susiję informaciniai poreikiai, nors tiriamieji pripažįsta, kad informacijos reikia ir kitoms Seimo nario veiklos sritims: bendravimui su rinkėjais, su žiniasklaida, tarptautiniams ryšiams. Dokumentų analizė atskleidė panašias informacijos panaudojimo sritis kaip ir interviu kokybinė turinio (*content*) analizė. Teisėkūra – ta sritis, kurioje informacija, ypač analitinė, reikalingiausia ir yra intensyviausiai naudojama, nes tai yra viena svarbiausių Seimo nario veiklos sričių. Be to, šiai sričiai reikalingą informaciją nelengva savo jėgomis susirasti ar parengti, o kokybiškos informacijos iš Vyriausybės ir kitų vykdančiosios valdžios institucijų, anot tiriamųjų, labai trūksta. Tačiau specialiai parengtos gilios analitinės informacijos reikia ne visiems Seimo nariams. Kai kurie parlamentarai priimdami sprendimus remiasi tam tikromis rutinomis („gudria patirtimi“), todėl nėra linkę studijuoti didelės apimties tyrimų medžiagos.

5. Tyrimo rezultatai rodo, kad Seimo nariai dažniausiai patys ieško informacijos tuomet, kai jos reikia skubiai, kai sritis jiems patiems gerai žinoma ir kai ta informacija yra jiems lengvai ir greitai prieinama (pavyzdžiui, asmeniniai archyvai – vyresnės kartos parlamentarams, Internetas – jaunesnės kartos parlamentarams). Jeigu paieška sudėtingesnė arba užima daugiau laiko, ją pavedama atlikti kitiems. Dažniausiai tarpininku tarp galutinio informacijos rengėjo ir Seimo nario yra jo padėjėjas – sekretorius. Tiriamieji pripažino, kad kartais jie apsisprendžia informacijos tiesiog neieškoti, nes pakanka to, kas yra galvoje, arba tos informacijos, kuri juos pasiekia savaime be jokių pastangų. Politiniams sprendimams taip pat neverta ieškoti išsamios informacijos, nes tokio pobūdžio sprendimams ji neturi lemiamos įtakos. Kai Seimo nariai asmeniškai neturi sprendimui reikalingos informacijos plenarinių posėdžių salėje balsuojant dėl teisės aktų projektų, dažniausiai jie pasikliauja frakcijos nuomone, jei jos nėra – komiteto nuomone, kolegų patarimais, argumentais. Sekdami frakcijų vadovų bei ilgamečių parlamentarų pavyzdžiu net ir neinformuoti parlamentariai gali veikti racionaliai. Tyrimas atskleidė, kad pasitaiko ir išskirtinių atvejų, kai sprendimus priimti padeda intuicija arba kai iš viso nusprendžiama nedalyvauti balsavime, neturint reikalingos informacijos.

6. Kokybinės turinio (*content*) analizės rezultatai atskleidė Seimo narių požiūrį į įvairius jiems prieinamus informacijos šaltinius. Rezultatai rodo, jog parlamentariai naudojami tiek formaliais informacijos šaltiniais (pavyzdžiui, Teisės departamento išvados, komitetų biurų parengta medžiaga, Parlamentinių tyrimų departamento tyrimais, Vyriausybės ir kitų vykdomosios valdžios institucijų pateikta informacija), tiek neformaliais informacijos šaltiniais (pavyzdžiui, kolegų, asmeninių ir frakcijos patarėjų, ekspertų patarimais, apkalbomis, interesų grupių, žiniasklaidos informacija, rinkėjų pateikiama informacija). Ieškoti visuomet pradedama nuo to, kas yra arčiausia – nuo asmeninių žinių, savo užrašų, segtuvų, asmeninio archyvo ir parankinės bibliotekos. Toliau pereinama prie informacijos šaltinių iš artimiausios socialinės aplinkos (komiteto, frakcijos kolegų) bei lengviausiai pasiekiamų institucijos informacinių šaltinių (padėjėjų - sekretorių). Kaip vieną dažniausiai naudojamų informacijos šaltinių tiriamieji įvardija Parlamentinių tyrimų departamentą. Dauguma tiriamųjų šio departamento paslaugas vertino teigiamai, tačiau pasitaikė ir kritinių pastabų dėl nepakankamo operatyvumo, informacinių produktų kokybės. Nevienareikšmiškai vertinami ir kiti informacijos šaltiniai, pavyzdžiui, Teisės departamentas, kurio išvadas vieni vertino teigiamai, kiti vadino konjunktūrinėmis. Vykdomosios valdžios institucijų informaciją prasčiau vertino tiriamieji iš opozicinių frakcijų, teigdami ji pablogėjo ypatingai šioje kadencijoje. Interesų grupių, nevyriausybinų organizacijų, išorės ekspertų pateikiama informacija dažniausiai vertinama teigiamai. Ja remiamasi priimant sprendimus, kartais dėl to,

kad pasitikima jos rengėjais, kartais dėl geresnės jos kokybės, o kartais tiesiog todėl, kad ji pirmoji pasipainioja po ranka, kai reikia priimti sprendimą čia ir dabar, o kiti informacijos šaltiniai arba nespėja tos informacijos pateikti, arba jiems nepakanka kompetencijos tokiai informacijai parengti. Dėl žiniasklaidos kaip informacijos šaltinio nuomonės išsiskyrė. Vieniems respondentams tai prioritetas informacijos šaltinis priimant sprendimus, nes jis atskleidžia problemas, kurias reikia įtraukti į politinę darbotvarkę ir atspindi visuomenės nuomonę. Kitiems žiniasklaida yra informacijos apie įvykius šaltinis, padedantis neatsilikti nuo gyvenimo, sužinoti naujienas, tačiau sprendimų priėmimo prasme mažai vertingas. Prioritetas teikiamas radijui arba internetinei žiniasklaidai, kuri yra operatyvesnė, o jos prieinamumas geresnis. Jaunesnės kartos parlamentarai teikia prioritetą Internetui. Interneto svarbą pripažįsta ir vyresnės kartos parlamentarai, tačiau paiešką internete jie dažniau paveda atlikti savo padėjėjams - sekretoriams arba Parlamentinių tyrimų departamento specialistams dėl nepakankamų darbo kompiuteriu įgūdžių.

7. Tyrimas taip pat atskleidė tiriamųjų požiūrį į informacijos svarbą sprendimų priėmimo procese. Tiriamųjų nuomone išsamesnė, kokybiškesnė informacija padeda priimti geresnius, racionalesnius, optimalesnius, savalaikius sprendimus, padeda išvengti klaidų, gali pakeisti požiūrį į problemą, atveria akis, tačiau nepatikima, neobjektyvi informacija gali suklaidinti, paskatinti priimti neteisingą sprendimą. Kai kurių tiriamųjų nuomone, Seimo kanceliarijos teikiama informacija yra ne visuomet išsami, todėl ne visuomet prisideda prie geresnių sprendimų priėmimo. Kita vertus, net ir išsamiausia informacija, anot tiriamųjų, negali paveikti politinių sprendimų arba asmeninių interesų nulemtų sprendimų.

8. Tyrimo rezultatai rodo, jog Seimo nariai informacijos ieškos procese susiduria su panašiomis bendro pobūdžio problemomis kaip ir kitų šalių įstatymų leidėjai. Visų pirma, tai yra laiko spaudimas. Laiko trūkumą dėl didelio užimtumo ir funkcijų gausos įvardijo visi tiriamieji. Taip pat susiduriama su informacijos ieškos problemomis dėl informacijos valdymo įgūdžių trūkumo, darbo organizavimo problemų, darbo kompiuteriu įgūdžių stokos.

6. Tyrimas atskleidė Seimo narių požiūrį į Seimo informacinį aptarnavimą skirtumus. Dauguma tiriamųjų Seimo informacinio aprūpinimo sistemą vertina teigiamai, jokių informacinio aprūpinimo problemų Seime nemato, su jokiais kliūtimis nesusiduria, todėl nemano, kad reikėtų ką nors keisti. Tačiau yra ir reiklesnių informacijos naudotojų, kurie yra geriau susipažinę su užsienio šalių, ES institucijų informacinėmis paslaugomis, todėl kritiškiau vertina Seimo kanceliarijos teikiamas paslaugas ir jos disponuojamus informacijos išteklius. Pasigendama operatyvumo, didesnės informacijos šaltinių įvairovės, kokybiškesnių informacinių produktų, funkcionalesnių informacinių sistemų. Šių problemų sprendimo būdai Seimo narių manymu galėtų būti įvairūs: informacinių paslaugų pritaikymas atskiriems Seimo

nariams ar jų grupėms pagal poreikius, personalo atrankos ir atlyginimų sistemos tobulinimas, informacijos specialistų skaičiaus padidinimas, mokymai specialistams, pasitelkiant ES ekspertus, mokymai Seimo nariams informacijos ieškos klausimais, Seimo narių įtraukimas į informacinio aptarnavimo tobulinimo procesus, geresnio grįžtamojo ryšio užtikrinimas.

REKOMENDACIJOS

1. Išsamesnė Seimo narių informacinės elgsenos analizė leistų individualizuoti informacines paslaugas, atsisakant visiems vienodo išsamumo ir apimties paslaugų.

2. Informacinių paslaugų diferencijavimas galėtų geriau patenkinti skirtingus Seimo narių grupių informacinius poreikius. Ypač reikėtų atkreipti dėmesį, kad Seimo naujokų ir Seimo senbuvų informaciniai poreikiai ir galimybės susidoroti su informacijos ieškos problemomis labai skiriasi, todėl, atsižvelgiant į skirtingą šių grupių informacijos ieškos elgseną, reikėtų prie šios elgsenos derinti informacines paslaugas.

3. Atsižvelgiant į Seimo narių užimtumą, laiko apribojimus ir būdingiausią ieškos strategiją (pirmiausia pasikliauti tuo, kas arčiausia ir lengviausiai prieinama), tikslinga gerinti prieigą prie Seimo informacinių sistemų ir informacinių išteklių, labiau pritaikyti juos tiems informacijos naudotojams, kurie neturi specialių įgūdžių, kuo labiau priartinti juos prie informacijos naudotojo, t.y. jo darbo kabineto, komiteto, frakcijos posėdžių salės, Seimo plenarinių posėdžių salės.

4. Būtų naudinga peržiūrėti informacijos šaltinių įsigijimo politiką, sutelkiant dėmesį į labiau specializuotų, teisėkūros sprendimams priimti reikalingų informacijos šaltinių įsigijimą, geresnį teisėkūros proceso informacinį aprūpinimą.

5. Kadangi Seimo nariams ypač svarbus informacijos pateikimo greitis, reikėtų ieškoti organizacinių, technologinių ir kitų priemonių, kad laikas nuo informacijos užsakymo iki informacijos gavimo būtų kuo trumpesnis.

6. Kadangi tyrimas atskleidė svarbų tarpininko vaidmenį informacijos ieškos procese, organizuojant informacines paslaugas reikėtų atsižvelgti net tik į galutinį informacijos vartotoją, bet ir į Seimo narių padėjėjus-sekretorius, frakcijų referentus, komitetų specialistus, nuo kurių gebėjimų labai priklauso, ar Seimo narys gaus būtent tą ir būtent tų informacijos šaltinių informaciją, kurių jam reikia. Tarpininkams turėtų turėti išsamią informaciją apie Seimo informacinio aptarnavimo sistemą, informacinių paslaugų spektrą, informacijos rengėjų galimybes.

7. Informacijos specialistų kvalifikacijos kėlimui, jų susipažinimui su kitų šalių patirtimi informacinio aptarnavimo srityje turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys.

LITERATŪRA

1. Alwood C.M., Selart M. Decision making: social and creative dimensions. – Norwell, MA: Kluwer Academic Publishers, 2001, 323 p. – ISBN 0-7923-6862-2
2. Ashcroft M. The impact of information use on decision making by physiotherapists // Library Management, 1998, vol. 19, iss. 3, p. 174–195. – ISSN 0143-5124. – URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0143-5124&volume=19&issue=3&articleid=858881&show=html> [žiūrėta 2010-11-27]
3. Atkočiūnienė ir kt. Informacijos ir žinių vadyba verslo organizacijoje.– Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2009, 476 p. – ISBN 978-9955-33-482-8
4. Augustinaitis A. Politinio lyderio komandos vadyba // Politologija, 1999, Nr. 1(13), p. 26–42. – ISSN 1392-1681
5. Augustinaitis A. Žinių visuomenės vadybinio racionalizavimo principai // Informacijos mokslai, 2005 (35), p. 32–46. – ISSN 1392–0561
6. Bannenberg R.J.N. Building members' understanding and support for the parliamentary library// IFLA Journal, 1995 vol. 21, no. 21, p. 102–105. – ISSN 0340-0352
7. Blackwell encyclopedia of sociology online/ ed. George Ritzer, 2007.– eISBN 97-81405124331. – URL: http://www.sociologyencyclopedia.com/public/tocnode?id=g9781405124331_yr2010_chunk_g978140512433110_ss1-8 [žiūrėta 2011-10-11]
8. Blagnienė R. The Information analysis department of Lithuanian Seimas// Parliamentary libraries and research services in Central and Eastern Europe: building more effective legislatures/ ed. by William H. Robinson and Raymond Gastelum.– München : Sauer, 1998, p. 108–113. – ISBN 3-598-212813-3
9. Borgman, C.L. Nuo Gutenbergo iki globalios informacijos infrastruktūros: informacijos prieiga tinklų apraizgytame pasaulyje. – Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2003. – 327, [1] p.– ISBN 9986-850-49-5
10. Bouchet M.L. *et al.* The impact of information use on decision making in the pharmaceutical industry // Library Management, 1998, vol. 19, iss.3, p.196–206. – ISSN 0143-5124. – URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0143-5124&volume=19&issue=3&articleid=858882&show=html> [žiūrėta 2011-10-11]
11. Choo C.W. Environmental scanning as information seeking and organizational learning // Information Research, 2001, vol. 7, No. 1. – ISSN 1368-1613. – URL: <http://InformationR.net/ir/7-1/paper112.html> [žiūrėta 2010-11-27]
12. Dervin B. Sense-making theory and practice: an overview of user interests in knowledge seeking and use // Journal of Knowledge Management, 1998, vol. 2(2), p. 36–46. – ISSN 1367-3270. – URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=1367-3270&volume=2&issue=2&articleid=883659&show=html> [žiūrėta 2011-10-11]

13. Ellis D. A. Behavioral approach to information retrieval design // *Journal of Documentation*, 1989, vol. 45, iss. 3, p. 171–212. – ISSN 0022-0418. – <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1650085> [žiūrėta 2011-10-11]
14. Ellis D. *Progress and problems in information retrieval.*– London: Library Association Publishing, 1996, XX, 220 p. – ISBN 1-85604-123-9
15. Eriksen T. H. *Akimirkos tironija: greitis ir lėtasis laikas informacijos amžiuje [esė].*– Vilnius: Tyto alba, 2004, 199[1] p. – ISBN 9986-16-364-1
16. Feliu X.S., Delano M.S. *User-oriented services: a feedback strategy for gaining understanding and support for the parliamentary library* // paper presented to the 60th IFLA General Conference, Conference Proceedings, Havana, August 21-27, 1994
17. Ferreira, S. and Muga, J.M. *The reinvention of the Library of the National Congress of Chile: from management of products and services to management of relations with congresspersons* // paper presented to 70th. IFLA General Conference, Buenos Aires, 2004, August 22-28. – URL: http://www.ifla.org/IV/ifla70/papers/115e_trans-Ferreiro_Muga.pdf [žiūrėta 2010-10-11]
18. Filzmaier P. *et al.* *Information management of MPs: experiences from Austria, Denmark and the Netherlands* // *Information Polity: The International Journal of Government & Democracy in the Information Age*, 2004, vol. 9, iss. 1/2, p. 17–28. – ISSN 1570-1255.– <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=19&hid=110&sid=691242c9-8766-4949-8bdf-208c4e7daf79%40sessionmgr110> [žiūrėta 2011-01-22]
19. Gaslikova, I. „Information seeking in context“ and the development of information systems // *Information Research*, 1999, vol. 5, No. 1. – ISSN 1368-1613. – URL: <http://informationr.net/ir/5-1/paper67.html> [žiūrėta 2010-12-02]
20. Godbold N. *Beyond information seeking: towards a general model of information behaviour* // *Information Research*, 2006, vol. 11, No. 4, paper 269. – ISSN 1368-1613. – URL: <http://InformationR.net/ir/11-4/paper269.html> [žiūrėta 2010-12-02]
21. Gigerenzer, G., Selten R. *Bounded Rationality: The Adaptive Toolbox/ Dahlem Workshop Reports*, edited by Gerd Gigerenzer and Reinhard Selten. – Cambridge, Mass.: The MIT Press, 2001, 377 p. – ISBN 0-262-07214-9. – URL: http://dieoff.org/Biology/BoundedRationality_TheAdaptiveToolbox.pdf
22. Gray V., Lowery D. *Where do policy ideas come from? A study of Minnesota legislators and staffers* // *Journal of Public Administration Research and Theory*, July 2000, No. 10, p. 573–598. – ISSN 1053- 1858. – URL: <http://jpart.oxfordjournals.org/content/10/3/573.full.pdf+html?maxtoshow=&hits=10&RESULTFORMAT=&fulltext=decision+making+legislators&searchid=1&FIRSTINDEX=0&resourcetype=HWCIT>
23. Grieves M. *The impact of information use on decision making: studies in five sectors - introduction, summary and conclusions* // *Library Management*, 1998, vol. 19, iss. 2, p. 78–85. – ISSN 0143-5124. – URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0143-5124&volume=19&issue=2&articleid=858877&show=html> [žiūrėta 2011-11-27]

24. Hird J.A. The Study and Use of Policy Research in State Legislatures // *International Regional Science Review*, 2009, No. 32, p. 523–535. – ISSN: 1552-6925. – URL: <http://irx.sagepub.com/content/32/4/523.full.pdf+html?>
25. Ingwersen P. Information retrieval interaction. – London: Taylor Graham, 1992. X, 246 p. – ISBN 0947568-549. – URL: <http://vip.db.dk/pi/iri/index.htm>
26. Janiūnienė E. Informacijos vadybiniai aspektai // *Informacijos mokslai*, 2004 (28), p. 80–85. – ISSN 1392–0561
27. Janiūnienė E. Vadybininko informacinė elgsena organizacijoje: socialinių tinklų naudojimas // *Informacijos mokslai*, 2007 (40), p. 57–65. – ISSN 1392–0561
28. Kahneman D. *et al.* Judgement under uncertainty: Heuristics and bias.– New York: Cambridge University Press, 2000.– 557 p.– ISBN 0-521-28414-7
29. Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai (edukologija ir kiti socialiniai mokslai: Vadovėlis. 2-asis patais. ir papild. leid.– Kaunas: Judex, 2002, 398 p. – ISBN 9986-948-65-7
30. Krehbiel K. Information and legislative organisation.– Ann Arbor: University of Michigan Press, 1992, 328 p. – ISBN 0-472-06460-6
31. Kuhlthau C.C. Accommodating the user's information search process: challenges for information retrieval system designers // *Bulletin of the American Society for Information Science*, 1999, vol. 25, No. 3. – ISSN 1550-8366. – URL: <http://www.asis.org/Bulletin/Feb-99/kuhlthau.html> [žiūrėta 2011-10-11]
32. LeMaux B. How do policy makers actually solve problems? Evidence from the French Local Public Sector // *Economics & Politics*, 2009, vol. 21, iss. 2, p. 201–231. – ISSN 1468-0343. – URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-0343.2009.00343.x/full> [žiūrėta 2010-10-20]
33. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Dokumentų departamento nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimo kanclerio 2009 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 400-IVK-316
34. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Europos informacijos biuro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimo kanclerio 2007 m. liepos 3 d. įsakymu Nr.400IVK- 198
35. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos informacijos analizės skyriaus parengtos informacijos gavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Seimo valdybos 2007 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. 1378.– URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter/dokpaieska.showdoc_1?p_id=291716&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2010-11-11]
36. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Informacijos technologijų ir telekomunikacijų departamento nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimo kanclerio 2008 m. spalio 8 d. įsakymu Nr.400IVK- 317
37. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos komiteto biuro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimo kanclerio 2007 m. liepos 3 d. įsakymu Nr.400IVK- 198

38. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Komisijų biuro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimo kanclerio 2007 m. liepos 3 d. įsakymu Nr.400[VK- 198
39. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Komunikacijų departamento nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimo kanclerio 2008 m. lapkričio 14 d. įsakymu Nr.400[VK- 396
40. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2008 m. spalio 7 d. sprendimu Nr. 2434. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter/dokpaieska.showdoc_l?p_id=341544 [žiūrėta 2010-11-11]
41. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamento nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimo kanclerio 2007 m. liepos 3 d. įsakymu Nr.400[VK- 198
42. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos reglamentas, patvirtintas Seimo valdybos 2007 m. gruodžio 12 d. sprendimu Nr. 1961. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter/dokpaieska.showdoc_l?p_id=329754 [žiūrėta 2010-11- 11]
43. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Seimo posėdžių sekretoriato nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimo kanclerio 2007 m. liepos 3 d. įsakymu Nr.400[VK- 198
44. Lietuvos Respublikos Seimo statutas patvirtintas 1994 m. vasario 17 d. Nr. I-399 [aktuali redakcija]. – URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter/dokpaieska.showdoc_l?p_id=413077 [žiūrėta 2010-11-11]
45. Macevičiūtė E. Information needs research in Russia and Lithuania, 1965-2003 // Information Research, 2006, vol. 11, No. 3. – ISSN 1368-1613. – URL: <http://informationr.net/ir/11-3/paper256.html> [žiūrėta 2010-11-12]
46. Matulionis A.V., Kaminskas R. Parlamento narių santykiai su interesų asociacijų atstovais Lietuvoje // Socialiniai mokslai, 2001, Nr. 6(32), p. 33-38.– ISSN 1392-0758
47. Marcella *et al.* The information needs and information-seeking behavior of the users of the European Parliamentary Documentation Centre: A customer knowledge study // Journal of Documentation, 2007, vol. 63, iss. 6, p. 920–934.– ISSN 0022-0418.– URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0022-0418&volume=63&issue=6&articleid=1636358&show=html> [žiūrėta 2010-10-11]
48. Marcella R. *et al.* The information needs of United Kingdom Members of the European Parliament (MEPs) //Library Management, 1999, vol. 20, iss. 3, p. 168–178. – ISSN 0143-5124. – URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0143-5124&volume=20&issue=3&articleid=858924&show=html> [žiūrėta 2010-10-11]
49. Marshall J. The impact of the hospital library on clinical decision making: The Rochester study //Bulletin of the Medical Library Association, 1992, vol. 80, iss. 2. – ISSN 0025-7338. – URL: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC225641/pdf/mlab00115-0079.pdf> [žiūrėta 2010-10-11]
50. Marshall J. Measuring the value and impact of health library and information services: past reflections, future possibilities // Health Information & Libraries Journal, 2007, vol

- 24, iss.s.1, p. 4–17. – ISSN 1471-1842. – URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1471-1842.2007.00750.x/pdf> [žiūrėta 2011-10-11]
51. Mayring Ph. On generalization in qualitatively oriented research // Forum: Qualitative Social Research, September 2007, vol. 8, No. 3, Art. 26. – URL: <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/291/641> [žiūrėta 2012-01-28]
52. Mayring Ph. Qualitative content analysis // Forum: Qualitative Social Research, June 2000, vol. 1, No. 2, Art. 20. – URL: <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1089/2385#g6> [žiūrėta 2012-01-28]
53. McKechnie E.F. *et al.* How human information behavior researchers use each other's work: a basic citation analysis study // Information Research, 2005, vol.10, No.2, paper 220. – ISSN 1368-1613. – URL: <http://InformationR.net/ir/10-2/paper220.html> [žiūrėta 2011-10-11]
54. McCaughan D. *et al.* Nurse practitioner and practice nurses' use of research information in clinical decision making: findings from an exploratory study // Family Practice, Oct. 2005, vol. 22, p. 490–497. – ISSN 1460- 2229.– URL: <http://fampra.oxfordjournals.org/content/22/5/490.full.pdf+html?maxtoshow=&hits=10&RESULTFORMAT=1&andorexacttitle=and&titleabstract=information+seeking+behavior&andorexacttitleabs=and&andorexactfulltext=and&searchid=1&FIRSTINDEX=10&sortspec=relevance&resourcetype=HWCIT> [žiūrėta 2010-11-28]
55. Merriam- Webster's Learners Dictionary. URL: <http://www.learnersdictionary.com/search/decision> [žiūrėta 2010-12-05]
56. Missingham R. Parliamentary library and research services in 21st century: A Delphi study // IFLA Journal, 2011, vol. 37, iss. 1, p. 52–61.– ISSN 0340-0352 http://www.ifla.org/files/hq/publications/ifla-journal/ifla-journal-37-1_2011.pdf [žiūrėta 2012-01-15]
57. Missingham R. *et al.* Accessing information in a parliamentary environment: is the OPAC dead? // Library Hi Tech, 2009, vol. 27, iss. 1, p.42–56. – ISSN 0737-8831. – URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0737-8831&volume=27&issue=1&articleid=1775782&show=html> [žiūrėta 2011-12-15]
58. Mooney Ch. Strategic information search in state legislative decision making // Social Science Quarterly, March 1993, vol. 74, No. 1. – ISSN: 0038-4941.– URL: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&hid=106&sid=2fa139c3-28f1-4f1a-8358-46e7e3edbe9b%40sessionmgr110> [žiūrėta 2010-11-27]
59. Mooney Ch. Information sources in state legislative decision making // Legislative Studies Quarterly, August 1991, vol. 16, No. 3, p. 445–455 p. – ISSN 0362-9805. – URL: <http://www.jstor.org/pss/440107> [žiūrėta 2010-11-27]
60. Morkevičius V. Neideologinis Seimas? Statistinė svarbių 2004-2008 m. kadencijos Lietuvos Seimo balsavimų analizė // Partinės demokratijos pabaiga? Politinis atstovavimas ir ideologijos/ sudarytoja Ainė Ramonaitė.– Vilnius: Versus aureus, 2009, p. 53–87. – ISBN 978-9955-34-262-5

61. Niedźwiedzka, B. A proposed general model of information behavior // *Information Research*, 2003, vol. 9, No.1, paper 164, [Retrieved 2006]. – ISSN 1368-1613. – URL: <http://InformationR.net/ir/9-1/paper164.html> [žiūrėta 2011-11-27]
62. Norkus Z. Substanciniai ir procedūriniai praktinio racionalumo aspektai // *Problemos*, 2008, Nr. 73, p. 90–103. – ISSN 1392–1126. – URL: http://www.leidykla.vu.lt/fileadmin/Problemos/Problemos_73/90-103.pdf [žiūrėta 2010-11-05]
63. Orton R. *et al.* An observational study of the information seeking behavior of Members of Parliament in the United Kingdom // *Aslib Proceedings*, 2000, vol. 52, iss. 6, p. 207–217. – ISSN 0001-253X. – URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0001-253X&volume=52&issue=6&articleid=863880&show=html> [žiūrėta 2011-11-27]
64. Parsons W. *Viešoji politika: politikos analizės teorijos ir praktikos įvadas*. – Vilnius: Eugrimas, 2001, 607, [1] p.– ISBN 9986-752-89-2
65. Reid C. *et al.* Impact of information on corporate decision making: the UK banking sector // *Library Management*, 1998, vol. 19, iss: 2, p.86–109. – ISSN 0143-5124. – URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0143-5124&volume=19&issue=2&articleid=858878&show=html> [2011-12-15]
66. Robinson W.H. Building a parliamentary research capability // *IFLA Journal*, January 1991, vol. 17, p. 379–388. – ISSN 0340-0352
67. *Knowledge, Power and the Congress* / edited by William H. Robinson and Clay H. Wellborn.– Washington: Congressional Quarterly Inc., 1991, 255 p.– ISBN 0-87187-631-0
68. Schick A. Informed legislation: Policy research versus ordinary knowledge // *Knowledge, Power, and Congress* / edited by William H. Robinson and Clay H. Wellborn.– Washington: Congressional Quarterly Inc., 1991, p. 99–119. – ISBN 0-87187-632-9
69. Seilius A. *Vadovavimas sprendimų priėmimo procesui* : Monografija – Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2001, 226 p. – ISBN 9955-456-11-6
70. Seimo narių ryšiai su dokumentais. http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_smn_akt_new.seim_nar_dok_rys?p_start=2008+11+17 [žiūrėta: 2011-01-10]
71. Seimo narių pateikti dokumentai http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_smn_akt_new.seim_nar_proj?p_start=2008+11+17 [žiūrėta: 2011-01-10]
72. Serema B.C. Matching MPs' information needs and information services in the House of Commons // *Library Management*, 1999, vol. 20, iss. 3, p.179–190. – ISSN 0143-5124. – URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0143-5124&volume=20&issue=3&articleid=858925&show=html> [2011-12-15]
73. Shailendra K., Prakash H. A study of information needs of Members of the Legislative Assembly in the capital city of India // *Aslib Proceedings*, 2008, vol. 60, iss. 2, p. 158–179. – ISSN 0001-253X. – URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?>

issn=0001-253X&volume=60&issue=2&articleid=1714941&show=html [žiūrėta 2011-12-15]

74. Shulock N. Legislatures: rational systems or rational myths? // Journal of Public Administration Research and Theory, July 1998, vol. 8, iss. 3, p. 299–324. – ISSN 1053- 1858. – URL: <http://jpart.oxfordjournals.org/content/8/3/299.full.pdf+html?maxtoshow=&hits=10&RESULTFORMAT=&fulltext=albaek+e&searchid=1&FIRSTINDEX=0&resourcetype=HWCIT> [žiūrėta 2011-10-11]
75. Shulock N. The paradox of policy analysis: if it is not used, why do we produce so much of it? // Journal of Policy Analysis and Management, 1999, vol. 18, No. 2, p. 226–244. – ISSN: 1520-6688 .– URL: [http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/\(SICI\)1520-6688\(199921\)18:2%3C226::AID-PAM2%3E3.0.CO;2-J/pdf](http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/(SICI)1520-6688(199921)18:2%3C226::AID-PAM2%3E3.0.CO;2-J/pdf) [žiūrėta 2011-10-11]
76. Simon H.A. Administracinė elgsena: Sprendimų priėmimo procesų administracinėse organizacijose tyrimas. – Vilnius: Knygiai, 2003.–405 [1] p. – ISBN 9955-443-16-2
77. Smaling A. Inductive, analogical and communicative generalization // International Journal of Qualitative Methods, 2003, vol. 2, Mo. 1, P. 52–67. – ISSN 1609-4069. – URL: <https://ejournals.library.ualberta.ca/index.php/IJQM/article/view/4557/3782> [žiūrėta: 2012-01-28]
78. Smith Ch. *et al.* The impact of information on corporate decision making in the insurance sector // Library Management, 1998, vol. 19, No. 3, p. 154-173. – ISSN 0143-5124.
79. Stone D. Viešosios politikos paradoksai: sprendimų priėmimo menas politikoje.– Vilnius: Eugrimas, 2004, 435 p. – ISBN 9955-501-65-0
80. Stoner J. A. F., Freeman R. E., Gilbert D. R. Vadyba.– Kaunas: Poligrafija ir informatika, 1999. – ISBN 9986-850-28-2
81. Šarkutė L. Sprendimų priėmimo modeliai Lietuvos Respublikos vyriausybėse: vidinių veiksmų analizė // Viešojoji politika ir administravimas, 2006, Nr. 18, p. 99–115. – ISSN 1648-2603. – URL: http://www.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/vpa/vpa18/Nr18_10_Sarkute.pdf [žiūrėta 2010-10-22]
82. Šarkutė L. Sprendimų priėmimo samprata ir tyrimų tradicijos // Sociologija. Mintis ir veiksmai, 2009/2(25), p. 105-119. – ISSN 1392-3358. – URL: http://www.ku.lt/sociologija/files/2009-2_p.105-119.pdf [žiūrėta 2010-10-22]
83. Tanfield J. The role of assessment of services in planning future developments in parliamentary libraries // paper presented at the 61st IFLA General Conference, Istanbul, August 20-25, 1995. – URL: <http://archive.ifla.org/IV/ifla61/61-tanj.htm> [žiūrėta 2010-11-27]
84. Tchantouridze, L. Systemic elements in poliheuristic theory of foreign policy decision-making // Paper presented to the 2007 CPSA Congress. Retrieved June 1, 2009. – URL: <http://www.cpsa-acsp.ca/papers-2007/Tchantouridze.pdf> [žiūrėta 2010-12-09]

85. Theories of information behavior // edited by Karen E. Fisher, Sando Erdelez, Lynne McKechnie; American Society for Information Science and Technology. – Medford, NJ: Information Today, 2006, 437 p. – ISBN 1-57387-230-X
86. Trostle J. *et al.* How do researchers influence decision-makers? Case studies of Mexican Policies // *Health Policy and Planning*, 1999, 14 (2), p. 103–114. – ISSN 1460-2237. – URL: <http://heapol.oxfordjournals.org/content/14/2/103.full.pdf+html?maxtoshow=&hits=10&RESULTFORMAT=1&title=How+do+policy+makes&andor exacttitle=and&andorexacttitleabs=and&andorexactfulltext=and&searchid=1&FIRSTINDEX=0&sortspec=relevance&resourcetype=HWCIT> [žiūrēta 2011-11-27]
87. Vakkari P. Trends and approaches in information behavior research // *Information Research*, 2008, vol. 13, No. 4, paper 361. – ISSN 1368-1613. – URL: <http://InformationR.net/ir/13-4/paper361.html> [žiūrēta 2010-11-27]
88. Valauskas E. The Internet: information for government libraries // paper presented to the 61st IFLA General Conference, Conference Proceedings, Hague, August 20-25, 1995. – URL: <http://forge.fh-potsdam.de/~IFLA/INSPEL/61-valj.htm> [žiūrēta 2010-12-15]
89. Varnienė-Jansen R., Vernickaitė A. Parlamentarų informacinis aprūpinimas – demokratijos plėtros instrumentas // *Parlamento studijos*, 2010, Nr. 9, p. 31–47. – ISSN 1648-9896
90. Verrier J. The future of parliamentary research services: to lead or to follow? // paper presented to the 61st IFLA General Conference, Conference Proceedings, Hague, August 20-25, 1995
91. Watt I. Changing visions of parliamentary libraries: From the Enlightenment to Facebook // *IFLA Journal*, March 2010, vol. 36, No. 1, p. 47–60. – ISSN 0340-0352. – URL: <http://ifl.sagepub.com/content/36/1/47.full.pdf+html> [žiūrēta 2011-10-11]
92. Watt I. Members use of information and changing visions of the parliamentary library // *Library Trends*, Spring 2010, vol. 58, No. 4, p. 434–458. – E-ISSN 1559-0682. – URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1471-1842.2007.00750.x/pdf> [žiūrēta 2011-10-11]
93. Webber D.J. Factors influencing legislators' use of policy information and implications for promoting greater use // *Policy Studies Review*, May 1987, vol. 6, No.4, p. 666–675. – ISSN 1461-7153
94. Weiss, C. Policy Research as Advocacy: pro and con // *Knowledge and Policy*, 1991, No. 4 (1/2). – p. 37–56– ISSN: 1874-6314
95. Wilson, T.D. Human information behavior // *Informing Science*, 2000, vol. 3, No. 2, p. 49–55. – [Retrieved 2003].– ISSN 1521-4772. – URL: <http://inform.nu/Articles/Vol3/v3n2p49-56.pdf> [žiūrēta 2010-11-28]
96. Wilson T.D. Models in information behavior research // *Journal of Documentation*, 1999, vol. 55, No.3, p. 249-270. – ISSN 0022-0418. – URL: <http://informationr.net/tdw/publ/papers/1999JDoc.html> [žiūrēta 2010-11-28]

97. Wilson T.D. On user studies and information needs // Journal of Documentation, 2006, vol. 62, iss. 6. – ISSN 0022-0418.– URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0022-0418&volume=62&issue=6&articleid=1580621&show=html> [žiūrėta 2010-11-28]
98. Wilson T.D. Recent trends in user studies: action research and qualitative methods // Information Research, 2000, vol. 5, No. 3. – ISSN 1368-1613. – URL: <http://informationr.net/ir/5-3/paper76.html> [žiūrėta 2010-11-28]
99. Wilson, T.D., Walsh, C. Information behavior: an inter-disciplinary perspective. A report on a review of the literature. – Sheffield: University of Sheffield, Department of Information Studies, 1996. – [Retrieved 2006]. – URL: <http://informationr.net/tdw/publ/infbehav/index.html> [žiūrėta 2010-11-28]
100. Winterman W. *et al.* Impact of information on decision making in government departments // Library Management, 1998, vol. 19, iss. 2. – ISSN 0143-5124. – URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0143-5124&volume=19&issue=2&articleid=858879&show=html&> [žiūrėta 2010-11-27]
101. Wright, J.C. Introduction: the view from Capitol hill // Knowledge, Power, and Congress / edited by William H. Robinson and Clay H. Wellborn. – Washington: Congressional Quarterly Inc., 1991. – p. 1–5. – ISBN 0-87187-632-9
102. Wu Ch. Government and Information: Scientific Research and Policy Agenda in Congress // Parliamentary Affairs, April 2008; vol. 61, No.2. – p. 356–369. – ISSN 1460-2482. – URL: <http://pa.oxfordjournals.org/content/61/2/356.full.pdf+html?maxtoshow=&hits=10&RESULTFORMAT=&fulltext=Wu+Chung-Li&searchid=1&FIRSTINDEX=0&resourcetype=HWCIT> [žiūrėta 2011-10-11]
103. Žydžiūnaitė V. ir kt. Socialinio pedagogo profesinės adaptacijos kokybinė diagnostika // Pedagogika, 2005, t. 76, p. 23–32. – ISSN 1392-0340

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOMIS

Blagnienė R. Seimo narių informacinė elgsena sprendimų priėmimo procese / Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. G. Aleknonis.– Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2012. –p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuota Seimo narių informacinė elgsena priimant sprendimus parlamentinėje veikloje, atskleistas Seimo narių požiūris į Seimo informacinę aplinką, informacijos įtaką priimamiems sprendimams, informacinio aprūpinimo sistemą, informacijos ieškos problemas, pateikti siūlymai, kaip šias problemas spręsti. Pirmojoje dalyje teoriniu aspektu analizuojamas sprendimo priėmimo proceso turinys, sprendimo priėmimo samprata, informacijos vaidmuo sprendimo priėmimo procese, atskleidžiamas sprendimų priėmimo proceso analizės tarpdisciplininis pobūdis. Antrojoje dalyje nagrinėjama informacinės elgsenos samprata, informacijos ieškos teorijų raida, informacijos ieškos modeliai, apžvelgiami tyrimai ir mokslinės publikacijos informacinės elgsenos tematika. Trečiojoje dalyje aptariama tyrimo metodologija, mokslinės literatūros analizės, dokumentų analizės, interviu ir kokybinės turinio (*content*) analizės metodų naudojimas, pagrindžiamas tyrimo instrumentarijus. Ketvirtojoje dalyje analizuojami Seimo narių informacijos poreikiai, Seimo narių naudojamos informacijos ieškos strategijos, veiksniai, turintys įtakos jų informacijos ieškos elgsenai, informacijos naudojimo tikslai, atskleidžiamas Seimo narių požiūris Seimo informacinį aprūpinimą, išskylančias problemas ir galimus jų sprendimo būdus bei informacijos poveikį priimamiems sprendimams.

Pagrindiniai žodžiai: sprendimų priėmimas, informacinė elgsena, informacijos ieška, informacijos poreikiai, informacinis aprūpinimas

Blagnienė R. The information behaviour of members of the Seimas in decision-making process / Master's thesis in Public Administration. Supervisor prof. dr. G. Aleknonis.– Vilnius: Mykolas Romeris university, Faculty of Politics and Management, 2012. –p

ABSTRACT

This Master's degree thesis analyses the information behavior of members of the Seimas. It examines the following: (1) their behaviour's effect on decision making, (2) their perceptions of the informational environment, (3) the system of information provision, and (4) the problems experienced during information retrieval. Then it suggests some solutions to those problems. Chapter One examines the theory of the content of decision-making process, the concept of decision-making, the role of information in decision-making process, and discusses the interdisciplinary nature of the analysis of decision making. Chapter Two investigates the concept of information behaviour, the development of theories of information seeking, the models of information seeking, and examines the published literature pertaining to information behavior. Chapter Three examines research methodology, the methods and criteria used to analyse the published literature, documents interview analysis and applies a qualitative method of content analysis. Chapter Four then examines the information needs of members of the Seimas, their strategies of information seeking, variables that influence their information-seeking behavior focusing on the outcomes of the application of that information. It then discusses their opinions of information provision available to them along with the problems they encounter in that process, the effect of information on decision making and their suggestions of some possible solutions of those problems.

Keywords: decision making, information behavior, information seeking, information needs, information provision.

Blagnienė R. Seimo narių informacinė elgsena sprendimų priėmimo procese / Viešojo administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. G. Aleknonis.– Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2012. –p.

SANTRAUKA

Aukščiausios valdžios atstovų sprendimai lemia visos visuomenės gerovę, todėl jų racionalizavimo klausimas yra labai aktualus. Siekiant atskleisti, kuo įstatymų leidėjai grindžia savo sprendimus, būtina išanalizuoti jų informacinę elgseną, t.y. elgseną ieškant sprendimo priėmimui reikalingos informacijos, ją optimizuojant ir panaudojant. Mokslinio darbo naujumą sąlygoja analizuojamos tematikos neištirtumas ne tik Lietuvoje bet ir užsienyje bei tyrimų, kuriuose parlamentarų informacinė elgsena analizuojama iš pačių parlamentarų, o ne informacijos tarnybų ar kitų informacijos rengėjų perspektyvos, trūkumas. Nemažame sraute informacijos elgsenos tyrimų informacijos įtakos sprendimų priėmimui tyrimai sudaro nedidelę dalį, o parlamentarų informacinės elgsenos sprendimų priėmimo procese tyrimų pasigenda daugelis šios srities specialistų. Lietuvoje išsamių parlamento narių informacinės elgsenos ir informacijos įtakos jų priimamiems sprendimams tyrimų nėra, išskyrus pavienes publikacijas, kuriose aptariami parlamentarų informacinio aprūpinimo klausimai (Varnienė-Jansen, Vernickaitė, 2010; Blagnienė, 1998), parlamento narių santykiai su interesų asociacijų atstovais ir jų teikiamos informacijos panaudojimas (Matulionis, Kaminskas, 2001). **Tyrimo problema** – kadangi trūksta patikimos informacijos apie atskirų Seimo narių informacinius poreikius, naudojamas informacijos ieškos strategijas, informacijos panaudojimą priimant sprendimus, Seimo informacinis aprūpinimas organizuojamas remiantis išsamaus ir visuotino informavimo koncepcija. Daugiausia dėmesio kreipiama informacijos apdorojimo klausimams, informacinių produktų kokybės tobulinimui, nesigilinant, kokį poveikį ši informacija daro sprendimų priėmimui ir sprendimų kokybei. Remiantis įsivaizduojamu, todėl neaišku, ar realiai egzistuojančiu Seimo nario informacinės elgsenos modeliu, sudėtinga įvertinti informacinių paslaugų efektyvumą, užtikrinti optimalų informacinį aptarnavimą, planuoti pokyčius. Veiksmų, darančių įtaką Seimo narių informacinei elgsenai sprendimų priėmimo procese, suvokimas, požiūris į informacinio aprūpinimo problemas iš įstatymų leidėjo, o ne vien iš informacijos rengėjo perspektyvos, atskleidimas sudaro informacinės prielaidas užtikrinti kokybiškesnę ir optimalesnę Seimo narių informacinį aptarnavimą. Seimo narių informacinės elgsenos empirinių tyrimų trūkumas nulėmė šio tyrimo žvalgomąjį pobūdį, siekiant surinkti kuo daugiau žinių apie Seimo narių informacijos poreikius, informacijos iešką ir informacijos naudojimą, atskleisti, kokių veiksmų įtaka Seimo narių informacijos ieškos elgsenai yra didžiausia. Tyrime siekiama patikrinti **hipotezę**, kad Seimo narių

informacijos ieškos strategijos pasirinkimui daugiausia įtakos turi informacinė aplinka, parlamentinio darbo stažas ir priklausomybė pozicijai/opozicijai. **Tyrimo objektas** – Seimo narių informacinė elgsena priimant sprendimus teisėkūros, parlamentinės kontrolės, atstovavimo ir kitose Seimo nario veiklos srityse. Darbe analizuojami trys pagrindiniai informacinės elgsenos elementai: informacijos poreikiai, informacijos ieška ir informacijos naudojimas. **Tyrimo tikslas** – ištirti Seimo narių informacinę elgseną, atskleisti pagrindinius jos bruožus ir nustatyti veiksnius, turinčius įtakos šiai elgsenai. Šiam tikslui įgyvendinti buvo iškelti **uždaviniai**: (1) išanalizuoti mokslinę literatūrą, (2) ištirti Seimo narių poreikius, informacinę aplinką, informacijos ieškos strategijas ir informacijos naudojimo tikslus; (3) nustatyti veiksnius, darančius didžiausią įtaką informacijos ieškos strategijos pasirinkimui; (4) atskleisti Seimo narių požiūrį į informacijos poveikį priimamiems sprendimams, informacijos ieškos problemas, Seimo informacinį aprūpinimą, informacines paslaugas ir informacinio aprūpinimo sistemos optimizavimo galimybes; (5) remiantis tyrimo išvadomis, pateikti rekomendacijas dėl Seimo informacinio aptarnavimo optimizavimo. Tikslui pasiekti buvo pasinaudota mokslinės literatūros analizės, asmeninio pokalbio (interviu), dokumentų analizės ir kokybinės turinio (*content*) analizės metodais. Pasirinktas iš dalies struktūruotas interviu, apklausti 9 respondentai, vieno interviu trukmė – nuo 25 iki 45 minučių. Transkribuoti tekstai analizuojami naudojant turinio (*content*) analizės metodą. Papildomai duomenys buvo renkami iš teisinių ir kitų Seimo bei Seimo kanceliarijos dokumentų. Tyrimo rezultatai iš esmės patvirtino tyrimo hipotezę, kad Seimo narių informacijos ieškos strategijos pasirinkimui daugiausia įtakos turi parlamentinio darbo stažas, priklausomybė pozicijai/opozicijai ir informacinė aplinka. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dominuoja su teisėkūra susiję informaciniai poreikiai, todėl šioje srityje informacija panaudojama intensyviausiai; informacijos dažniausiai ieškoma per tarpininkus; pagrindinė informacijos ieškos problema - laiko trūkumas; kyla problemų ir dėl informacijos valdymo, darbo kompiuteriu, darbo organizavimo įgūdžių stokos. Seimo informacinę aplinką dauguma tiriamųjų iš esmės įvertino teigiamai, tačiau buvo išsakyta ir kritinių pastabų dėl informacijos išteklių, informacijos operatyvumo, informacijos paslaugų kokybės, darbuotojų kompetencijos, pasiūlyti būdai, kaip šias problemas spręsti.

Darbą sudaro įvadas, keturios dalys, išvados ir rekomendacijos, naudotos literatūros sąrašas, priedai. Pirmojoje ir antrojoje dalyje apžvelgiami teoriniai sprendimų priėmimo ir informacinės elgsenos klausimai, apžvelgiamos mokslinės publikacijos ir tyrimai, trečiojoje dalyje pagrindžiama tyrimo metodologija, ketvirtojoje – pristatomi ir aptariami tyrimo rezultatai.

SUMMARY

Blagnienė R. The information behaviour of members of the Seimas in decision-making process / Master's thesis in Public Administration. Supervisor prof. dr. G. Aleknonis.– Vilnius: Mykolas Romeris university, Faculty of Politics and Management, 2012.

–p

Decisions of the highest authorities condition the welfare of the society, therefore, the issue of rationalisation of their decisions is very important. The need to reveal the grounds of the decisions of lawmakers calls for investigation of their information behaviour, i.e. their behaviour in the process of information seeking, its optimization and application in the process of decision-making. Lack of research of information behaviour (from the point of view of lawmakers, rather than from information providers), both in Lithuania and abroad, makes this paper innovative. In plethora of research of information behavior, investigation of the effect on information behaviour of parliamentarians in decision-making process is scarce. In Lithuania, no comprehensive research of the effect of information behavior of MPs on their decisions has been conducted, with the exception of several publications about the provision of information to PMs (e.g. Varniene-Jansen, 2010, Blagniene, 1998), and about the use of certain sources of information, e.g. relations of MPs with the representatives of associations of interests (Matulionis, Kaminskas, 2001). **Subject of the research** – because of the lack of reliable information about the information needs of individual members of the Seimas and their information seeking strategies and the application of information in decision-making process, information provision in the Seimas is organized on the basis of traditional universal and comprehensive information provision method. More attention is given to information handling, edification of the quality of products without going into the question about the sufficient use of prepared information and its impact on decision-making and the quality of decisions. It is difficult to evaluate the effectiveness of information services, to ensure the optimal information provision and to plan the changes on the basis of assumed (therefore, not necessarily existing) model of information behavior of members of the Seimas. Understanding of factors that influence the process of decision-making and revelation of information provision problems from the perspective of lawmakers rather than that of a provider of information creates prerequisites for better and more qualified information provision. Lack of empirical research of information behavior of members of the Seimas determines the investigative nature of this research. Attempts were made to collect possibly more information on information needs, information seeking and information use of the MPs

and to reveal the factors having the greatest impact on information seeking behavior of the MPs. The research tries to verify the **hypothesis** that information environment, years of service in the Parliament and dependence to position or opposition parties have the greatest effect on the selection of information seeking strategy. The **object of research** is to reveal information behavior of the members of the Seimas in the process of decision-making in their parliamentary activities. The research is focused on three major elements of information behaviour: information needs, information seeking and information use. The **aim of the research** is to investigate information behaviour of Mps, to reveal its main characteristics and to determine variables that influence such behavior. The following tasks were accomplished to achieve this aim: (1) Analysis of scientific literature; (2) Investigation of information needs, information seeking strategies and the purposes of information; (3) determination of variables having effect on the selection of information seeking strategies; (4) discussion of the perceptions of MPs of the effect information on decision making, of the problems encountered in the process of information seeking, information provision in the Seimas, of information services and of the possibilities of optimization of the system of information provision; (5) recommendations leading to optimization of the information provision in the Seimas. To achieve the aim of the research the methods of analysis of scientific literature, document and personal interviews and qualitative content analysis were used. Nine respondents were interviewed during partially structural interviews duration of which was from 25 to 45 minutes. Transcribed texts were analyzed using the method of content analysis. Additional data were collected from the documents of the Chancellery of the Seimas. The results of the research basically confirmed the hypothesis that years of service in the Parliament, dependence to the position or opposition parties and information environment have the greatest effect on the selection of information seeking strategy of MPs. The results of the research revealed the following: (1) dominating information needs are those associated with lawmaking, therefore; the use of information is most intensive in this field; (2) information seeking is realized via intermediaries; (3) the main problem associated with information seeking is lack of time; other problems are associated with information management, lack of computer skills and work organization. Respondents positively assessed the information environment of the Seimas but expressed certain critical remarks were addressed regarding information resources, information expedition, quality of information services, competencies of staff. They then suggested certain solutions to the problems.

The paper is comprised of the introduction, four chapters, conclusions and recommendations, the list of literature and attachments. Chapter One and Chapter Two examines basic concepts and theories of decision-making and information behavior and reviews pertaining published

literature; Chapter Three substantiates research methodology; Chapter Four presents the outcomes of the research and suggests solutions to the problems.

PRIEDAI

INTERVIU KLAUSIMAI

Tema	Tyrimo potėmės	Tyrimo klausimai
Seimo narių informacinė elgsena	Informaciniai poreikiai/ Informacinis kontekstas, informacinė aplinka (2,3 klausimai)	Dirbdamas Seime ir priimdamas sprendimus jaučiate informacijos perteklių ar trūkumą? (2) - Kokio pobūdžio informacijos gaunate per daug, kokios informacijos trūksta? Kada informacijos reikia daugiau - tik pradėjus dirbti Seime, ar dirbant nebe pirmą kadenciją? (3) - Kokios informacijos reikia daugiau/mažiau tik pradėjus dirbti Seime ir dirbant ilgiau? - Ar ankstesnė patirtis padeda ieškoti, informacijos, apdoroti ir vertinti informaciją, reikalingą sprendimų priėmimui Seime? - Ar padeda darbo Seime patirtis? - Ar padeda ankstesnė profesinė patirtis, išsilavinimas? - Ar padeda platus pažinčių ratas? Ar padeda intuicija ?
	Informacijos ieška (4, 5, 6, 8, 9, 10 klausimai)	Kokius informacijos šaltinius naudojate priimdami sprendimus? Kokiems informacijos šaltiniams teikiate pirmenybę? Kaip vertinate jų kokybę, patikimumą, išsamumą, operatyvumą, patikimumą? (4) - Kokius vidinius Seimo informacijos šaltinius naudojate? - Kokius išorinius informacijos šaltinius naudojate? - Kaip vertinate vykdomosios valdžios institucijų informaciją? - Kaip vertinate žiniasklaidą kaip informacijos šaltinį? - Ar naudojate interesų grupių, lobistų, išorės ekspertų, rinkėjų pateiktą informaciją? Kaip ją vertinate? Kai prireikia informacijos, jos ieškote pats ar kam nors pavedate ją surinkti arba parengti? Kur kreipiatės kai prireikia informacijos? Ar esate patenkintas pagalba ieškant informacijos? (5) Ar būna situacijų, kai reikia priimti sprendimą, neturint reikalingos informacijos? Kaip tuomet elgiatės? Kuo pasikliaujate, priimdami sprendimą ? (6) - Kas padeda susidoroti su šia problema? - Ar kolegų patarimai padeda priimti sprendimus? Pavyzdžiui, balsuojant už įstatymo projektą apie kurį neturite informacijos? Ar padeda Seimo tarnybos, patarėjai, padėjėjai? - Ar padeda patirtis, intuicija?

		<p>Ar iškyla kokių nors kliūčių, siekiant gauti Jūsų darbui reikalingą informaciją? (8) - Kokios kliūtys, kokie faktoriai trukdo ieškoti informacijos, apdoroti tą informaciją?</p> <p>Ar Jūsų manymu Seimo narius pasiekiantys informacijos šaltiniai Seime yra tinkamai tvarkomi, valdomi? (9) - Ar lengvai prieinami, ar patogiu naudotis? - Kaip vertinate Seimo informacinę sistemą, informacines technologijas? - Kaip vertinate Seimo kanceliarijos padalinių teikiamas informacines paslaugas? - Kaip vertinate Parlamentinių tyrimų departamento, Teisės departamento, komitetų biurų teikiamas informacines paslaugas? - Ką reikėtų patobulinti?</p> <p>Kaip turėtų atrodyti idealus Seimo nario informacinis aprūpinimas, Jūsų manymu? (10) - Ar prisimenate kokį nors idealaus informavimo atvejį? - Kaip turėtų atrodyti idealus Seimo nario informacinis aprūpinimas, jei nebūtų jokių apribojimų?</p>
	<p>Informacijos panaudojimas (1, 7 klausimai)</p>	<p>Kokiems tikslams, uždaviniams, sprendimams priimti, susijusiems su Seimo nario veikla dažniausiai Jums reikia informacijos? (1)</p> <p>Ar gauta informacija padeda pasirinkti teisingesnį, geresnį sprendimą? (7) - Ar gali pakeisti apsisprendimą?</p>

SEIMO KANCELIARIJOS PARLAMENTINIŲ TYRIMŲ DEPARTAMENTO
UŽKLAUSOS FORMA



Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija
Parlamentinių tyrimų departamentas

Gedimino pr. 53, LT-01109 Vilnius. Informacija: 239 6170, 239 6179, 239 6580. El.p. ptd@lrs.lt

U Ž K L A U S A

UŽSAKOVAS

(Seimo Pirmininkas, Seimo Pirmininko pavaduotojas, Seimo komiteto pirmininkas, komisijos pirmininkas, Seimo narys, Seimo kancleris, Seimo kanclerio pavaduotojas, Seimo kanceliarijos padalinio vadovas, Seimo komiteto ar komisijų sekretoriato biuro vedėjas)

UŽKLAUSOS PAVADINIMAS

TIKSLAS

(konkretus informacijos panaudojimo tikslas: teisės akto projekto rengimas, dalyvavimas teisėkūros procese, parlamentinės kontrolės ir kitų parlamentinės veiklos priemonių įgyvendinimas, dalyvavimas viešose diskusijose, susijusiose su parlamentine veikla, atstovavimas tarptautinėse organizacijose, kita)

KALBOS

(kokiomis kalbomis pateikti informaciją)

PATEIKIMO FORMA

(elektroninė, popieriuje)

ATLIKTI IKI

(data)

Užsakovo telefonas

Parašas

Užklausa priėmė

Data

TIRIAMŪJŲ CHARAKTERISTIKOS IR BIOGRAFINIAI DUOMENYS

Resp.	Seimo kadencijos	Pozicija /opozicija *	Darbas komitetuose **	Pareigos ***	Išsilavinimas	Ankstesnė darbinė/profesinė/ visuomeninė veikla	Amžiaus grupė
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2008-2012 2004- 2008 (≅ 8 metai)	Pozicija	URK, ERK	Komiteto pirmininko pavaduotojas, komiteto narys, Komiteto pirmininko pavaduotojas, Komiteto narys	Aukštasis, VVU (dabar –VU) Ekonomikos fakultetas, studijavo Ekonomikos instituto doktorantūroje, diplomacijos studijos Stanfordo universiteto Huverio institute	MA Ekonomikos instituto asistentas; URM sekretorius; ambasadorius; Europos komiteto generalinis direktorius; vyriausiasis euroderybininkas; kandidatas į Prezidentus; partijos pirmininkas; Lietuvos laisvosios rinkos instituto ir Liberalios minties instituto steigėjas; Žinių ekonomikos forumo steigėjas; knygų ir mokslinių straipsnių autorius	41-55
2	2008-2012 2004- 2008 (≅ 8 metai)	Opozicija	ŠMKK ERK,	Seimo Pirmininko pavaduotojas, Komiteto pirmininkas, Komiteto pirmininko pavaduotojas, Komiteto narys	Aukštasis, LVKKI (dabar – LKKA) fizinis auklėjimas, studijavo socialinius mokslus LVKKI aspirantūroje, studijavo biomedicinos mokslus doktorantūroje, biomedicinos mokslų daktaras	LVKKI dėstytojas, LKKA prorektorius, Senato narys, Lietuvos rektorių konferencijos Sporto komiteto pirmininkas, krepšinio treneris ekspertas; nusipelnęs treneris; partijos pirmininko pavaduotojas; Lietuvos krepšinio trenerių asociacijos garbės prezidentas, Lietuvos krepšinio federacijos vykdomojo komiteto narys; mokslinių straipsnių ir metodinių priemonių studentams autorius	41-55
3	2008-2012 2004-2008 2000-2004 1996-2000 1992-1996 1990-1992 (≅ 22 metai)	Opozicija	ŽTK, TTK, URK,	Seimo Pirmininkas, Seimo Pirmininko pirmasis pavaduotojas, Seimo Pirmininko pavaduotojas, Komiteto narys	Aukštasis, VVU (dabar –VU), žurnalistika; žurnalistikos studijos Leningrado aukštojoje partinėje mokykloje	Žurnalistas įvairiose žiniasklaidos priemonėse; vyriausiasis redaktorius; tarptautinis apžvalgininkas Televizijos ir radijo komitete, Televizijos informacijos redakcijos vyriausiasis redaktorius; LKP CK instruktorius, Spaudos, televizijos ir radijo sektoriaus vedėjas; Ministrų Tarybos kultūros skyriaus vedėjo pavaduotojas; Lietuvos televizijos laidų vedėjas; Vyriausybės informacijos atstovas; savivaldybės tarybos narys; kandidatas į	66-75

1	2	3	4	5	6	7	8
						Prezidentus; partijos tarybos prezidiumo narys, partijos pirmininko pirmasis pavaduotojas; Lietuvos žurnalistų sąjungos narys; Visuotinės lietuvių enciklopedijos mokslinės redakcinės tarybos narys; Teismų tarybos narys, MRU garbės daktaras; Tarptautinės informatizavimo akademijos prie JT narys; knygų ir žinytų autorius	
4	2008-2012 2004- 2008 1996-2000 1992-1996 1990-1992 (≅ 18 metų)	Pozicija	NSGK	Komiteto pirmininko pavaduotojas, Komiteto narys	Aukštasis, VISI (dabar – GTU), inžinierius kelininkas	Vyresnysis inžinierius Miestų statybos projektavimo institute; Muitinės departamento prie Finansų ministerijos vyriausiasis inspektorius; Lietuvos Sąjūdžio Seimo narys; partijos steigėjas ir pirmininkas; bendradarbiavo leidžiant „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kroniką	56-65
5	2008-2012 2004-2008 2000-2004 (≅ 12 metų)	Opozicija	TTK	Komiteto pirmininkas, Komiteto pirmininko pavaduotojas , Komiteto narys	Aukštasis, KPI Automatikos fakultetas (dabar – KTU), automatizuotų valdymo sistemų inžinierius; LTU (dabar – MRU), teisės magistras	Alytaus šaldytuvų gamykla, 3-ioji mechanizacijos valdyba, UAB „Gebenė“ direktorius; miesto tarybos sekretoriato vadovas; miesto Valstybinės mokesčių inspekcijos vyriausiasis mokesčių inspektorius; apskrities Valstybinės mokesčių inspekcijos vyriausiasis personalo inspektorius; miesto savivaldybės kontrolierius; savivaldybės tarybos narys; savivaldybės valdybos narys; partijos prezidiumo ir tarybos narys, partijos skyriaus pirmininkas; miesto studijų rėmimo fondo pirmininkas; Lietuvos šachmatų federacijos prezidentas	41-55
6	2008-2012 (≅ 4 metai)	Pozicija	TTK, ERK, IVPK	Komiteto narys	Aukštasis, Vilniaus universiteto Fizikos fakultetas, eksperimentinė fizika, biofizikos magistras; doktorantūros studijos Fizikos institute; mokslų daktaras	Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos vyresnysis specialistas; Pusulaidininkų fizikos instituto inžinierius; Fizikos instituto inžinierius; Lietuvos Jaunimo Organizacijų Tarybos valdybos narys; partijos prezidiumo narys; visuomeninės organizacijos „Už pilietinę visuomenę“ pirmininkas; VGTU mokslinis bendradarbis; mokslinių publikacijų bendraautoris	25-40

1	2	3	4	5	6	7	8
7	2008-2012 2004-2008 2000-2004 1996-2000 (≅ 16 metų)	Opozicija	SRDK, ERK	Komiteto pirmininkas, Komiteto pirmininko pavaduotojas, Komiteto narys	Aukštasis, VVU (dabar –VU) Pramonės ekonomikos fakultetas, ekonomika; Aukštesnysis, Vilniaus politechnikumas, radioelektronika	Vilniaus radijo matavimo prietaisų mokslinio tyrimo institutas; „Vilmos“ gamyklos darbininkas, cecho, biuro, skyriaus viršininkas; gamyklos profesinės sąjungos pirmininkas; Lietuvos metalistų profesinės sąjungos pirmininkas; Lietuvos profsąjungų konfederacijos pirmininkas; Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos narys; Respublikinės trišalės tarybos narys savivaldybės tarybos narys; savivaldybės Socialinių reikalų komiteto pirmininko pavaduotojas	56-65
8	2008-2012 2004- 2008 (≅ 8 metai)	Opozicija	ŽTK	Komiteto narys	Aukštasis, VVU (dabar –VU), vokiečių kalba	Valstybinės filharmonijos solistas, Vilniaus mokytojų namų laisvalaikio organizavimo klubo direktorius; Lietuvos estrados artistų rėmimo fondo direktorius; SN padėjėjas; VĮ „Visuomenės pažangos fondas“ vadovas; savivaldybės tarybos narys; LR Prezidento patarėjas	66-75
9	2008-2012 (≅ 4 metai)	Pozicija ****	ŽTK	Komiteto narys	Aukštasis, LTU (dabar – MRU, teisė; studijuoja MRU doktorantūroje teisę	Viešosios įstaigos juristas; MRU lektorius; SN padėjėjas – sekretorius; Teisingumo ministro patarėjas; Konstitucinės teisės nuotolinių studijų elektroninio modulio bendraautorius; mokslinių straipsnių autorius	25-40

* 2008 – 2012 metų kadencija

** per visą darbo Seime laikotarpį, 2008 – 2012 metų kadencijoje – paryškinta

*** per visą darbo Seime laikotarpį, 2008 – 2012 metų kadencijoje – paryškinta

**** imant interviu priklausė opozicijai

**KLAUSIMAI SUSIJĘ SU INFORMACINE APLINKA IR INFORMACINIAIS
POREIKIAIS**

Informacijos ieška
Klausimai
<p>Dirbdamas Seime ir priimdamas sprendimus jaučiate informacijos perteklių ar trūkumą? (2)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokio pobūdžio informacijos gaunate per daug, kokios informacijos trūksta?
<p>Kada informacijos reikia daugiau - tik pradėjus dirbti Seime, ar dirbant nebe pirmą kadenciją? (3)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokios informacijos reikia daugiau/mažiau tik pradėjus dirbti Seime ir dirbant ilgiau? - Ar ankstesnė patirtis padeda ieškoti, informacijos, apdoroti ir vertinti informaciją, reikalingą sprendimų priėmimui Seime? - Ar padeda darbo Seime patirtis? - Ar padeda ankstesnė profesinė patirtis, išsilavinimas? - Ar padeda platus pažinčių ratas? Ar padeda intuicija?

**SEIMO NARIŲ INFORMACIJOS POREIKIAI IR INFORMACINĖ APLINKA:
KOKYBINĖ TURINIO (CONTENT) ANALIZĖ**

(1) Seimo narių informacijos poreikiai

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	N
1	2	3	4
<i>Veiksniai turintys įtakos informacijos poreikiams</i>	Parlamentinės veiklos pobūdis, užimamos pareigos	„parlamentinė veikla labai šakota - ir įstatymų leidyba, ir parlamentinė kontrolė, kuo dabar man kaip Seimo Pirmininko pavaduotojui reikia užsiimt, ir Konstitucinio Teismo nutarimų įgyvendinimas, ir susitikimai su rinkėjais, ir susitikimai su užsienio delegacijomis arba vykimas į užsienį“(3) „Pareigos užkrauna daugiau veiklos, daugiau informacijos, daugiau ir atsakomybės“(6)	2
	Skirtingi interesai	„kartais kitiems kaip tik nereikia tos informacijos, kad jos būtų kuo mažiau, jie rodo tik vieną medalio pusę ir visais būdais stengiasi, kad tos kitos pusės nesimatytu“(4) „ Jos visokios reikia, visokių sričių. Sakydamas visokių sričių aš turiu galvoj, kad mano kaip Seimo nario užsiėmimas nėra grynai vien tiktai parlamentinė veikla“(3) „domėtis reikia, sakau pastoviai, plačiau ir galbūt sekti tam tikrų įvykių logiką“; „supratimas, kas darosi valstybėj, kas ruošiama, na kas aktualaus vyksta, ir tas viskas paskatina vėl domėtis tam tikrom temom“(1)	3
	Požiūris į Seimo nario darbą, būtinas kompetencijas, asmeninės savybės	„man darbas Seime yra platesnė sąvoka, nes bendravimas su visuomene, konferencijos, visi kiti dalykai, apskriti stalai – ne visi Seimo nariai juose aktyviai dalyvauja. Aš kai dalyvauju pakankamai aktyviai, tai man be tos papildomos informacijos – nei iš vietos“(1) „Seimo nario pareigos, tai yra profesija, tai yra darbas ir jam reikia iš anksto ruoštis, gilinti tam tikrus įgūdžius ir visa kita, ir ne kiekvienas jį gali dirbti“(4) „ Seimo narys negali ir neturi būt visažinis <...> Jis turi plačiai orientuotis, bet jis neprivalo žinoti tų visų detalių. Tam jau yra konkretūs specialistai Jis turi mokėti susirinkti informaciją, ją apibendrinti, daryti išvadas ir iš viso to jau priimti sprendimą“(4) ”Reikia kiekvienam Seimo nariui susikoncentruoti ties savo sritim, tą, ką jis geriausiai išmano ir gilintis toj srity. Dar šiek tiek į dešinę, šiek tiek į kairę, šiek tiek - kas dedasi aplinkui, jo, reikia žinoti, bet tai nereikia giliai žinoti visko“(2) „Aprėpti viską neįmanoma. Aš manau, kad čia reikia būt „superžmogum“, kad aprėpti viską ir niekuomet nedrįsčiau pasakyti, kad visose srityse bet kuris Seimo narys gali būti kompetentingas <...> aš manau, kad pagal savo, kaip čia pasakius, pagal sritį, pagal tą, į kurią gilini, vis tiek atsiranda požakiai, įvairios dar ir kitos, kaip teisė, kaip socialiniai reikalai, įvairūs klausimai ir su tuo susiję, žinoma, ir įstatymai ir kiti dalykai, žinoma. Bet viską aprėpti jokia būdu neįmanoma“(8)	4

1	2	3	4
	Darbo Seime patirtis	<p>„Pradėjus dirbti tu gali iš tos baimės ar „strioko“ skaityt viską ir nežinot nieko“; „po to atsiranda galbūt ir specializacija tam tikra, gilinimasis, tu randi save, supranti galbūt tau ko trūksta, netgi tau įdomu, tai aš sakyčiau, kad informacijos poreikis atvirkščiai didėja“(1)</p> <p>„kada pirmą kartą atėjau į Seimą, atrodo nebuvo diletantas, kai man, kai mes pradėjom nešti visus popierius į namus ir studijuoti, nu mes <...> mes kaip diletantai, pradėdami pirmuosius žingsnius politikoj, net nesupratome, kad visko neįmanoma perskaityt. Bet mes norėjom kaip sąžiningi, tvarkingi atėję perskaityt viską. Tai, vat, neįmanoma. Tai, na, atsirenki savo prioritetus“; „jeigu kalbėti apie švietimą, mokslą, ten galbūt, kultūrą <...> Aš labai gerai orientuojuos šituos dalykuos, todėl, kad jau antra kadencija dirbu“(2)</p> <p>„pradžioj man reikėjo labiau, kaip čia pasakius, tos specializuotos informacijos“(3)</p> <p>„ Na, naujokams gal sunkiau... Nes jiems iškyla, klausimas, tada jiems reikia ieškoti ir kol jis suranda, ačiū, jau nebereikia, nes jau reikėjo prieš tris dienas pateikti atsakymą, tai jiems yra sudėtingiau“(4)</p> <p>„ kad informacijos reikia mažiau nepasakyčiau. Vis tiek jos reikia, kadangi jeigu susiduri, a, su tais dalykais, kurie, net ir su tais prie kurių dirbai keletą metų, vis tiek ... pasižiūrėt, nes viskas kinta <...> Tai tik tiek patirtis galbūt padeda labiau, surasti tą informaciją, greičiau kartais“(5)</p> <p>„ Galbūt aš jau sukaupiau pakankamai informacijos. Kartais netgi prisimenu tokių skaičių, kuriuos reikėtų užmiršti ir niekados neprisiminti“; “ko gero vienam komitete niekas taip ilgai nedirbo, kiek aš <...> Tai man lengviau“(7)</p> <p>„ pradžioj buvo žiauru. Teisinė kalba atrodė <...> specialiai sukurta, kad nesuprastum nieko <...> po pusės metų pradeda atsiverti ir tos temos, ir tie terminai <...> jau šioje kadencijoje tarytum viskas aišku, neatrodo pikta ir juokinga viskas, kas buvo pirmoj“(8)</p> <p>„Jeigu, sakykime, prieš gal keletą metų <...> mėgindavai lyg klausti daug ir apie viską ir vos ne mėginti suformuluoti tokius klausimus ekspertams, jog jie būtų vos ne pritariančio pobūdžio, tai dabar iš tiesų stengiesi tuos klausimus formuluoti dalykiškai“(9)</p>	8
	Informacinė aplinka	<p>“nesigauna dažnai vienverčio dialogo. Jeigu mes visi daugmaž žinotumėm, apie ką mes kalbame, mes eitumėm toliau, mes tą etapą paliktumėm jau ir šuoliuotumėm į priekį. Kai to nėra, tai kol papasakoji, kol atpasakoji, dar įrodinėt reikia, kas rašytiniuose šaltiniuose yra <...> Galbūt kai kuriuose komitetuose yra tam tikros grupės pasinėrusios į tenais, kurių tarpe dialogas eina labai aiškiai ”(1)</p> <p>“Va, jeigu tai liečia kitą komitetą, Europos reikalų komitetą <...> reikia rinkti informaciją ne tik apie švietimą, mokslą, kultūrą, tai yra irgi sudedamoji dalis mūsų sferos, reiškia, diskusijų sferos, arba informacijos sferos irgi, bet ten yra ir ekonomika, ir socialiniai dalykai, ir žemės ūkis, ir energetika, ir aplinkosauga <...> Man tai buvo didžiulis iššūkis todėl, kad aš nežinojau tų dalykų ir nesidomėjau, ir man visiškai neįdomu buvo, bet aš manau, aš galvoju, kad per keturis metus aš baigiau dar vieną universitetą, dar papildomą, ta prasme, europinį universitetą”(2)</p>	6

1	2	3	4
		<p>“pradžioj man reikėjo labiau <...> specializuotos informacijos ir aš ją taip iš visų šaltinių kaupiau <...> Bet, visokios informacijos ir taip toliau buvo galima gauti ir aš manau, kad šalia to parlamentinio darbo, ko aš pramokau arba ką aš įgijau per tuos dvidešimt su viršum metų, tai, visų pirma, konstitucinė teisė. Ir buvo laikas, kai aš drįsau eiti atstovauti Seimo narių grupei Konstituciniame Teisme ir ginčytis su profesionalais, nors žurnalistas, ne teisininkas”(3)</p> <p>“turėt žinių <...> komisijų darbe, irgi labai daug reikia įvairiausių. Peticijų komisijoje tiek reikia daug teisinių žinių, kad, kad, sakau, aš esu filologiją baigusi, universitetą, bet teisinių žinių dabar jau atrodo gal jau dabar pusę kurso Teisės fakulteto esu baigus” (8)</p> <p>„Geros informacijos iš Vyriausybės bent jau mūsų srity aš negaunu <...> įstatymo leidėjas neturi laiko taisyti kitų įstatymų leidybos teisę turinčių subjektų darbą. Vyriausybė turi padaryt kokybišką darbą. Gali, ten sakykim taip liaudiškai sakant, kablelį pakeist ten, skaičiukus, dar kažką, gramatiką kalbinę sutvarkyt, bet kai reikia iš esmės viską perrašinėti, tai aš manau, kad tai yra prasti reikalai <...>Visgi reikėtų aiškiai akcentuoti kažkokius tyrimus, palyginimus, jeigu jau teikiate informaciją, o ne vienadienes kažkokias silpnas pergales <...> padarom daug nereikalingo popieriaus, kurį iškart išmetam“(7)</p> <p>„vyriausybiniam lygmenyje kuo toliau, tuo labiau teisėkūra tarsi eina į konspiraciją ir nuo informacijos neteikimo aš sakyčiau, netgi kitą kartą yra pereinam į informacijos slėpimą <...> Tada tenka dirbti visiem“(9)</p>	
Informacijos poreikių sąsajos su vykdoma veikla	Su teisėkūra susiję informacijos poreikiai	<p>„tom tiesioginėm siaurosios funkcijom <...> netgi joms reikia tos papildomos informacijos“ (1)</p> <p>„neseniai buvo šioje praėjusioje rudens sesijoje svarstytas klausimas dėl greitųjų vartojimo kreditų teisinio reguliavimo, nu, tai buvo apskritai naujas dalykas ir be abejo reikėjo labai daug informacijos apie tai“(9)</p> <p>„Jei nenori sėdėt kvailas ir tenais mirksėt akim, nebūtinai, kad ten nemostaguot toje salėje, bet komitetuose tai labai daug reikia turėt žinių“(8)</p> <p>„jeigu <...> liečia tas temas, kurios man artimos arba tuo metu svarstomos Seime <...> Miškų įstatymas, Saugomų teritorijų įstatymas, kokie mokesčiai, ten, kur aš pakankamai aktyviai dar dalyvauju, aš būtinai pasistengiu, jeigu ne tą pačią dieną, tai paprašau, kad atšviestų“ (7)</p> <p>„ tu pirma susirenki, kai iškyla klausimas, visą informaciją tuo klausimu įmanomą, o kadangi komitetas mano toks specifinis, sakykim, kur negali atskirti - va čia tik gynybos klausimai, čia tik saugumo klausimai <...>tai susirinkt informaciją iš visų sričių“ (4)</p> <p>„informacijos reikia pirmiausia, kad susigaudytum, kas nagrinėjama Seime“(3)</p>	6
	Su viešu kalbėjimu, bendravimu su rinkėjais susiję informacijos poreikiai	<p>„kai aš noriu paruošt daryt pranešimą jau tokį išsamesnį, tai aš paprašau padėjėjų parinkti informaciją ta tema“(7)</p> <p>„ruošiant spaudos konferencijas įvairias, pranešimus“(2)</p> <p>„informacija yra naudojama pirmiausia parlamentiniam darbui, tai yra viešam mano kalbėjimui <...>i ir taip toliau. Galų gale ta informacija, jinai yra reikalinga važiuojant po Lietuvą“(3)</p>	3

1	2	3	4
	Su tarptautiniais ryšiais susiję informacijos poreikiai	„Žalgirio mūšis – jis man buvo reikalingas prieš keletą metų važiuojant į, t.y. skrendant į Armėniją į parlamento jubiliejų“(3)	1
	Poreikiai tiesiogiai nesusiję su darbu Seime	„Seimo nario užsiėmimas nėra grynai vien tikrai parlamentinė veikla <...>, aš aktyviai dalyvauju naujausios mūsų enciklopedijos leidime (3)	1

(2) Informacinės aplinkos (ne) palankumas informacinių poreikių tenkinimui ir sprendimų priėmimui

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	N
1	2	3	4
Informacijos perteklius	Didelis su teisėkūra susijusios informacijos srautas	„tas didžiulis, milžiniškas informacijos srautas, vien informacijos, kuris eina vien per įstatymų projektus, su juos lydinčiais dokumentais“ (5) „dar nei vienoje kadencijoje tiek skubos tvarka priimamų įstatymų nebuvo, kiek šioje <...> O vat, priimant nepasižiūrėjus, tos pačios informacijos nepasižiūrėjus, pagaliau, klaidos tikimybė smarkiai padidėja“(5) „Tai tiesiog priklauso galbūt nuo pačios darbotvarkės ir nuo sesijos apimties <...> nes iš tiesų būna tokių teisės aktų projektų, tokių įstatymų, kurie jau yra, bet jie keičiami. Tai tu arba mes jau apie juos turime didesnę bendrą supratimą <...> tai kartais būna taip, kad informacijos yra daugiau negu reikia, nes iš tiesų tas klausimas jau nėra naujas“ (9)	3
	Didelis elektroninių laiškų, kitos kasdieninės informacijos srautas	„laiškų elektroninio pašto padaugėjo na kelis kartus <...> ne visus, nekalbant apie tai, kad spėji atsakyti, tai nespėji perskaityti visų, ir kartais net nespėji temos perskaityti ir apie ką laiškas, o tiesiog juos ištrinti yra pakankamai didelis darbas <...> informacijos srautas pasiekiantis yra labai didelis ir tiesiog jame vat kapanojiesi žmogus kasdieną“ (6) „tu ateini į darbo vietą, įjungti kompiuterį ir yra netgi „nuspamintų“ laiškų šimtas penkiasdešimt, tai tu vis tiek juos turi sekti“ (7)	2
	Informacinės visuomenės įtaka	„šiais laikais pasaulyje informacijos trūkumo nėra. Yra didelis perteklius. Reikia laiko, mes gyvenam kitu laiko visiškai režimu, esam pasiklydę laike tokiam skaitmeniniam ir tiesiog tu turi rasti laiko, kad informaciją surastum, suieškotum, apdorotum ir tada panaudotum. O jos pačios egzistavimo trūkumo kažkaip aš pats nemanau, kad jis yra“(6)	1
	Nekokybiška informacija yra perteklinė	„Geros informacijos iš Vyriausybės bent jau mūsų srity aš negaunu. <...> Vyriausybė, ji galbūt anksčiau pakankamai buvo analitinės medžiagos, dabar daugiau yra pagiriamosios – kaip mes gerai kažką padarėm, <...> tai aš manau, kad vat šita informacija yra perteklinė, ji tikrai neturi jokios vertės“(7)	1

1	2	3	4
Informacijos trūkumas	Absoliutus trūkumas	„netgi, sakyčiau, siauroj srity tai, ką gauni, tikrai nepakanka. Čia yra tiktai minimumas, kuris gali tau nurodyti apytiksliai tą kryptį, kur tau reikia domėtis“(1); „aš esu šiek tiek informaciškai alkanas <...> Seimo netgi Lietuvos, matyt, masteliu“ (1)	
	Trūkumas dėl nagrinėjamo teisės akto tematikos naujumo, sudėtingumo	„Jeigu eina plataus pobūdžio teisės aktų projektai darbotvarkėje, jeigu mes su jais susiduriame pirmą kartą <...> Kartais tos informacijos būna nepakankamai ir iš tiesų verta sužinot daug daugiau dėl to, kad tas reglamentavimo objektas, dalykas yra naujas“(9)	1
	Analitinės, prognostinės, moksliskai pagrįstos informacijos trūkumas	„informacija yra tokia reaktyvi <...> daugiau yra aprašomojo arba atspindinčio pobūdžio. Trūksta labai analitinės, prognostinės informacijos, kas sprendimams būtų galbūt net įdomiau negu nuomonės ir visi kiti dalykai, tai yra komentarai. Darant sprendimą, reikia prognozių, o prognozių srityje apskritai pas mus yra „basa ir liesa“ (1) „kartais informacija teisybės neparodo <...> nes tai yra, vat, konkretus atvejis, konkretus atvejis, kai mokslo informacija, mokslinė informacija duotų šimtaprocentinį aiškų atsakymą. Kol jos nėra, tai nėra“(6)	1
	Specifinės informacijos stoka	„specifinės informacijos, kartais ne visada specifiniai dalykai“ (2)	1
	Informacijos trūkumas dėl informacinio aprūpinimo problemų	„ informacijos niekad nebūna per daug. Jos kaip tik atvirkščiai kartais būna per mažai. Ir labai blogai, kai informacija pasiekia pavėluotai, nes padaromi galbūt nevisiškai klaidingi, bet ir nevisiškai teisingi sprendimai“ (7)	1
Informacijos yra pakankamai poreikiams patenkinti	Informacinė aplinka labai gera	„informacinė aplinka yra labai gera. Jeigu žmogus nori <...> nori tobulėt, čia jokių problemų nėra“ (2) „Dirbdama Seime kaip ir neįėjau trūkumo. Manau, kad reikia tik klausyti, domėtis pačiais, visada atsakymą gauni. Kiek teko kreiptis, visada gaunu laiku ir tinkamoj formoj atsakymą“(8)	2
	Informacijos įvairovė	„informacijos gali bet kokios gauti“ (2)	1
	Kvalifikuoti specialistai	„čia yra kvalifikuoti specialistai, <...> patarėjai, padėjėjai. Ne asmeninio pasitikėjimo politinio, bet kurie dirba komitetuose <...> Tiek informacinis centras, tiek <...> Europos, reiškia, biuras, kuris dirba informacinis centras, jokių problemų nėra surinkti informacija“(2)	1
	Analitinės informacijos pakanka	„analizės, aš turiu pasakyti, kad per daug nesiskundžiu“(3)	1
	Informacijos pakanka dėl gerų informacijos valdymo įgūdžių	„man tai visko užtenka, negali sakyti, kad trūksta, nes jau yra įgūdžiai tam tikri. Tu iš anksto jau žinai, kokios tau gali prireikti ir iš anksto pradedi ja rūpintis“ (4)	1

(3) Veiksniai padedantys ir trukdantys prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	N
1	2	3	4
Padedantys prisitaikyti veiksniai	Darbo Seime patirtis, susiformavę įgūdžiai, institucinė atmintis	<p>„Po to, kai aš jau tapau Seimo Pirmininku, aš jau turėjau tą beveik metų patyrimą, tas buvo labai naudinga“(3)</p> <p>„Aš labai gerai orientuojuos šituos dalykuos, todėl, kad jau antra kadencija dirbu“(2)</p> <p>„jau yra įgūdžiai tam tikri. Tu iš anksto jau žinai, kokios tau gali prireikti ir iš anksto pradedi ja rūpintis“(4)</p> <p>„ko gero vienam komitete niekas taip ilgai nedirbo, kiek aš Tai man lengviau, nes aš prisimenu, kas buvo devyniasdešimt šeštais, devyniasdešimt aštuntais, dutūkstantaisiais, du tūkstančiai pirmaisiais, žmonės užmiršta, aš tai negaliu užmiršt, nes mes vėl grįžtam prie tų pačių diskusijų“(7)</p> <p>„Peticijų komisijoje tiek reikia daug teisinių žinių, kad, kad, sakau, aš esu filologiją baigusi, universitetą, bet teisinių žinių dabar jau atrodo gal jau dabar pusę kurso Teisės fakulteto esu baigus“(8)</p>	5
	Parlamentaro profesijai svarbių kompetencijų turėjimas	„parlamentaras yra profesija. Galų gale mes tą turim suvokti, ir ne kiekvienas tą darbą gali dirbti, reikia specialaus pasiruošimo, įgūdžių ir tam tikros dievo dovanos, netgi. Mokėti orientuotis greitai, peršokti nuo vieno klausimo prie kito, mokėti juos susieti <...>Tai toks sunkiai suvokiamas tas darbas“(4)	1
	Ankstesnė profesinė patirtis, mokslininko patirtis	<p>„ir pats labiau moksle buvau, ir prorektorius buvau, ir žinau, kur ieškot, kur rasti, ir man viskas aišku čia“(2)</p> <p>„aš pats ateinu iš mokslo srities, aš labai blaiviai ir skeptiškai įvertinu informaciją, kuri tiesiog plūduriuoja aplinkui“(6)</p>	2
	Gyvenimiškoji patirtis kartu su kitomis politikai svarbiomis patirtimis	<p>„Profesinė patirtis, gyvenimiška patirtis, Seimo nario patirtis – tai ko, kaip sakant, reikia politikoj“(2)</p> <p>„gyvenimiškoji patirtis įvairiose terpėse, ar tai būtų etninė terpė, ar tai būtų profesinė terpė, ji yra svarbi“(5)</p>	2
	Tinkamas išsilavinimas	<p>„ pagrindas buvo mokykla <...> Po to universitetas, po to dar aukštoji partinė mokykla <...> tos visos žinios jos iškart atėjo su manim į Aukščiausiąją Tarybą ir aš tam tikra prasme buvau pasiruošęs“(3)</p> <p>„teisininko svarbus, kadangi ne viskas parašyta įstatymuose. Yra teisės teorija, yra, taip vadinami teisės principai, ir būtent per to principo skleidimą, per jo turinį, jeigu žmogus turi tokį išsilavinimą“, „jeigu tu neturi tokio, tokios krypties išsilavinimo, tai bent jau tada tą informaciją“(5)</p> <p>„galima remtis <...> Tai, jeigu jau yra kažkoks teisinis išsilavinimas“(9)</p>	3
	Bendras išprusimas, platus interesų ratas	<p>„enciklopedinis išsilavinimas visada praverčia“, „plius pakeliui aš vis tiek ir konstitucine teise domėjausi“(3)</p> <p>„bendras teisinis tam tikras turi būti išprusimas“(5)</p>	2
	Informacijos valdymo įgūdžiai	<p>„reikia žinoti, ko ieškoti, atvirai tariant, kokia ta informacija reikalinga, nes daug informacijos tikrai nereikia, ją reikia mokėti filtruoti“(1)</p> <p>„ko gero trečdaliu atvejų aš pirmas randu, ko man reikia“(3)</p> <p>„Jis turi mokėti susirinkti informaciją, ją apibendrinti, daryti išvadas“(4)</p> <p>„Žinau, kur galiu surasti elektroniškai“(7)</p>	4

1	2	3	4
	Euristikos, iracionalūs būdai	<p>„gudri patirtis leidžia su viena fraze gyvam išlikti pusę metų ir ta pati, iš to paties varinėti“ (1)</p> <p>„Seimo nariu labai gerai dirbt, todėl, kad tau pažymių nerašo. Suprantat, nesvarbu, ką jis bepasakytų, nu gali jis bele ką kalbėti, vis tiek ten nieks nesiklauso“ (2)</p> <p>„net ir miegant tu vis tiek dirbi, nes, jeigu rimtai dirbai dieną, tai naktį tu daug dalykų sapnuoji ir iš ryto jau atsikeli turėdamas atsakymus į kai kuriuos klausimus, net nelabai suvokęs, kaip kažkokių būdu smegenys ten viską sudėliojo, atliko tą juodą darbą ir tau jau padėjo, reiškia, atsikėlus jau tam tikrą atsakymą. Kai pradedi aiškintis, kodėl jis toks, tai tu matai, kad tai yra analizė visokių tokių, va, visokių informacijų ir visokių kitokių dalykų“ (4)</p>	3
Trukdantys prisitaikyti veiksniai	Informacijos valdymo įgūdžių stoka	<p>„informacijos srautas pasiekiantis yra labai didelis ir tiesiog jame vat kapanojiesi žmogus kasdieną“ (6)</p> <p>„jos yra velniškai daug ir reikia ją mokėti paprasčiausiai atsijoti arba atsiriboti ir ne visados pavyksta“; „žiūri, žiūri ir vis tiek pagalvoji, o gal čia vis tiek reikia pasižiūrėt, gal ten įdomu ir randi kokią tai medžiagą ir pradedi skaityt – tai trukdo padaryt pagrindinį darbą“; „aš asmeniškai nesugebu atsispirti, ne reklamai, bet informacijos kiekiui, kuris mane pasiekia“ (7)</p> <p>„ naujokams gal sunkiau, nes jiems iškyla, klausimas, tada jiems reikia ieškoti ir kol jis suranda, ačiū, jau nebereikia, nes jau reikėjo prieš tris dienas pateikti atsakymą“ (4)</p>	3
	Teisinių žinių trūkumas	<p>„ aš jau nekalbu apie žmones, kurie neturi toj srity kaip tokio teisininko išsilavinimo. Tai, kas teisininkui atrodo neįmanomas dalykas, kitam.“ (5)</p> <p>„Teisinė kalba atrodė kaip, vėl kartojuosi, kaip filologei man atrodė kažkoks specialiai sukurtas, kalba specialiai sukurta, kad nesuprastum nieko“ (8)</p>	2
	Institucijos informacinės politikos trūkumai, darbo organizavimo problemos	<p>„mes esame tikrai labai ribotai, labai ribotos informacijos paieškos sistemoje“; „galbūt administraciniai resursai yra riboti, galbūt yra kitų priešasčių tą nulemiančių, darbuotojų skaičius yra mažas, nes informacijos departamente turi dirbt labai daug žmonių, ypač tokiose institucijose kaip Seimas“ (1)</p> <p>„teisinė išvada kartais būna na tiesiog konjunktūrinė <...> esu ne kartą kėlęs klausimą dėl jų peratestavimo. Vat šitam skyriuje palaiapsniui vyko degradacija“ (4)</p> <p>„Štai mes komitete turėjome susitikimą su vieno universiteto dekane naujaja ir yra pasirašyta bendradarbiavimo sutartis, ir tos sutarties įgyvendinimo mechanizmas, nu, niekaip nenustatytas Seimo kanceliarijoj. Ir gaunasi, kad jie pateikia mums krūvą savo išvadų, ekspertinių išvadų, o sutarty yra numatytas apmokėjimas“ (5)</p>	3
	Kitų valstybės institucijų netinkama informacinė politika	<p>„vyriausybiniam lygmenyje kuo toliau, tuo labiau teisėkūra tarsi eina į konspiraciją ir nuo informacijos neteikimo aš sakyčiau, netgi kitą kartą yra pereina į informacijos slėpimą <...> Tada tenka dirbti visiems, nes, na, ypač paskutiniaisiais metais šioje kadencijoje mes matome, kiek daug įstatymų projektų iš karto nėra priimami“ (9)</p> <p>„su tuo pačiu beveik susiduria ir vyriausybė, ta prasme, vykdančioji valdžia. Ir čia yra mūsų bendras, bendra bėda yra. Mes neturime to analitinio mokslinio galbūt potencialo, kuris šiek tiek ir išbarstytas, ir mes jo nelabai kuriame“ (1)</p>	2

1	2	3	4
	Siauri interesai	„Jeigu jis išmano labai gerai vieną kurią nors siaurą sritį, nu yra geras daktaras , mikrochirurgas, sakykim, žmogaus kūną žino geriau negu savo penkis pirštus, bet jam reikia spręsti gynybos klausimus. Ten jis nežino nieko. Ar jis gali kvalifikuotai išspręsti? Gali, jeigu turi tam pasirengimą, moka analizuoti ir visa kita, bet jeigu jis yra tik siauras daktaras“(4)	1
	Visuomenės reakcija į papildomas išlaidas informacinio aptarnavimo gerinimui	„ Seimo teisės departamentą padaryti labai gerai, super gerai apmokamą instituciją Seime tam, kad ten galėtume pakviesti labai aukštos kvalifikacijos teisininkus <...> Tai pasakykim dabar visuomenei, kad šitaip reikia daryti. Mažai nepasirodys, kai atgal sugrįš tas, reiškia, kamuoliukas. Bet jeigu šito nedarom, o mes reikalujam iš Seimo aukštos kvalifikacijos sprendimų ... Tai supraskit galų gale, kad Seimo narys negali ir neturi būt visažinis“(4)	1

KLAUSIMAI SUSIJĘ SU INFORMACIJOS IEŠKOS ELGSENA

Informacijos ieška
Klausimai
<p>Kokius informacijos šaltinius naudojate priimdami sprendimus? Kokiams informacijos šaltiniams teikiate pirmenybę? Kaip vertinate jų kokybę, patikimumą, išsamumą, operatyvumą, patikimumą? (4)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokius vidinius Seimo informacijos šaltinius naudojate? - Kokius išorinius informacijos šaltinius naudojate? <ul style="list-style-type: none"> - Kaip vertinate vykdomosios valdžios institucijų informaciją? - Kaip vertinate žiniasklaidą kaip informacijos šaltinį? - Ar naudojate interesų grupių, lobistų, išorės ekspertų, rinkėjų pateiktą informaciją? Kaip ją vertinate?
<p>Kai prireikia informacijos, jos ieškote pats ar kam nors pavedate ją surinkti arba parengti? Kur kreipiatės kai prireikia informacijos? Ar esate patenkintas pagalba ieškant informacijos? (5)</p>
<p>Ar būna situacijų, kai reikia priimti sprendimą, neturint reikalingos informacijos? Kaip tuomet elgiatės? Kuo pasikliaujate, priimdami sprendimą? (6)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kas padeda susidoroti su šia problema? <ul style="list-style-type: none"> - Ar kolegų patarimai padeda priimti sprendimus? Pavyzdžiui, balsuojant už įstatymo projektą apie kurį neturite informacijos? Ar padeda Seimo tarnybos, patarėjai, padėjėjai? - Ar padeda patirtis, intuicija?
<p>Ar iškyla kokių nors kliūčių, siekiant gauti Jūsų darbui reikalingą informaciją? (8)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokios kliūtys, kokie faktoriai trukdo ieškoti informacijos, apdoroti tą informaciją?
<p>Ar Jūsų manymu Seimo narius pasiekiantys informacijos srautai Seime yra tinkamai tvarkomi, valdomi? (9)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ar lengvai prieinami, ar patogiu naudotis? - Kaip vertinate Seimo informacinę sistemą, informacines technologijas? - Kaip vertinate Seimo kanceliarijos padalinių teikiamas informacines paslaugas? - Kaip vertinate Parlamentinių tyrimų departamento, Teisės departamento, komitetų biurų teikiamas informacines paslaugas? - Ką reikėtų patobulinti?
<p>Kaip turėtų atrodyti idealus Seimo nario informacinis aprūpinimas, Jūsų manymu? (10)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ar prisimenate kokį nors idealaus informavimo atvejį? - Kaip turėtų atrodyti idealus Seimo nario informacinis aprūpinimas, jei nebūtų jokių apribojimų?

INFORMACIJOS IEŠKA: KOKYBINĖ TURINIO (CONTENT) ANALIZĖ

(1) Seimo narių naudojami informacijos šaltiniai (N=9)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	N
1	2	3	4
Asmeniniai šaltiniai, šaltiniai iš artimiausios socialinės aplinkos	Asmeninės žinios	„kitas labai svarbus dalykas – tai kiek pats skaitai, kiek domiesi, kiek knygų skaitai<...> ir kartais užtenka paprasčiausių dalykų, paprasčiausiai tu jau žinai <...>priimant vienokius ar kitokius sprendimus“(2) „pirma, kaip sakiau viskas yra galvoj“(3)	2
	Asmeninis archyvas, užrašai, segtuvai, asmeninė biblioteka, knygos	„Kaupiu, va, matot, kokie kalnai. Tiesą sakant, ne viską išmetu, nes žinau, kad jų prireiks tų dalykų. Renku informaciją pagal tam tikras temas“(1) „be informacijos išvis negalima gyventi ir todėl mano kabinetas yra ne tik darbo kabinetas <...> čia yra milžiniška biblioteka“; „pirmiausia aš esu knygų apsupty“(3) „pasisuku tik tai kėdę ir užsimerkęs pasiimu atitinkamą mūsų enciklopedijos tomą – man yra pirmasis šaltinis“(3) „aš gaudau, kaupiu, viskas tas – galvoj arba popieriuose, arba kokiose tai papkėse, viskas šitas yra <...> šiek tiek iškarpu darausi“(3) „pirmiausia aš informaciją, kuri patenka iš įvairių informacijos šaltinių šita tema ir man įdomi, aš ją popierinėje versijoje kaupiu. Man tai patogiau, aš elektroninių dar nesugebu taip viską, neužtenka gal laiko, kad sumesti į kokią direktoriją, kad ieškoti.“(7)	3
	Kolegos	„Nes jie irgi kaupia tą informaciją ir kuomet pasišneki su tais, kurie matai, kad valdo situaciją ir turi kažką tai, supranti, kad taip, tai yra labai naudinga ir svarbu tavo darbui“(1)	1
	Pažįstami, giminės	„Turiu giminėjų ir teisininkų, ir pakankamai aukšto lygio teisininkų, daug kur su jais bendrauju“(4) „ta gyvenimiškoji patirtis apima ir tą galimybę, kiek tau teko priimti žmonių, vadinasi, jeigu tu kažką girdėjai apie vieną, kitą, ir tada tu jo nuomonės paklausi, iš tikrųjų <...> Pažintys svarbios informacijos prasme, kad jie gali tau pasakyti apie praktiką, pakonsultuoti ir panašiai“(5)	2
	Apkalbos	„informacija yra reikalinga visokia. Grubiai pasakius, net ir „paskalos“, nes „paskalose“ irgi dalis tiesos yra“(4)	1
Vidiniai (institucijos) informacijos šaltiniai	Padėjėjai-sekretoriai	„yra va štai mano simpatijos, kurios <...> labai lengvai eina į Googl'ą ar į Wikipedią ir ką nori tuoj pat ištraukia, suranda, patikslina, jeigu reikia, susiskambina ir taip toliau“(3) „prašau padėjėjos surasti, būtent konkrečiu klausimu susijusios informacijos. Tai – kokie buvo įstatymai“(6) „kadangi turiu labai kompetentingą teisininką padėjėją, tai labai padeda <...> o kai jau nesuprantam ką, tai tada krepiamės papildomos medžiagos“ (8) „Aš paprašau savo padėjėjos a priori neformaliai tiesiog parodyti vieną kitą parengtą teisės akto projektą dėl formaliųjų reikalavimų“(9)	4

1	2	3	4
	Parlamentinių tyrimų departamentas, įskaitant skaityklą	<p>„Parlamentiniai tyrimai, ar ne, užduodi klausimą, o gauni dviejų trijų valstybių patirtį. Nu, nebūtinai tų valstybių, kurios, kuri turėtų būt atspindėta, nebūtinai yra geriausia ir nežinai, kodėl tų trijų ar keturių <...> Ir, iš kitos pusės, tam tikros pažymos, kurias gauni, man leidžia susidaryti tam tikrą įspūdį arba gauti tam tikrus atsakymus, bent jau nukreipia ten ir supranti, ko tu tikrai dar nežinai“(1)</p> <p>„mūsų Informacinis centras, reiškia, Seimo informacinis centras, jeigu reikia jau gilesnės informacijos analizės, kas vyksta užsienyje arba kad ir čia, kuriuos kitur negali gauti, tai jie surenka iš tikrųjų labai kvalifikuotai, pakankamai“(2)</p> <p>„jeigu man ko trūksta, aš visada prašau jūsiškių ir nebuvo atvejų, kad aš negaučiau, netgi jeigu aš duodavau labai glaustus terminus“(3)</p> <p>„turim labai gerą Informacijos analizės skyrių <...> jisai atlieka konkrečią užduotį – surenka ir apibendrina informaciją pateiktu klausimu“(4)</p> <p>„ dažniausiai jums užduodami klausimai, jūsų Seimo tam padaliniui, kokia praktika yra susijusi su teisiniu reguliavimu ten toj ar kitoj srity arba kokia praktika yra“(5)</p> <p>„ tas darbas, kurį dirba mūsų Parlamentinių tyrimų departamentas, tie žmonės, jiems kartais irgi tenka dirbti...jie gi nėra visų galų specialistai, jiems kai reikia, kai gauna tokią užklausa, kai reikia surasti tą informaciją, aišku eina paprastu keliu, galbūt per tas paieškas, per interneto svetaines, kito kelio, aišku, jie gal ir neturi“(5)</p> <p>„ reikia pasidžiaugt, kad Seime yra Informacinis skyrius, kuris labai neblogai paruošia tam tikras apžvalgas ir tai palengvina labai stipriai darbą“(7)</p> <p>„mes kartais ir dalinamės jūsų informacija, nors ji ir yra skelbiama, bet mes dar kartą papildomai persiunčiam per Seimo narių paštų dėžutes prieš aktualaus klausimo svarstymą, kitą kartą ir išryškiname svarbesnius aspektus“(9)</p>	7
	Komitetų, komisijų patarėjai, padėjėjai	<p>„kitas informacijos šaltinis tai yra patarėjai, padėjėjai. Ne asmeninio pasitikėjimo politinio, bet kurie dirba komitetuose. Ir galiu pasakyti, aišku čia aš nenoriu politikuoti, bet patarėjų visokių yra, kaip ir visokių žmonių. Yra labai gerų patarėjų, kurie tikrai labai gerai išmano darbą, bet yra ir diletantų“(2)</p> <p>„Komitetų biurų darbuotojai ten yra irgi įvairių specialybių. Jie dauguma teisininkai tikriausia yra. Tai, neturėčiau priekaištų jų darbui <...> tarkim važiuojant į kokią ten tarptautinę konferenciją, kadangi dažniausiai esi, komitetui atstovauji, tai, žinoma, parengia medžiagą visada ir sakau, neturėčiau priekaištų“(8)</p>	2
	Frakcijų, partijų ekspertai	<p>„turim ekspertus, savo ekspertai, vienas dar toksai, partijos dar turi ekspertus, nu, kaip čia yra, turim dar tos srities ekspertų pagal galimybes, kiek jų mes galim išlaikyti, reiškia. Tai mes išlaikom ar tris, ar keturis, aš dabar net nežinau, reikia patikslinti“(2)</p> <p>„visada frakcijose sėdi referentai, sėdi tie, kurie gali atsakyti tuos klausimus“(8)</p>	2

1	2	3	4
	Teisės departamentas	<p>„kitas gi patikimos informacijos šaltinis – tai Teisės departamentas. Jie taip pat maloniai padeda ir, kai man trūksta, kad aš ko nors negaučiau, na, praktiškai neprisimenu tokio atvejo per dvidešimt su viršum metų“(3)</p> <p>„Teisės departamentas yra įdomi institucija. Va šita institucija pakankamai dažnai, lyginant su visais kitais, aš būnu nepatenkintas“(4)</p> <p>„Teisės departamente gi dirba specialistai, kiekvienas savo srity, ir ateini pasitarti tarkim pas juos, nes žinai, kad štai, netgi tai yra vienas iš tokių kelių, kurie tikrai padeda“(5)</p> <p>„Kiek daug mes gauname kitą kartą ir Teisės departamento išvadų ir Teisės ir teisėtvarkos komiteto, na, sprendimų apie tai, jog projektas galimai prieštarauja Konstitucijai“ (9)</p>	4
	Europos informacijos biuras	„reikia europinių dalykų – Europos, reiškia, biuras, kuris dirba informacinis centras, jokių problemų nėra surinkti informaciją“(2)	1
Išoriniai informacijos šaltiniai	Vyriausybė, kitos, vykdomosios valdžios institucijos	<p>„iš ministerijos <...> tai, ką duoda Seimo nariams, tai yra laikraštinė informacija dažniausiai, labai nekokybiška <...> Galbūt jie patys dar dažnai naudoja tą nekokybišką informaciją, infantilią<...> informacijos pateikimo būdas dažnai būna labai išplaukęs, nekoncentruotas, nepraktiškas, nelogiškas, kompiliuoja iš vieno ekrano į kitą“(1)</p> <p>buvo visokios ten valdžios, valdė tą mūsų Lietuvą, visokios vyriausybės <...> blogėja kokybė, pateikiamų dokumentų, kokybė ir stilius, ir lietuvių kalba <...> Šita informacija yra, šlubuoja. Anksčiau buvo geresnė informacija“(2)</p> <p>„išoriniai, na čia tai kai reikia paprašai ir viskas<...> „užganėtina“, nėra problema“(3)</p> <p>„jeigu prašai informacijos, sakykim, iš vyriausybinių organizacijų, ar iš kitų <...> gauni, kaip ten sakoma, tautos išmintis sako, tu kalbi apie šaukštus, o jie apie peilius ir panašiai Vienu žodžiu, kai tu užklausai vieno, jie atsako kitą“(5)</p> <p>„Geros informacijos iš Vyriausybės bent jau mūsų srity aš negaunu. Suprantu, kad ten buvo kaita vadovybės, bet kai pakeitė ir specialistus, kokybė ir įstatymų, ir informacijos yra žiauriai prasta <...> šita informacija yra perteklinė, ji tikrai neturi jokios vertės, kaip „piarinė“, galbūt save įtikint, kaip mes gerai dirbam, nu, tai tik yra momentali“(7)</p> <p>„vyriausybės ekspertų nuomonė taip pat yra svarbi ir taip pat informacija yra, informatyvi <...> Aš manau, kad galėtų daugiau. Aš manau, kad būtų vyriausybės ekspertų nuomonės galėtų būti daugiau“(8)</p> <p>„vyriausybiniame lygmenyje kuo toliau, tuo labiau teisėkūra tarsi eina į konspiraciją ir nuo informacijos neteikimo aš sakyčiau, netgi kitą kartą yra pereinam į informacijos slėpimą“(9)</p>	7

1	2	3	4
	Žiniasklaida	<p>„Man kažkaip ta informacija internetinė yra gyvesnė. <...> ta medžiaginė žiniasklaida pas mus kažkaip susmulkėjo ir jie rašo visiems to vidutinio skonio, jis man neįdomus vidutinis skonis<...> lieka ta internetinė, kurioje yra daugiau specializuotų šitų skirsnių <..> o šitą popierinę aš fotografuoju, kad neatsilikti nuo bendro gyvenimo“ (1)</p> <p>„pirmas toks informacijos šaltinis tai, aišku, yra žiniasklaida, tas, kas žiniasklaidoj yra, kokia yra bendra visuomenės opinija, kokia yra visuomenės nuomonė. Reikia vis tiek įsigilinti, priimant vienus, ar kitus sprendimus“ (2)</p> <p>„Televizijos vienas žinias pažiūrėjai, lietuviškas, apie Lietuvos įvyki <...> tai pažiūrėk dar penkias, šešias apie tą patį ir tavo suvokimas apie tai, kas atsitiko tikrai pasikeis“ (4)</p> <p>„reikia daug televizorių, turiu omeny, daug informacinių programų, reikia spaudos daug skaityti, internete daug skaityti“; „Aš linkęs <...> kiekvieną informaciją vertinti kritiškai. Net ir laikraščius, sakykim, žiniasklaidą žiūrint, pakankamai gerai tuos žurnalistus pažįstu ir žinau tų žurnalistų galimybių ribas, kiekvieno asmeniškai“ (4)</p> <p>„ Atsargiai, nes iš patirties žinau, kad ne viskas yra taip, kaip atrodo. Ir daug tų visokių internetinių, sakysim, pasakų, kurios keliauja per elektroninius paštus, tą ir paliudija, nes žiniasklaida <...> skleidžianti žinias, ne viskas yra žinia. Pasirodo, dar yra nuomonė ir ta nuomonė peršama kaip informacija, kaip tikra tiesa <..> taip, iš tos žiniasklaidos kartais sužinai bent jau apie tuos įvykius į kuriuos galbūt reikėtų reaguot, kažką daryt, bet ne visada taip, deja“ (5)</p> <p>„dažnai naudojuosi žiniasklaidos pranešimais įtraukiant klausimus į mūsų komiteto svarstymus, bandant taip politiniam lygmeny spręsti žurnalistų keliamas problemas. Dar, kas svarbu, aš dažnai randu vieną arba kitą labai smulkią informaciją apie kažkokius naujus tyrimus, kuriuos aš tada jau galiu plačiau pasižiūrėti. Čia kaip informacijos šaltinis, kur galima rasti arba kas yra naujo“ (7)</p> <p>„neužtenka to laiko, kad galėtum taip atsisėst, visą žiniasklaidą pavartyt, nu kartais ir ilgai nepamatai, vieną laikraštį į savaitę jeigu pavartai“ (7)</p> <p>„pas mane automobili visą laiką įjungta „Lietuvos radijas“ arba „Žinių radijas“. Būtent per radiją aš gaunu informaciją apie spaudos apžvalgą,“ (7)</p> <p>„žiniasklaida be abejo yra didelis informacijos šaltinis. Kartais jis yra , kaip čia sakyti, ne, ne visai informatyvus ta kryptim, kurią, kur veda tiesa, bet, bet aš manau, kad yra vienas iš šaltinių“ (8)</p>	7
	Interesų grupės, lobistai, nevyriausybinės organizacijos, mokslininkai, ekspertai	<p>„toks išpūdis kartais, kad kanceliarijos viduje irgi riboti šaltiniai naudojami <...> Todėl tenka vat remtis nevyriausybinėm. Ekonomikos srity – gali, kitose srityse taip pat yra labai silpna, labai silpna“ (1)</p> <p>„domiuosi ir jų ruošiama informacija. Pavyzdžiui, institutų, komercinių bankų, mane domina ekonomika, tarkime, pavienių, bent jau šitoj šalyj pripažintų sveiko proto ekspertų ruošiama <...> valstybinės institucijos mažai remiasi tų socialinių partnerių, socialinių ekonominių partnerių, pasakyčiau, tokia protinga informacija. <...> Ir kiekviena jų informacija tikrai yra įdomi ir labai naudinga” (1)</p>	

1	2	3	4
		<p>„mes prašome kitų, pavyzdžiui, tų institucijų atstovų, kad jeigu jie turi tokią informaciją, ir mes tokią informaciją gaunam <...> man teko dirbti intensyviai pabaigoj metų dėl to Vartojimo kredito įstatymo ir net iš tų asocijuotų, suinteresuotų struktūrų – įmonių, kurios užsiiminėja tais kreditais <...> aš paprašiau, tarkim, kokia jūsų praktika, kaip jūs taikote, ir kaip, jeigu galima išsklotinę, kaip, iš ko susideda tas visas, ta kaina kredito ir panašiai, nes norint tuos dalykus suvokti, reikia bent jau tą informaciją turėti“ (5)</p> <p>„Štai mes komitete turėjome susitikimą su vieno universiteto dekane naujaja ir yra pasirašyta bendradarbiavimo sutartis <...> jie pateikia mums krūvą savo išvadų, ekspertinių išvadų“ (5)</p> <p>„aš vertinu bet kokią informaciją, kuri patenka iš išorės, lobistinės grupės, nevyriausybines organizacijos“ (7)</p> <p>„labai nedaug<...> aš tik pora jų ir žinau <...> be abejo, jie yra tam tikrą suinteresuotą grupę atstovauja, bet aš manau, kad jie vis dėlto ir teisingą informaciją teikia. Aš tai neturėčiau priekaištų“ (8)</p> <p>„darbo grupėje dirbau, Smurto privačioj erdvėj prie to įstatymo, tai be abejo tada jau prisikvietėm daug ekspertų ir su jų įvairiom nuomonėm, ir su užsienio patirtim<...> platus projektas koks nors, tai, be abejo, reikia iš visur tos patirties. Ir čia reikia gausiai, ir iš šalies ekspertų, ir užsienio šalių ekspertų nuomonės ir visko tada, kad galėtum sprendimą kažkokį, pasiūlymą priimti“ (8)</p> <p>„Materialiai mes prašom institucijų, įstaigų, kurios galėtų būti suinteresuotos arba kompetentingos, nuomonių, prašome ekspertinių išvadų“; Galima paklausti ir verslo institucijų, asociacijų, atstovybių nuomonių“ (9)</p> <p>„tą informaciją, kuri ateina iš žmonių arba iš institucijų, arba iš tų tikrų, arba „kvazi“ lobistų, be abejo, ji pirmiausia reikalauja reakcijos – arba perduoti kam nors, kad išsakytų savo nuomonę, arba spęstų, arba diskusijose va tai yra argumentas“ (3)</p>	5
	Žmonės, rinkėjai	<p>„informacijos šaltinis irgi labai svarbus yra žmonės“ (2)</p> <p>„Nors net aš perskaitau tokius laiškus, kuriuos pasirašo – ”mūsų daug“ (7)</p>	2
	Bibliotekos	<p>„Ir, žinoma, biblioteka, ta didžioji biblioteka ir mažoji biblioteka. Čia, iš jų, o jėzusmarija, ten iš jų, pavarčius mano užklaudas, tai koks yra diapazonas prašymų“ (3)</p>	1
	Internetas	<p>„informacija internetinė yra gyvesnė“ (1)</p> <p>„Dabar plus dar visada yra varžybos su Vikipedija ir Googlu“, „žinoma, Vikipedija, paprašau penkiom kalbom: lietuviškai, rusiškai, lenkiškai, vokiškai ir angliškai“ (3)</p> <p>„lendi į Internetą ir ieškai“ (2)</p> <p>„viešai prieinami pasauliniai, na nežinau, informacijos kanalai. Ta prasme Internetė šiandien per Google gali viską susirasti, absoliučiai viską, ko tau reikia“ (6)</p> <p>„internetas tam yra geras pagalbininkas šiais laikais“ (5)</p>	5

(2) Seimo narių taikomos informacijos ieškos strategijos

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	N
1	2	3	4
Ieško patys savo jėgomis	Savo užrašuose, archyvuose, segtuvuose	„kokiose tai papkėse, viskas šitas yra“(3) „va, matot, kokie kalnai<...> Renku informaciją pagal tam tikras temas“(1) „Popierinėj versijoje aš labai vizualiai prisimenu, ką įdėjau, kur ir yra temos, kur, tai visados reikia labai staigiai kažkokių duomenų, tyrimų, viską aš galiu išsitraukti iš savo papkės, užrašų“(7) „man užtenka išsitraukti papkę, kurioje parašyta „Socialinio draudimo reforma“ ir surandu ten pasisakymus ir siūlymus“(7)	3
	Spausdintiniuose šaltiniuose	„Imiesi, reiškia, spausdintą informaciją, spausdintinę“(1) „kiek pats skaitai, kiek domiesi, kiek knygų skaitai, kiek, kiek tam laiko praleidi, pasiruošimui“(2) „Va ten už uždarytų durų yra visų Seimų istorija, biografinės knygos, istorinės knygos ir taip toliau. Kai ką nors reikia rasti, reiškia, arba ten, arba ten aš vis tiek kažką turiu.“; (3) „Tai, jeigu reikia kokį nors dalyką man analizuot, aš pasiimu vieną iš šitų tomų ir randu, arba čia randu kokią tai knygą apie kažkurios tai šalies patyrimą“; „Ir dabar ieškau to kas pirmiausia, kas lengviausia prieinama“(3) „reikia spaudos daug skaityti“(4)	4
	Internete	„savaitgaliai ir visa kita, tie skaitymai internetiniai ar kokie kiti, tai būtent tam ir skiriam“(1) „pats ieškai tos informacijos, nes jeigu reikia susiformuot savo nuomonę, tai lendi į Internetą ir ieškai“(2) „internete daug skaityti“(4) „Iš šitos „dėžutės“ daug ką galima pasisemt“(8) „Internete šiandien per Google gali viską susirasti, absoliučiai viską, ko tau reikia, nebereikia prašyti atskiro departamento, kad tau rastų informaciją apie vieną, ar kitą dalyką“(6) „internetas tam yra geras pagalbininkas šiais laikais“(5)	6
	Šaltinių nenurodo	„Jeigu reikia skubiai jos, tai ir pats bandai“(5) „Jeigu kyla klausimas, nežinau, tarkim pilietybės ten klausimas, tai ir ieškasi informacijos pats“(6) „daug kur ir pačiam tenka pasėdėti“(8)	3
	Kreipiasi į vykdomosios valdžios institucijas	„iš ministerijos <...> netgi sakyčiau, tai reikia kankint juos, versti duoti tą informaciją“(1) „išoriniai, na čia tai kai reikia paprašai ir viskas. Čia einama ir oficialiai, sakysim, ten frakcija kreipiasi, ar kas kita. Na, kai reikia, aš ir pats prašau, yra ir telefonas, ir kaip sakant užganėdina, nėra problema“(3) „jeigu prašai informacijos, sakykim, iš vyriausybinių organizacijų, ar iš kitų. Jeigu, čia jau galima turbūt kalbėti apie piktybiškumą, kai negauni tos informacijos <...> gaunasi toks biurokratinis susirašinėjimas tam, kad nesuteikti tos informacijos“(5) „vyriausybiniame lygmenyje kuo toliau, tuo labiau teisėkūra tarsi eina į konspiraciją ir nuo informacijos neteikimo aš sakyčiau, netgi kitą kartą yra pereinam į informacijos slėpimą“(9)	4

1	2	3	4
	Klausia kolegų, pažįstamų	„jeigu tu kažką girdėjai apie vieną, kitą, ir tada tu jo nuomonės paklausi, iš tikrųjų <...> Pažintys svarbios informacijos prasme, kad jie gali tau pasakyti apie praktiką, pakonsultuoti ir panašiai“(5)	1
	Susitikimuose	„važinėju po, po įvairias įstaigas, organizacijas, stengiuosi turėt kuo daugiau susitikimų, kad gauti tam tikrą informaciją“(7)	1
	Kreipiasi į universitetus, draugijas	„kartais ir asmeniškai paklausiam, na, institucijų, pavyzdžiui, universitetų, galbūt teisininkų draugijose, jeigu tai yra teisinis klausimas“(9)	1
Paveda kitiems surinkti reikiamą informaciją	Paveda surinkti informaciją padėjėjams-sekretoriams	<p>„Labai dažnai padėjėjai tuo užsiima <...> koncentruotais klausimais taip, labai dažnai prašau padėjėjų tam tikru klausimu kad papildytų“(1)</p> <p>„Panų prašau, kad jos ieškotų“(3)</p> <p>„Jei tai yra tavo kažkoks sumanymas kažką padaryti, kažkokį naują įstatymo projektą, tai tam yra aišku, ir tavo žmonės, tavo biuras, tavo padėjėjai tam padeda“(5)</p> <p>„prašau padėjėjos surasti, būtent konkrečiu klausimu susijusios informacijos. Tai – kokie buvo įstatymai, kaip jie keitėsi, kas kitose šalyse nuveikta“(6)</p> <p>„tik labai atskirais atvejais, kai aš noriu paruošt daryt pranešimą jau tokį išsamesnį, tai aš paprašau padėjėjų parinkti informaciją ta tema, ta tema, kažkokių duomenų pasinaudojant įvairia statistika, Statistikos departamento duomenim, dar kokia sukaupta medžiaga, kad, na, būtų šviežiausia informacija“(7)</p> <p>„Dažnai vieną iš tų sunkesnių informacijos rinkimo darbų atlieka mano teisininkas padėjėjas, kuris antrą kadenciją dirbam kartu ir jis tokius visokiausius, bet tai, aišku, jis kreipiasi ir į tą jūsų Informacinių technologijų skyrių ir dar – kaip jis čia vadinasi – Parlamentinių tyrimų irgi“(8)</p>	6
	Paveda surengti klausymus	<p>„man teko dirbti intensyviai pabaigoj metų dėl to Vartojimo kredito įstatymo ir net iš tų asocijuotų, suinteresuotų struktūrų – įmonių, kurios užsiiminėja tais kreditais – kadangi mes darėme kelis raundus, kelis posėdžius, penkis minimum posėdžius klausymų, tai jau per patį pirmą, aš paprašiau, tarkim, kokia jūsų praktika, kaip jūs taikote, ir kaip, jeigu galima išsklotinė, kaip, iš ko susideda tas visas, ta kaina kredito ir panašiai, nes norint tuos dalykus suvokti, reikia bent jau tą informaciją turėti“(5)</p> <p>„rengiant tam tikrą projektą, kartais būna taip, jog nuomonės išsiskiria <...> Jeigu kiti kolegos, na, turi panašias iniciatyvas, tai vėl gi tu naudojiesi tokiais, na, materialiais resursais ir tu naudojiesi formaliais resursais. Tai dažniausiai ką mes prašome padaryti - štai nauja redakcija vėl gi buvo pateikta dėl asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo pataisų, tai mes prašėme, kad tiesiog būtų padaryti klausymai pagrindiniame komitete. <...> į procesą įsijungia tada suinteresuotos institucijos, na pakankamai nauji klausimai, jie yra dar kartą išsamiai įvertinami ir, žinoma, kad jau vien formaliai atliekant tokią procedūrą, informacijos padaugėja“(9)</p>	2

1	2	3	4
	Kreipiasi į Parlamentinių tyrimų departamentą, atskirus jo padalinius	<p>„tie vat Parlamentiniai tyrimai, ar ne, užduodi klausimą“ (1)</p> <p>„Mums teko ne kartą, reiškia, pasitelkti jų jėgas ir jie mums padėjo išspręsti visus šituos dalykus“ (2)</p> <p>„jeigu man ko trūksta, aš visada prašau jūsiškių“ (3)</p> <p>„biblioteka, tai yra skaitykla“; „čia man pagalba tikrai reikalinga didžiulė, nes moterys yra labai stropios ir visada pasako, kas yra, ko nėra, kas yra čia, ką galima gauti kur nors kitur“ (3)</p> <p>„labai smagu čia Seime turim tokią pagalbą, kur gali kokių nors klausimų paklausti, kur ne tu pats, o kitas tau surenka kas yra pasiekama, susintetina ir tu jau gauni jau sintetinį variantą, kur apibendrinimai jau yra ir jeigu tu kažkur jau abejoji, jau gali tikrą šaltinį pats pasitikrinti“ (4)</p> <p>„Aišku, dažniausiai jums užduodami klausimai, jūsų Seimo tam padaliniui <...> pavyzdžiui, neseniai buvo priimtas vartojimo kreditų įstatymas, ir vėl, tai irgi buvo turbūt ne vienas, žinau, kad buvo ne vienas užklaudas, tiek pavieniai Seimo nariai tiek ir komitetas tokias užklaudas duodavo“ (5)</p> <p>„Parlamentinių tyrimų departamento tada kartais, kartais prašau atlikt vienokią ar kitokią tiesiog analizę, kas yra tuo klausimu žinoma ir kas nuveikta“ (6)</p> <p>„ Tai, ką man reikia, jeigu reikia tai su kažkokiu laiko intervalu užsakymą reikia padaryt, bet tai, ką padaro Informac. skyrius, sakykim, surūšiuoja pagal Baltijos šalis, pagal sritis, pagal rūšis, apžvalgos, viskas yra“ (7)</p> <p>„ jis kreipiasi ir į tą <...> kaip jis čia vadinasi – Parlamentinių tyrimų irgi“; „Kiek teko kreiptis, visada gaunu laiku ir tinkamoj formoj atsakymą“ (8)</p> <p>„kreipiantis į Parlamentinių tyrimų departamentą <...> tai informacija yra pakankamai ateinanti greitai“; „Jeigu tu moki planuoti laiką, tai per savaitę, porą savaičių tu gauni pakankamai išsamius lyginamuosius vertinimus“ (9)</p>	9
	Kreipiasi į kitus Seimo kanceliarijos padalinius	<p>„reikia europinių dalykų – Europos, reiškia, biuras“ (2)</p> <p>„ pakalbėjus su vieno, ar kito padalinio atstovu, ten, gal tu žinai, kaip ir kaip, nes vis tiek ir Teisės departamente gi dirba specialistai, kiekvienas savo srity, ir ateini pasitarti tarkim pas juos, nes žinai, kad štai, netgi tai yra vienas iš tokių kelių, kurie tikrai padeda“ (5)</p> <p>„paprastai, kad, na, yra komitete patarėjai, jeigu dirbam kartu prie to projekto“ (5)</p> <p>„jis kreipiasi ir į tą jūsų Informacinių technologijų skyrių“ (8)</p> <p>„kitą kartą kreipiantis, pavyzdžiui, į kito komiteto biurą, į pavyzdžiui, komisijų sekretoriata, tai informacija yra pakankamai ateinanti greitai“ (9)</p>	5
	Kreipiasi per frakciją	„išoriniai, na čia tai kai reikia paprašai ir viskas. Čia einama ir oficialiai, sakysim, ten frakcija kreipiasi“ (3)	1
Neieško	Neturi laiko	<p>„bėgi paskui traukinį“ (6)</p> <p>„laikas, čia laiko reikia. Laikas riboja viską, pilną informaciją“ (2)</p> <p>„kita vertus gi nėra laiko kiekvienam klausimui disertacijos medžiagą kaupti“ (3)</p> <p>„Reikia laiko, mes gyvenam kitu laiko visiškai režimu, esam pasiklydę laike tokiam skaitmeniniam ir tiesiog tu turi rasti laiko, kad informaciją surastum, suieškotum, apdorotum ir tada panaudotum.“ (6)</p>	3

1	2	3	3
	Pakanka to, kas savaime pasiekia	„Kad aš užsiimčiau, pastaruoju metu aš neatsimenu, kada aš buvau užsiėmęs gilinimosi ir kažkokios informacijos ieškojimu specialiai. Na, vėl gi sakau, einamoji tokia informacija, jos ir taip užtenka“ (6)	1
	Žinoma sritis, viskas atmintinai žinoma	„specialiai kažkokių didelių paieškų toje srityje, kurioje dirbu, man nereikia“ (7)	1
	Politikuoti galima neturint informacijos	„Kartais žmonės paviršutiniškai labai nesigilina į reikalo esmę ir bando politikuoti. Va čia yra blogiausias dalykas. Neturėdami pilnos informacijos“ (2)	1

(3) Seimo narių elgsena sprendimų priėmimo procese neturint sprendimo priėmimui reikalingos informacijos

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	N
1	2	3	4
Situacijos, kai neturi reikalingos informacijos	Tokios situacijos vyrauja	„Tikrai tokių situacijų pasitaiko ir jos vyrauja tokios situacijos. Manau irgi aš nebūsiu išimtis, kiekvienu klausimu įsigilint neįmanoma fiziškai į tuos įstatymus, kuriuos priimam per dieną“ (6)	1
	Kartais pasitaiko tokių situacijų	„žinoma, kad būna, nes būna klausimų, kurie netikėtai atsiranda darbotvarkėse ir net ten iš vakaro, sakykim, pasikaičius preliminarai sudarytą darbotvarkę dar iš ryto būna visokių „malonių“ netikėtumų“ (9) „kartais apskritai nei vienas Seimo narys tos informacijos neturi, nespėja paprašyti, paklausti <...> O neturi niekas dėl to, jog nebuvo laiko jos paprašyti ir ją gauti“ (9)	2
Elgsena neturint sprendimui reikalingos informacijos	Remiasi frakcijos nuomone, sprendimais	„visą darbotvarkę peržiūrime frakcijos posėdyje. Kiekvienas savo, atsakingas už savo sritį pristato – yra tas, tas, tas, santrauką - turime ekspertus, savo ekspertai<...> jis savo nuomonę pasako, pasako žmogus, kuris atsakingas už tą, kaip aš, pavyzdžiui, švietimo klausimus, aš pasakau, po to: „Balsuosim taip, sutinkate?“ Sutinka, tai sutinka, pliusiukas, balsuosim, mes tą palaikom“ (2) „paprastai mes tam tikrais klausimais, nesakau, kad absoliučiai visais, turime suderintą nuomonę ir pagal tai aš stengiuosi ir elgtis. <...> Mūsųose yra, aš laikau, kad yra pakankamai demokratiška tvarka. Jeigu nubalsuojame, kad tam tikru klausimu reikia balsuoti va taip arba už, tai visi turi taip daryti, bet jeigu kuris kaip Konstitucijoje parašyta pagal savo sąžinę, jeigu giliai įsitinęs, kad jis negali balsuoti už arba balsuoti prieš, tai jis turėtų nedalyvauti“ (3) „Politiniai sprendimai Seime priimami frakcijose ir jeigu frakcija yra apsisprendusi vienaip ar kitaip tada jau reikia vadovautis daugiau mažiau ta kryptimi“ (6) „frakcijos bendra nuomonė, partijos kolegų nuomonė padeda kartais rasti teisingesnį sprendimą“ (6) „prieš kiekvieną plenarinį posėdį vyksta frakcijos posėdžiai ir aptariama darbotvarkė, aptariama netgi į priekį darbotvarkė <...> tai visada frakcijose sėdi referentai, sėdi tie, kurie gali atsakyti tuos klausimus, be to aš manau normaliose frakcijose, mūsų aštuoniolika žmonių frakcija, tai yra įvairių sričių, ir teisininkai keli yra, tai, jeigu teisės	4

		klausimais, ekonomikos klausimais taip pat turim stiprių, tai visuomet pasikliauji tų savo kolegų nuomone... Tų profesionalų, kurie būtent toje srityje yra profesionalai <...> neini kaip ožys į vartus žiūrėdamas, kad nežinai apie ką bus tas įstatymas jeigu ir nesi tos srities profesionalas“(8)	
Remiasi komiteto nuomone		„Jeigu nėra bendros frakcijos nuomonės, ar jinai nežinoma, ar tiesiog frakcijai nesvarbus tas klausimas, einamieji kažkokie, techniniai klausimai, tai, žinoma, tada pasikliaujam komiteto nuomone, komisijos, komiteto nuomone, tai vis tiek kolegos, kurie toj srity gilinasi, ratas toksai, ir ten daugiau mažiau irgi ta nuomonė susividurkina, protingesnė negu galėtų būti atskiro Seimo nario“(6)	1
Remiasi partijos programa		„Nors juokingai skamba, bet mes, mūsų bosas <...> liepė, į programą visą laiką pasižiūrėkit. Bus nepatogu, jeigu mes priimsim ir prieštaraus mūsų programai. Mes laikomės, mes iš tikrųjų savo programos laikomės“(2)	1
Remiasi kolegų patarimais, kolegų argumentavimu posėdžių salėje		„dažnai tai taip, be jokios abejonės. Nes jie irgi kaupia tą informaciją ir kuomet pasišneki su tais, kurie matai, kad valdo situaciją ir turi kažką tai“(1) „Ir jeigu aš nedalyvavau kokiam tai posėdyje ar pasitarime, aš paklausiu, kadangi už nugaros kaip tik <...> arba šalia profesorė <...>, aš jų klausiu – tai kaip čia mes balsuojam, kad mes balsuotume vienodai“; „Tai žodžiu, kolegų patarimų aš klausau. Aš laikau, kad visi lygūs, o didžioji dalis tikrai už mane gudresni arba labiau išmanantys“(3) „kartais negali visko aprėpti ir pasižiūri į kolegas, bet tada žiūri ir klausi tų, kuriais tu pasitiki, kurie žinai, kad greičiausiai tuo klausimu tokį darbą jau yra atlikę“(4) „kolegų patarimas yra svarbus, ypač kolegų, kurie dirba toj srity. Na mes visi dirbam kiekvienas profilinei komitete kažkuriam <...> todėl tas kolegų patarimas arba kolegų žinios praverčia, jais turi pasikliauti <...> tas srautas yra didelis, ir tą įsisavinti kartais trūksta ir laiko, todėl pasikliovimas kitais yra labai svarbus“(5) „tenka pasikliauti iš tiesų kolegomis, bet skirtingais, vadinkim, pjūviais“(6) „Žmonės, kurie, kurie tą klausimą, tarkim, gerai išanalizavę, žino, dirba toj srity, tai jų patarimais, jų nuomone aš linkęs labiau galbūt vadovautis negu kaip informacija kaipo tokia – atsiūsta ar rasta, ar tiesiog kažkur parašyta“(6) „yra sritys, kurių tu nieko nežinai <...> tada tu turi pasikliauti <...> ką tu pagavai, savo kolegų, kurie kuruoja tą klausimą. Jeigu kantrus esi, išklausai argumentus kolegų ir už, ir prieš posėdžių salėj“(7) „tas kolegialus veikimas yra dažniau tada, kai yra priimami formalūs sprendimai, ne iš tiesų tarp materialių sprendimų yra labai daug formalių: balsavimai dėl pertraukų, perbalsavimai, pakartotiniai balsavimai, sakykime taip, klausimų įtraukimas į darbotvarę, išbraukimas iš darbotvarkės, darbotvarkės tvirtinimas. Tai vat, visuose tuose formaliuose klausimuose, kurie neturi esmės arba ryšio tiesiogiai su konkreto teisės akto priėmimu, veikla yra paprastai kolegiali“(9) „mes kartais ir dalinamės jūsų informacija, nors ji ir yra skelbiama, bet mes dar kartą papildomai persiunčiam per Seimo narių paštų dėžutes prieš aktualaus klausimo svarstymą, kitą kartą ir išryškiname svarbesnius aspektus,	8

		bet kartais būna taip, kad tos informacijos neturi niekas“(9)	
	Pasikliauja savo logika, patirtimi	„domėtis reikia <...> pastoviai, plačiau ir galbūt sekti tam tikrą įvykių logiką“(1) „Tu turi turėti kiekvienu klausimu savo suvokimą, būti įsitikinusi, kad tas sprendimas yra teisingas“(4) „Gyvenimiškoji patirtis padeda“(5) „yra sričių, kur aš tikrai abejoju, tai aš stengiuosi pirmiausia suspėti posėdžio metu žvilgtelti į ta temą, ką mes ten svarstom, ne taip, kad man ten pasakys Birutė, ar ten Petras į ausį – šitaip reikia balsuoti, tik šitaip – man pasidaro įdomu, kodėl šitaip, tada perskaitai vieną, paskui dar kitą, tada paklausai, ir tada kartais aš priimu sprendimus ne visiškai tokius kaip mano kolegos“(7)	4
	Intuicija	„daug dalykų sapnuoji ir iš ryto jau atsikeli turėdamas atsakymus į kai kuriuos klausimus, net nelabai suvokęs, kaip kažkokiu būdu smegenys ten viską sudėliojo, atliko tą juodą darbą ir tau jau padėjo, reiškia, atsikėlus jau tam tikrą atsakymą“(4) „Intuicija visais atvejais veikia <...> viena dalis intuicijos, sudedamoji dalis, reiškia, kažkiek įgimtas jausmas, kažkiek, bet tai ne šimtu procentų, o visa kita yra plius žinios sukauptos, tavo turimos, reiškia, gautos, sukaupta patirtis“(5) „intuicija, kartais galbūt net nesuvoki, galbūt dėl ko nors kitko turi intuiciją, kad nereikia priimt, bet po kiek tai laiko išryškėja, kad visiškai tu buvai teisus ir atėjo, na, dar tokiu aspektu, kuriuo tu net negalėjai pagalvoti. Bet čia jau galbūt patirties klausimas“(7)	3
	Nusišalina nuo sprendimo priėmimo	„jeigu tai yra visiškai nežinomi klausimai ir nėra kada ir kaip paklausti informacijos apie juos, aš tiesiog nedalyvauju balsavime. Nes, na, neturiu kito būdo, kaip reaguoti į pateiktą pasiūlymą arba į klausimo esmę“(9)	1
	Interesų grupių, socialinių partnerių, dalyvaujančių klausimo svarstyme argumentais	„valstybinės institucijos mažai remiasi tų socialinių partnerių, socialinių ekonominių partnerių, pasakyčiau, tokia protinga informacija. Jie dažnai yra tik apskritų stalų dalyviai, bet mažiau galbūt įtakoja jų formuluotes, mūsų sprendimus, tai aš šitą pripažindamas, stengiuosi vis dėlto suprasti<...> Ir kiekviena jų informacija tikrai yra įdomi ir labai naudinga“(1) „yra sritys, kurių tu nieko nežinai arba, na, tik aplamai, tada tu turi pasikliauti kažkokiais lobistų laiškais“(7)	2
Nepasitaikė situacijų, kad neturėtų informacijos	Visada turi tam tikros informacijos	„bent neatsimenu atvejų, kad aš vis tiek nebūčiau ko nors radęs arba nebūčiau turėjęs tam tikro vaizdo, jeigu, sakysim, ne disertacijos, ne kompiuterio gilių žinių tuo klausimu“(3) „taip, kad visai neturėtum informacijos, nebūna“(4)	2
	Informacija yra galvoje, institucinė atmintis	„Pirmiausia čia yra informacija. Per kelis dešimtmečius sukauptą“(3) „nes trisdešimt metų esu politikoj, tai vis tiek tos informacijos yra pridėta į atmintį tiek, kad tik sugebėk ją visa pasinaudoti“(4) „yra sritys, kur tu neblogai žinai“, „ko gero vienam komitete niekas taip ilgai nedirbo, kiek aš <...> Tai man lengviau, nes aš prisimenu, kas buvo devyniasdešimt šešiais, devyniasdešimt aštuntais, dutūkstantaisiais, du tūkstančiai pirmisiais, žmonės užmiršta, aš tai negaliu užmiršt, nes mes vėl grįžtam prie tų pačių diskusijų“(7)	3

(4) Seimo narių požiūris į ieškos problemas, kliūtis, informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybes (N=9)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	N
1	2	3	4
Bendro pobūdžio kliūtys	Laikas	<p>„Laikas, čia laiko reikia. Laikas riboja viską, pilną informaciją“(2)</p> <p>„kita vertus gi nėra laiko kiekvienam klausimui disertacijos medžiagą kaupti“(3)</p> <p>„reikia daug televizorių, turiu omeny, daug informacinių programų, reikia spaudos daug skaityti, internete daug skaityti, visa tai yra laikas“(4)</p> <p>„Laikas gauti tą informaciją ir laikas įsisavinti tą informaciją paskui“(5)</p> <p>„Reikia laiko, mes gyvenam kitu laiko visiškai režimu, esam pasiklydę laike tokiame skaitmeniniame ir tiesiog tu turi rasti laiko, kad informaciją surastum, suieškotum, apdorotum ir tada panaudotum. O jos pačios egzistavimo trūkumo kažkaip aš pats nemanau, kad jis yra“(6)</p> <p>„pirmiausia laiko, nes čia tikrai piliečiams, kurie nesidomi Seimo nario darbu atrodo, kad Seimo nariai nieko nedaro, bet jeigu tu bent kiek dirbi tai, ką reikia, tai, ko prašo žmonės, tai to laiko nelieka tiek daug ir aš manau, kad būtent ne informacijos kiekis, ne informacijos kokybė, ne informacijos prieinamumas, o būtent laiko trūkumas neleidžia turbūt gaut paskutines, labai kvalifikuotas, labai paruoštas“(7)</p> <p>„kartais apskritai nei vienas Seimo narys tos informacijos neturi, nespėja paprašyti, paklausti <...> O neturi niekas dėl to, jog nebuvo laiko jos paprašyti ir ją gauti“(9)</p>	7
	Glausti įstatymų leidybos terminai	<p>„Viena iš pagrindinių kliūčių būna laikas, nes tas laikas duotas svarstymui iš tiesų yra trumpas. Tada mes kreipiamės į jūsų departamentą, prašydami ir, aišku, nurodydami, tada gauname informaciją, kad tikrai per trumpas laikas, nes nespėjame, kad yra užkrauti darbu ir panašiai“(5)</p> <p>„kiekvienam klausimui išsigilinti neįmanoma fiziškai į tuos įstatymus, kuriuos priimam per dieną. Juk jų yra labai daug ir jie turi ne tik tai, kas yra parašyta, bet ir turi daug niuansų, turi didelę istoriją ir su tuo susijusius kitus dalykus, taip kad rimtai pasiruošti ir išanalizuoti kiekvieną klausimą fiziškai neįmanoma per duotą laiko tarpą“(6)</p> <p>„Aš manau, kad tai yra laiko faktorius, nes viskas kitą kartą vyksta pakankamai greitai. Ir, jeigu tai netgi yra ne tavo iniciatyvos, kurios anksčiau ar vėliau figūruoja darbotvarkėje, tai pasiruošti joms kartais tiesiog pritrūksta laiko, kad jas galima būtų plačiau įvertinti, apie jas būtų galima, nu sakykime taip, turiningai padiskutuoti“(9)</p>	3
	Didelis Seimo nario darbo krūvis	<p>„krūvis yra didžiulis <...> ne viską Seimo narys gali suspėti, nes kada aš išeinu į įvairius susitikimus arba įvairias konferencijas ar dirbu plenarinių posėdžių salėje arba dirbu komitetuose, aš tuo momentu taigi neturiu laiko, kada domėtis, o srautas dabar ant tiek yra viskas, dinamika yra, kad vis nauja informacija ateina“(2)</p>	3

1	2	3	4
		<p>„ ta veikla tokia, kad tu tiesiog bėgi, viskas vyksta bėgte ir, na, sąlyginai aišku, tu čia vienu klausimu, čia kitu, čia trečiu ir paskui žinai, kad tau reikės išeit ir vėl tu perbėgsi užsiiminėt kitu klausimu, todėl paskui atsiranda pavojus, kad, na, tas klausimas lieka neišspręstas, neužbaigtas ir panašiai“(5)</p> <p>„sakau, akis praradau naktim skaitydama, nes tikrai turėjau gerą regėjimą“(8)</p> <p>„Mažai, mažai to laiko belieka. Nu dar reikia, sakau, renginiuose dalyvauti. Savaitgaliai dažnai“(8)</p>	4
	<p>Informacijos valdymo, darbo organizavimo, darbo kompiuteriu įgūdžių stoka</p>	<p>„Yra jau tų technologijų - ir Oracle, ir Google, ir kiti, kur padeda tau. Bet dar tai nėra visiškai paprasta. Norint tuo naudotis irgi reikia specialiųjų įgūdžių, specialių mokslų ir tai atima nemažai laiko“(4)</p> <p>„aš pats susirandu tuos šaltinius, bet aš jaučiu, kad kolegos tai „plaukioja“(1)</p> <p>„kaip tam tikrą priekaištą aš sau galiu pasakyti, kad nepakankamai, sakysim, vat tom elektroninėm arba kompiuterinėm priemonėm naudojuosi“(3)</p> <p>„bet pagrindinis dalykas yra, reikia žinot, ko tu nori, nes jeigu formuluoji nevykusiai, gausi nevykusį atsakymą. Tai čia yra sena tiesa visa tai. Tada reikia tiksliai pasakyti, ko tau reikia ir per kokį laiką reikia“(3)</p> <p>„Tai, kaip suformuluoji klausimą, ko tau reikia, tokią informaciją ir gauni. Tai dažnai būna ne tas, kuris surenka ir apibendrina, bet tas, kuris formuluoja klausimą. Reik išmokti teisingai formuluoti klausimą, kad tas, kuris rinks informaciją suprastų, ko tau iš tikro reikia. Tas irgi yra menas, bet aš žinau jūsų darbą, kartais gaunate tokį klausimą, kad negali suprasti, ko gi žmogus iš tikro nori“(4)</p>	4
<p>Institucinės, darbo organizavimo, Seimo informacinio aptarnavimo problemos</p>	<p>Trūksta informacijos šaltinių</p>	<p>„kanceliarijos viduje irgi riboti šaltiniai naudojami“(1)</p>	1
	<p>Trūksta operatyvumo</p>	<p>„netgi operatyvumo prasme tos tarkime“(1)</p>	1
	<p>Trūksta orientacijos į individualius poreikius</p>	<p>„Nesiūsti jiems jau visko ištisai ir tuo neaiškinti, kad jūs turite daug informacijos. Sakau, ta informacija yra bevertė dažnai, nes pasikartoja, mažai įdomi, informatyvi ir taip toliau“(1)</p> <p>„aš net nežinau, kiek tai yra prasminga, kai tam tikros institucijos užsiima pačios informacijos kaupimu, tarkim, apdorojimu ir pateikimu, kai yra viešai prieinami pasauliniai, na nežinau, informacijos kanalai. Ta prasme Internetė šiandien per Google gali viską susirasti, absoliučiai viską, ko tau reikia, nebereikia prašyti atskiro departamento, kad tau rastų informaciją apie vieną, ar kitą dalyką“(6)</p>	2
	<p>Nepakankama kompetencija</p>	<p>„galbūt yra, kalbiniai barjerai“(1)</p> <p>„tie vat parlamentiniai tyrimai, ar ne, užduodi klausimą, o gauni dviejų trijų valstybių patirtį. Nu, nebūtinai tų valstybių, kurios, kuri turėtų būt atspindėta, nebūtinai yra geriausia ir nežinai, kodėl tų trijų ar keturių“(1)</p> <p>„Kvalifikuotą teisininką pasikviesti čia į Seimą su tokiu atlyginimu yra beveik neįmanoma, nes kam jam to reikia, jis gali trigubai daugiau uždirbti dirbdamas advokatu ar</p>	3

1	2	3	4
		<p>koki nors kitą teisinį darbą, kuris bus ramus, nuoseklus, o čia to nėra. Čia kartais reikia labai sudėtingų klausimų išvadą parašyti per tris valandas, kartais dar greičiau. Nėra to laiko ramiai viską susirinkti, išanalizuoti. Tu turi tą padaryti greit. Vadinasi tavo patirtis, išprusimas ir žinojimas jau turi būti keliom pakopom aukščiau už eilinį teisininką kokioj nors siauroj srity. Tai vat, kai šito trūksta, tai vat kartais pasiduodama konjunktūrai“(4)</p> <p>„patarėjų visokių yra, kaip ir visokių žmonių. Yra labai gerų patarėjų, kurie tikrai labai gerai išmano darbą, bet yra ir diletantų“(2)</p>	
	Netenkina informacijos produktų kokybė	<p>„net ir informacinės pažymos galėtų būt struktūrizuojamos galbūt kitaip ir aiškiau rašomos.Tarp kitko dėstymo prasme, tekstinio dėstymo prasme aš tikrai turiu kai kada pastabų“(1);</p> <p>„Pas mus dažnai būna nuo pradžios iki pabaigos surašytas tekstas, be jokių tarpų, be jokių išvadų, galbūt žmonės nemoka parengti tų išvadų. Bet, sakau, skaityti tokį, nagrinėti tekstą yra dvigubai sunkiau. Tau reikia viską pačiam padaryti“(1)</p> <p>„Teisės departamentas yra įdomi institucija. Va šita institucija pakankamai dažnai, lyginant su visais kitais, aš būnu nepatenkintas <...> jų teisinė išvada kartais būna na tiesiog konjunktūrinė. Susiduriam su tuo. Tai nėra teisinė išvada, tai yra pataikavimas kažkieno nuomonei, ir kartai, na tiesiog toks neprofesionalus, kad man, nu, gėda tiesiog būna, ir esu ne kartą kėlęs klausimą dėl jų peratestavimo. Vat šitam skyriuje palaipsniui vyko degradacija“(4)</p>	2
	Riboti administraciniai, žmogiškieji ištekliai	<p>„Galbūt administraciniai resursai yra riboti, galbūt yra kitų priežasčių tą nulemiančių, darbuotojų skaičius yra mažas, nes informacijos departamente turi dirbt labai daug žmonių, ypač tokiose institucijose kaip Seimas, labai daug“(1)</p> <p>„žmogiškieji resursai. Tai tiesiog na tas mūsų kaip čia visa komanda nėra tokia didelė, ir pats vienas visko tikrai neaprepsi“(6)</p>	2
	Sklandos problemos	<p>„informacijos, jinau yra, bet kaip pasakyti, turi daeiti iki Seimo nario, iki kiekvieno Seimo nario, tada gali, galbūt lengviau priimti tam tikrus sprendimus (2)</p>	1
	Kanceliarijos darbo organizavimo trūkumai	<p>„Štai mes komitete turėjome susitikimą su vieno universiteto dekane naujaja ir yra pasirašyta bendradarbiavimo sutartis, ir tos sutarties įgyvendinimo mechanizmas, nu, niekaip nenustatytas Seimo kanceliarijoj. Ir gaunasi, kad jie pateikia mums krūvą savo išvadų, ekspertinių išvadų, o sutarty yra numatytas apmokėjimas“(5)</p>	1
	Informacijos technologijų trūkumai	<p>„norėusi truputėlį geresnio techninio funkcionalumo darbo vietoje <...> nes veiksmas rutuliojasi kartais labai sparčiai, tam kad pereiti iš vieno lango į kitą, atsidaryti reiškiasi tuos režimus, kartais būna taip, kad kažkodėl užtrunka minutę, pusantrų dar jeigu ten yra aktyvavimaisi kokie nors kortelės papildomi, tai na tiesiog sakykime, ta windows'inė schema ne visuomet gerai veikia. Bet tiktai tiek“(9)</p>	1

1	2	3	4
Nėra jokių informacinio aptarnavimo problemų	Informacijos šaltinių pakanka	„informacijos tikrai užtenka visiškai“; „Sakau, jūsų srautas informacinis, jūs čia, tas Seimas visas dirba normaliai, čia mes gaunam visko, čia neturim jokių pretenzijų“(2).	1
	Informacinis aptarnavimas organizuotas gerai	„Čia visa ta sistema puikiai dirba“(2) „ypatingų kliuvinių nėra, nes pirma, kaip sakiau viskas yra galvoj, pirmas punktas, antras dalykas – viskas yra po ranka, trečia – yra va štai mano simpatijos, kurios <...>ką nori tuoj pat ištraukia, suranda, patikslina, jeigu reikia, susiskambina ir taip toliau. Toliau – jūsų visas skyrius, toliau biblioteka, tai yra skaitykla ir biblioteka. Tai tiktai dirbk. Žodžiu, aš esu pakankamai patenkintas“(3) „Nesusidūriau su situacija, kad man kažkas kliūtų, kaip Seime tvarkoma informacija“(6) „Aš tikrai neturiu priekaištų. Tai, ką man reikia, jeigu reikia tai su kažkokiu laiko intervalu užsakymą reikia padaryt“(7) „Manau, kad reikia tiktai klausti, domėtis pačiais, visada atsakymą gauni“; „Ir ją užsisakyti visada turime galimybes, tiktai reikia kreiptis, aš manau“(8) „tai mes darome neformaliai kitą kartą. Aš paprašau savo padėjėjos a priori neformaliai tiesiog parodyti vieną kitą parengtą teisės akto projektą dėl formaliųjų reikalavimų, kad tiesiog jau pradėjus oficialų teisės akto projekto kelią, nebūtų tiek daug pakartotinio darbo. Tai tas neformalus procesas jisai irgi vyksta pakankamai neblogai“(9)	6
	Operatyvumas tenkina	„ Tai aš pats tada kaltas, reiškia prisiminiu, kad man reikia kažko, o prisiminiu, likus dešimčiai minučių, tai aš negaliu kaltint, kad man per devynias minutes nespėjo kažko padaryti“(3) „Kiek teko kreiptis, visada gaunu laiku ir tinkamoj formoj atsakymą“ (8) „kreipiantis į Parlamentinių tyrimų departamentą arba kitą kartą kreipiantis, pavyzdžiui, į kito komiteto biurą, į pavyzdžiui, komisijų sekretoriata, tai informacija yra pakankamai ateinanti greitai“(9)	3
	Informacinės sistemos tenkina	„Patogu, ta sistema yra nebloga. Stringa, lėtai šiek tiek veikia tas atsidarymas, galbūt įstatymų projektų, bet ne, viskas gerai, manau, kad nėra problemų“(6) „Jeigu kalbėtume apie teisės aktų paieškos sistemas, įskaitant ir dokumentų bankus, kurie susiję su Europos Sąjungos institucijų priimtais sprendimais, tai didesnių keblumų nekyla“(9)	2
	Informacijos specialistų kompetencija tenkina	„Aš žinau, kad dirba pakankamai kompetentingi ir normaliai žmonės dirbantys. Tas yra, neturėčiau priekaištų“(8) „Komitetų biurų darbuotojai ten yra irgi įvairių specialybių. Jie dauguma teisininkai tikriausia yra. Tai, neturėčiau priekaištų jų darbui <...> tarkim važiuojant į kokią ten tarptautinę konferenciją, kadangi dažniausiai esi, komitetui atstovauji, tai, žinoma, parengia medžiagą visada ir sakau, neturėčiau priekaištų“(8)	1
Informacinės paslaugos tenkina	„ labai smagu čia Seime turim tokią pagalbą, kur gali koku nors klausimu paklausti, kur ne tu pats, o kitas tau surenka kas yra pasiekama, susintetina ir tu jau gauni jau sintetinį variantą, kur apibendrinimai jau yra ir jeigu tu kažkur jau	5	

1	2	3	4
		<p>abejoji, jau gali tikrą šaltinį pats pasitikrinti. Tai sutaupo labai daug laiko.“(4)</p> <p>„Parlamentinių tyrimų departamentas tikrai pasitarnauja, pasitarnauja smarkiai, nes padeda tiesiog „suvirškinti“ tą informaciją, susisteminti ir pateikti apie tam tikrą sritį pakankamai neblogai“(6)</p> <p>„reikia pasidžiaugt, kad Seime yra Informacinis skyrius, kuris labai neblogai paruošia tam tikras apžvalgas ir tai palengvina labai stipriai darbą“, „tai, ką padaro Informac. skyrius, sakykim, surūšiuoja pagal Baltijos šalis, pagal sritis, pagal rūšis, apžvalgos, viskas yra tiktai vėl gi – laiko. Aš negaliu, aš su mielu noru pasižiūriu, vat ekonominę, šiandien aš radau ekonomikos apžvalga, Europos, bet aš neturiu laiko. Dar kažkiek tai pavarčiau, pasižiūrėjau, viską neskaičiau, tik prabėgau kažką, kas įdomu, ai, šitą atsišviečiau ir padėjau – gal prireiks“(7)</p> <p>„ Tiek, kiek aš kreipiausi, tiek, kiek buvo tokių, tarkim, ir dėl tyrimų, ir dėl kitų šalių pavyzdžių ir visa kita, neturėjau, nebuvo jokios problemos, kad ten ar ne laiku, ar kažkaip“(8)</p> <p>„Tiek, kiek man pačiam tenka susidurti na savo iniciatyva rengiamų, keliamų klausimų tinkamu atstovavimu, argumentavimu, tai situacija tikrai yra gera. Jeigu tu moki planuoti laiką, tai per savaitę, porą savaitių tu gauni pakankamai išsamius lyginamuosius vertinimus“(9)</p>	
Tobulintinos sritys ir reikalingi pokyčiai	Seimo narių įtraukimas į informacinio aptarnavimo optimizavimo procesą	„galbūt reikėtų net ir mum patiem galvoti, kaip mes galime pagimdyti tą tendenciją, kaip jinai gali atsirasti. Galbūt trūksta tokių pokalbių, orientavimo, sutarimo, sekimo tam tikrų krypčių ir įdirbio jose, galbūt to reikia, aš nesakau, kad mes esame išnaudoję tuos vidinius, organizacinius kažkokius tai elementus. Na, manau, kad galėtume tą kokybę pagerinti. Bet tikrai yra kur“(1)	1
	Darbuotojų mokymai	„ pačiai Seimo kanceliarijai tam tikrus kursus organizuot, pasikviest žmones, kaip jie rašo pažymas Komisijos arba kitose europinėse institucijose. Ten tiek viskas aišku, ant tiek aiškiai struktūrizuota, nereikia mėtytis po penkis puslapius, žinai, kur rasti, ko tau reikia <...> Aiškiai, pagrindžiamai, su išvadom, su trumpąja dalim, su ilgąja dalim, visko, ko tau reikia ta prasme ir tu pasiimi tą. <...> struktūrizavimo dokumentų prasme mes turime daug daug kur tobulėti“(1)	1
	Informacinio aptarnavimo individualizavimas, specializavimas	„tai turėtų būti individualizuota, taip, tam tikra informacija turi eit visiems vienoda, ar ne, bet Seimo nariai, matyt, turėtų būti labai individualizuoti savo užklausoje ir tai turėtų būti žinoma. Nesiųsti jiems jau visko ištisai ir tuo neaiškinti, kad jūs turite daug informacijos <...> siūlyčiau, kad netgi komitetiniu ar koku kitu pagrindu tikrai turėtų būti labiau specializuota“(1)	1
	Informacijos pateikimo greitis	„Na, žinot, jeigu greitis būtų didesnis, greitis, jeigu tai įmanoma. Pavyzdžiui, informacinių kokių technologijų, Informacinis centras, kaip jis ten vadinasi, kuris teikia informaciją greitai, tai, jeigu sudirbtų, nors jis gerai dirba, kuria greitai atsiųstų – šiandien parašiau, rytoj jau yra, tai tada būtų super viskas“(2) <p>„kiekvienas turbūt norėtų kuo greičiau gauti tą informaciją“(5)</p>	2

1	2	3	4
	Personalo atrankos ir apmokėjimo sistemos tobulinimas	„Seimo teisės departamentą padaryti labai gerai, super gerai apmokamą instituciją Seime tam, kad ten galėtume pakviesti labai aukštos kvalifikacijos teisininkus ir per tą kvalifikaciją jų nebegalėtum pastumti ir patampyti, jie galėtų pakankamai nepriklausomas ir argumentuotas išvadas rašyti, nes čia vien žmogaus vidinio nusistatymo neužtenka <...>. labai sunku būna tą stuburą išlaikyti, nes atlyginimas labai nedidelis, tai tada reikia kažkaip sukstis, ieškot aukso vidurio, kad tu nesėdėtum ten per naktis“(4)	1
	Seimo narių mokymai	„na gal Seimo nariams turėtų būti iš kitos pusės ir paaiškinta, kur ta informacija slepiasi. Man to galbūt nereikia, aš pats susirandu tuos šaltinius, bet aš jaučiu, kad kolegos tai „plaukioja“(1)	1
	Informacinių sistemų tobulinimas	„ galbūt tikrai kartais, na sakykime, būna noras turėti tokį konsoliduotą teisės akto projektą, kuris sakykime vat taip laiptukais šokinėjant per jį duotų, pavyzdžiui, vieno straipsnio skerspjuvį iš karto su visomis jo redakcijomis<...> Tas būtų labai gerai. Aš nežinau, ar yra galimybės techninės ateityje tokį sprendimą techninį įgyvendinti <...> Tai būtų labai didelis pasiekimas“(9) „ norėtuši truputėlį geresnio techninio funkcionalumo darbo vietoje, nes kai tenka tuo pačiu, na, aktyviuoju monitoriumi tuo pačiu metu ir sekti, pavyzdžiui, konsoliduotą tekstą ir sekti na galbūt diskusijų eilę ir drauge, pavyzdžiui sakykime, sekti tą elektroninės darbotvarkės tvarkaraštį su balsavimais, to vieno monitoriaus tarsi yra per maža arba tada norėtuši valdymą monitoriaus turėti patogesni, galbūt iš tiesų tokią standartizuotą klaviatūrą su pele“(9) „kad galima būtų pačiam, nereikėtų net informacinio centro, kažkur įlįsti ir pasiimti pačiam tą visą informaciją būtų gerai. Ten, pavyzdžiui, mes norėjom apie sportą, atsimeni, finansavimą sporto paimti, kokios yra sistemos, kokias viskas. Mes ten turėjom daug ką, bet ten ilgai, sunkiai ėjo“(2)	2
Nereikia jokių pokyčių	Nėra problemų, sistema funkcionuoja, todėl nebūtina jos keisti	„čia nėra problemų. Čia, duok dieve, kad blogiau nebūtų. Todėl kalbėti apie tai, kad čia mes negaunam informacijos ar dar ko nors net neverta. Viskas čia yra gerai su šita vieta. Su informacija viskas čia yra gerai Seime pačiam“(2) „Aš aplamai nežinau, ar kažkas kitaip kalbėtų, bet aš tai esu patenkinta, kad tiek, kiek man reikia tos informacijos, tiek, kiek aš kreipiuosi, visuomet gaunu ir laiku, ir tiksliai“(8) „aš esu pakankamai patenkintas <...> Aš esu konservatyvus žmogus, nors ne konservatorius. Man gerai ir taip. Žinoma, kaip čia pasakius, vat pačiam man reikėtų kai ką išmokti, kad aš nekankinčiau kitų. Bet kita vertus, jeigu aš pats pagal visas formas ieškosiu, tai aš prarasiu laiką. Tam ir yra pagalbininkai, kad jie padėtų“(3)	2
	Tose srityse, kur sistema funkcionuoja gerai, pokyčių nereikia	„Turim labai gerą informacijos analizės skyrių. <...> aš tą skyrių žinau nuo pat Aukščiausios Tarybos ir žinau, kokių buvo sumanymų iš jo dar kažką ten daryti dėl kokių nors politinių aspiracijų ar dar kažko. Ir kai tie, kurie norėjo tą daryti susidūrė tiesiogiai, pamatė, kad nieko geriau jie nesukurs, gali tik blogiau padaryti, nes šitas skyrius neturi jokių politinių aspiracijų, jisai atlieka konkrečią užduotį – surenka ir apibendrina informaciją pateiktu klausimu“(4)	1

INFORMACIJOS NAUDOJIMAS: KOKYBINĖ TURINIO (CONTENT) ANALIZĖ

(1) Informacijos panaudojimo tikslai (N=9)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	N
1	2	3	4
Informacijos naudojimas su Seimo nario darbu tiesiogiai susijusiose srityse	Teisės akto projektų, aiškinamųjų raštų rengimui	„jei darau projektą, tai pasižiūriu, kaip yra, ar iš tikrųjų problema yra įstatyme, ar problema yra, kaip jis veikia, kaip jis įgyvendinamas“(5) „teisės aktų ir pataisų rengimui, darbui komitete. Pirmiausia dirbau Žmogaus teisių, po to – Švietimo ir mokslo komitete. Ten ypatingai reikėjo daug. Dabar esu šitoj kadencijoje Žmogaus teisių komitete. Tai be abejo visą laiką remiamės kažkokiais tai ir Europos Sąjungos aktais ir visokiais“(8) „pirmiausia – teisės aktų projektų aiškinamųjų raštų rengimui, nes aiškinamasis raštas kartais yra net sudėtingesnis kūrinys už teisės akto projektą, ir pagrindimuose, motyvacijose yra kartais būtina, o labai dažnai naudinga, pateikti statistinę, institucinę galbūt informaciją, lyginamuoju aspektu, pateikti informaciją“(9)	3
	Dalyvavimui teisėkūros procese: teisės aktų svarstymas, priėmimas	„tom tiesioginėms siaurosios funkcijom <....> netgi joms reikia tos papildomos informacijos“(1) „priimant įvairius įstatymus“(2) „Informacijos reikia pirmiausia, kad susigaudytum, kas nagrinėjama Seime“(3) „reikalinga ta informacija, kad, na, vis tiek gyvename ne beorėje erdvėje, kad juo labiau įgyvendinant kažkokią tai, galbūt europinę direktyvą pasižiūrėti, kaip kitos šalys elgiasi“(5) „Dažniausiai tai, aišku, įstatymų leidyboj“(7) „Plenariniame posėdy – be abejonės reikia“(8) „Jei nenori sėdėt kvailas ir tenais mirksėt akim, nebūtinai, kad ten nemostaguot toje salėje, bet komitetuose tai labai daug reikia turėt žinių, kad, ypatingai kada ruošiesi, kad ir komisijų darbe, irgi labai daug reikia įvairiausių“(8) „ruošiantis diskusijoms, ruošiantis replikoms, išankstinėms replikoms, kurios taip pat būna svarstant arba jau priimant įstatymų ar kitų teisės aktų projektus Seime. Na, ypač kai tai yra klausimai susiję su, pavyzdžiui, galbūt su Prezidento vetuotais teisės aktų projektais, kai reikia dar kartą įvertinti tuos argumentus“(9)	7
	Dalyvavimui viešose diskusijose, spaudos konferencijose,	„darbas Seime yra platesnė sąvoka, nes bendravimas su visuomene, konferencijos, visi kiti dalykai, apskriti stalai – ne visi Seimo nariai juose aktyviai dalyvauja. Aš kai dalyvauju pakankamai aktyviai, tai man be tos papildomos informacijos – nei iš vietos“(1) „ruošiant spaudos konferencijas įvairias, pranešimus“(2) „Ta informacija yra naudojama pirmiausia parlamentiniam darbui, tai yra viešam mano kalbėjimui arba kokiam nors taisymui, arba kokiai tai recenzijai ar kam kitam“(3) „aš ateinu čia daryt spaudos konferenciją, aišku, aš galiu aplamai kalbėti, bet jeigu man reikia pagrįst vieną ar kitą	4

1	2	3	4
		teiginį kokiais tai skaičiais, kažkokiais pasisakymais, aš turiu gauti tą informaciją, kad aš galėčiau labai tiksliai cituoti“(7) „kai aš noriu paruošt daryt pranešimą jau tokį išsamesnį, tai aš paprašau padėjėjų parinkti informaciją ta tema“(7) „kai netyčia kokioj tai televizijos laidoj paklausia, o kiek sumažinot Seimo biudžetą, tarp penkių Seimo narių tik vienas žinau kiek“(7)	
	Susitikimams su rinkėjais	„kad bendraut su žmonėmis, tai tikrai tas laukas informacijos turi būt pakankamai didelis“(1) „Galų gale ta informacija, jinai yra reikalinga važiuojant po Lietuvą“(3) „Daugiausia aš iškarpu dėl personalijų renku, bet ir kai kurios įdomybės, sakysim, kas kur dedasi. Vat, Ukrainoj eilinį kartą susimušė, kiaušiniai apmėtė pirmininką „lietuvį“, tai yra Litviną <...> šitie dalykai jie irgi reikalingi, kadangi jie parodo tą ydingą mūsų parlamentinį pasaulį <...> vat čia susitinkant su žmonėm – visada aš galiu pasakyt, o va ten yra dar blogiau“(3) „Atsakant į klausimus susitikimuose su rinkėjais – žinoma, be abejonės“(8)	4
	Atstovaujant Seimui Konstituciniame Teisme	„kai atstovauji Seimą Konstituciniame Teisme <...> Tada labai praverčia tie visi dokumentai, tarpiniai, sakysim komitetų išvados, jeigu jos išsamios, jeigu jame ne tik parašyta pastaba, bet ir parašyta, kad atsižvelgta ir arba neatsižvelgta todėl, todėl neatsižvelgta, o jeigu atsižvelgta, nors kažkiek, kad pataisymas ir arba, nu, ir paaiškinimas, kodėl taip daroma“(5)	1
	Tarptautiniams ryšiams	„Be abejo vizitams, tarptautinėse konferencijose dalyvavimui, nes praeitoj kadencijoj nemažai dalyvavau“(8) „Žalgirio mūšis – jis man buvo reikalingas prieš keletą metų važiuojant į, t.y. skrendant į Armėniją į parlamento jubiliejų“(3)	2
	Visose Seimo nario parlamentinės veiklos srityse	„Jos visokios reikia, visokių sričių <...> ir įstatymų leidyba, ir parlamentinė kontrolė, kuo dabar man kaip Seimo Pirmininko pavaduotojui reikia užsiimt, ir Konstitucinio Teismo nutarimų įgyvendinimas, ir susitikimai su rinkėjais, ir susitikimai su užsienio delegacijomis arba vykimas į užsienį ir taip toliau, ir taip toliau“(3) „aš manyčiau visiem <...> klausimą sprendžiant tu pirma susirenki, kai iškyla klausimas, visą informaciją tuo klausimu įmanomą“(4)	2
	Asmeninės darbotvarkės sudarymui	„darbotvarkės susistygavimui, t.y. kas vyksta, iš tiesų, kokie vyksta posėdžiai, kokios vyksta konferencijos, kokie vyksta renginiai tiek Seime, tiek galbūt ir apygardoj, galbūt ir Lietuvoj. Sakyčiau taip, informacija, didžiausias srautas informacijos apie tai, sakyčiau, kas, kur, kada vyksta ir dėliojamos darbotvarkės savo kasdienės ir vat savaitė į priekį, mėnesis į priekį. Vadinčiau taip. Pirmoj eilėj“(6)	1
	Diskusijoms su kolegomis	„čia yra, man reikėjo ginčytis su vienu dešiniuku dėl maršalo Peteno“(3)	1
Informacijos naudojimas kitose srityse	Neatsilikimui nuo gyvenimo	„neatsilikimui nuo gyvenimo... nes negali, kad ir dirbdamas bet kokiam komitete, užsiimti tik to komiteto reikalais“(1)	1
	Savišvietai	„Savišvietai – be abejo“(8)	1
	Mokslinėje veikloje	„aš aktyviai dalyvauju naujausios mūsų enciklopedijos leidime“(3)	1

(2) Informacijos įtaka sprendimų priėmimo procesui (N=9)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantis teiginys	N
1	2	3	4
Turi įtakos	Leidžia priimti kokybiškesnį, savalaikį sprendimą	„platesnis informacijos matymas leidžia tam tikrose srityse priimti kokybiškesnius ir savalaikius sprendimus“(1)	1
	Leidžia priimti optimalų sprendimą, i	„kai esi geriau pasiruošęs, tai tu gali pasirinkti optimalų sprendimą <...> kai labiau išgilini, tiksliau žinai, pilniau žinai, tai yra didesnė garantija, kad bus optimalus sprendimas“(3) „O tikslas yra vienas – rasti optimaliausią sprendimą ir išvengti kiek daugiau įmanoma klaidų, nekartoti, nelipti, kitaip sakant, ant grėblio, ant kurio kas nors jau buvo užlipęs“(4) „parlamento ir yra uždavinys, nes yra tautos atstovybė <...> įvertinti visas aspiracijas, visus tuos matymus ir priimti sprendimą, kad jis gal ir nebus šimtaprocentinis visom grupėm, bet jis nebus totaliai minusinis kuriai nors grupei“(4)	2
	Leidžia priimti teisingesnį sprendimą	„be jokios abejonės. Jeigu... tai tam ir kreipiesi, kad perleistum per savo, kaip sakoma, smegenis“(8) „Žinoma, dėl to, kad tai stiprina tavo argumentus“(9)	2
	Leidžia priimti racionalų, objektyvų, sprendimą	„informacija yra labai svarbi, kad tas sprendimas būtų, priimant sprendimą dėl koks įstatymas turėtų būti, kad jis būtų tikrai racionalus, kad jis būtų objektyvus, kad jis būtų įgyvendinamas, kad nesukeltų didelių problemų“(5)	1
	Suteikia daugiau alternatyvų	„kuo tu daugiau informacijos turi, tuo tu gali vis skirtingą priimti tą sprendimą“(6)	1
	Padedą pakeisti požiūrį į problemą	„Televizijos vienas žinias pažiūrėjai, lietuviškas, apie Lietuvos įvyki <...> tai pažiūrėk dar penkias, šešias apie tą patį ir tavo suvokimas apie tai, kas atsitiko tikrai pasikeis. Jeigu tu vertintum tą įvyki pažiūrėjęs vieną pranešimą ir kokius penkis šešis, pamėgink užsirašyti pirmą kartą kaip tu vertintum, ir visus pažiūrėjus jau bus koreliacija, bus pasislinkimas į kurį tai šoną, jis nebus galbūt aštrus, jau bus švelnesnis tas vertinimas“(4)	1
	Gali pakeisti apsisprendimą, atveria akis	„ši momentą tu gavai visą informaciją, viską pasižiūrėjai ir jau tavo sprendimas yra gatavas, nors sprendimo reikės, sakykim, po trijų savaitių. Ir gali, atrodo, ta tema jau nesidomėti. Viską jau žinai. Na tai ir praloši tuoj pat, nes per tas tris savaites tiek visko tiek dar atsiranda naujo, ir kas įtakoja visą šitą procesą, kad tu turi nuolat sekti“(4) „Tada labai praverčia tie visi dokumentai, tarpiniai, sakysim komitetų išvados, jeigu jos išsamios, jeigu jame ne tik parašyta pastaba, bet ir parašyta, kad atsižvelgta ir arba neatsižvelgta todėl, todėl neatsižvelgta, o jeigu atsižvelgta, nors kažkiek, kad pataisymas ir arba, nu, ir paaiškinimas, kodėl taip daroma. Tai tada dažnai pamatai, tiesiog būna net ir kad akys atsiveria, nu, iš tikrųjų, kai jie priima sprendimą, nu, kad siekiai jų tokie, bet kad iš esmės buvo priimtas ne tas, kas buvo siekta“(5) „Žinoma, ir tada tiesiog, jeigu prieš tai, čia žiūrint kokio yra situacijos. Jeigu tai, pavyzdžiui, yra tavo iniciatyvinis	3

1	2	3	4
		klausimas, būna taip, jog tu jį atidedi. Būna taip, jog pusiaukelėj sustoji ir pamąstai, jog na iš tiesų galbūt tu nebuvai teisus savo idėjų pradžioje, jog kitose šalyse taip nėra <...> Tai yra labai svarbu gauti tas tokias na platesnes išvadas, ypač lyginamuoju aspektu tam, kad tu galėtum, nu, atsakyti už tuos sprendimus, kuriuos siūlai“(9)	
	Leidžia varžytis su profesionalais	„aš drįsau eiti atstovauti Seimo narių grupei Konstituciniame Teisme (KT) ir ginčytis su profesionalais, nors žurnalistas, ne teisininkas, ginčytis su profesionalais, su profesoriais ir mano, ir mano kolegų <...> laimėtų ir pralaimėtų bylų santykis futbolo terminologija du – vienas mūsų naudai“(3)	1
	Leidžia pakreipti situaciją norima linkme, manipuliuoti	„visas tas parlamentinis darbas ir, reiškia, užsieninis patyrimas, vat visos tos procedūros, reiškia, ta mano stichija <...> aš stengdavausi reglamentą <...> žinoma, pasukt savo naudai, neslepiu šito. Bet oponentai turėdavo įrodyt, kad aš pasuku neteisingai arba iš viso kažką ne taip padarau“(3) „Seimo posėdžio metu, kai tu tikrai staigiai atsakai <...> tai kol kitas susigaudys, kol supras tą straipsnį - viskas, jau klausimas baigtas, ačiū už dėmesį, einam toliau“(3) „jeigu mes laikomės tam tikros tradicijos arba įsitikinimo, tai reikia kuo nors patvirtint, kuo nors sutvirtint“(3)	1
	Padeda išvengti klaidingo sprendimo	„Jeigu ir nepadeda pasirinkti, nes būna, kad tu jau būni pasirinkęs iš to, ką jau esi sukaupęs, aš kalbu tik apie savo asmenį, negaliu kalbėt už kitus. Bet mažų mažiausia leidžia pasitikrinti. Tai irgi yra labai svarbu, nes tai, ką jau tu buvai apsisprendęs šiandien, rytoj jau gali būti nebetinkamas dalykas, nes aplinka, viskas pasikeitė ir veikiantys asmenys pasikeitė ir daug labai dalykų keičiasi“(4) „priimant nepasižiūrėjus, tos pačios informacijos nepasižiūrėjus, pagaliau, klaidos tikimybė smarkiai padidėja“(5) „informacijos niekad nebūna per daug. Jos kaip tik atvirkščiai, kartais būna per mažai. Ir labai blogai, kai informacija pasiekia pavėluotai, nes padaromi galbūt ne visiškai klaidingi, bet ir ne visiškai teisingi sprendimai. Todėl aš stengiuosi, jeigu tai yra įmanoma, įvairiais atvejais vis tiek pasinaudot informacija“(7)	3
	Padeda susiorientuoti, bet nenulemia sprendimo	„Be tos informacijos sprendimai nebūtų geresni. Gaunama informacija dažnai padeda susigaudyti <...> tam informacijos lauke, kur aš būnu, tai iš Seimo pusės nepasakyčiau, kad tai yra lemiamas, jinai yra, sakau, tam tikra prasme nukreipianti arba paaiškinanti tam tikrus dalykus, bet nebūtinai išsamiai“(1)	1
	Gali paskatinti priimti klaidingą sprendimą	„Politikoje neišvengiama tokio dalyko, kaip pateikiama ant lėkštutės informacija lobistinių grupių, interesų grupių, kurios tiesiog mielai tau tą informaciją patiekia ir pasiūlo, tai vėl gi, ar jeigu kita interesų grupė, atstovaujanti priešingą nuomonę nepateikė priešingos informacijos, tai vėlgi tada, tada galbūt ne visada informacijos didesnės turėjimas padeda priimt teisingą, teisingą išvadą (6)	1
Neturi įtakos	Sprendimą lemia ne išsami informaciją, bet asmeninis interesas	„Kartais informacija yra žinoma visa, bet nežiūrint tos informacijos, vis tiek Seimo narys priima taip, kaip jam geriau. Tai, vat, čia blogiausias atvejis“(2) „Gali būti ir savo siūlymas be jokios informacijos“(5)	2

1	2	3	4
	<p>Politiniamis sprendimams informacija įtakos neturi</p>	<p>„Bet sprendimai, kaip žinai, kartais būna politiniai, o politiniai – tai nebūtinai optimalūs – tą momentą reikia būtent taip spręsti ir taškas, nors tu užsimušk, nors tai atrodo antikonstituciška. Tai čia yra mūsų gyvenimo realybė“(3)</p> <p>„per tokius susitikimus vis aiškinu, kodėl tu taip pasielgei, kodėl šitas sprendimas yra geresnis už kitą, kodėl buvo įmanomas tik toks sprendimas, kartais būna ir taip, gal jis nėra geresnis, bet kitas buvo neįmanomas, nes tenai vis tiek tie demokratijos mechanizmai, daugumos, mažumos ir falšų skaičius lemia fiziškai vienokį ar kitokį sprendimą“(4)</p> <p>„Anksčiau diskusijos metu salė būdavo pilna <...> klausydavosi, nes niekas iš principo neturėdavo, nepasibaigus diskusijai, neaptarus visų galimybių, jau sprendimo variantų <...> Dabar gi dažnai kiekvienas žino savo sprendimą diskusijai net neprasidėjus“(4)</p> <p>„Kartais jis jos neakceptuoja, ją atmeta ir ... Atmetimas gali būti dėl kelių priežasčių – tiesiog yra tokia politinė valia ir jūs man neaiškinkit, kaip ten gali būti ir bus, reikia ir viskas, mes įsitikinę, kad taip bus gerai“(5)</p>	3

KLAUSIMAI SUSIJĘ SU INFORMACIJOS NAUDOJIMO TEMATIKA

Informacijos naudojimas
Klausimai
Kokiems tikslams, uždaviniams, sprendimams priimti, susijusiems su Seimo nario veikla dažniausiai Jums reikia informacijos? (1)
Ar gauta informacija padeda pasirinkti teisingesnę, geresnę sprendimą? (7) - Ar gali pakeisti apsisprendimą?